

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta humanitních studií
Katedra sociální a kulturní ekologie

**Občanská společnost v Jizerských horách a
biosférická rezervace.**

**Potenciál nestátních neziskových organizací
v Jizerských horách pro biosférickou rezervaci.**

Diplomová práce

Bc. Andrea Chudobová

Vedoucí práce: PhDr. Ivan Rynda

Praha 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jsem uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby moje práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v depozitáři Univerzity Karlovy a byla používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 26. 6. 2015

.....
Bc. Andrea Chudobová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Ivanu Ryndovi za trpělivost, čas a cenné rady, které mi věnoval. Poděkování patří také mé rodině, příteli a přátelům za podporu.

Obsah

Úvod.....	3
1 Teoretická část.....	5
1.1 Organizace spojených národů	5
1.1.1 Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu.....	6
1.1.1.1 Program UNESCO Člověk a biosféra	7
1.1.1.1.1 Historický vývoj programu UNESCO Člověk a biosféra	9
1.1.1.1.2 Program UNESCO Člověk a biosféra v České republice	16
1.1.1.1.2.1 Nový model biosférické rezervace	19
1.1.1.1.2.2 Biosférická rezervace Krkonoše/Karkonosze	21
1.1.1.1.2.3 Návrh na rozšíření biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze o území CHKO Jizerské hory	26
1.1.1.1.2.4 Chráněná krajinná oblast Jizerské hory.....	28
1.2 Udržitelný rozvoj.....	30
1.2.1 Definice pojmu, cesta k vytvoření konceptu udržitelného rozvoje.....	30
1.2.2 Pilíře udržitelného rozvoje.....	35
1.3 Organizovaná občanská společnost v Jizerských horách	37
1.3.1 Definice občanské společnosti	37
1.3.1.1 Pestoffův „trojúhelník blahobytu“ a vzájemné vztahy státu, trhu a domácností	38
1.3.1.2 Definice organizace občanské společnosti.....	40
1.3.2 Typologie, funkce	42
1.3.3 Satelitní účet neziskových institucí, indikátory	44
1.3.4 Teorie sociálních počátků organizované občanské společnosti.....	44
1.3.5 Česká organizovaná občanská společnost	45
1.3.5.1 Financování v organizacích občanské společnosti	49
1.3.5.2 Formy organizací občanské společnosti v České republice	50
2 Praktická část.....	52
2.1 Výzkumný problém, výzkumné otázky	52
2.2 Výzkumná strategie.....	52
2.3 Výběr vzorku	53
2.4 Techniky sběru dat.....	54
2.5 Analyzování dat	57
2.6 Současná situace záměru rozšířit biosférickou rezervaci Krkonoše/Karkonosze o území CHKO Jizerské hory.....	57
2.7 Zkoumané neziskové organizace	58
2.8 Zhodnocení neziskových organizací v Jizerských horách	61
2.9 Názory zástupců neziskových organizací na program UNESCO Člověk a biosféra	69
2.10 Zhodnocení jednotlivých neziskových organizací ve vztahu k biosférické rezervaci	74
Diskuze výsledků.....	81
Závěr.....	86
Použité zdroje	88
Seznam obrázků.....	94
Seznam tabulek	94
Přílohy	95
Příloha č. 1 – Akronym MAB	95
Příloha č. 2 – Členové ČNK MAB	95
Příloha č. 3 – Znak NP Krkonoše/Karkonosze	95
Příloha č. 4 – Znak CHKO Jizerské hory.....	95
Příloha č. 5 – Hodnoty slučitelné s udržitelným způsobem života podle Vavrouška	96
Příloha č. 6 – Struktura rozhovoru	98
Příloha č. 7 - Soupis informátorů	100
Příloha č. 8 – Projekt diplomové práce	101
Příloha č. 9 – Přepisy rozhovorů	104

Anotace

Práce vychází z návrhu na rozšíření přeshraniční biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze o území Jizerských hor. Biosférické rezervace vznikají v rámci programu UNESCO Člověk a biosféra. Podle Madridského akčního plánu je pro správné fungování biosférické rezervace nezbytné zapojení všech stakeholderů, mezi něž patří také nestátní neziskové organizace. Prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se zástupci neziskových organizací v Jizerských horách jsem proto zjišťovala jejich názor na rozšíření biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze o toto území a jejich ochotu zapojit se do spolupráce v rámci biosférické rezervace. Zkoumala jsem jejich potenciál z hlediska udržitelného rozvoje, jenž zároveň představuje eventuální přínos pro biosférickou rezervaci. Výzkum ukázal, že neziskové organizace přijímají myšlenku rozšíření biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze o území Jizerských hor. Zároveň byl prokázán jejich potenciál pro podporu správného fungování biosférické rezervaci na tomto území.

Klíčová slova

Program UNESCO Člověk a biosféra, biosférická rezervace, udržitelný rozvoj, nestátní neziskové organizace, Jizerské hory

Annotation

The thesis is based on the idea of extension the Krkonoše/Karkonosze transboundary biosphere reserve by Jizera Mountains territory. Biosphere reserves are established within the Man and the Biosphere Programme of UNESCO. According to the Madrid Action Plan it is necessary for the sake of appropriate functioning of biosphere reserve to involve all the stakeholders, including non-governmental organizations. Using semi-structured interviews with the representatives of the Jizera Mountains non-governmental organizations I therefor asked them about their opinion of the extension of the Krkonoše/Karkonosze transboundary biosphere reserve by this area and their willingness to participate in cooperation within the biosphere reserve as well. I investigated their sustainable development capacity, which in the same time represents their possible contribution to the biosphere reserve. The research shows that non-governmental organizations accepts the idea of the extension of the Krkonoše/Karkonosze transboundary biosphere reserve by Jizera Mountains. Together with it their potential for backing the appropriate functioning of biosphere reserve in this territory was proven.

Keywords

Man and the Biosphere Programme of UNESCO, biosphere reserve, sustainable development, non-governmental organizations, Jizera Mountains

Úvod

Od začátku své existence člověk působí svými aktivitami na přírodu. Jeho vlivu samozřejmě nelze zcela zabránit a je do jisté míry přijatelný. Zdá se však, že se ocitáme v době, kdy byla únosná kapacita překročena. Řešením této situace má být (trvale) udržitelný rozvoj, který společnosti umožňuje socioekonomicky se vyvíjet, ovšem s ohledem na limity, které vytváří příroda. Za „laboratoře“ udržitelného rozvoje jsou považovány biosférické rezervace, které sledují vztah člověka a přírody a snaží se o jeho harmonizaci.

V České republice se v současné době nachází šest biosférických rezervací. V případě přeshraniční biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze se uvažuje o jejím rozšíření o území Jizerských hor. Naskytla se mi příležitost tento proces sledovat, a proto jsem se rozhodla, že zjistím „přípravenost“ nestátních neziskových organizací v Jizerských horách na existenci biosférické rezervace. Jak totiž řekl vedoucí mé práce, je dobré u biosférické rezervace zkoumat nejen potenciál přírody, ale také společnosti. V práci se proto snažím zhodnotit, jak přispívají nestátní neziskové organizace v Jizerských horách udržitelnému rozvoji, což může být potenciálním přínosem pro budoucí biosférickou rezervaci. Kromě toho se ptám zástupců jednotlivých neziskových organizací na jejich názor na biosférickou rezervaci, prostřednictvím čehož se snažím rozpoznat i slabá místa, která by mohla ohrozit spolupráci a celkově fungování biosférické rezervace. Pro správné fungování biosférické rezervace je nezbytné zapojit všechny stakeholdery¹, mezi něž se řadí i neziskové organizace. Pracuji zde s novým modelem biosférické rezervace, který popsal Rynda (2009a, 2009b). Model vychází z představy vedení biosférické rezervace správou zvláště chráněného území spolu s obecně prospěšnou společností vytvořenou za účelem koordinace biosférické rezervace. Za nedílnou součást je považován participativní management, jenž umožňuje spolupráci na vyšší úrovni. To vyžaduje vytvoření sítě neziskových organizací. Z toho důvodu zjišťuji také to, zda vnímají zástupci neziskových organizací sesíťování v rámci biosférické rezervace jako užitečné a chtějí být jeho součástí.

V teoretické části představuji program UNESCO Člověk a biosféra i návrh nového modelu biosférické rezervace podle Ryndy (tamtéž). Krátce představuji nejen CHKO Jizerské hory, kde probíhal můj výzkum, ale také biosférickou rezervaci Krkonoše/Karkonosze, o jejíž rozšíření se jedná. Vysvětluji koncept udržitelného rozvoje, sleduji cestu k jeho vzniku a popisuji jeho pilíře. Pro řádné uvedení do problematiky je nebytné věnovat pozornost také nestátním neziskovým organizacím. Provádím především přehled jejich funkcí, typů a jiných důležitých aspektů, včetně stručné historie občanské společnosti na českém území.

¹ Stakeholder = dotčená osoba (Odborný slovník životního prostředí, 2015).

V praktické části popisují použité výzkumné metody a výzkumný vzorek, pokouším se zde vystihnout celý průběh mého výzkumu. Na základě dat získaných z rozhovorů se zástupci neziskových organizací posuzují přínos nestátních organizací občanské společnosti v Jizerských horách z hlediska udržitelného rozvoje, který může být prospěšný i pro biosférickou rezervaci. Dále sumarizují názory zástupců neziskových organizací na biosférickou rezervaci. Výstupem analýzy je jak obecné zhodnocení, tak přehled názorů a potenciálních přínosů jednotlivých neziskových organizací ve vztahu k biosférické rezervaci.

1 Teoretická část

Práce se týká mezivládního programu Člověk a biosféra (Man and the Biosphere, MAB), který vytvořila Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO). Tato organizace je jednou ze specializovaných agentur Organizace spojených národů (United Nations, UN). Považuji za vhodné věnovat pár slov jak zastřešující Organizaci spojených národů (dále jen OSN), tak organizaci UNESCO. Poté se již zaměřím na program UNESCO Člověk a biosféra a jeho naplňování v České republice. Vzhledem ke skutečnosti, že tento program není znám široké veřejnosti, jsem jej popsala poměrně podrobně, aby si čtenář dokázal utvořit co nejpřesnější představu. Následující část se věnuje konceptu udržitelného rozvoje, který má být naplňován v rámci biosférických rezervací. Další kapitola se týká nestátních neziskových organizací, kterých se má práce týkat. Kapitulu věnuji také CHKO Jizerské hory a přeshraniční biosférické rezervaci Krkonoše/Karkonosze.

1.1 Organizace spojených národů

OSN byla založena v roce 1945. Je nástupkyní Společnosti národů, jež vznikla v roce 1919 na základě Versailleské smlouvy. Organizace měla za cíl podporovat mezinárodní spolupráci a dosáhnout míru a bezpečnosti. Vypuknutí druhé světové války bylo znamením selhání této organizace, a proto zanikla. OSN je tedy snahou pokračovat v dosažení těchto nelehkých úkolů, které si Společnost národů vymezila (United Nations, 2014).

Zakládací listinou OSN je Charta OSN, která vznikla v roce 1945 na Konferenci Spojených národů o mezinárodním uspořádání v San Franciscu. Zde ji 26. června 1945 podepsalo 50 zemí, mezi nimi i Československo. Později svůj podpis připojilo ještě Polsko, které se konference neúčastnilo, a stalo se tak 51. zakládající členskou zemí OSN. Vznik OSN se však datuje až 24. říjnem 1945, kdy Chartu OSN ratifikovaly Čína, Francie, Sovětský svaz, Spojené státy americké, Velká Británie a většina ostatních zemí, které Chartu podepsaly (History of the United Nations, 2014).

Charta OSN vymezuje práva a povinnosti členských zemí, stanovuje orgány a vymezuje fungování OSN. Hlavním cílem je zamezit vzniku další světové války, šířit mír a podporovat přátelské vztahy mezi národy, prosazovat rovnost mužů a žen a malých a velkých států, respektovat lidská práva a svobodu bez ohledu na pohlaví, národnost či vyznání. OSN má být ústředním orgánem pro dosažení těchto cílů (Charter of the United Nations, 2014).

Počet členů OSN se postupně navýšil na 193 zemí. Hlavní sídlo se nachází v New Yorku, v Haagu nalezneme Mezinárodní soudní dvůr, další hlavní orgány pak v Ženevě, ve Vídni a v Nairobi. Po celém světě má 63 informačních center, jedno z nich také

v Praze. Každý členský stát má svého zástupce ve Valném shromáždění (United Nations, 2014).

Pro splnění vymezených cílů bylo nutné vytvořit specializované agentury. Jak už jsem naznačila, pro tuto práci je důležitá Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu. Té nyní věnuji pár slov.

1.1.1 Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu vznikla 16. listopadu 1945 v Londýně podepsáním Ústavy UNESCO dvaceti zeměmi včetně Československa. Impulsem bylo zjištění, že politické a ekonomické úmluvy nestačí pro udržení míru. Jeho základy jsou v morální a intelektuální solidaritě lidstva (UNESCO, 2014).

UNESCO vychází z přesvědčení, že je vzdělání základním lidským právem a zejména nezbytností pro lidský rozvoj, a to bez ohledu na pohlaví. Kromě toho je třeba chránit svobodu projevu jakožto předpoklad demokracie, rozvoje a respektu. Je nezbytné pečovat o společné dědictví a kulturní diverzitu a v neposlední řadě spolupracovat v oblasti vědy, abychom zvýšili šanci zabránit vznikajícím environmentálním problémům a posílili vazby mezi národy a společenstvími (Introducing UNESCO, 2014).

Organizace UNESCO si je vědoma toho, že spolu s globalizací² dochází ke změnám v oblasti (nejen) sociální, ekonomické a environmentální. Z těchto důvodů je třeba hledat nové cesty k míru a k udržitelnému rozvoji, a to především skrze mezinárodní dialog. Ani jednoho z vymezených cílů není možné dosáhnout bez participace všech lidí v nově vzniklém veřejném prostoru³. V dnešním globalizovaném světě je nezbytné naučit se žít společně a zároveň respektovat naši rozdílnost. Je také třeba předvídat změny životního prostředí a rozumět jim. Toho můžeme dosáhnout prostřednictvím vzdělání, vědeckého výzkumu a sdílení informací. Právě na těchto základech lze, dle organizace UNESCO, vybudovat stabilitu (Introducing UNESCO, 2014).

Organizace sídlí v Paříži a má v dnešní době 195 členských a 8 přidružených členských států (UNESCO, 2014). Správním orgánem je generální konference, kterou tvoří členské země. Každá země má jeden hlas bez ohledu na velikost, důležitost či míru příspěvku do rozpočtu. Určuje hlavní pracovní postupy organizace a spolupracuje s mezivládními a nevládními organizacemi. Schází se jednou za dva roky. Volí členy výkonné rady a každé čtyři roky jmenuje generálního ředitele (UNESCO's governing bodies, 2014). V roce 2013 byla generální ředitelkou již podruhé zvolena Irina Bokova

² „Mezinárodní měnový fond (IMF) (...) definuje globalizaci jako rostoucí ekonomickou vzájemnou závislost zemí ve světovém měřítku v důsledku rostoucího objemu a druhu přeshraničních transakcí zboží a služeb a toku mezinárodního kapitálu, jakož i rychlejšího a rozsáhlejšího šíření technologií. Tato charakteristika ovšem pomíjí klíčovou důležitost komunikací, především internetu a masmédií, zejména televize. Právě nepřetržitý proud informací vede k zrychlení všech společenských procesů, k transformaci času a prostoru“ (Mezřický, 2006: 11).

³ „Sociální prostor, v němž se občané společně snaží formulovat sdílenou představu o obecném blahu, v jejímž světle posuzují rozhodování vlády a dalších institucí veřejné moci a snaží se je ovlivňovat, se označuje jako veřejný prostor nebo veřejná sféra“ (Skovajsa, 2010b: 77).

(Director-General of UNESCO, 2014). Generální ředitelství spadá pod Sekretariát (Secretariat, 2014). Dalším orgánem je Výkonná rada, která se schází dvakrát za rok. Kritériem výběru členů je kulturní rozmanitost a zeměpisná poloha. Její funkce a odpovědnost jsou dány Ústavou a nařízeními ustanovenými generální konferencí. Výkonná rada má na starosti celkové řízení organizace a kontrolu toho, zda jsou rozhodnutí řádně vykonávána. Generální konference zadává Výkonné radě každé dva roky speciální úkoly. Zbylé funkce Výkonné rady jsou dány úmluvami uzavřenými mezi UNESCO a OSN, specializovanými agenturami a dalšími mezivládními organizacemi (UNESCO's governing bodies, 2014).

Jak už jsem naznačila výše, UNESCO se věnuje mnoha oblastem. Patří mezi ně vzdělávání, kultura, informace a komunikace, sociální vědy a přírodní vědy. Pro účely mé práce se blíže zaměřím na jeden z programů, který pod záštitou UNESCO vznikl.

1.1.1.1 Program UNESCO Člověk a biosféra

Mezivládní program UNESCO Člověk a biosféra⁴, který byl vytvořen v roce 1970 a spuštěn v roce 1971, je snahou položit vědecké základy pro zlepšení vztahu mezi člověkem a jeho životním prostředím (MAB Programme, 2014). „Jeho akronym MAB se stal symbolem integrovaného přístupu v ochraně přírody a v péči o kvalitu životního prostředí“ (Program UNESCO „Člověk a biosféra“, 2007). Program usiluje o racionální a udržitelné využívání přírodních zdrojů i jejich ochranu. Apeluje na nezbytnost naučit se předvídat budoucí důsledky lidské činnosti a hospodařit se zdroji biosféry. Kromě toho prosazuje vzájemnou spolupráci a sdílení informací (About the Man and the Biosphere Programme (MAB), 2014). Jan Jeník (in Program UNESCO „Člověk a biosféra“, 2007) upozorňuje na to, že tehdy nebyly myšlenky spolupráce a odpovědnosti za budoucnost Země samozřejmé, a jedná se tedy o zásadní okamžik v přírodních i společenských vědách. Kromě toho přispěl program MAB k přijetí již existujícího pojmu biosféra do běžného slovníku přírodovědců, sociologů i politiků. V současné době existuje již 631 biosférických rezervací ve 119 zemích napříč kontinenty. Společně tvoří Světovou síť biosférických rezervací (World Network of Biosphere Reserve (WNBR), 2014).

Program MAB se snaží reflektovat probíhající změny ve světě. V současné době se pokouší rozpoznat a zhodnotit změny v biosféře, které vznikly v důsledku lidských a přírodních aktivit, a jak tyto změny působí na lidstvo a životní prostředí v kontextu klimatických změn. Upozorňuje na alarmující zrychlení úbytku biologické a kulturní rozmanitosti, jehož nečekané důsledky mohou ovlivnit schopnost ekosystémů poskytovat nadále lidem statky a služby, které jsou pro jejich život nezbytné. Zkoumá, jak na sebe vzájemně působí přírodní nebo přírodě blízké ekosystémy a socioekonomické procesy.

⁴ „Ve znaku MAB [viz příloha č. 1, pozn. autorky] je použit magický znak života „ankh“ užívaný starými Egypťany. Barevná stuha reprezentuje hlavní typy prostředí na Zemi – vodu, lesy a louky, hory a pouště“ (Krkonoše/Karkonosze. Přeshraniční biosférická rezervace UNESCO, 2011).

Zaobírá se růstem urbanizace a spotřeby energie spolu se stále těžší možností zajistit základní podmínky pro lidský život. Podle programu MAB je pro co nejefektivnější řešení environmentálních problémů třeba sdílet informace, které o nich byly dosud zjištěny, a šířit environmentální vzdělávání. Řešení všech těchto problémů chce program MAB dosáhnout na územích biosférických rezervací, proto jsou někdy označovány jako „laboratoře udržitelného rozvoje“ (About the Man and the Biosphere Programme (MAB), 2014).

Řídícím orgánem programu MAB je Mezinárodní koordinační rada (International Coordination Council, ICC), kterou tvoří 34 členských států z různých geopolitických regionů⁵. Volbu těchto států má na starosti generální konference, která jednou za dva roky vymění polovinu členů jinými státy z týchž regionů. Může však dojít i ke znovuzvolení téhož člena. Mezinárodní koordinační rada má roli rádce a dozorce programu MAB. Na základě zprávy Sekretariátu MAB a zpráv národních komitétů MAB kontroluje, zda je implementace programu na národní úrovni úspěšná. Dále doporučuje zemím výzkumné projekty a vytváří návrhy na regionální a mezinárodní spolupráci, snaží se podnítit členské státy, aby se podílely na programu MAB, a aby vznikaly mezinárodní vědecké programy. Konzultuje vědu a techniku s mezinárodními nestátními organizacemi. Schází se jednou za dva roky, většinou v hlavním sídle v Paříži, případně v zemi, která je právě členem Mezinárodní koordinační rady a nabídne se, že bude zasedání rady pořádat. V období mezi zasedáními Mezinárodní koordinační rady řídí MAB šestičlenné byro. To je tvořeno předsedou a pěti místopředsedy, každý zastupuje jeden z geopolitických regionů UNESCO. Dalším orgánem je Sekretariát MAB sídlící v Paříži (MAB Programme, 2014).

Podmínkou úspěšné implementace programu MAB je zapojení všech zemí, které se do programu přihlásily. Participaci jednotlivých zemí mají zajistit národní komitety MAB (MAB Programme, 2014). Má tak být zohledněna nejen suverenita partnerských zemí, ale i demokratické zastoupení rozvinutých a rozvojových zemí. (Program UNESCO „Člověk a biosféra“, 2007). Mezinárodní koordinační rada vydala doporučení pro zřízení a správné fungování národního komitétu MAB. Kromě zodpovědnosti za naplňování programu MAB na národní úrovni má národní komitét sloužit jako prostředník při komunikaci organizace UNESCO s institucemi daného státu, kterých se program MAB týká, a měl by zajistit přítomnost členů či pozorovatelů na zasedáních ICC MAB. Národní komitét by se měl skládat ze zástupců univerzit, zainteresovaných institucí, výzkumných center a koordinátorů jednotlivých biosférických rezervací. Vědci by měli zastupovat přírodní i společenské vědy a měla by být podporována účast mladých vědců a žen. Národní komitét by se měl pravidelně scházet a nejméně jednou za dva roky by měl

⁵ V rámci programu MAB je svět dělen do těchto regionů: Afrika, Latinská Amerika a Karibik, Evropa a Severní Amerika, Asie a Pacifik, Arabské státy (MAB Networks, 2015).

informovat Sekretariát MAB o národních aktivitách. Měl by také vytvořit webové stránky o programu MAB ve své zemi a vést databáze (MAB Programme, 2014).

1.1.1.1.1 Historický vývoj programu UNESCO Člověk a biosféra

OSN byla na konferenci o životním prostředí v roce 1972 pověřena, aby se pokusila napravit špatný stav životního prostředí. Reagovala na to tím, že v témže roce založila Program OSN pro životní prostředí (United Nations Environment Programme, UNEP). „Posláním UNEPu je stimulovat a koordinovat akce na ochranu životního prostředí především na mezinárodní úrovni a poskytovat podklady pro rozhodování příznivé životnímu prostředí“ (Program OSN pro životní prostředí (UNEP), 2014). Rychleji na upozornění vědců v druhé polovině 60. let reagovala jiná organizace, zaštitěná též organizací OSN, a to UNESCO. Zájem UNESCO o problémy životního prostředí totiž odstartoval již v roce 1968, kdy byla ve dnech 4. – 13. září 1968 v Paříži svolána Konference o ochraně a racionálním využívání zdrojů biosféry. Konference se účastnili i zástupci Československa, a to navzdory tehdejší okupaci země vojsky Varšavské smlouvy. V roce 1970 pak vznikl výše zmíněný mezivládní program Člověk a biosféra, spuštěn byl o rok později. První konference o biosférických rezervacích se konala až za třináct let, mezitím procházel program UNESCO Člověk a biosféra nemalým vývojem a vyvíjí se v reakci na současné události dodnes (Program UNESCO „Člověk a biosféra“, 2007).

Program MAB byl původně rozdělen do 14 tematických okruhů, označovaných jako projekty. Název projektu určoval převládající biom, nebo druh interakce mezi člověkem a přírodou. Myšlenka hledat po celém světě vhodná území pro založení biosférických rezervací má svůj původ v projektu MAB č. 8, pojmenovaném *Ochrana přírodních oblastí a genetického materiálu v nich obsaženého*. Zaměřoval se na ochranu „in situ“, tedy na původním místě. S narůstajícími globálními environmentálními problémy se průmyslové státy začaly zabývat tématy jako „vyčerpatelnost a obnovitelnost přírodních zdrojů, rehabilitace poškozených ekosystémů a uchování genetické informace u přírodních i domestikovaných populací rostlin a živočichů“ (Program UNESCO „Člověk a biosféra“, 2007). Z těchto důvodů se začala hledat taková místa, kde bude možné rozvíjet přeshraniční spolupráci bez ohledu na státní ideologii nebo náboženství (Program UNESCO „Člověk a biosféra“, 2007).

Kritéria pro výběr vhodných území projednala komise projektu MAB č. 8, která se sešla v roce 1973 ve Švýcarsku. Byli pozváni i zástupci Světové unie pro ochranu přírody (International Union for Conservation of Nature, IUCN) a Organizace pro výživu a zemědělství (Food and Agriculture Organization, FAO). V roce 1974 pak byla svolána pracovní porada, v rámci které se odsouhlasilo označení „biosférická rezervace“ a

stanovily se směrnice pro výběr území (Program UNESCO „Člověk a příroda“, 2007). Podle směrnice se může stát biosférickou rezervací tento typ území:

„Jako biosférická rezervace se budou vybírat suchozemské nebo pobřežní oblasti, kde lze cílevědomě provádět ochranu genofondu, vědecký výzkum sledující využívání a zneužívání přírodních zdrojů, výměnu informací v mezinárodním měřítku a výchovu odborníků i veřejnosti pro cíle ochrany přírody“ (Program UNESCO „Člověk a příroda“, 2007).

Dané území musí být dostatečně velké a mít odpovídající právní ochranu. Kromě toho „každá biosférická rezervace bude obsahovat toto:

1. reprezentativní ukázky hlavního biomu, který je charakteristický pro příslušnou oblast nebo zeměpisnou zónu,
2. ukázky výjimečných nebo ojedinělých ekosystémů nebo rostlinných či živočišných populací,
3. ukázky harmonického využívání přírodních zdrojů místním obyvatelstvem a
4. ukázky degradované přírody, vyžadující rehabilitaci“ (Program UNESCO „Člověk a biosféra“, 2007).

Navzdory vymezeným směrnícím nepanovala hned od začátku jednotná představa, jak má biosférická rezervace vypadat. Jan Jeník (in Program UNESCO „Člověk a biosféra“, 2007) konstatuje, že docházelo k postupným proměnám v pojetí „přírodnosti“ a „nedotknutelnosti“ biosférických rezervací. Program MAB ve své podstatě spočíval ve sledování vzájemného vztahu člověka a přírody, mnozí členové pracovní komise ICC však na prvním kongresu, který se konal v roce 1983 v Minsku, nebyli ochotni přijmout představu, že do Světové sítě biosférických rezervací budou zařazené i krajiny silně zatížené průmyslem, jako bylo například české Třeboňsko. Tehdejší dva nejsilnější členské státy UNESCO, USA a SSSR, volily pro biosférické rezervace území člověkem netknutá. Na těchto územích tak mohla být naplňována pouze jedna ze tří funkcí, a to funkce ochranná⁶. Průmyslové země s větší hustotou osídlení se potýkaly s opačným problémem. Nemohly najít dostatečně reprezentativního zástupce daného biomu, který by nebyl poznamenán lidskou činností, a proto spousta z nich s vyhlášením biosférické rezervace na svém území otálela. Mnoho zemí bylo v té době postiženo znečištěním ovzduší, kyselými dešti, odlesňováním, přičemž vzniklé holiny byly zalesňovány monokulturními jehličnatými lesy. Postupem času se ovšem jednotlivé země, vyspělé i rozvojové, začaly zapojovat. Společně od roku 1977 (Rynda, 2012) tvoří Světovou síť biosférických rezervací. Na podporu programu byla vydána několik publikací (Man and The Biosphere Series, InfoMAB, Biosphere Reserves), vznikaly podřízené sítě biosférických rezervací (nejvýznamnější je EuroMAB) a sledovaly se změny životního

⁶ Taková biosférická rezervace je prototypem biosférické rezervace první generace. O biosférických rezervacích druhé generace lze mluvit až od Sevillské strategie. Zde jsou již naplňovány všechny tři funkce biosférické rezervace a všechny jsou stejně důležité. Podle Rámcových stanov z roku 1995 musí mít biosférická rezervace zonaci a naplňovat všechny funkce. Biosférická rezervace první generace tak v podstatě není biosférickou rezervací, neboť nesplňuje kritéria (Rynda, 2012). Vymezení funkcí viz níže v této kapitole (pozn. autorky).

prostředí v čase (nejúspěšnější byl BRIM – Biosphere Reserves Integrated Monitoring) (Program UNESCO „Člověk a biosféra“, 2007).

V roce 1983 se konal první mezinárodní kongres o biosférických rezervacích v běloruském Minsku. Kongres uspořádaly UNESCO a UNEP. Vznikl zde *Akční plán pro biosférické rezervace*, z něhož je mnohé platné ještě dnes (Strategies and Action Plans, 2015).

Podobu biosférických rezervací výrazně ovlivnil v pořadí druhý kongres o biosférických rezervacích, který se konal v Seville ve Španělsku ve dnech 20. – 25. března 1995. UNESCO dokonce mluví o „nové éře pro Světovou síť biosférických rezervací“ (Strategies and Actions Plans, 2015). Na tomto kongresu vznikly dva důležité dokumenty, totiž *Sevillská strategie* a *Rámcové stanovy Světové sítě biosférických rezervací* (Strategies and Actions Plans, 2015).

SEVILLSKÁ STRATEGIE

Sevillská strategie navazuje na *Úmluvu o biodiverzitě* a *Agendu 21*⁷ a snaží se dosáhnout cílů vymezených v těchto dokumentech. Má být návodem pro vytvoření funkční biosférické rezervace a nastiňuje podmínky nezbytné pro vznik Světové sítě biosférických rezervací. Poskytuje doporučení, jakým způsobem lze cílů dosáhnout, a navrhuje úroveň, na které budou tato doporučení nejúčinnější. Rozlišuje úroveň mezinárodní, státní a úroveň jednotlivých biosférických rezervací. Kromě toho obsahuje kontrolní seznam činností pro jednotlivé úrovně (Sevillská strategie pro biosférické rezervace, 2003).

RÁMCOVÉ STANOVY SVĚTOVÉ SÍTĚ BIOSFÉRICKÝCH REZERVACÍ

Rámcové stanovy mají za cíl zvýšit účinnost biosférických rezervací, porozumění a spolupráci. Článek 1 definuje biosférickou rezervaci takto: „Biosférické rezervace jsou oblasti se suchozemskými a přímořskými ekosystémy, případně jejich kombinací, které jsou mezinárodně uznány v rámci programu UNESCO Člověk a biosféra (MAB), v souladu s *Rámcovými stanovami*⁸“ (The Statutory Framework of the World Network of Biosphere Reserves, 2014). Konkrétnější popis se dozvídáme v článku 4: „Biosférická rezervace má zahrnovat mozaiku ekosystémů reprezentativních pro velké biogeografické oblasti a také ekosystémy vzniklé různým stupněm lidského ovlivnění“ (The Statutory Framework of the World Network of Biosphere Reserves, 2014). Každá biosférická rezervace je součástí Světové sítě biosférických rezervací. Podléhá ovšem legislativě daného státu. Stát může přijmout opatření, která považuje za nutná, musí však být v souladu s *Rámcovými stanovami* (The Statutory Framework of the World Network of Biosphere Reserves, 2014).

⁷ O *Agendě 21* blíže v kapitole 1. 2. 1.

⁸ Jedná se o můj překlad z anglického jazyka. Stejná situace bude u všech další překladů (pozn. autorky).

Zonace podle Rámcových stanov Světové sítě biosférických rezervací

Biosférická rezervace má plnit tři funkce – ochranu, rozvoj a logistiku. Plnění těchto funkcí má umožnit zonace, tedy rozdělení biosférické rezervace na zónu jádrovou, nárazníkovou a přechodovou. Jádrová zóna má zahrnovat území dlouhodobě chráněná, ochrana má mít oporu v zákoně. Pro plnění této funkce je nutné, aby byla dostatečně velká. Nárazníková zóna navazuje na jádrovou zónu. Mohou zde být prováděny aktivity, které nenarušují ochranu přírody. Přechodová oblast má být místem udržitelného hospodaření se zdroji (The Statutory Framework of the World Network of Biosphere Reserves, 2014). V *Sevillské strategii* je doporučeno vytvořit mapu zón biosférické rezervace. Kromě toho se zde navrhuje toto: „Tam, kde je to v zájmu ochrany jádrové zóny nezbytné, změnit nárazníkovou a přechodovou zónu tak, aby odpovídaly kritériím pro (trvale) udržitelný rozvoj“ (Sevillská strategie pro biosférické rezervace, 2003).

Je zde počítáno se zapojením veřejnosti (obcí, občanských sdružení, soukromníků atd.), pro realizaci této spolupráce je ovšem potřeba provést jistá organizační opatření. Kromě toho se apeluje na řízení lidských aktivit v nárazníkové zóně, je potřeba naplánovat péči a management, vytvořit orgány, které to budou uskutečňovat a realizovat zde výzkum, zajistit monitoring a vzdělávací programy. Výsledky výzkumů a monitorování by měly být přístupné i ostatním biosférickým rezervacím. Sdílení informací má podpořit také vytváření regionálních a tématických subsítí, do kterých by se měly státy zapojovat (The Statutory Framework of the World Network of Biosphere Reserves, 2014).

Stanovy dále popisují postup při vyhlášení biosférické rezervace. Národní komitét MAB zhodnotí území podle kritérií vymezených v článku 4. Poté připraví návrh, ten doloží dokumentací a odešle Sekretariátu MAB v Paříži. Sekretariát návrh ověří, vyžádá si případné doplnění chybějících informací. Poté se k návrhu vyjádří Poradní výbor pro biosférické rezervace a doporučí ho Mezinárodní koordinační radě. Ta rozhodně o vyhlášení biosférické rezervace. Oficiálně pak stanovisko oznámí generální ředitel UNESCO. Kromě zakládání nových biosférických rezervací je doporučeno snažit se rozšiřovat již existující biosférické rezervace. Postup při rozšíření biosférické rezervace je stejný jako při zakládání nové biosférické rezervace. Vyhlášení nové biosférické rezervace má být oznámeno veřejnosti prostřednictvím informačních materiálů (The Statutory Framework of the World Network of Biosphere Reserves, 2014).

Kromě toho je potřeba kontrolovat, zda splňují kritéria také již existující biosférické rezervace. To mají na starosti národní komitety MAB. Jednou za deset let musí poslat o jednotlivých biosférických rezervacích zprávy Sekretariátu MAB v Paříži. Zprávy pak posoudí Poradní výbor pro biosférické rezervace, poté je zhodnotí Mezinárodní koordinační rada. Ta pak oficiálně vyhlásí výsledek. Pokud kritéria nejsou splněna, musí být provedena nápravná opatření. Přihlíží se přitom k ekonomické a

společenské situaci dané země. Pokud nedojde k nápravě do stanovené lhůty, oblast přestává být biosférickou rezervací⁹. Rámcové stanovy řeší i situaci, kdy chce stát vyjmout ze Světové sítě biosférických rezervací některou biosférickou rezervaci nacházející se na jeho území. V takovém případě daná země kontaktuje Sekretariát MAB, který o tom informuje Mezinárodní koordinační radu. Území je pak ze Světové sítě biosférických rezervací vyřazeno (The Statutory Framework of the World Network of Biosphere Reserves, 2014).

Za účelem periodického zhodnocení biosférických rezervací, o kterém se píše ve *Stanovách*, se konala v roce 2000 ve španělské Pamploně expertní konference s názvem Seville +5. Řešily se problémy, které vznikají při naplňování *Sevillské strategie*, tématem byly také přeshraniční biosférické rezervace. Zasedající se dohodli, že se vykonávání opatření nadále ponese v duchu strategických návrhů ze Seville (Strategies and Action Plans, 2015; Jelínková, Jeník, Květ, 2001).

Dalším důležitým mezníkem ve vývoji Světové sítě biosférických rezervací byl třetí kongres biosférických rezervací, který se konal v Madridu ve dnech 4. – 10. února 2008. Zároveň zde probíhalo 20. zasedání Mezinárodní koordinační rady MAB. Byly zde přijaty *Madridská deklarace* a *Madridský akční plán* pro období 2008-2013. Účelem konference bylo vyhodnotit zkušenosti s naplňováním *Sevillské strategie* a *Rámcových stanov Světové sítě biosférických rezervací* a zhodnotit potenciál biosférických rezervací čelit zesilujícím nebo novým problémům. Posun v ambicích textů přijatých na druhém a třetím zasedání ICC MAB dobře vystihuje následující věta:

„Zatímco Sevillská strategie a Statutární rámec v roce 1995 umožnily vyjasnit a vymezit úlohu BR mezi ostatními územími s mezinárodním statutem, cílem Madridského akčního plánu je předložit a prosadit biosférické rezervace jako místa poučení o udržitelných způsobech lokálního a regionálního rozvoje a také zdůraznit význam programu MAB a Světové sítě BR jako regionálních i globálních center vzájemné výměny informací, nápadů a zkušeností s nejlepšími formami udržitelného vývoje“ (Madridský akční plán, 2008: 7).

MADRIDSKÁ DEKLARACE

Madridská deklarace dává nejen doporučení, ale i úkoly. Kontrolu naplňování *Sevillské strategie* zde ukládá Sekretariátu MAB. Dále vyzývá členské státy UNESCO, které dosud nemají zřízený národní komitét MAB, aby tak učinily. Připomíná, že biosférické rezervace mají být místem pro ověřování principů udržitelného rozvoje. V závěru shrnuje hlavní poselství programu MAB a Světové sítě biosférických rezervací: „Podporujeme MAB a

⁹ Některé biosférické rezervace kritéria nenaplnují, přesto jsou součástí Světové sítě biosférických rezervací. Na to reagovalo UNESCO schválením tzv. exit strategy, aby se zvýšila kvalita a důvěryhodnost Světové sítě biosférických rezervací. Biosférické rezervace, které nenaplnují všechny funkce (tedy obsahují buď jen člověka, nebo jen přírodu), budou vyřazeny. Sekretariát MAB oslovil biosférické rezervace, které neposílají periodická zhodnocení či nereagují na doporučení zasláná ICC MAB. Tyto biosférické organizace mají čas reagovat na výzvu do 30. září 2015 (Item 8 of the Provisional Agenda: UPDATE ON STATUS OF IMPLEMENTATION OF THE EXIT STRATEGY, 2015).

Světovou síť biosférických rezervací jako globální, regionální a národní fórum, do kterého se zapojují lidé a kde vznikají nové způsoby řešení místních problémů a cíleně se hledá vzájemně prospěšný vztah mezi lidstvem a biosférou“ (Madridská deklarace o Programu UNESCO Člověk a biosféra (MAB) a Světové síti biosférických rezervací, 2008).

MADRIDSKÝ AKČNÍ PLÁN

V úvodu *Madridského akčního plánu* (MAP) je zhodnoceno postavení biosférických rezervací:

„Koncepce biosférických rezervací (BR) prokázala svou hodnotu nad rámec chráněných území a je rostoucí měrou přijímána vědci, plánovači a politiky jako zdroj množství poznatků a zkušeností a jako místo pro vědecký výzkum, které umožní ve prospěch lidstva skloubit zachování biodiverzity a socio-ekonomický rozvoj“ (Madridský akční plán, 2008: 2).

MAP si klade za cíl pomáhat splnit globální cíle, mezi něž patří či patřily¹⁰ *Rozvojové cíle tisíciletí*, *Konvence o biodiverzitě do roku 2010* a *Rámcová úmluva OSN o klimatických změnách*. Hodlá zkoumat a zkusit adaptační opatření na klimatické změny a snažit se zmírnit dopad změn klimatu. Reflektuje *Miléniové hodnocení*, které rozlišuje čtyři kategorie ekosystémových služeb¹¹. Vnímá biosférickou rezervaci jako místo, kam lze nalákat nové investory na zlepšení ekosystémových služeb v dané oblasti (kulturní služby – turistika, zásobovací služby – zemědělství, lesnictví, rybářství). Dále říká:

„Na biosférické rezervace bychom mohli nahlížet jako na „laboratoře“ udržitelného rozvoje, jejichž podstatou je nalézt a rozvinout místně specifickou směs ekosystémových služeb, která umožní environmentální, sociální i ekonomický blahobyt společenství místních obyvatel a uživatelů“ (Madridský akční plán, 2008: 5).

Neopomíjí ani stále rostoucí urbanizaci, která je dalším problémem současného světa. Navrhuje, že by biosférická rezervace měla napomáhat řešit problémy v městech daného regionu. Mluví v této souvislosti dokonce o „začlenění městských oblastí do BR“ (Madridský akční plán, 2008: 19). Dotýká se i dlouhodobého financování nezbytného pro perspektivní fungování biosférických rezervací. Konstatuje, že by zdroje mohly být získávány v rámci společenské odpovědnosti firem (corporate social responsibility, CSR), kdy firmy financují udržitelné činnosti. Připomíná nezbytnost vědy i tradičních znalostí původních obyvatel. Doporučuje, aby byly procesy v rámci biosférické rezervace otevřené a aby probíhala participace stakeholderů při implementaci biosférické rezervace. Mluví v této souvislosti o „participativním managementu“. Vyzdvihuje v tomto ohledu spolupráci s vědou:

¹⁰ Minulý čas zde používám proto, že u některých úmluv již vypršel čas, do kdy měly být cíle naplněny (pozn. autorky).

¹¹ Ekosystémy poskytují člověku služby zásobovací, regulační a kulturní, které člověka přímo ovlivňují, a služby podpůrné, které jsou nezbytné k tomu, aby mohly být poskytovány první tři služby, a které člověka často ovlivňují nepřímo a dlouhodobě. Ekosystémy člověka zásobují potravinami, jsou zdrojem energie (např. dřevo) atp. Regulují vodu, choroby, kvalitu ovzduší atd. Kulturní služby v sobě zahrnují duchovní obohacení, rekreaci či estetické prožitky. Do podpůrných služeb patří tvorba půdy, fotosyntéza, primární produkce, koloběh živin a koloběh vody (Moldan, 2009).

„Posilovat úlohu vědy v rozhodovacích procesech s pomocí tematicky zaměřeného aplikovaného výzkumu tak, aby se zvýšila dostupnost finančních zdrojů pro vědu i pro management a byl zajištěn dobře vědecky informovaný, participativní management založený na spolupráci“ (Madridský akční plán, 2008: 16).

Zonace podle Madridského akčního plánu

Jak již bylo řečeno v *Rámcových stanovách* ze Seville, jádrová zóna zahrnuje přísně chráněná území. Účelem je zachování biologické rozmanitosti a monitoring. *MAP* podotýká, že tato území přispívají k ekosystémovým službám a nelze jim tedy upřít jistý ekonomický aspekt. Jako příklad je zde uvedeno odbourávání uhlíku či stabilizace půd. V jádrových zónách mohou být prováděny činnosti, které mají minimální vliv na daný ekosystém. Je možné zde realizovat výzkum, environmentální vzdělávání, měření ochrany a rehabilitace území, rekreace a ekoturismus. Tyto činnosti, jsou vnímány jako nové pracovní příležitosti doplňující ochranu přírody (Madridský akční plán, 2008).

Nárazníková zóna většinou obklopuje jádrovou zónu a její hlavní funkcí je co největší snížení negativních vlivů spojených s lidskou činností. Je určena pro aktivity, které jsou v souladu s ekologicky nezávadnými postupy. Lze tu provádět environmentální vzdělávání, rekreaci, ekoturismus, aplikovaný výzkum. Je důležitá pro zachování antropogenní, biologické a kulturní rozmanitosti. V širším kontextu je možné ji označit jako spojku jednotlivých biologických složek jádrové zóny a přechodové zóny (Madridský akční plán, 2008).

Hlavní funkcí přechodové zóny je socioekonomický rozvoj, ukázat udržitelný rozvoj v praxi. Jedná se o území osídlená a zemědělsky či jinak využívaná. Je místem, kde spolupracují všichni stakeholdeři, ať už jde o místní obyvatele, podnikatele či nestátní neziskové organizace (MAB Programme, 2014). *MAP* v této souvislosti mluví o „podpoře uvědomělého občanství“ (Madridský akční plán, 2008: 13). Vidí ovšem slabinu ve špatně definovaných hranicích této zóny. Trvá proto na jejich přesném vymezení, jinak nebude celé území součástí Světové sítě biosférických rezervací. Spolupráce překračující tyto hranice ovšem není zakázána, je naopak vítána, neboť tak bude naplňována edukační role biosférické rezervace (Madridský akční plán, 2008).

V současné době se pracuje na nové strategii MAB pro období 2015 – 2025 a novém akčním plánu MAB pro období 2016 – 2025. Nová strategie MAB by měla být připravena k přijetí na 27. zasedání ICC, se schválením nového akčního plánu MAB se počítá na 28. zasedání ICC. Na 26. zasedání ICC, které se konalo 10. – 13. června 2014 ve švédském Jönköpingu (26th Session of the International Co-ordinating Council of the MAB Programme, 2015), vznikl „nulový“ koncept. Sekretariát MAB měl za úkol vytvořit zhuštěnější koncept, který obsáhne obecně přijímaná usnesení ICC. Koncept měl brát v potaz evaluační výstupy *Madridského akčního plánu*. Sekretariát pak tyto materiály poskytl nové strategické skupině MAB. Na dvoudenním setkání této skupiny na podzim

roku 2014 vznikl na základě toho první koncept nové strategie. Ten pak dvakrát koloval k připomínkování (podruhé pouze elektornicky). Do komunikace mají být zahrnuty všechny důležité skupiny MAB. Téměř hotová verze nové strategie bude poté připravena k posouzení a přijetí na 27. zasedání ICC MAB (New MAB Strategy and Action Plan, 2015).

1.1.1.1.2 Program UNESCO Člověk a biosféra v České republice

Česká republika je členem od samotného vyhlášení programu MAB, tehdy ještě jako Československo, tedy společně se Slovenskou republikou. Jak jsem již řekla výše, naplňování programu MAB v daném státu a kontrolu správného fungování biosférických rezervací na jeho území má na starosti národní komitét MAB. Jmenováním prvního národního komitétu pověřilo tehdejší Ministerstvo zahraničních věcí ČSSR a Ministerstvo pro technický a investiční rozvoj ČSSR Československou akademii věd (Český národní komitét programu UNESCO Člověk a biosféra, 2007). První národní komitét tvořili čeští a slovenští ekologové, limnologové, ochranáři a lesníci (Program UNESCO „Člověk a biosféra“, 2007). Po rozdělení Československa na dva samostatné státy převzala gesci nad programem Akademie věd České republiky a bylo schváleno nové složení Českého národního komitétu¹² (dále jen ČNK MAB). Tajemnicí ČNK MAB je již dvacet jedna let RNDr. Eva Jelínková¹³ (Český národní komitét programu UNESCO Člověk a biosféra, 2007).

Jak jsem již uvedla výše, původně byl program MAB rozdělen do 14 projektů. V Československu se nacházelo koordinační centrum projektu MAB č. 2, který byl zaměřený na lesy mírného pásma. Centrum vedl tým lesníků z Lesnické fakulty v Brně (Program UNESCO „Člověk a biosféra“, 2007).

V 70. letech národní komitét vybíral území vhodná pro biosférickou rezervaci. Orientoval se na území, kde bylo možné nalézt jak přírodní ekosystémy a jejich šetrné využívání, tak přírodu výrazně negativně poznamenanou lidskou činností. Ohlížel se také na to, zda má území „odborný potenciál pro ekologický výzkum a realizaci ochrannářských opatření a zda má odborníky, kteří by mohli být aktéry návazných mezinárodních aktivit“ (Program UNESCO „Člověk a biosféra“, 2007). Na základě těchto kritérií pak nominoval na českém území Křivoklátsko a Třeboňsko, na slovenském území Slovenský kras. V roce 1977 pak generální ředitel UNESCO prohlásil všechny nominované československé oblasti za biosférické rezervace a byly zapojeny do Světové sítě biosférických rezervací (Program UNESCO „Člověk a biosféra“, 2007).

¹² Aktuální složení ČNK MAB viz příloha č. 2.

¹³ Tajemnicí je od května 1994. Do roku 1994 byla tajemnicí ČNK MAB Ing. Věra Hrušková, po ní se na několik měsíců funkce ujala Dr. Hana Rambousková (Český národní komitét programu UNESCO Člověka biosféra, 2007).

Tabulka č. 1: Stručná charakteristika biosférických rezervací České republiky

Název biosférické rezervace	Šumava	Třeboň	Křivoklátsko	Krkonoše	Dolní Morava	Bílé Karpaty
Rok schválení	1990	1977	1977	1992	2003	1996
Plocha (km ²)	1671	700	628	548	354	715
Krajinný systém	středohory modelované kar. ledovci	odvodněná pánev s jezerními sedimenty	pahorkatina po obvodu říčního údolí	vysokohoří <i>en miniature</i>	vápencová pahorkatina, na okraji Pannonie, komponovaná kulturní krajina	středohory, západní okraj karpatského systému
Převládající biomy	jehlič. tajga, bučiny, druhotné luční bezleší	jedl. doubravy, bory, mokřady, písčiny	smíšené lesy, břehové porosty	smrčiny, kosodřeviny, druhotné louky	teplomilné smíšené lesy, svahové stepi, lužní lesy	bučiny, druhotné louky
Rarity jádrové zóny	vrchoviště, led. kary, led. jezera	rákosiny, rašeliniště, avifauna	vrcholové pleše, skalní útvary	arkto-alpinská tundra, kary	teplomilně laděná flora i fauna, slanomilná vegetace, avifauna	flora a fauna orchideových luk
Stressory, disturbance	nepůvodní provenience, monokultury, kůrovec, vítr, okus zvěře	odvodňování, eutrofizace, monokultury	monokultury, okus zvěře, chatařství	znečištění vzduchu, nevládnutá turistika	invaze cizích druhů, eutrofizace, technické stavby	opuštěné nesekané louky, eroze na svazích
Priority ochrany a hospodaření	přeměna monokultur, management bezleší	rovnováha zemědělství, sylvikultura, rybářství	přeměna monokultur, přiměřené stavy zvěře	přeměna monokultur	ochrana původního reliéfu, ochrana komponované krajiny, udržitelné zemědělství a lesnictví	kosení orchideových luk, ochrana lok. kultury
Přeshraniční návaznost	Německo: NP Bavorský les; Rakousko: Mühlviertel	Rakousko: rybníční oblast Waldviertel	Vnitrozemská biosférická rezervace	Polsko: Krkonoski Park Narodowy	Rakousko: váp. kopce, Galgenberg, Západní Slovensko	Slovensko: Biele Karpaty – bilaterální rezervace

Zdroj: Program UNESCO „Člověk a biosféra“ (2007)

Pro úplnost je třeba dodat, že zpočátku nepanovala shoda v tom, jak vybraná území označovat. Byl problém pojem „biosférická rezervace“ legalizovat, neboť se nejedná o rezervaci zaměřenou pouze na ochranu přírody, jak rezervaci charakterizuje český zákon. Legislativa se tak týká pouze jádrové zóny, která se často překrývá s první zónou národního parku či chráněné krajinné oblasti. U nárazníkové a přechodové zóny je navíc problém s křížením socioekonomických faktorů a vlastnických práv. Zpočátku se proto v Československu používalo označení „biosférický fond“, postupem času se však z praktických důvodů přešlo na označení „biosférická rezervace“ (Program UNESCO „Člověk a biosféra“, 2007).

Oporou biosférických rezervací v české legislativě se zabývá ČNK MAB ještě dnes. Pravdou je, že tento stav s sebou nese i jisté výhody, mezi které patří zejména flexibilita a možnost snazší realizace různých inovací (Jelínková, Jeník, Květ, 2001). Podle předsedy ČNK MAB není vhodné, aby se BR stala zvláštní kategorií zvláště chráněných území (a ochrany přírody), ale je nezbytné, aby byly biosférické rezervace explicitně zmíněny v české legislativě. Otázkou zůstává, jaký způsob je nejvhodnější (Ivan Rynda, osobní sdělení, 13. 5. 2014). Momentální situace je taková: „Institut BR se např. opírá o § 74 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, který ukládá České republice dodržovat mezinárodní smlouvy v oblasti ochrany přírody“ (Jelínková, Jeník, Květ, 2001).

Podle předsedy ČNK MAB by v ideálním případě měl být program MAB explicitně zmíněn právě v tomto paragrafu jako jeden z příkladů uzavřených mezinárodních úmluv (Ivan Rynda, osobní sdělení, 5. 5. 2015).

1.1.1.1.2.1 Nový model biosférické rezervace

Koordinaci jednotlivých biosférických rezervací provádí v současné době buď příslušná správa zvláště chráněného území, nebo nestátní nezisková organizace pro tento účel vytvořená. Výhodou nestátní neziskové organizace je právní subjektivita a nezávislost na státních orgánech, kromě toho je zde možné provádět koordinaci biosférické rezervace na plný úvazek. V biosférické rezervaci vedené správou vykonávají činnost státní zaměstnanci správy CHKO nebo NP, kterým je pro tento účel pozměněna pracovní náplň (Jelínková, Květ, 2014). Toto řešení se v praxi neukazuje jako ideální:

„SS [státní správa, pozn. autorky] má z věcných i organizačních důvodů přirozenou tendenci upřednostňovat ochranu přírody před rozvojem území, jež necítí ve svém ‚popisu práce‘ jako prvotní (na stávajících SS převažuje povinný výkon státní správy a naopak komunikace, ekologická výchova a rozvoj se stávají ‚zbytkovou činností‘, byť často jen z nedostatku času a navzdory přesvědčení pracovníků správy)“ (Rynda, 2009a: 3).

Provádět participativní management a mít v rovnováze všechny funkce, které má biosférická rezervace naplňovat, je tak snazší z pozice nestátní neziskové organizace, ideálně obecně prospěšné společnosti¹⁵ (Jelínková, Květ, 2014). Podle Ryndy (2009a) má obecně prospěšná společnost v tomto ohledu „volnější ruce“. Může mít lepší přístup ke grantům a dotacím, ale hrozí zde nedostatečné respektování limitů přírody. Správné fungování obecně prospěšné společnosti lze kontrolovat volbou vhodných zakladatelů organizace a prostřednictvím „vyváženého fungování správní, dozorčí a vědecké rady (SR, DR, VR)“ (Rynda, 2009a: 4).

Správní rada by měla být zaměřena především na vnitřní provoz OPS, na vyhledávání vhodných rozvojových aktivit a všestrannou podporu; její zasedání nemusí být přehnaně četná. V DR by zřejmě vždy měl být zastoupen stát, státní správa OP a zástupce ČNK. VR by neměla být složena z delegátů zakladatelů, ale především z místních odborníků přírodních a vybraných společenských věd v potřebné rozmanitosti a reprezentativnosti oborů i kmenových pracovišť členů rady, zejména akademických nebo nevládních organizací. Jejím úkolem by měla být především odborná stanoviska v problémových situacích, předávaná SR a DR, ČNK a zakladatelům, měla by být proto schopná pracovat i korespondenčně nebo se scházet dle potřeby častěji“ (Rynda, 2009a: 4).

¹⁵ Tato organizační forma byla v anketě a v diskuzi, které proběhly na zasedání ve Stožci, shledána za nejvhodnější (Rynda, 2009a).

Vědomí hrozby, že obecně prospěšná společnost nemusí zajistit ochranu přírody v potřebné míře, přivedlo ČNK MAB na zasedání ve Stožci ke shodě, že v biosférické rezervaci vždy musí být zastoupen stát:

„Veřejný zájem a kontrola veřejného zájmu vyžaduje i veřejnou, resp. státní kontrolu: BR tedy může být spravována pouze státní správou bez účasti jiného subjektu, ale neměla by být spravována pouze obecně prospěšnou společností bez existence státní správy ochrany přírody na daném území“ (Rynda, 2009a: 3).

Podle Ryndy (2009a) se tak nabízí dvě varianty. První možností je, že biosférickou rezervaci koordinuje pouze jedna organizace, kterou je správa CHKO či NP. Je tak zajištěna i ochrana přírody. Pro plnění funkcí, které již nejsou v jejich silách, nachází podporu v síti „dobrovolných subjektů bez vzájemné hierarchické struktury“ (Rynda, 2009a: 3). Pro uplatnění této varianty však musí být vhodné podmínky (tamtéž).

Jako druhou variantu navrhuje Rynda (2009a, 2009b) model biosférické rezervace, kterou by vedla státní správa, tedy správa CHKO či NP, spolu s obecně prospěšnou společností. Obecně prospěšná společnost přitom musí splňovat tři podmínky: „... zájmy zakladatelů i pracovníků OPS by měly být v úhrnu vyvážené, vysokou prioritu musí mít respekt k přírodě a zájmy nesmí být skryté, ale přiznané“ (Rynda, 2009a: 5). Státní správa a obecně prospěšná společnost by mezi sebe rozdělila kompetence, čímž by se předešlo možným střetům zájmu. Státní správa by se starala zejména o ochranu přírody a krajiny a musela by být v případných střetech nepřijatelně ohrožujících přírodu nekompromisní. O rozvoj by se snažila v rámci svých možností¹⁶. Obecně prospěšná společnost by usilovala o socioekonomický rozvoj, ovšem s ohledem na kvalitu, ne na kvantitu. Zajišťovala by komunikaci s místními občany, samosprávou a neziskovými organizacemi (Rynda, 2009a). „Plněním těchto funkcí odbřeměňuje OPS zástupce SS; ti jsou naopak v posledku nositeli ‚nepopulárních‘ rozhodnutí a usnadňují konsensuální roli OPS“ (Rynda, 2009a: 5). Role obecně prospěšné společnosti a státní správy popisuje tabulka č. 2.

¹⁶ „Zatímco SS by se v roli konečného arbitra při výkonu státní správy mohla dostat do střetu zájmů a nemůže si proto dovolit vzájemně podpůrný vztah s místními hráči (podnikateli, stakeholdery), obecně prospěšná společnost může žádat o podporu rozvojových aktivit jakéhokoli řádného místního potenciálního sponzora“ (Rynda, 2009a: 5).

Tabulka č. 2: Model BR: role státní správy a obecně prospěšné společnosti

Jev, vztah k jevu	Státní správa	Obecně prospěšná společnost
Rozvoj	pasivní	aktivní
Ochrana přírody	aktivní	aktivní
Společnost	restriktivní	konstruktivní
Logistika	shora	zdola
Vyjednávání	autoritativní	facilitační
Podpora	spíše stavu	spíše procesu
Rozhodování	samostatné	sdílené (participativní)
Ke stakeholderům	tolerance	vstřícnost
Společenství	polarizace	jednota v různosti

Zdroj: Rynda (2009b: 22)

Při tvorbě biosférických rezervací je potřeba zohledňovat místní podmínky. Výše popsaný model rozhodně není jednotící šablonou. Zásadní je zde respekt k přírodě i k člověku. Realizace se neobejde bez participace stakeholderů (Rynda, 2009a).

1.1.1.1.2.2 Biosférická rezervace Krkonoše/Karkonosze

Dříve než se zaměřím na CHKO Jizerské hory, na jejíž území budu v praktické části mé práce zkoumat nestátní neziskové organizace a jejich potenciál pro udržitelný rozvoj a pro biosférickou rezervaci, považuji za vhodné představit biosférickou rezervaci Krkonoše/Karkonosze (BRKK). Nejedná se totiž o vytvoření nové biosférické rezervace na území CHKO Jizerské hory, ale o rozšíření BRKK o území CHKO Jizerské hory.

BRKK funguje pod správami národních parků české a polské části, já se zabývám pouze českou částí Krkonoš. Ředitelem české části Krkonošského národního parku je Ing. Jan Hřebačka. Náměstkem ředitele a vedoucím odboru vnějších vztahů je Mgr. Jan Kašpar, do jeho agendy spadá i starost o Krkonoše jako biosférickou rezervaci (Vedení, 2015). Na koordinaci se ovšem podílí i RNDr. Jiří Flousek, Ph.D., který je zároveň členem ČNK MAB (Jelínková, 2014).

Rozhodnutí o nominaci Krkonoš do Světové sítě biosférických rezervací vzniklo na mezinárodní konferenci Parks-Pollution-People, kterou v roce 1990 společně uspořádaly IUCN, Federace EUROPARC a Správa KRNAP. KRNAP splňoval všechny kritéria pro vytvoření biosférické rezervace, a tak nic nebránilo tomu, začít pracovat na potřebných podkladech. Ty byly schváleny v roce 1992 a od tohoto roku jsou Krkonoše součástí Světové sítě biosférických rezervací. Zásluha na úspěšné nominaci je přičítána prof. Janu Jeníkovi, který byl prvním předsedou Československého národního komitétu MAB. Jak již

bylo naznačeno, tato biosférická rezervace je přeshraniční, nachází se na území České republiky a Polska. Je dokonce první bilaterální biosférickou rezervací na světě (Krkonoše/Karkonosze. Přeshraniční biosférická rezervace UNESCO, 2011). Koordinaci biosférické rezervace mají na starosti Správa KRNAP a Dyrekcja KPN, pro fungování biosférické rezervace je nezbytná participace místních institucí, a proto Správy v roce 1996 podepsaly s místními samosprávami a nestátními neziskovými organizacemi *Dohodu o vzájemné spolupráci na území BRKK*. Na dodržování této dohody dohlíží Česko-polská rada pro BRKK, podpůrným orgánem je Česko-polská kancelář pro BRKK (Flousek, Hartmanová, Štursa, Potocki, 2007).

Zapojení do programu MAB i spolupráce s polskou částí Krkonoš se promítlo do znaku národního parku. Od založení KRNAP v roce 1963 (v Polsku již v roce 1959) (Krkonošský národní park a jeho historie, 2015) jej tvořil zákonem chráněný hořec tolitovitý, který se v Krkonoších hojně vyskytuje. U příležitosti 50. výročí založení národního parku se KRNAP a Karkonoskie Park Narodowy (KPN) dohodly na používání společného znaku, což v rámci Evropy nebylo běžné. Tento znak již obsahoval akronym MAB. V roce 2013 se začalo pracovat na novém znaku, vybíralo se z návrhů pěti českých a pěti polských grafických studií. Nakonec zvítězil znak z královéhradeckého grafického studia¹⁷. Nový znak (viz příloha č. 3) vychází z tradic dosavadních log správy parků, jsou zde erbovní rostliny jednotlivých parků – pro KRNAP je to již zmíněný hořec tolitovitý, pro KPN zvonek český. Kromě nich je ve znaku motiv Sněžky z pohledu Úpského rašeliniště a akronym MAB (Logo, 2015).

O vhodnosti zařazení Krkonoš do Světové sítě biosférických rezervací svědčí četné přírodní a kulturně-historické fenomény. Kromě již v tabulce zmíněné arкто-alpínské tundry a ledovcových karů se zde nachází „severská rašeliniště, klečové porosty, květnaté horské louky, smrkové a smíšené horské lesy“ (Krkonoše/Karkonosze. Přeshraniční biosférická rezervace UNESCO, 2011: 2) a nalezneme zde velké množství endemické¹⁸ a reliktní¹⁹ flóry a fauny. Tato diverzita souvisí s výškovým rozpětím Krkonoš, které má rozsah 300 – 1 603²⁰ m n. m. (Krkonoše/Karkonosze. Přeshraniční biosférická rezervace UNESCO, 2011). „S nadmořskou výškou se totiž mění klimatické podmínky (teplota, vlhkost, intenzita záření) i charakter půdního substrátu“ (Storch, Mihulka, 2000: 58), a proto v každém pásmu nalezneme jiná společenstva²¹.

¹⁷ Autory loga jsou David Škodný a Zdeněk Žitný (Logo, 2015).

¹⁸ Endemit je „rostlinný nebo živočišný druh, který vznikl a vyskytuje se pouze na malém omezeném území“ (Jakrlová, Pelikán, 1999: 31).

¹⁹ Relikt je „malá rostlinná nebo živočišná populace vyskytující se jako pozůstatek z minulých geologických dob“ (Jakrlová, Pelikán, 1999: 92).

²⁰ V publikaci je ještě uvedena dřívější výška Sněžky, která byla 1 602 m n. m. Podle nových měření Českého úřadu zeměměřičského, které se uskutečnilo ve dnech 20. – 21. 2. 2015, je přesná výška Sněžky 1 603,296 m. Tento bod se nachází na polské straně, český nejvyšší bod je o 10 cm nižší (K výšce Sněžky, 2015).

²¹ Společenstvo je „soubor populací žijících v jednom okamžiku na jednom místě“ (Storch, Mihulka, 2000: 57).

V Krkonoších by se tak měly rozlišovat čtyři vegetační pásma²² (Storch, Mihulka, 2000). Krkonoše mají co nabídnout také z hlediska tradiční architektury. Po horách je „rozeseto“ velké množství dřevěných roubenek, kostelíků a nemalé množství muzeí zachycujících dlouhodobé soužití lidí s krkonošskou přírodou (Krkonoše/Karkonosze. Přeshraniční biosférická rezervace UNESCO, 2011).

Klima Krkonoš je podobně jako v jiných horách chladné, přesto má krkonošské podnebí svá specifika:

„Tvoří přirozený horský val, na který po tisíciletí naráží vlhké a studené západní větrné proudění od Atlantiku. To se projevuje vysokým množstvím dešťových a sněhových srážek a nízkými teplotami. Klima Krkonoš je proto vlhčí, chladnější a drsnější než v Tatrách nebo na Šumavě a má výrazně oceánický charakter“ (Podnebí, 2015).

Krkonoše tvoří hnědá půda kyselá, rezivá půda a podzolová půda, nalezneme zde však i alpínské půdy (Sýkora, 1983). Krkonoše mají hustou síť malých říček (především jejich česká část) ústících do větších řek, kterých je v Krkonoších také nemalý počet. Na Labské louce pramení evropský veletok Labe. Kromě toho se zde nachází několik vodopádů (Vodopis, 2015). Geohistorický vývoj Krkonoš je shrnut na webových stránkách Krkonošského národního parku takto:

„Geologické počátky Krkonoš spadají do období starohor a starších prvohor. Během horotvorných pochodů tehdy vznikala první podoba masivu zvaného Krkonoško-jizerské krystalinikum. Druhohorní zvětrávání, třetihorní alpínské vrásnění, následná vodní eroze a opakované čtvrtohorní zalednění postupně přetvářely přirozený vzhled Krkonoš až do jejich současné podoby. V posledním tisíciletí mění tvář krkonošské krajiny především člověk“ (Geohistorický vývoj Krkonoš, 2015).

Poslední věta je dalším potvrzením správnosti zařazení Krkonoš do Světové sítě biosférických rezervací, neboť biosférická rezervace má zahrnovat i místa, kde došlo ke kontaktu člověka a přírody (v různé míře). První lidská obydlí v blízkosti Krkonoš začaly vznikat již ve 12. století. Osídlení v dalších staletích narůstalo vlivem hutnictví a lesnictví, sklářství, výrobě textilu či papíru a mnoha dalších lidských činností, spolu s nimi ovšem klesala rozloha lesa. Původní druhově bohaté porosty byly nahrazeny monokulturami. V době vyhlášení národního parku měly Krkonoše vyšší stupeň zastavěnosti než ostatní české hory. Krkonoše se staly oblíbeným místem pro sport a rekreaci, což s sebou nese jistou míru devastace přírody (Sýkora, 1983; Flousek, Hartmanová, Štursa, Potocki, 2007). Kontakt člověka s přírodou zde tedy může být patrnější než v ostatních horách České republiky.

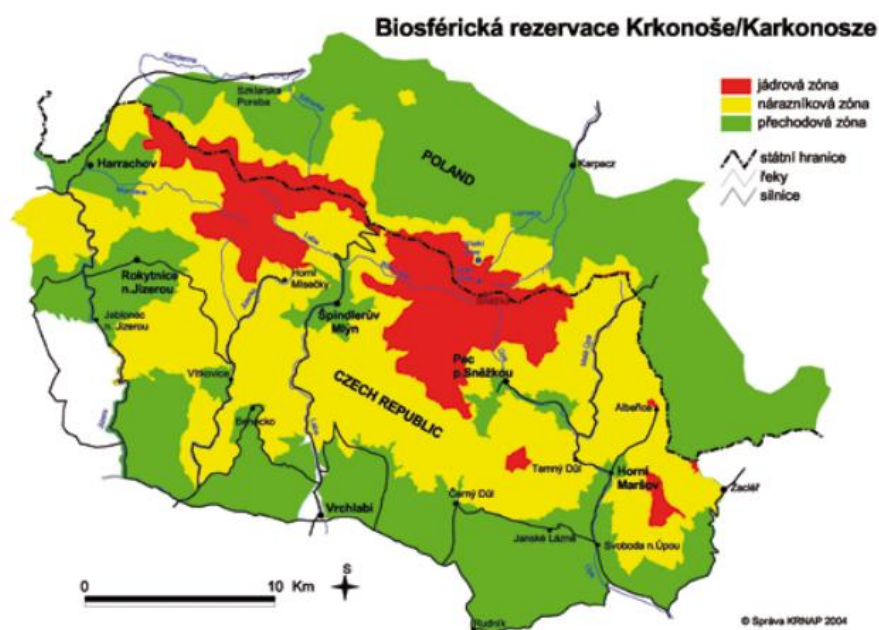
Z důvodu narůstajících neshod (souvisejících nejčastěji se střetem ochrany přírody a rozvojem turistiky) vytvořily Rada Krkonošského národního parku a Svazek měst a obcí

²² Krkonoše mají tato vegetační pásma: dubohabřiny (200 – 400 m. n. m.), bukojedliny (400 – 800 m. n. m.), smrčiny (800 – 1200 m. n. m.) a vysokohorské louky (nad 1200 m. n. m.) (Storch, Mihulka, 2000).

Krkonoše projekt *Vize Krkonoše 2050*. Představa o budoucnosti Krkonoš má pomoci řešit současné problémy. Byla vytvořena pracovní komise, která se skládá ze starostů krkonošských obcí a ekologických expertů. Jejím úkolem bylo zhotovit dokument o vývoji Krkonoš přijatelném pro různé zájmové skupiny. Při tvorbě dokumentu byly brány ohledy na jejich názory a vzešel z nich samotný název dokumentu *Vize Krkonoš: Přátelství lidí a hor*, což naznačuje obsah dokumentu (Flousek, Hartmanová, Štursa, Potocki, 2007).

Jak říkají tvůrci publikace *Krkonoše/Karkonosze. Přeshraniční biosférická rezervace UNESCO* i členové ČNK MAB, mnoho lidí o existenci programu MAB neví. Tento informační materiál má povědomí o biosférické rezervaci Krkonoše/Karkonosze rozšířit. Problémem je, že lidem splývá biosférická rezervace s národním parkem. Jak už jsem řekla výše, národní park má oporu v zákoně, zatímco biosférickou rezervaci, potažmo program Člověk a biosféra, česká legislativa dosud nezmiňuje. Určitou právní oporu tak musí mít pouze jádrová zóna biosférické rezervace a „... její řízení je plně v rukou správy příslušného velkoplošného chráněného území (většinou NP, CHKO, ale i lokality soustavy Natura 2000 nebo lokality Ramsarské úmluvy)“ (Krkonoše/Karkonosze. Přeshraniční biosférická rezervace UNESCO, 2011: 14). Shodná zonace biosférické rezervace a národního parku či chráněné krajinné oblasti není povinností, ale může k ní dojít. Na krkonošském pohoří dochází k přibližným překryvům zón²³ biosférické rezervace a národního parku – jádrová zóna se blíží I. a II. zóně národního parku, nárazníková zóna je podobná III. zóně a přechodová zóna je shodná s ochranným pásmem národního parku.

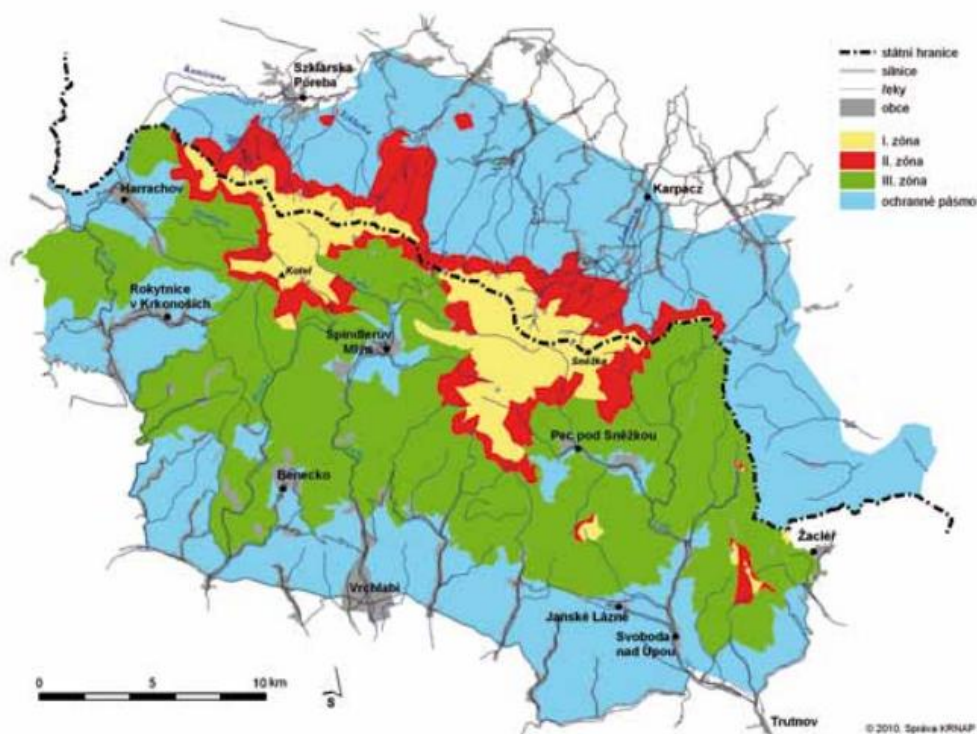
Obrázek č. 1: Zonace přeshraniční biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze

Zdroj: Krkonoše/Karkonosze. Přeshraniční biosférická rezervace UNESCO (2011)

²³ Národní park Krkonoše je rozdělen do tří zón (přísná přírodní, řízená přírodní, okrajová) s ochranným pásmem (Nařízení č. 165/1991 Sb.).

Obrázek č. 2: Krkonoše/Karkonosze a zonace obou krkonošských národních parků

Zdroj: Krkonoše/Karkonosze. Přeshraniční biosférická rezervace UNESCO (2011)

Pro větší přehlednost uvádím ještě tabulku:

Tabulka č. 3: Krkonoše/Karkonosze

	Česká část	Polská část	BRKK celkem
Kategorie zvláště chráněného území	Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo	Karkonoski Park Narodowy	
Místní název BR	Biosférická rezervace Krkonoše/Karkonosze	Rezerwat Biosfery Karkonosze/Krkonoše	
Počet měst a obcí	29	7	47
Počet obyvatel	27 700		
Hustota obyvatel	48,7 ob./km ²		
Celková rozloha	54 969 ha	16 830 ha	71 799 ha
- jádrová zóna	7 919 ha (14,4 %)	1 717 (10,2 %)	9 636 ha (13,4 %)
- nárazníková zóna	28 408 ha (51,7 %)	3 847 (22,9 %)	32 255 ha (44,9 %)
- přechodová zóna	18 642 ha (33,9 %)	11 266 (66,9 %)	29 908 ha (41,7 %)

Zdroj: Krkonoše/Karkonosze. Přeshraniční biosférická rezervace UNESCO (2011: 23)

1.1.1.1.2.3 Návrh na rozšíření biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze o území CHKO Jizerské hory

Na zasedání ČNK MAB v Děčíně, které proběhlo v rámci odborného semináře o invazních rostlinách v chráněných územích ve dnech 16. – 17. října 2014 ve spolupráci s EUOPARCem České republiky, byl předsedou ČNK MAB představen návrh rozšířit biosférickou rezervaci Krkonoše/Karkonosze o území Jizerských hor. Myšlenka spojení Krkonoš s Jizerskými horami má logiku už jen z důvodu společného geologického vývoje: „Uprostřed krystalických břidlic se rozkládá žulový masív tvořící hlavně vrcholové části Krkonoš a Jizerských hor. Krystalické břidlice spolu se žulovým masivem tvoří ucelenou geologickou jednotku, která se nazývá krkonošsko-jizerské krystalinikum“ (Sýkora, 1983: 11). Inspirací k rozšíření biosférické rezervace Krkonoše o území CHKO Jizerské hory byl ovšem především návrh Františka Schustlera, jenž vznikl před téměř sto lety. Schustler jej vypracoval na popud odborných kruhů a vládních úřadů, které vyslovily záměr vytvořit v Krkonoších přírodní rezervaci (Sýkora, 1983).

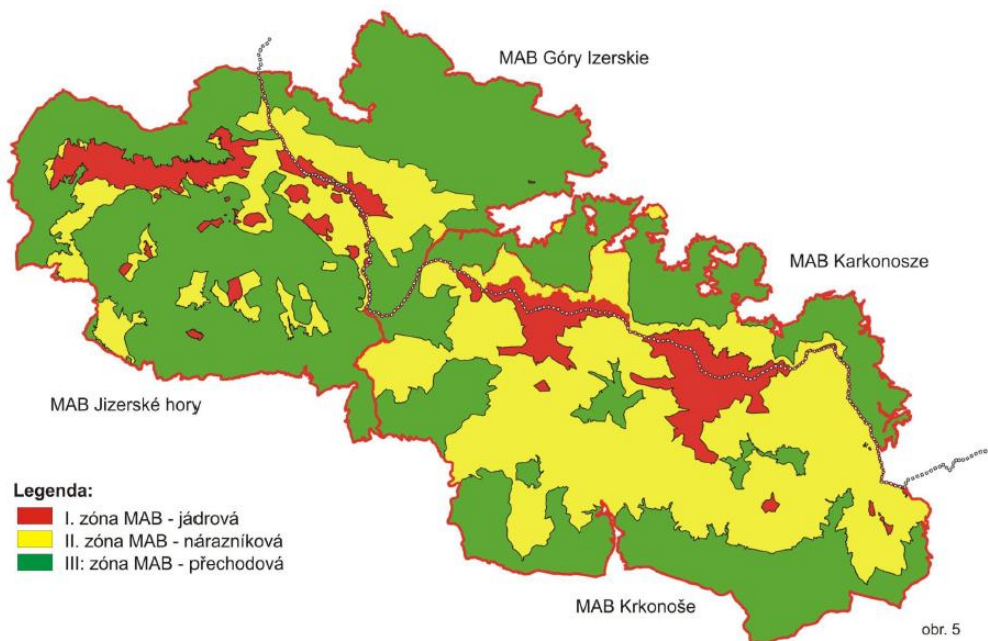
„Prof. Schustler předložil v roce 1923 na tehdejší dobu velmi dokonalý návrh na Národní park krkonošský, do kterého chtěl zahrnout i Jizerské hory a Rýchory. Šlo o velmi pokrokové řešení, kterým tento vědec předstihl svou dobu. Uvědomoval si, že je nutno chránit velké přírodní celky a nikoliv pouze jejich jednotlivé složky. K realizaci navrženého řešení ale nedošlo, protože nenalezl dostatečné pochopení a oporu na rozhodujících místech. Určitou roli zde hrála i nevyrovnaná politická a sociální situace v pohraničních okresech“ (Sýkora, 1983: 204).

Národní park Krkonoše a chráněná krajinná oblast Jizerské hory na sebe přímo navazují a v některých místech dochází dokonce k překryvu²⁴.

Analýzu úpravy vymezení rozsahu biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze (2013) vypracoval RNDr. Zdeněk Patzelt. Zadavatelem byly Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Správy Krkonošského národního parku a Karkonoskiego Parku Narodowego. Studie zobrazuje zonaci KRNAP/KPN, zonaci BR Krkonoše/Karkonosze, zonaci CHKO Jizerské hory a zonaci maloplošných chráněných území Gór Izerskich na území soustavy NATURA 2000. V návrhu na rozšíření BR Krkonoše/Karkonosze o zmíněná území rozlišuje krátkodobý a dlouhodobý vývoj biosférické rezervace. V krátkodobém hledisku (viz obrázek č. 3) vychází ze zonace národních parků Krkonoše, CHKO Jizerské hory a území NATURA 2000 Gór Izerskich. V dlouhodobém hledisku (viz obrázek č. 4) navrhuje rozšíření jádrové zóny na úkor nárazníkové zóny (jde zejména o slučování blízkých malých jádrových zón) a rozšíření nárazníkové zóny na úkor přechodové zóny. Dále jsou zde vypsány historické údaje těchto území (rok vzniku atp.). Patzelt navrhuje bezzásahovost jádrové zóny, dále zde popisuje cenná území Jizerských hor a obecně vyzdvihuje přírodovědnou hodnotu Jizerských hor.

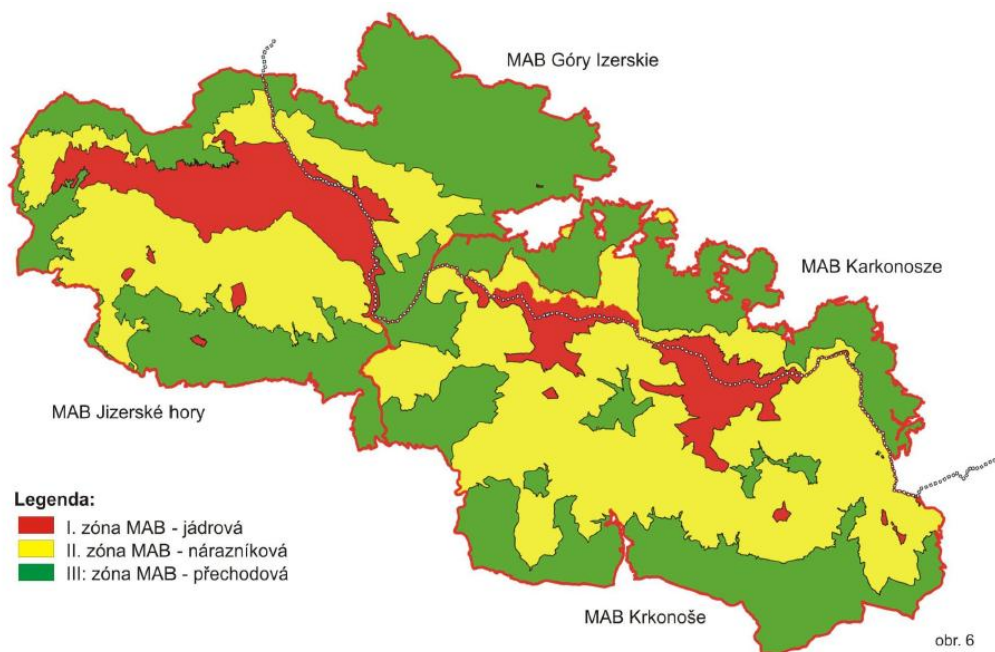
²⁴ Překryv KRNAP a CHKO Jizerské hory viz <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/ke-stazeni/prekryv-chko-jizerske-hory-a-krnep/>.

Obrázek č. 3: Patzeltův návrh úpravy vymezení BR Krkonoše/Karkonosze – krátkodobý stav

Zdroj: Patzelt (2013: 12)

Obrázek č. 4 – Patzeltův návrh úpravy vymezení BR Krkonoše/Karkonosze – dlouhodobý stav

Zdroj: Patzelt (2013: 13)

Slabost tohoto projektu je vnímána v jeho zaměření pouze na přírodu. Socioekonomický rozvoj území, který je nedílnou součástí smyslu biosférické rezervace, je zde opomenut. Z těchto důvodů zhodnotil předseda ČNK MAB studii jako dobrou pro

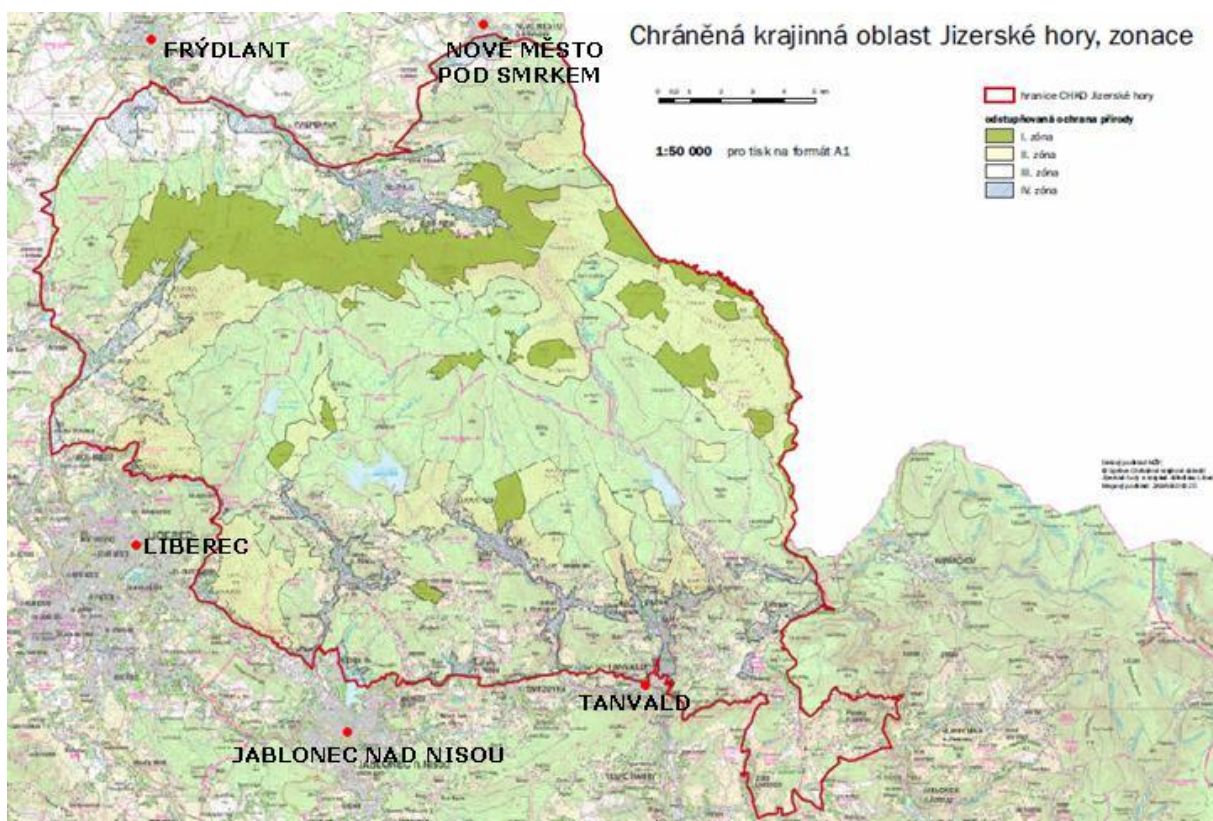
chráněnou krajinnou oblast jako kategorii území a ochrany přírody, nikoli pro biosférickou rezervaci, jež by měla sledovat interakci přírody a společnosti (Ivan Rynda, osobní sdělení, 12. 3. 2015). Byl proto vznesen požadavek pro tvorbu nového projektu. Tím je pověřen Ing. Michael Hošek.

Před realizací rozšíření BRKK o území CHKO Jizerské hory je potřeba informovat stakeholdery na daném území. Já jsem se rozhodla v rámci své diplomové práce oslovit nestátní neziskové organizace v Jizerských horách a zjistit, jaký mají potenciál pro budoucí biosférickou rezervaci na tomto území.

1.1.1.1.2.4 Chráněná krajinná oblast Jizerské hory

Jizerské hory jsou čtvrtou nejstarší chráněnou krajinnou oblastí České republiky. K vyhlášení CHKO došlo na přelomu let 1967-1968. Kromě toho, že sousedí s Krkonošským národním parkem, má část hranic společnou s Polskem. Rozprostírá se mezi městy Liberec, Frýdlant, Nové Město pod Smrkem, Kořenov, Tanvald a Jablonec nad Nisou (Základní údaje o CHKO, 2015).

Obrázek č. 5 – Zonace CHKO Jizerské hory

Zdroj: Chráněná krajinná oblast Jizerské hory, zonace (2013), města zvýrazněna autorkou práce

„CHKO se rozkládá na ploše 368 km². Lesnatost území je 73 % (269 km²), což byl také jeden z důvodů jejího vyhlášení. Nejnižší bod CHKO (325 m. n. m.) leží u Raspenavy, nejvyšší horou

české části Jizerských hor je Smrk (1124 m. n. m.)²⁵. Významným vrcholem je rovněž Bukovec (1005 m. n. m.) – nejvyšší čedičová kupa ve střední Evropě“ (Základní údaje o CHKO, 2015).

Vedoucím CHKO Jizerské hory je Ing. Jiří Hušek (O správě CHKO a krajském středisku, 2015). Ve znaku CHKO Jizerské hory (viz příloha č. 4) je rostlina Upolín nejvyšší, která je ohroženým druhem (Rostlina ve znaku CHKO, 2015).

Jizerské hory mají svůj původ v prvohorách, hlavní část tvoří krkonoško-jizerský masiv, u něhož již 250 milionů let dochází ke zvětrávání (Geologie, 2015).

„Převážnou část pohoří tvoří krkonoško-jizerský žulový pluton, což ovlivňuje nejen geomorfologii, ale i složení půd a tím i charakter vegetace. Na několika místech jej prostupují třetihorní výlevné vyvřeliny (zejména na Bukovci – 1000 m. n. m.). Na okrajích plutonu jsou zastoupeny přeměněné horniny. Masiv Smrku je tvořen krystalickými břidlicemi a staršími žulami. Na Vápenném vrchu u Raspenavy se nacházejí krystalické vápence. Úbočí a údolní polohy jsou místy překryty čtvrtohorními sedimenty, ve vyšších polohách vrstvami rašeliny“ (Geologie, 2015).

Půda je zde kyselá (pH 3,5 – 5,5), středně až silně humózní. V nižších polohách je jílovitá, ve vyšších polohách ubývá jílu na úkor štěrku (Půdní poměry, 2015). Počasí je velmi proměnlivé, obecně lze klima označit za chladné s vysokými srážkovými úhrny. V těch jsou Jizerské hory v rámci České republiky na prvním místě (Klimatické poměry, 2015).

Nalezneme tu dvě mineralogické lokality (Mineralogie, 2015), hustou říční síť a nemalý počet vodních nádrží. Původně byly vybudovány kvůli povodním, dnes jsou především zdrojem pitné vody pro okolí. Kromě toho je zde minerální pramen, ovšem se slabou mineralizací (Hydrologie, 2015).

Lesy dnes tvoří velký podíl v celkové rozloze CHKO, a jsou tedy jeho důležitou částí. Jejich výměra se v průběhu historie území měnila. Začaly ztrácet svou rozlohu a diverzitu vlivem člověka již ve 14. století, kdy začala být tato oblast osidlována. Nejintenzivněji pocítily přítomnost člověka v 16. – 19. století, kdy zde docházelo k velkému rozvoji sklářství a hutnictví. Vzniklé holiny v původně jedlobukovém lese byly zasázeny smrkovými monokulturami. Ve 20. století je pak ničily větrné a hmyzí kalamity, později byly zatíženy také imisemi. I po všech těchto pohromách zde byl vysázen smrk nepůvodního druhu. Dnes je snaha sázet zde opět původní druhy listnatých stromů (Lesnictví, 2015). Velkým problémem je pro CHKO Jizerské hory také obhospodařování luk. Ty ztrácely na rozmanitosti a nevědělo se, jak zužitkovat vzniklou biomasu. V posledních letech se tyto problémy řeší spásáním luk ovce (Zemědělství, 2015).

Hlavní flórou Jizerských hor je tedy les. Přirozené bezlesí je na sutích, rašeliništích, vodních plochách a některých mokřadech. Je tu k vidění mnoho vzácných

²⁵ Podle Storch a Mihulky (2000) lze opět rozlišit vegetační pásma. V případě Jizerských hor jsou to tato: dubohabřiny (200 – 400 m. n. m.), bukojedliny (400 – 800 m. n. m.), smrčiny (800 – 1200 m. n. m.).

druhů rostlin, v porovnání s Krkonošemi je zde méně druhů květin. Oproti Krkonoším chybí v Jizerských horách alpské a subalpské pásmo, a proto zde nejsou zástupci těchto pásem v rámci flóry i fauny. I Jizerské hory jsou stanovištěm mnoha reliktních druhů, a to hlavně na rašeliništích (pavouci, střevlíčci). Ve štolách pravidelně zimuje mnoho druhů netopýrů a daří se zde ptactvu. Útočiště tu po odlesnění našel i tetřev obecný (Flóra, 2015, Fauna, 2015). Ten ale může být rušen přívalem turistů. Jizerské hory mají mnoho turistických značek, které v létě využívají zejména cyklisti, v zimě běžkaři (Jizerské hory, 2011).

Ani Jizerské hory se tedy nevyhnuly imisím, lýkožroutům a špatnému hospodaření, v důsledku čehož byla velká část lesů v 70. a v 80. letech 20. století odtěžena. V současné době se ukazují úspěchy pokusů o revitalizaci území, přesto zde dodnes nalezneme holiny, které se nedaří zalesnit. Na druhou stranu se CHKO Jizerské hory může pochlubit bučinami, fragmenty klimaxových smrčín, rašeliništi, loukami a pastvinami a dochovanou lidovou architekturou (Základní údaje o CHKO, 2015). Z předchozího textu je jasné vidět, že CHKO Jizerské hory má co nabídnout po přírodní stránce (úctyhodná je velká plocha lesů), zároveň jsou zde patrné zásahy člověka do přírody a snaha o napravení jeho negativních vlivů. Podle mého názoru jsou tak naplněny podmínky, které musí biosférická rezervace splňovat.

1.2 Udržitelný rozvoj

Jak už bylo řečeno, stěžejní dokument programu UNESCO Člověk a biosféra, *Sevillská strategie*, navazuje na *Agendu 21* a usiluje o naplnění cílů v ní vymezených, tedy o uvedení udržitelného rozvoje do praxe. To se uskutečňuje zejména v přechodové zóně biosférické rezervace. Pro přesnější představu, co všechno v sobě udržitelný rozvoj zahrnuje, proto věnuji tuto kapitolu vysvětlení konceptu udržitelného rozvoje. Konkrétně jeho definici, důvodu vzniku a popsání jeho pilířů.

1.2.1 Definice pojmu, cesta k vytvoření konceptu udržitelného rozvoje

Rynda (1997) upozorňuje, že mezi prvními (v roce 1981) použil slovní spojení *sustainable development*²⁶ Lester R. Brown v jedné ze svých přípravných studiích pro zhodnocení stavu světa. V roce 1987 používá udržitelný rozvoj jako označení pro „komplexní soubor strategií řešících základní problémy lidského společenství v planetárním až po lokální měřítku s podmínkou uchování přijatelného životního prostředí a přírody jako takové“ (Rynda, 1997: 8) Gro Harlem Brundtland²⁷ ve zprávě

²⁶ Pojem „sustainable development“ je do českého jazyka překládán jako „trvale udržitelný rozvoj“ (toto slovní spojení bylo použito i v zákoně č. 17/1992 Sb., o životním prostředí) nebo jako „udržitelný rozvoj“. Po domluvě s vedoucím mé diplomové práce jsem se rozhodla používat označení „udržitelný rozvoj“ (pozn. autorky).

²⁷ Rozhodla jsem se příjmení zahraničních autorek nepřechylovat (pozn. autorky).

s názvem *Naše společná budoucnost*. Dříve než se budu věnovat definování konceptu udržitelného rozvoje, věnuji několik odstavců stručnému přehledu celosvětové situace, která ke vzniku koncepce vedla.

Koncepce udržitelného rozvoje je výsledkem hledání řešení rozporu mezi socioekonomickým rozvojem společnosti a ochranou životního prostředí. V příchodem průmyslové revoluce začal člověk mnohem intenzivněji znehodnocovat životní prostředí, negativně ovlivňovat přírodu a narušovat globální životodárné biosférické systémy²⁸, čímž ohrožuje i svou vlastní existenci na Zemi. Environmentální problémy, které často nabývají globálního charakteru, jsou navíc těžko předvídatelné (Rynda, 1997). Problémem je, že „jednotlivé vlivy lidské činnosti se v čase sčítají jednak postupně a kvantitativně – kumulativně, jednak i v kratších časových úsecích kvalitativně – synergicky (významný společný účinek různých vlivů, samostatně třeba neškodných)“ (Rynda, 1997: 4). Původ všech těchto problémů tkví v tom, že se člověk žene za maximalizací zisku, aniž by přitom bral ohledy na životní prostředí.

Zájem o životní prostředí probudila až Rachel Carson, když v roce 1962 vydala *Mlčící jaro*, kde upozorňuje na nebezpečí spojená s užíváním jedovatých látek, konkrétně pesticidu DDT. Kniha odstartovala vlnu ekologických protestů a uvědomování si vážnosti ekologických problémů (Kolářová, 2006). O deset let později, tedy v roce 1972, vyšla další zásadní kniha *Meze růstu*, kterou společnými silami vytvořili Donella H. Meadows, Dennis L. Meadows, Jorgen Randers a William W. Behrens. Kniha popisuje výsledky počítačového modelu o budoucím vývoji světa a dochází k závěru, že pokud bude lidstvo pokračovat v exponenciálním hospodářském růstu, dojde ke katastrofě. Tu způsobí buď vyčerpání zásadních přírodních zdrojů²⁹ či neúnosně velké znečištění. Podobné upozornění sděluje v roce 1972 *Studie kritických environmentálních problémů (SCEP)*: „Nekonečný růst libovolného typu je neudržitelný v prostředí konečných zdrojů“ (in Rynda, 2000: 6). Podle *Mezí růstu* je hospodářský růst a ochrana životního prostředí neslučitelná, a proto bylo navrženo hospodářský růst zastavit (Moldan, 2009). „Teorie nulového růstu ovšem byla pro svět nepřijatelná. Znamenalo by to nejen zastavit růst blahobytu, ale taky civilizační pokrok a odsoudit k bídě a hladu většinu rozvojových zemí“ (Kolářová, 2006: 8).

Problematikou (zdánlivého) rozporu mezi hospodářským rozvojem a ochranou životního prostředí se zabývala i první konference OSN o životním prostředí (zatím pouze) člověka (United Nations Conference On The Human Environment), která se konala ve Stockholmu několik měsíců po vydání studie *Meze růstu*. Konference, zahájená

²⁸ Globální životodárné biosférické systémy zahrnují globální systém klimatu a hydrosféry, stratosférickou ozónovou vrstvu, globální cirkulační systém atmosféry, hydrologický cyklus a cirkulaci oceánů a tvorbu a erozi půd (Rynda, 1997).

²⁹ Jejich prognóza se v tomto směru nenaplnila, neboť byly objeveny úspornější technologie, nová ložiska surovin, začalo se recyklovat atp. To ovšem nic nemění na důležitosti této knihy (Nováček, 1999).

5. června³⁰ 1972, nesla heslo „Pouze jedna Země“. To značí přijetí skutečnosti, že je stav lidského životního prostředí špatný a že jsme to my, kdo jej ničí (Moldan, 2009). Podle *Stockholmské deklarace*, která na této konferenci vznikla, je ovšem člověk také tím, kdo to může napravit. V *Deklaraci* se dále řeší propast mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi. Rozvinuté země mají pomoci rozvojovým zemím přijmout odpovědnost za environmentální problémy. Hovoří o nutnosti přijetí odpovědnosti občanů a institucí na všech úrovních. Už v této *Deklaraci* se také myslí na další generace, což je velmi důležitý aspekt konceptu udržitelného rozvoje (Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment, 1972). Ústředním problémem konference se stala chudoba v rozvojových zemích, na jejíž přednostní řešení apelovala indická ministerská předsedkyně Indira Gáandhí. Kromě *Deklarace* byla výsledkem konference také dohoda na zřízení Programu OSN pro životní prostředí (United Nations Environmental Programme, UNEP), v rozvinutých zemích začala vznikat ministerstva životního prostředí a byly přijímány právní normy řešící nepříznivé vlivy hospodářského rozvoje. Řešení se však zatím orientovala pouze na *end-of-pipe* technologie, tedy na eliminace již vzniklých škodlivin, ne předcházení jejich vzniku (Moldan, 2009).

V roce 1983 Valné shromáždění OSN vytvořilo Světovou komisi pro životní prostředí a rozvoj (World Commission on Environment and Development, WCED), která měla za úkol najít vhodnější řešení problému předestřené v *Mezích růstu*, vytvořit program globální změny (Kolářová, 2006; Brundtland, 1991). V roce 1987 předložila již zmíněnou zprávu *Naše společná budoucnost*. Velkým tématem je nadále chudoba, z knihy je patrné naléhání na její vymýcení (Brundtland, 1991). Jak nicméně dodává Rynda, „důvodem ustavení komise byla totiž stejnou měrou jak stav životního prostředí i chudoba rozvojových zemí“ (Rynda, 1997: 8). Chudoba je vnímána jako příčina i důsledek environmentálních problémů, jejichž „nebezpečí vzrůstá rychleji, než přibývá našich schopností je zvládat“ (Brundtland, 1991: 41).

Východiskem z této situace není podle Brundtland zastavení hospodářského růstu, ale naopak jeho urychlení. Musí se ale stát udržitelným. Udržitelný rozvoj definuje Brundtland takto:

„(Trvale) udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby“ (Brundtland, 1991: 47).

Kromě uspokojení potřeb lidské společnosti, zejména její chudé části, považuje autorka za klíčový pojem omezené možnosti, které závisejí na stavu vědy, techniky a sociální organizace (Brundtland, 1991).

Tato definice je oceňována pro svou etickou rovinu, která je obsažena v braní ohledů na budoucí generace. Je ovšem potřeba rozlišovat kromě mezigenerační

³⁰ V tento den se dnes slaví Mezinárodní den životního prostředí (pozn. autorky).

odpovědnosti v čase i současnou odpovědnost v prostoru (Rynda, 2005), totiž „odpovědnost zemí bohatého geopolitického Severu vůči chudému Jihu“ (Rynda, 1997: 8). Tato odpovědnost je vyjádřena v zásadě č. 7 *Deklarace konference o životním prostředí a rozvoji*, která hovoří o společné, ale diferenciované odpovědnosti. Za současný stav životního prostředí jsou zodpovědné všechny země, ale každá přispívá ke znečištění v jiné míře. Podíl rozvojových zemí je menší. Kromě toho je třeba zohlednit, že rozvinuté země mají lepší technologie a finanční možnosti (Rio Declaration on Environment and Development, 1999). Definice nicméně opomíjí některé důležité aspekty, které se snaží obsáhnout ve své definici Rynda:

„(Trvale) udržitelný rozvoj je komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických prostředků a technologií uspokojovat lidské potřeby, materiální, kulturní i duchovní, při plném respektování environmentálních limitů; aby to bylo v globálním měřítku současného světa možné, je nutné redefinovat na lokální, regionální i globální úrovni jejich sociálně-politické instituce a procesy“ (Rynda, 2005: 2; podtržení a kurzíva původní).

Nejobsáhlejší definicí je ovšem *Agenda 21*, která pojednává o udržitelném rozvoji ve čtyřiceti kapitolách na téměř čtyřech stech stránkách. Text je rozčleněn do čtyř oddílů: Sociální a ekonomický rozměr, Uchovávání a šetrné využívání zdrojů a hospodaření s nimi ve prospěch rozvoje, Posilování úlohy důležitých skupin, Prostředky implementace. *Agenda 21* je dynamický program, má být prováděna různými subjekty v závislosti na různých situacích (Agenda 21, 1998). I zde je patrné vědomí, že pro úspěšnou celosvětovou implementaci je třeba zohlednit odlišnou životní situaci v rozvojových zemích. Normy rozvinutých zemí by pro ně nemusely být vhodné a vyvolaly by nepřiměřené náklady, proto je zde navrženo vytvoření speciálních přechodných předpisů. V textu se dále mluví o kvalitě života, o nutnosti zlepšit rozhodovací procesy a o používání integrovaného přístupu při řešení problémů (Agenda 21, 1998), což jsou také cíle programu UNESCO Člověk a biosféra. Pro realizaci *Agendy 21* je nezbytná participace důležitých skupin, neboli „major groups“. Těm je věnována třetí část. Jsou to sociální skupiny, které by se měly podílet na rozhodovacích procesech. Podle *Agendy 21* jsou jimi ženy, děti a mládež, domorodí obyvatelé, nestátní neziskové organizace, místní úřady, pracující a odbory, podnikatelé, obchodníci a průmyslníci, vědecká a technická obec a zemědělci (Agenda 21, 1998). Fórum pro udržitelný rozvoj ve svém návrhu pro vládu České republiky rozšiřuje seznam o další důležité skupiny s přihlédnutím k místním podmínkám. Přidává seniory, národnostní menšiny a romskou menšinu, imigraci, politiky, veřejnou a úzeji státní správu v celé hierarchii, lesnictví, názorové vůdce, osobnosti a ideology, náboženství a církve, školství a sdělovací prostředky (Rynda, 2012: 82-83).

Agenda 21 je jedním z výstupů konference OSN o životním prostředí a rozvoji (United Nations Conference on Environment and Development, UNCED). Konference se konala v Riu de Janeiro ve dnech 3. – 14. června 1992, její heslo znělo „V našich rukou“.

Účastnilo se jí velké množství zemí, delegátů, aktivistů a nestátních neziskových organizací (Earth Summit, 1997). Konference byla uspořádána, neboť se zjistilo, že problémy řešené na Stockholmské konferenci v roce 1972 nadále trvají. Došlo zde ke shodě, že je hospodářský růst a rozvoj nezbytný, ale bylo zdůrazněno, že „nesmí znamenat kvantitativní růst materiální výroby a spotřeby, nýbrž kvalitativní rozvoj, který povede ke zvýšení lidského blahobytu, aniž bude ničit základnu přírodních zdrojů, dále zhoršovat kvalitu prostředí a redukovat bohatství přírody“ (Moldan, 2009: 94). Na konferenci byla dále sepsána deklaráce, která navazuje na *Stockholmskou deklaraci* z roku 1972. Cílem deklaráce je vytvoření spravedlivých partnerských vztahů v globálním měřítku a nalezení cesty k mezinárodním dohodám. I zde je hlavním zájmem člověk a jeho právo na kvalitní životní podmínky, ovšem v řádu přírody. Je kladen důraz na odpovědnost, a to jak k současným a budoucím generacím, tak vůči okolním státům. Kromě již zmíněné společné diferencované odpovědnosti obsažené v zásadě č. 7 bych zdůraznila zásadu č. 15, pojednávající o principu předběžné opatrnosti (Rio Declaration on Environment and Development, 1999): „Tam, kde hrozí vážná nebo nenapravitelná škoda, nesmí být nedostatek vědecké jistoty zneužit pro odklad účinných opatření, která by mohla zabránit poškození životního prostředí“ (Moldan, 2009: 93). Na konferenci byly také sepsány dvě důležité úmluvy, a to *Rámcová úmluva OSN o změně klimatu* a *Úmluva o biologické rozmanitosti* (Earth Summit, 1997).

Proběhlo mnoho dalších setkání a konferencí, kde se tato témata řešila. Nebudu se jimi blíže zabývat, neboť mým cílem bylo definovat udržitelný rozvoj a popsat cestu k jeho vzniku, což bylo završeno jeho nejkompexnější definicí v podobě *Agendy 21*. Kromě toho, jak poznamenává Sulík (2014) ve své diplomové práci *Eroze udržitelného rozvoje*, všechny ostatní dokumenty navazují na *Naši společnou budoucnost, Deklaraci z Ria de Janeiro* z roku 1992 a *Agendu 21*. Ve své práci došel k tomuto závěru:

„Celkově bylo v průběhu výzkumu potvrzeno, že k erozi dochází jak v jednotlivých organizacích různými způsoby, tak i obecně, napříč těmito organizacemi stejným způsobem, totiž neodbouráním neoliberalního ekonomického směru, a to jak v čase, tak v prostoru. Eroze se vyskytuje jak v konkrétních dokumentech bez další vazby, tak průřezově, napříč více dokumenty stejné organizace, respektive instituce. K erozi dochází rovněž více způsoby. Zcela zřejmě se tak děje jak záměrně, za účelem strategii udržitelného rozvoje oslabit, tak nezáměrně, jejím nepochopením“ (Sulík, 2014: 80, zvýraznění textu původní).

Průřezově dochází k jeho erozi zmírňováním závazku vymýcení chudoby. Sulík (tamtéž) si všímá toho, že se od vydání *Naší společné budoucnosti* řeší téma chudoby v každém dokumentu. O jejím vymýcení je však řeč pouze v případě, že se jedná o obecný cíl. V ostatních případech se mluví pouze o jejím zmírnění. Další průřezovou erozí je pak záměrné oslabování principu sdílené, ale diferencované odpovědnosti. Podle Sulíka (tamtéž) se mu státy Evropské unie a USA v dokumentu *Future we want*, který vznikl na

konferenci OSN o životním prostředí v Riu de Janeiro v roce 2012 (United Nations Conference on Sustainable Development, Rio+20, 2015), snaží vyhnout.

Vzhledem k tomu, že se moje práce týká neziskových organizací, ještě dodám, že na konferenci v Johannesburgu, která se konala v roce 2002, již byly nestátní neziskové organizace přímými účastníky jednání. Ještě na konferenci v Riu de Janeiro v roce 1992 probíhala jednání paralelně. Zapojení nestátních neziskových organizací v rozhodovacích procesech, a tím i jejich důležitost a schopnost něco změnit, se tedy zvyšuje (Rynda in Kolářová, 2006).

1.2.2 Pilíře udržitelného rozvoje

„Během 90. let myšlenka udržitelného rozvoje prosakovala lidskou činností do šířky i do hloubky. Začalo se hovořit o třech pilířích (trvalé) udržitelnosti: environmentálním, ekonomickém a sociálním“ (Kolářová, 2006: 9). Rynda (2005) vidí nedostatek sociálního pilíře v tom, že slučuje rovinu jednotlivce a rovinu společnosti, které je, vzhledem k různé povaze, potřeba odlišit. Navrhuje proto čtvrtý pilíř, pilíř lidský. Ten v sobě zahrnuje kvalitu lidského života. Ačkoli je posouzení kvality lidského života subjektivní kategorií, je snaha vytvořit jeho „objektivní“ ukazatel. Rozhodující pro určení kvality života je ovšem sebereflexe dotyčné osoby. Asketa totiž může být stejně spokojený jako miliardář, neboť záleží na hodnotách daného jedince:

„Skutečně vyšší kvalitu života, který není založen na spotřebě vedoucí k odcizení, ale na vlastním aktivním a tvořivém přístupu ke světu, umožňuje především paradigma uvědomělé skromnosti, jež si uvážlivě dovede odříci vše zbytné. Komplementární hodnotou je však výběrová náročnost, totiž právo na užívání lidského důmyslu a jeho produktů všude tam, kde skutečně umožňují a podporují naplnění lidského úkolu, totiž sebezdokonalování a naplňování dobra“ (Rynda, 2000: 3).

Hledáním hodnot slučitelných s udržitelným způsobem života se zabýval Josef Vavroušek (1993). Vymezil deset vztahů, které jsou v současné euroamerické společnosti špatně „nastavené“, a navrhuje jejich alternativu. Jedná se o vztah člověka k přírodě, vztah lidského individua ke společnosti, vztah k toku času a smyslu dějin, vztah ke smyslu vlastního života, vztah ke svobodě a k odpovědnosti, vztah k úrovni našeho poznání, vztah k vlastnímu životu, vztah k budoucím generacím, vztah k odlišným názorům a jiným civilizacím a vztah k věcem společným³¹. Navržené hodnoty, vycházející z římsko-židovsko-křesťanských kořenů naší civilizace, by nás měly dovést k udržitelnému způsobu života. S přijetím těchto hodnot ovšem nesmíme otálet, jinak bude pozdě. Je to „závod s časem“ (Vavroušek, 1993: 1).

³¹ Není prostor zde podrobně popisovat jednotlivé vztahy a jejich alternativy. Přehled ovšem shledávám za velmi zdařilý, a proto jsem jej umístila alespoň do příloh (viz příloha č. 5), kde si jej může zájemce blíže prostudovat (pozn. autorky).

V sociálním pilíři hraje ústřední roli vzdělávání a výchova, jejichž prostřednictvím by si měli lidé hodnoty a dovednosti spojené s konceptem udržitelného rozvoje osvojit snáze a rychleji (Rynda, 2000). Dále „jde pochopitelně nejen o naplnění základních vitálních lidských potřeb, ale také o potřeby duchovní s plným respektem ke kulturním a civilizačním zvláštnostem a požadavkům“ (Rynda, 2000: 3). Duchovní potřeby pak odkazují k již zmíněnému lidskému pilíři. Sociální pilíř lze rozšířit o politickou rovinu, v rámci které již byla vyjádřena nezbytnost redefinovat instituce a procesy na lokální, regionální a globální úrovni. Rynda oblast politiky upřesňuje: „Šířeji mám na mysli prostředí a mechanismy veřejné politiky a nejobecněji vytvoření otevřené liberální občanské společnosti, založené na bohaté rozmanitosti jejích členů a aktérů, na principech subsidiarity a participace“ (Rynda, 2000: 4). S tím souvisí změna procesů na lokální úrovni, která by měla mít podobu strategického plánování, příkladem změny lokálních institucí jsou naplňování *Místní agendy 21* či místní soběstačnost, která by měla překonat současný pocit odcizení. Na globální úrovni se pak jedná o přechod ke globálnímu řízení (přesněji *good global governance*), k němuž má vést cesta přes reformu OSN. Kromě toho by měla být znovu posouzena role národních států či lidských práv a povinností. Změna procesu na globální úrovni spočívá v podpoře účinných forem rozvojové pomoci (Rynda, 2000; Rynda, 2013).

V environmentálním pilíři je ústředním pojmem limit. Socioekonomický rozvoj společnosti je možný do té míry, kdy nebude ohrožena příroda ve všech svých úrovních. Jedná se tedy o zachování biotopů, funkčních ekosystémů a globálních životodárných biosférických systémů. Je potřeba uchránit diverzitu, a to jak biologickou, která je nezbytná pro zachování ekosystémů, tak kulturní, která je důležitá pro stabilní lidské společenství (Rynda, 2000).

S limity a zachováním přírodních zdrojů souvisí slabá a silná udržitelnost, které jsou rozlišovány v rámci ekonomického pilíře. Vychází z teorie Richarda Douthwaita (in Rynda, 2013), který dělí kapitál na přírodní, sociální, lidský a fyzický. Slabá udržitelnost pracuje s již zmíněnými limity, do jaké míry lze tyto kapitály znehodnocovat. Podle silné udržitelnosti nesmí nastat situace, kdy by zmíněné tři kapitály narůstaly na úkor přírodního kapitálu. Tři pravidla silné udržitelnosti formuloval Herman Daly: „... intenzita využívání obnovitelných přírodních zdrojů nesmí přesáhnout rychlost jejich regenerace, intenzita využívání neobnovitelných zdrojů nesmí přesáhnout rychlost nalézání jejich obnovitelných náhrad a intenzita znečišťování nesmí přesáhnout asimilační kapacitu životního prostředí“ (in Rynda, 2000: 3). Mezi hlavní ekonomické nástroje patří internalizace externalit, a to negativních i pozitivních. Uplatňuje se zde zásada, že znečišťovatel musí zaplatit za své znečištění, což vede k ohleduplnějšímu chování k přírodě. Finance získané od znečišťovatele pak mohou být použity k nápravě vzniklé škody, kromě toho ale tato finanční stimulace motivuje k vymýšlení environmentálně

šetrnějších technologií a výrobků (menší energetická a surovinová náročnost) (Rynda, 2000).

1.3 Organizovaná občanská společnost v Jizerských horách

Pro správné fungování biosférické rezervace je nezbytná participace. Aktivní zapojení na lokální úrovni se očekává od místních úřadů, místních obyvatel, místních podnikatelů a v neposlední řadě také od místních neziskových organizací. Já jsem se zaměřila na nestátní neziskové organizace, neboť v nich působí lidé, kteří se ve svém volném čase dobrovolně věnují něčemu, v čem vidí smysl. Pokud dokonce hájí veřejný zájem, nedá se jim upřít prospěšnost společnosti a konání v souladu s udržitelným rozvojem.

1.3.1 Definice občanské společnosti

S pojmem občanská společnost se setkáváme již v antice, jeho význam se v průběhu historie měnil. Nebudu zde psát celý přehled vývoje významu občanské společnosti, neboť to není předmětem mé práce. Je ovšem dobré upozornit na to, že ve významu, jak jej známe dnes, se používá přibližně až od druhé poloviny 18. století. V současné době je občanská společnost považována za protiklad státu, zatímco dříve byla naopak označením pro stát. Tento zásadní významový obrat je spojen se vznikem občanských práv. V *Deklaraci práv člověka a občana* z roku 1789 nicméně nenajdeme podporu práva člověka se sdružovat, a to vlivem Jean-Jacquesa Rousseaua, který vnímal sdružování občanů kvůli partikulárním zájmům jako nebezpečné pro demokracii. K uznání tohoto práva došlo o století později (Skovajsa, 2010b).

Nyní již k samotnému termínu občanské společnosti a jeho výkladu v současnosti. Termínů pro označení občanské společnosti je velké množství – občanský sektor, občanská společnost, neziskový sektor, třetí sektor, dobrovolnický sektor, nezávislý sektor, sociální ekonomika. Dohnalová a Skovajsa je hodnotí takto: „Tyto termíny většinou míří ke stejnému nebo podobnému výseku sociální reality, ale liší se v přesném vymezení jeho hranic a také v rozdílném důrazu na jeho různé stránky“ (Skovajsa, Dohnalová, 2010: 18). U některých označení již není zřejmá vazba na občanskou společnost, a proto navrhuji termín „organizovaná občanská společnost“³² jako synonymum pro občanský sektor. Kromě této organizované části tvoří občanskou společnost také neformální občanské aktivity. Ty jsou živnou půdou občanské společnosti (Skovajsa, Dohnalová, 2010). Já se ve svém výzkumu zaměřím na organizovanou občanskou společnost, potažmo občanský sektor. Ten autoři definují takto:

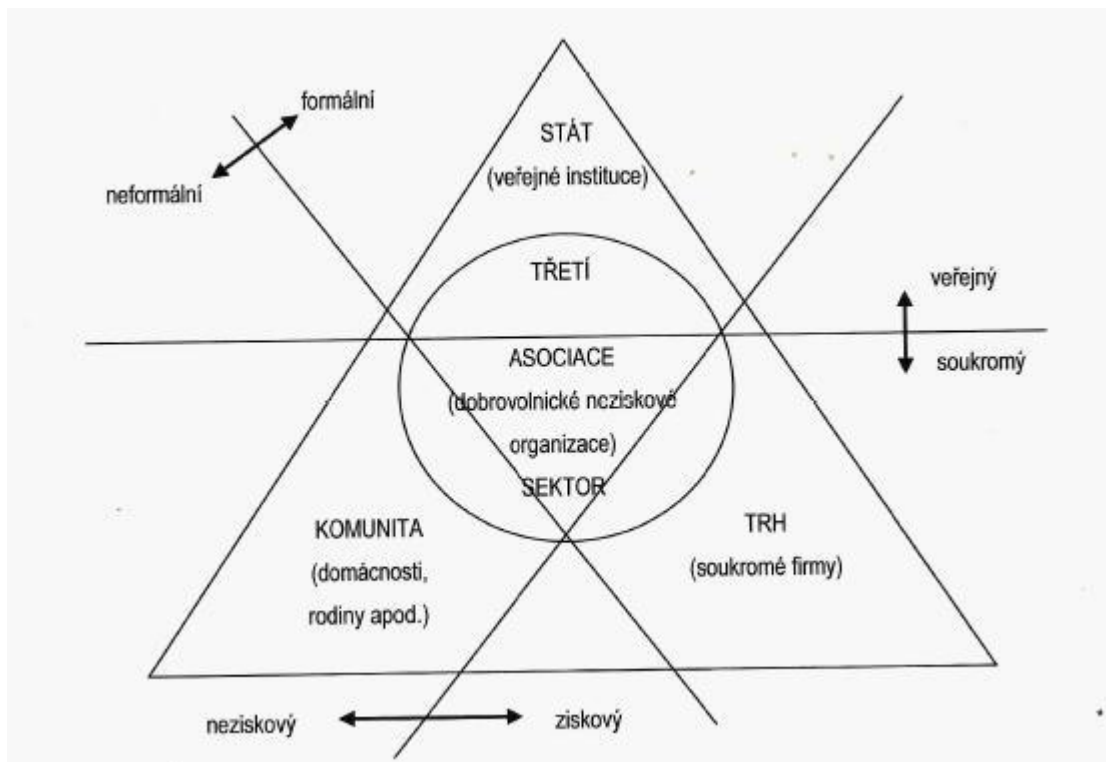
³² U nás tento pojem poprvé použila Tereza Pospíšilová-Vajdová ve výzkumu Index občanské společnosti pro mezinárodní občanskou síť CIVICUS (Skovajsa, Dohnalová, 2010).

Občanský sektor představuje oblast lidské činnosti nacházející se mezi rodinou, trhem a státem. Vyplňují ji soukromá sdružení občanů zakládaná dobrovolně pro sledování potenciálně neomezeného množství cílů, jimž je společné pouze tolik, že to jsou cíle legální, neomezující osobní, politická nebo jiná práva občanů, a nepatří k nim snaha dosáhnout soukromého zisku ani přímého podílu na výkonu politické moci“ (Skovajsa, Dohalová, 2010: 16).

1.3.1.1 Pestoffův „trojúhelník blahobytu“ a vzájemné vztahy státu, trhu a domácností

Pestoff (1995 in Rosenmayer, 2005) se snaží občanský sektor (Pestoff používá označení „třetí sektor“) definovat pomocí „trojúhelníku blahobytu“. Využívá k tomu negativní formu vymezení – organizace patří do třetího sektoru, tedy do středu trojúhelníku, pouze tehdy, pokud nepatří do některého ze sektorů vymezených v rozích trojúhelníku (viz obrázek č. 6).

Obrázek č. 6 – Pestoffův trojúhelník (překlad Dohalová, 2010)

Zdroj: Dohalová (2010: 145)

Tento trojúhelník zobrazuje vztahy mezi třemi sektory společnosti – státem, trhem a komunitou. Rozlišuje přitom sektor ziskový a neziskový, veřejný a soukromý, formální a neformální (Dohalová, 2010). Budu se zde držet terminologie, která mi vyhovuje – sektory budu označovat jako „stát“, „trh“ a „domácnosti“ podle Hyánka (2011), třetí sektor budu podle Skovajsy (2010) pojmenovávat „občanský sektor“.

Vztah občanského sektoru a státu

„Mezi státem a občanskou společností existuje ‚produktivní napětí‘, rovnováha, jejíž narušení vede buď k zániku občanské společnosti při dominanci státu, nebo k anarchii při dominanci občanské společnosti“ (Muhič Dizdarevič, 2010: 99). Stát i občanský sektor si jsou vědomi, že je efektivnější se vzájemně doplňovat, než spolu soupeřit, a že jsou na sobě vzájemně závislí (Kuvíková, 2004 in Dohnalová, 2010). Pro stát je důležitá schopnost organizací občanské společnosti být kreativní a inovativní, jejich znalost místních podmínek, důvěryhodnost při řešení sociálních problémů díky transparentnosti, racionální využívání finančních zdrojů a efektivnější poskytování služeb. Aby organizace občanské společnosti byla schopná poskytovat své služby v náležité kvalitě, potřebuje k tomu dostatek financí. Ty jí může poskytnout stát z veřejných rozpočtů (Dohnalová, 2010; Hyánek, 2011). Stát organizace občanské společnosti přímo či nepřímo finančně podporuje (viz kapitola 1. 3. 5. 1), zároveň však reguluje činnost občanského sektoru prostřednictvím různých opatření (Hyánek, 2011).

Stát není schopen uspokojit při poskytování veřejných statků potřeby všech občanů, neboť vychází z potřeb mediánového³³ voliče. Vždy se tedy najdou občané, kteří chtějí daného statku více nebo ve větší kvalitě, a občané, kteří ho budou chtít v menším množství nebo si vystačí s menší kvalitou (Muhič Dizdarevič, 2010). „Stát je zde v tomto kontextu od toho, aby uspokojil požadavky většiny, občanský sektor pak požadavky těch, kteří nemají či nikdy nebudou mít většinovou podporu“ (Muhič Dizdarevič, 2010: 102). Spolupráce státu a občanského sektoru má více podob: „OOS mohou výhradně poskytovat některé statky nebo služby (hospicová péče) nebo doplňují stát (často v sociální a zdravotní oblasti) či nabízejí alternativní způsob poskytování služeb (ve vzdělání nebo v oblasti kultury)“ (Dohnalová, 2010: 148).

Vztah občanského sektoru a trhu

Vztah občanského sektoru a trhu může mít podobu sponzorství, stále častěji spolu ovšem tyto sektory navazují intenzivnější formy spolupráce (viz kapitola 1. 3. 5. 1). Tyto dva sektory si mohou také konkurovat, a to jak v poskytování stejné služby, tak v přístupu k finančním výhodám od státu (Hyánek, 2011).

Podle neoklasického ekonomického systému jedná každý jedinec sobecky, snaží maximalizovat svůj osobní zisk, což vede podle Smithovy „neviditelné ruky“ k „stavu harmonie“. Ne každý statek či služba ovšem musí procházet trhem. Vickrey (1996, in Hyánek, 2011) upozorňuje na skutečnost, že se část lidí (např. lidé bez domova) nachází v „mezerách normálního formálního systému“ a tyto mezery se vzhledem k složitosti vztahů ve společnosti stávají normálními. Těmto lidem mnozí dobrovolně nabízejí pomoc různých forem, čímž vznikl „komplexní soubor ne-tržních vztahů, tedy vztahů, které

³³ „Medián je hodnota dělící řadu podle velikosti seřazených výsledků na dvě stejně početné poloviny. Základní výhodou mediánu jako statistického ukazatele je jeho neovlivnitelnost extrémními hodnotami“ (Muhič Dizdarevič, 2010: 101).

fungují na jiných principech, než je maximalizace vlastního zisku či užitku (ve formě hmotného blahobytu" (Vickrey, 1996, in Hyánek, 2011: 20). Hyánek uzavírá téma takto:

„Abychom mohli koncept racionálního chování obohatit o altruistické preference, musíme přijmout předpoklad, že lidé pociťují uspokojení také z některých aktivit, které nejsou v souladu se striktně vymezeným zájmem o sebe sama. Vzhledem k reálnosti tohoto faktu není problém tento předpoklad akceptovat" (Hyánek, 2011: 21).

Je potřeba přijmout skutečnost, že trh vytváří v důsledku efektivity nerovnosti, které má dorovnávat právě stát, případně občanský sektor. Je zde řeč o veřejných statcích, v jejichž poskytování trh selhává vzhledem k jejich povaze. Tyto statky charakterizuje nerivalitnost a nevylučitelnost (Muhíč Dizdarevič, 2010). Rynda (2012) doplňuje charakteristiku o nedělitelnost, neomezenou kapacitu a mezní náklady.

Vztah občanského sektoru a domácností

Domácnosti hrají ve vztahu k občanskému sektoru více rolí – jsou poskytovateli dobrovolné neplacené pomoci a financí, přičemž finančně občanskému sektoru pomáhají jako dárci, jako členi (přispívají členskými příspěvky) a jako plátců daní. Neméně důležitá je jejich role klienta, tedy spotřebitele jejich služeb (Hyánek, 2011).

Dohnalová shrnuje Pestoffův trojúhelník blahobytu takto: „Lze tedy říci, že Pestoffovo schéma zachycuje nejen vztahy mezi třemi základními sektory společnosti, ale také ukazuje, kde se nachází prostor pro aktivní občanství v 21. století" (Dohnalová, 2010: 145). Podle Hyánka (2011) je velkým pozitivem Pestoffova trojúhelníku skutečnost, že ukazuje různorodost občanského sektoru a nezaměřuje se pouze na vyhraněné organizace občanské společnosti, za které považuje spolky, nadace atp. Upozorňuje, že hranice mezi sektory nejsou pevné, sektory se mohou prolínat a vzájemně ovlivňovat.

V důsledku interakce jednotlivých sektorů podle Hyánka (2011) vznikají tzv. hybridní organizace, které mohou mít vlastnosti neziskové organizace soukromé i veřejné. Tyto smíšené typy se v obrázku nachází v „půlměsících". V prostoru mezi trhem a občanským sektorem vznikají např. zemědělská a spotřebitelská družstva či firemní zájmové skupiny. Tyto skupiny mohou být více orientované na zisk, a proto zde hrozí selhání v podmínce neziskovosti organizace. V rámci vztahu státu a občanského sektoru může nastat situace, kdy stát pověří poskytováním služby organizaci občanské společnosti, čímž vzniká kvazi-veřejná/kvazi-soukromá organizace. Do této oblasti vztahu spadají také politické strany.

1.3.1.2 Definice organizace občanské společnosti

Organizaci občanské společnosti (OOS) lze definovat z mnoha pohledů. Za nejužitečnější je považovaná strukturálně-operacionální definice od Salamona a Anheiera zaměřující se na uspořádání (struktura) a fungování (operace) (např. Skovajsa, 2010a,

Hyánek, 2011). Tato definice je příkladem pozitivního vymezení organizace občanské společnosti – říká, jaké podmínky musí organizace splňovat, aby mohla nést toto označení (Rosenmayer, 2005). Podle této definice musí organizace občanské společnosti splňovat těchto pět znaků:

- **„Organizovanost.** Subjekt je do určité míry institucionalizovaný. Buď je formálně zřízen jako právnická osoba, nebo se aspoň vyznačuje jasnou a stálou organizační strukturou. Jednorázová, neformální a dočasná shromáždění a skupiny nejsou organizacemi občanské společnosti, i když mohou patřit do neformální části občanské společnosti.
- **Soukromý charakter a nezávislost na státu.** Subjekt není součástí státu ani není státem řízen. To ale neznamená, že nemůže od státu dostávat většinu prostředků k činnosti nebo že zástupci státu nemohou být členy jeho orgánů.
- **Zásada nerozdělování zisku.** Subjekt nerozděluje zisk mezi členy, vlastníky nebo manažery. Posláním organizace není vytvářet a rozdělovat zisk. Subjekt může zisku dosahovat, ale musí ho použít pro naplňování vlastního poslání.
- **Samosprávnost.** Subjekt je schopen se sám spravovat a má k tomu potřebné struktury. Není řízen jinou organizací.
- **Dobrovolnost.** Subjekt vykonává činnost za spoluúčasti dobrovolníků. Může být podporován dobrovolnými dary, využívat práce dobrovolníků nebo dobrovolníci mohou působit v jeho řídicích orgánech. Zastoupení dobrovolnického prvku nemusí být většinové. Dobrovolnost znamená také nepovinnou povahu členství v organizaci nebo spolupráce s ní (Anheier, 2005, s. 49). Vyloučeny jsou lékařské a jiné profesní komory s povinným členstvím“ (Skovajsa, 2010a: 38-39).

Autoři si jsou nicméně vědomi toho, že i tato definice má své slabiny a že existují hraniční případy (Skovajsa, 2010a).

Hyánek (2011) uvádí dva příklady, kdy může být zahrnutí do OOS sporné. Prvním zádrhel může nastat u církví a náboženských institucí, které mají v různých zemích různou vazbu na stát. V druhém případě vidí problém u výkladu podmínky nerozdělování zisku. Přísně vzato by tak byly vyloučeny některé formy OOS – organizace typu družstva a částečně i vzájemně prospěšné organizace. V zásadě by ale neměl být problém, pokud je část zisku rozdělena mezi členy jako finanční ohodnocení za jejich práci. Podle jeho názoru je u organizací tohoto typu vyšší riziko, že dojde ke zpronevěře neziskového statusu. Problematice nerozdělování zisku se věnuje i Skovajsa a hodnotí to takto: „Zaměstnanci za svou práci mají pobírat mzdu odpovídající jejich nasazení a kvalifikaci. V rozporu s veřejnou prospěšností by ovšem bylo, kdyby výše odměn v OOS nepřiměřeně překračovala úroveň odměn vyplácených osobám zaměstnaným na podobných pozicích v podobných organizacích v dané zemi“ (Skovajsa, 2010b: 84).

1.3.2 Typologie, funkce

Rozlišujeme různé typy organizací občanské společnosti na základě různých hledisek:

„OOS z hlediska členství:

- **členské organizace** – mají institut členství a členskou základnu, patří sem z OOS občanská sdružení a odbory a z příbuzných organizací družstva;
- **nečlenské organizace** – nemají členy, ale mají pracovníky a členy správních orgánů, např. nadace, nadační fondy a obecně prospěšné společnosti.

OOS z hlediska typu činnosti:

- **servisní OOS** – poskytují služby členům i nečlenům; tato skupina zahrnuje organizace působící v sociální, zdravotní nebo vzdělávací oblasti, stejně jako poskytovatele mnoha dalších služeb nejrozličnějšího druhu;
- **zájmové OOS** – nabízejí členům a klientům možnost přímé realizace vlastních zájmů, sebevyjádření a trávení volného času. Patří k nim zájmové kroužky, sportovní oddíly, umělecké spolky apod., někdy bývají považovány za subtypy servisních OOS;
- **advokační OOS** – věnují se veřejné obhajobě (*advocacy*) zájmů, ať už vlastních členů nebo sympatizantů či jiné skupiny obyvatelstva, nebo zájmu obecného. Do této kategorie náleží odbory, lobbistické skupiny nebo organizace zaměřené na ochranu životního prostředí, práva různých sociálních skupin, práva zvířat apod.

OOS z hlediska prospěšnosti:

- **vzájemně prospěšné OOS** – přinášejí přímý soukromý prospěch pouze svým členům, tyto organizace poskytují zvýhodněné služby svým členům, popř. jejich rodinným příslušníkům, zajišťují pro ně zábavu a rekreaci, nabízejí jim finanční i jinou podporu nebo hájí jejich zájmy. Jde o sportovní oddíly, sběratelské a jiné zájmové spolky, svépomocné skupiny, odbory nebo družstva;
- **veřejně (obecně) prospěšné OOS** – poskytují přímý prospěch veřejnosti nebo těm jejím částem, jimž pomáhat představuje veřejný zájem³⁴. Na základě právního vymezení sem v ČR patří všechny nadace a nadační fondy, účelová zařízení církví a obecně prospěšné společnosti. Z občanských sdružení do této skupiny náleží pouze některá, např. ta, která pečují o bezdomovce a vážně nemocné lidi, snaží se omezit korupci a zneužívání veřejné moci, podporují ochranu přírody, hájí lidská práva nebo zajišťují humanitární a rozvojovou pomoc“ (Skovajsa, 2010a: 41-42).

³⁴ Podle Ryndy je veřejný zájem „... výsledkem dobře definovaného rozhodovacího procesu, který respektuje profesionály i amatéry, většiny i menšiny, elity i řadové občany, veřejné statky a dohodnuté hodnoty“ (Rynda, 2012a: 120).

Důkazem, že mají organizace občanské společnosti právem své místo ve společnosti, je nemalý počet funkcí, které plní. Pro svou práci shledávám nejvhodnější přehled funkcí podle Skovajsy:

- **„poskytování služeb** – jsou významnými poskytovateli služeb za podmínek a v situacích, kdy je neposkytuje ani trh či stát, popř. je poskytuje v nedostatečné kvalitě³⁵;
- **advokační funkce** – prosazují a hájí soukromé i veřejné zájmy,
- **budování komunity** – pomáhají vytvářet a upevňovat vztahy v místech a zájmových společenstvích (komunitách);
- **sebevyjadřovací (expresivní) funkce** – poskytují prostor jednotlivců pro uplatňování jejich přesvědčení a vyznání, projevení jejich individuality a rozvoj jejich schopnosti;
- **ochrana hodnot** – ztělesňují, naplňují ve skutečném životě a uchovávají společenské hodnoty, jako je solidarita nebo samosprávnost;
- **inovační funkce** – testují a zavádějí do praxe nové ideje, služby a postupy, které od nich posléze může převzít stát nebo soukromé firmy;
- **filantropická funkce** – slouží jako nástroje pro podporu veřejně prospěšných cílů ze soukromých zdrojů;
- **charitativní/přerozdělovací funkce** – jsou prostředkem uskutečňování charitativních činností včetně přerozdělování zdrojů od bohatších k chudším;
- **podpora společenských změn** – přispívají k důležitým změnám ve smýšlení a chování jednotlivců, v politikách státu, v obsazení volených politických pozic i úřadů, v legislativě nebo v chování firem;
- **podpora pluralismu** – podporují rozmanité cíle a hodnoty, pomáhají znevýhodněným skupinám a menšinám, pečují o právní a politické prostředí potřebné pro udržení pluralismu ve společnosti“ (Skovajsa, 2010a: 42-43).

S ohledem na biosférickou rezervaci bych vyzdvihla možnost občanů podílet se na rozhodovacích procesech skrze OOS. Participací může být dosaženo lepšího fungování daného regionu a tím i vyšší kvality života, což je jedním z cílů biosférické rezervace. Rynda (2012a) uvádí navíc schopnost OOS poskytovat informace o životním prostředí prostřednictvím monitoringu a vytvářet prognózy, které mohou upozornit na možná rizika.

Sdružování občanů má pozitivní vliv na vzájemnou důvěru a probouzí vědomí povinnosti vůči druhým a společnosti. Prospívá demokracii, ať už jsou politické či nepolitické. Od konce osmdesátých let 20. století se pro to používá označení „sociální

³⁵ Rynda (2012) rozlišuje v rámci poskytování servisu od OOS funkce infrastrukturní, regratující, síťové, hierarchické, reprezentativní.

kapitál". Podle Portese (1998 in Skovajsa, 2010a) sociální kapitál „má dva základní a neslučitelné významy:

- **individuální sociální kapitál** – zdroje, k nimž má jedinec přístup díky kontaktům s druhými lidmi a členství ve skupinách, jde o soukromý statek („známosti“);
- **kolektivní sociální kapitál** – zdroje uložené ve vztazích mezi lidmi, které společenství může využít k vyřešení dilemat kolektivního jednání, je to veřejný statek“ (Skovajsa, 2010a: 43).

1.3.3 Satelitní účet neziskových institucí, indikátory

Donedávna nebylo možné porovnávat OOS v mezinárodním měřítku. Situaci mělo napravit vytvoření „metodických pokynů pro zavedení tzv. satelitního účtu neziskových institucí v národních statistických výkazech“ (Pospíšilová, 2010: 117), které vznikly pod záštitou OSN (Pospíšilová, 2010).

Tvorby českého satelitního účtu neziskových institucí se zhostil Český statistický úřad ve spolupráci s Centrem pro výzkum neziskového sektoru v Brně. Byl spuštěn v roce 2009 a obsahuje údaje o českých OOS (Pospíšilová, 2010). Dne 31. 1. 2015 byla zveřejněna revize časové řady za období 2005-2012. Informace byly zjištěny statistickým šetřením. Vzhledem k nízké návratnosti výkazů v dřívějších letech bylo vytvořeno pět variant podle právní formy organizace. OOS s více než deseti zaměstnanci musí výkaz vyplňovat každoročně, OOS s méně než deseti zaměstnanci jsou osloveni jednou za pět let, přičemž každý rok je šetřena jiná právní forma (Satelitní účet neziskových institucí, 2015).

Kromě toho lze občanský sektor podrobit mezinárodnímu srovnání díky indikátorům – index občanské společnosti CIVICUS (CIVICUS Civil Society Index) a index životaschopnosti OOS (Civil Society Organization Sustainability Index, CSOSI) (USAID, 2015). Vypovídací hodnotu o občanské společnosti mají i index lidského rozvoje (Human Development Index, HDI), index vnímání korupce (Corruption Perceptions Index) a Freedom in the World (Pospíšilová, 2010).

1.3.4 Teorie sociálních počátků organizované občanské společnosti

Existuje mnoho teorií, jež se snaží vysvětlit vznik organizací občanské společnosti. Velmi rozšířená jsou ekonomická vysvětlení (teorie heterogenity poptávky, teorie nabídky atd.), já se ve své práci zaměřím na sociální teorie. Opět budu vycházet z autorů Salamona a Anheiera (1998 in Skovajsa 2010a), kteří sledují dvě proměnné – velikost občanského sektoru (poskytování sociálních služeb) a výše sociálních výdajů státu. Na základě těchto proměnných rozlišují čtyři typy vztahu mezi organizovanou občanskou společností a

státem. „Pro vznik každého typu v konkrétní zemi nabízejí historické vysvětlení, které vychází ze specifického průběhu konfliktu mezi hlavními sociálními vrstvami: střední třídou, pozemkovou aristokracií a dělnickou třídou“ (Skovajsa, 2010a: 46).

- **Liberální model** – stát vynakládá malé sociální výdaje, organizovaná občanská společnost je velmi početná. Typickým příkladem jsou Spojené státy.
- **Sociálnědemokratický model** – stát poskytuje velké množství sociálních služeb, a to prostřednictvím vlastních zařízení. Organizace občanské společnosti tak nemají prostor a jsou pouze okrajové. Takovou zemí je například Švédsko.
- **Korporativistický model** – stát má velké sociální výdaje, zároveň existuje velké množství organizací občanské společnosti, neboť stát obstarává sociální služby jejich prostřednictvím. Vychází z tzv. principu subsidiarity, podle kterého mají být problémy řešeny na nejnižší možné úrovni. Prototypem tohoto modelu je Německo.
- **Etatistický model** – pro tento model je charakteristická malá organizovaná občanská společnost a malé sociální výdaje státu. Sociální zabezpečení tu obstarávají hlavně rodiny a soukromé firmy. Příkladem tohoto modelu je Japonsko (Skovajsa, 2010a).

Podle Skovajsy (2010a) nelze Českou republiku zařadit pouze k jednomu určitému modelu, neboť se v průběhu historie naší země vystřídalo více modelů. Za dob Rakouska-Uherska hrála významnou roli církve, jejíž charitativní zařízení využíval stát pro zlepšení postavení dělnické třídy. To odpovídá korporativistickému modelu. Zároveň vznikala odpor společnosti vůči státu a organizace občanské společnosti nahrazovaly to, co stát neposkytoval. To je typické pro liberální model. Během první republiky se mísily různé modely. Pod nadvládou nacismu a komunismu docházelo k potlačování aktivní občanské společnosti. Komunistickou éru lze označit jako nedemokratickou verzi sociálnědemokratického modelu. Po pádu komunismu sílí demokracie a výrazný je také liberální vliv ze západních zemí. I dnes hraje důležitou roli církve, a to hlavně v poskytování zdravotně-sociálních služeb. Lze tedy říct, že se Česká republika vrací ke korporativistickému modelu, přesto je nejvhodnější označení smíšeného typu.

1.3.5 Česká organizovaná občanská společnost

Kořeny dobročinnosti a charity v českých zemích jsou spojeny s křesťanskou církví (a od reformace také s protestantskou církví), která se této činnosti věnovala již ve středověku. Zřizovala různé charitativní instituce (špitály, útulky apod.) a byly bezesporu největším poskytovatelem sociálních služeb. S příchodem moderního státu a sekularizace na konci 18. století její podíl poskytování sociálních služeb klesal, ale ačkoli od 19. století převládaly nenáboženské občanské aktivity, byla role církve v 19. a 20. století nenahraditelná. Dnes je v některých oblastech občanského jednání opět

nejaktivnější. Příkladem náboženské OOS je dodnes existující Diakonie Českobratrské církve evangelické (Skovajsa, 2010a).

Nenáboženské občanské aktivity mají také dávnou historii. Zpočátku se v této oblasti angažovali hlavně král, šlechta, případně města. Zcela zásadní roli hrály tyto aktivity v době formování národní identity, neboť „... sdružování se brzy stalo účinným nástrojem národního obrození“ (Skovajsa, 2010a: 51). Zástupným příkladem je *Vlastenecké muzeum* z roku 1818 či *Matice česká* z roku 1831. Kromě toho se již v této době objevuje fundraising v podobě veřejných sbírek či benefičních plesů. Dárcovství a dobrovolnictví umožnilo například stavbu Národního divadla (Skovajsa, 2010a).

Velký nárůst přišel s revolučním rokem 1848, kdy vznikalo velké množství různých spolků (studentské, vlastenecké apod.). V roce 1862 vznikl *Sokol*, v roce 1864 ve Velvarech první sbor dobrovolných hasičů, mimo jiné byla v šedesátých letech založena první politická strana (*Národní strana*, tzv. staročeši) a mnoho dalších (Skovajsa, 2010a). Občanskou společnost nicméně střežil stát:

„Spolčovací život v Rakousku byl postupně upravován zákony a dekrety z let 1843, 1849 a 1852, přičemž poslední z nich byl značně restriktivní a stanovil, že spolky musí získat povolení k činnosti od státu. Významný mezník přinesl rok 1867, kdy byl přijat nový zákon o spolčování č. 134/1867 ř. z., který v českých zemích platil až do roku 1951. Zákon stanovil poměrně liberální podmínky, kdy zakládání spolků nepodléhalo povolovacímu, ale pouze ohlašovacímu režimu. Jako zvláštní skupinu zákon vyčlenil tzv. politické spolky, které byly regulovány o něco přísněji“ (Skovajsa, 2010a: 51-52).

Díky tomuto zákonu česká organizovaná občanská společnost vzkvétala. Inspiraci hledala i v zahraničí – např. v roce 1914 založil Antonín Benjamin Svojsík skautskou organizaci *Junák*, v roce 1919 vznikl *Český červený kříž* atd. K dočasnému útlumu došlo během první světové války a od roku 1938 pak přímo k útlaku aktivního občanského života nacionálním socialismem. Po konci druhé světové války sice začala být obnovována prvorepubliková sdružení a jiné formy občanských organizací, to ale brzy ukončila dlouhá éra komunismu. Komunisté se, podobně jako nacionální socialisté, snažili potlačit občanské aktivity, ničili demokracii a porušovali lidská a občanská práva. Používali k tomu různé represivní metody. Zásadním bylo přijetí zákona č. 68/1951 Sb., o dobrovolných organizacích a shromážděních, který zavedl povolovací režim pro zakládání nových občanských organizací. Bylo tak třeba obhájit existenci plánované organizace před národním výborem. Ten ovšem zakazoval všechny činnosti, které byly nonkonformní. Kromě toho tento zákon „... výslovně prohlásil za dobrovolné organizace několik masových společenských svazů. Patřila k nim mocná odborová centrála *Revoluční odborové hnutí (ROH)* ...“ (Skovajsa, 2010a: 56) a mnoho dalších. Chvilé uvolnění přišla v době pražského jara v letech 1967-1969, kdy byly obnovovány některé organizace a do

Československa opět pronikaly zahraniční vlivy. Tu ale rychle vystřídala tzv. normalizace, která byla místy tvrdší než stav před pražským jarem.

„Pookupační režim si byl vědom své nedostatečné legitimacy v očích veřejnosti, a systematicky se proto snažil zabránit svobodným občanským aktivitám, které by ho mohly ohrozit. Používal k tomu účelu systém masových společenských organizací sdružených v *Národní frontě*. Režim však nebyl schopen zabránit veškeré spontánní občanské aktivitě“ (Skovajsa, 2010a: 57).

Důležitou roli v této nepříznivé době hrála rodina, která byla zázemím pro aktivity občanské společnosti. „Například polský antropolog Michał Buchowski se domnívá, že v době komunismu bylo možné aktivity v rámci širší rodiny typu ekonomické směny nebo udržování sociálních kontaktů považovat za náhražku dění v občanské společnosti“ (Skovajsa, 2010b: 69). Mnoho rodin za dob komunismu i nacismu riskovalo kvůli veřejnému zájmu (Skovajsa, 2010b).

Politicky nejdůležitější občanskou iniciativou byla *Charta 77*, s ní bylo spojeno mnoho dalších občanských činností. Prostorem pro nepolitickou smysluplnou činnost byly ekologické organizace (Skovajsa, 2010a). Již v roce 1958 vznikl TIS jakožto „první moderně pojatá dobrovolná ochránářská organizace, tehdy pod názvem *Sbor ochrany přírody*“ (Vaněk, 1996: 32). Zpočátku působil při *Společnosti Národního muzea*, v roce 1969 se osamostatnil pod názvem již zmíněného názvu *TIS – Svaz pro ochranu přírody a krajiny*. V roce 1975 vzniklo po schvalovacím procesu *Hnutí Brontosaurus*, v roce 1979 na žádost vlády byl ustaven *Český svaz ochránců přírody* a ve stejném roce byla založena *Ekologická sekce při Biologické společnosti*, která sice není typickým ochránářským hnutím, ale umožnila spolupráci odborníků z různých oborů týkajících se životního prostředí (Vaněk, 1996). V osmdesátých letech 20. století se komunistické moci začala vymykat z rukou kontrola občanských aktivit a konalo se mnoho protirežimních shromáždění. Vyvrcholením byla sametová revoluce. Dva dny po pádu komunismu vzniklo za účelem vyjednávání s komunisty sdružení *Občanské fórum* (Skovajsa, 2010a).

Po roce 1989 počet OOS stoupal, občanská angažovanost však měla sestupnou tendenci, což zapříčinila povinnost občanské angažovanosti za dob komunismu. Marc M. Howard pro tento jev používá označení „kolektivní neparticipace v postkomunistických zemích“ (Howard, 2003 in Pospíšilová, 2010: 118). Problémem je také nízká důvěra³⁶, která vznikla v důsledku zkušeností z předchozího režimu. V porovnání s vyspělými zeměmi u nás je nízké také průměrné členství v OOS připadající na osobu³⁷. Dále převažuje dárcovství³⁸ nad dobrovolnictvím³⁹. Toto je nicméně obecný trend, netýká se

³⁶ V České republice má hodnotu 24 %, např. v Norsku je to 65 % (Pospíšilová, 2010).

³⁷ Vyspělé země mají v průměru 2,4 členství v OOS na osobu, v postkomunistických zemích je to 0,9 členství v OOS na osobu (Pospíšilová, 2010).

³⁸ Dárcovství i dobrovolnictví je založeno na daru. Rozdíl je v tom, že u dárcovství se jedná o peníze nebo věci, v případě dobrovolnictví o bezplatně vykonanou práci (Pospíšilová, 2010).

³⁹ Rozlišuje se formální a neformální dobrovolnictví: „Formální dobrovolnictví je práce pro druhé osoby či pro životní prostředí a kulturní památky bez nároku na finanční odměnu, která se odehrává v organizačním kontextu. To znamená, že je vykonávána v organizaci, či je organizací alespoň zprostředkována, např.

pouze České republiky. Je také třeba dodat, že pokud se v České republice někdo rozhodne být dobrovolníkem, jedná se často o vzájemně prospěšnou OOS na lokální úrovni. Nejpočetnější jsou sdružení dobrovolných hasičů, rybářů a zahrádkářů (Pospíšilová, 2010). Pospíšilová ovšem dodává: „Kdybychom ve výzkumu použili definici, která za dobrovolnictví považuje pouze veřejně prospěšnou práci, byl by výsledek diametrálně odlišný. Celkový počet dobrovolníků by byl nižší a struktura dobrovolnictví by byla odlišná, např. by zmizela místní povaha dobrovolnictví“ (Pospíšilová, 2010: 127-128).

Současnou organizovanou občanskou společnost České republiky shrnuje Pospíšilová takto:

„V posledních letech již počty OOS celkově nestoupají, roste počet dobrovolníků, kteří se podílejí na jejich práci, některé výzkumy naznačují, že dochází i k růstu členství v OOS. Lze hovořit o stabilizaci organizované občanské společnosti, kdy počty organizací již nerostou a probíhají procesy vnitřního kvalitativního rozvoje“ (Pospíšilová, 2010: 140).

Nedílnou součástí občanské společnosti jsou samozřejmě neformální občanské aktivity, těmi se ovšem ve své práci nezabývám. Obecně platí, že jsou zkoumány méně než organizovaná občanská společnost. Důvodem je „špatná uchopitelnost“ neformální občanské společnosti pro kvantitativní metody, kterými je občanská společnost zkoumána nejčastěji. Neformální aktivity občanů se tak kvantifikují na podepisování petic, účast na demonstracích či napsání článku do novin⁴⁰ (Pospíšilová, 2010).

„Konceptně se problematikou české organizované občanské společnosti zabývá Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (RVNNO), která je stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem vlády ČR“ (Dohnalová, 2010: 149). Rada vznikla v roce 1998, jejím cílem je zajištění vhodného prostředí pro existenci OOS. Fungují v rámci ní tři výbory, které pomáhají vytvářet návrhy pro danou oblast – Výbor pro Evropskou unii, Výbor pro legislativu a financování, Výbor pro regiony. Rada se podílela na rozhodování o finančních prostředcích z Nadačního investičního fondu (viz níže) a má na starosti celý proces poskytování státních dotací pro OOS (Dohnalová, 2010).

Hlavním zdrojem informací o organizované občanské společnosti je Český statistický úřad (ČSÚ). Zde lze nalézt již zmíněný satelitní účet neziskových institucí. Dalším zdrojem informací je databáze *Katalog neziskovek*, který nalezneme na stránkách *neziskovky.cz*. Do databáze se přihlašují samy organizace, takže seznam není úplný. Může nicméně posloužit jako nástroj pro posouzení aktivity českých OOS (Pospíšilová, 2010).

prostřednictvím dobrovolnického centra. Neformální dobrovolnictví je pomoc druhým bez nároku na finanční odměnu, jež se děje mimo organizační kontext, např. sousedská výpomoc (Pospíšilová, 2010: 125).

⁴⁰ Za posledních pět let (od vydání knihy *Občanský sektor*) petici podepsalo 43 % občanů, demonstrace se zúčastnilo 14 % občanů a do novin napsalo 12 % občanů ČR. Výzkumem politické angažovanosti české společnosti se zabývá Ondřej Císař (Pospíšilová, 2010).

1.3.5.1 Financování v organizacích občanské společnosti

Jak již bylo řečeno výše, organizace občanské společnosti spolupracují jak se státem, tak s trhem. Právě tyto dvě oblasti jsou pro ně možným zdrojem financí, které jsou pro jejich existenci nezbytné, a zároveň těžko sehnatelné. OOS se tuto závislost snaží minimalizovat získáváním peněz od soukromých dárců. To ovšem vyžaduje nemalé úsilí a množství času, neboť vztah dárců a organizace funguje na osobní úrovni a je potřeba udržovat kontakt. Důvěru českých občanů si získají spíše větší, již známé organizace. Příkladem je česká pobočka organizace *Greenpeace*, která funguje čistě na dárcovské bázi. Dárcovství⁴¹ v České republice má nicméně vzestupnou tendenci a je tedy možným zdrojem financí i pro menší organizace. Jsou ovšem nuceny hledat finance i jinde (Panelová diskuze CO NAPLAT, 2015). Podle Dohnalové by vícezdrojové financování mělo být přímo cílem organizace, neboť „... zaručuje jistou míru finanční nezávislosti a tím také větší finanční udržitelnost“ (Dohnalová, 2010: 158).

Dárcem může být také firma. Pomoci mohou například jednorázovým poskytnutím finančního obnosu, v poslední době však upřednostňují dlouhodobou spolupráci. Ta může mít podobu sdíleného marketingu (cause related marketing, CRM), který spočívá v tom, že se část ceny výrobku firmy stane příjmem OOS. Tento vztah je reciproční, neboť OOS má jistý příjem a firma podporou veřejně prospěšné organizace zlepšuje svou pověst. Sdílený marketing je součástí společenské odpovědnosti firem (tento finanční zdroj byl zmíněn i v *Madridském akčním plánu*, viz kap. 1. 1. 1. 1), v rámci které se angažuje čím dál více firem. Může mít finanční i jinou podobu (Dohnalová, 2010).

Hlavním a nejjistějším zdrojem financí pro OOS bývá stát. Podporuje OOS formou dotací, a to přímo i nepřímo. Nepřímo formami podpory jsou osvobození od daní a odpočet daru ze základu daně. Přímá pomoc může probíhat v rámci dotační politiky státu i mimo ni. V rámci dotační politiky rozděluje stát část veřejného rozpočtu na celostátní či regionální úrovni, přičemž oblasti, které budou daný rok podpořeny, vybírá Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (Dohnalová, 2010). „Dotace se poskytují na realizaci projektů organizací občanské společnosti přispívajících k naplňování cílů státní politiky. Vyplývají především z hlavních oblastí státní dotační politiky vůči OOS schválených vládou na příslušný rozpočtový rok⁴²“ (Dohnalová, 2010: 156). Státní dotace mimo dotační politiku představují veřejné zakázky či smlouvy o poskytování služeb, některé OOS mají zajištěný veřejný příjem ze zákona. Další možností jsou státní fondy (Dohnalová, 2010). Získávání financí od státu s sebou nese určitou míru závislosti, a

⁴¹ Ochotu českého občana darovat peníze OOS ovlivňuje několik faktorů: vzdělání – nejvíce darují vysokoškolsky vzdělaní, nejméně se základním vzděláním; věk – čím vyšší věk, tím více dárců; příjem – nejvíce přispívají lidé s příjmem nad 15 000 Kč; víra – více přispívají věřící (Pospíšilová, 2010).

⁴² „Do roku 2007 se do hlavních oblastí státní dotační politiky vůči OOS nezapočítávaly dotace poskytovatelům sociálních služeb podle zákona o sociálních službách“ (Dohnalová, 2010: 156).

proto je nejen v rámci České republiky, ale celého světa, trend „odpoutávání se od státu“ (Dohnalová, 2010: 163).

Česká republika se může „pochlubit“ něčím, co „... je ojedinělé mezi dalšími zeměmi, které procházejí transformací a změnou na demokratickou společnost s tržní ekonomikou“ (Dohnalová, 2010: 153). Rozhodnutím vlády byl v roce 1992 založen Nadační investiční fond (NIF), do kterého bylo převedeno 1 % akcií z druhé vlny kuponové privatizace (Dohnalová, 2010). Cílem bylo „...přispět k vytvoření silného a finančně nezávislého nadačního sektoru podporujícího českou organizovanou občanskou společnost“ (Dohnalová, 2010: 150). Rozdělení prostředků NIF proběhlo ve dvou etapách, v roce 1999 a v roce 2002. Byly vyhlášeny oblasti, do kterých mohly peníze plynout. Získaný příjem musel být uložen do nadačního jmění a na konci roku mohl být rozdělován pouze jeho výnos (Dohnalová, 2010). Tento požadavek ze strany státu vnímá Dohnalová (2010) jako zásadní: „Zajistil tak, že tyto finance budou využívány k naplňování dlouhodobějších obecně prospěšných cílů podle § 1 zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech“ (Dohnalová, 2010: 152).

V současné době je možné získat finance také z evropských fondů: „EU usiluje o rovnoměrný hospodářský a společenský rozvoj všech svých členských států a jejich regionů“ (Dohnalová, 2010: 161). Mnoho organizací ovšem nemá dostatek zkušeností s projekty financovanými Evropskou unií, a proto jsou pro ně mnohdy tyto finanční zdroje nedosažitelné. Pro tyto účely vznikla *Příručka pro žadatele a příjemce*. Kromě toho jsou tyto projekty náročné z hlediska managementu v OOS, zaměstnanci OOS se proto v této oblasti snaží zvýšit svou kvalifikaci (Dohnalová, 2010).

1.3.5.2 Formy organizací občanské společnosti v České republice

Dosud jsem používala označení organizace občanské společnosti, jak doporučuje Skovajsa (2010a). České právo tento typ organizace explicitně nepojmenovává, definuje pouze její konkrétní formy. Legislativní složky státu (např. Rada vlády pro nestátní neziskové organizace) používá pro její označení slovní spojení „nestátní⁴³ nezisková organizace“ (Rakušanová, 2007). Vzhledem k tomu, že tato kapitola vychází z práva, jsem se zde rozhodla používat toto označení, které je známé i v široké veřejnosti.

Od 1. 1. 2014 je platný nový občanský zákoník, který přináší změny v občanském sektoru týkající se jednotlivých forem. Pro účely mé práce není nutná právní přesnost, důležité jsou věcné změny. Ty shrnují webové stránky *neziskovky.cz*, z nich zde vycházím.

⁴³ Můžeme se také setkat s označením nevládní neziskové organizace. Označení „nestátní“ je považováno za vhodnější než „nevládní“, neboť výraz „nevládní“ je např. podle Skovajsy (2010a) nepřesným překladem „non-governmental“, které neznamená jen vládu, ale celkově stát.

Došlo ke zrušení zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, takže již nebudou nadále vznikat občanská sdružení. Ta jsou nově nahrazena zapsanými spolky (z. s.), které fungují na členském základu. Hlavním účelem spolku jsou zájmy jeho členů. Neplatí již tedy rozlišování veřejně a vzájemně prospěšných organizací. Veřejné prospěšné organizace by nově měly mít formu ústavu. Existující občanská sdružení mají tři roky na to, aby se přizpůsobily požadavkům, které jsou na spolky kladeny (neziskovky.cz, 2014).

Dále se již nebude používat pojmenování obecně prospěšná společnost. Bude nahrazeno ústavem, jehož náplní budou také společensky prospěšné činnosti. Ústavy nebudou fungovat na členském principu, ale na zaměstnaneckém. Na rozdíl od spolků již existující obecně prospěšné společnosti nemusí měnit svou formu na ústav a budou se nadále řídit zrušeným zákonem č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Pokud ovšem budou chtít, mohou změnit svou formu na ústav či sociální družstvo (neziskovky.cz, 2014).

Rekodifikace se dotýká také nadací a nadačních fondů. Byl zrušen zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech (neziskovky.cz, 2014). „Nadace a nadační fondy se staly podmnožinou tzv. fundací, což by měla být sdružení majetku sloužící ke konkrétně vymezenému účelu“ (neziskovky.cz, 2014).

Jediná forma neziskových organizací, které se žádná změna netýká, jsou církevní neziskové organizace. Ty budou nadále fungovat podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech (neziskovky.cz, 2014).

Kromě zmíněných forem se v mé práci objevují i příspěvkové organizace, které nejsou „čistou“ formou nestátní neziskové organizace. Stát tyto organizace využívá pro poskytování veřejných služeb, příkladem jsou nemocnice či školy. Příspěvková organizace má určitou suverenitu v řízení, je ovšem v jisté míře závislá na státu. Mnozí tuto formu kritizují a vnímají ji jako přežitek komunismu a neochotu státu vzdát se kontroly (Skovajsa, 2010b).

Pro úplnost je třeba říct, že stát zřizuje ministerstva a státní agentury pro výkon státní správy, které jsou na státu zcela závislé. Za účelem výkonu veřejné moci vytváří územní a zájmové samosprávy (kraje, obce atd.), které jsou do jisté míry nezávislé (Skovajsa, 2010b).

2 Praktická část

2.1 Výzkumný problém, výzkumné otázky

Ve svém výzkumu se zajímám o nestátní neziskové organizace, jež jsou prostorem pro vyjádření a hájení (nejen) společenských zájmů. Přispívají k budování komunity, zohledňují práva menšin a znevýhodněných skupin a podporují samosprávnost (viz kapitola 1. 3. 2). Jako takové jsou nezbytné pro fungování biosférické rezervace na daném území, jež mimo jiné usiluje o vytvoření společenství založené na „dlouhodobě pěstovaných místních vztazích a budování důvěry“ (Rynda, 2009a: 3). V rámci výzkumu proto zmapuji neziskové organizace v CHKO Jizerské hory, o které má být v budoucnu rozšířena BRKK. Předmětem mého zájmu bude jejich povědomí o udržitelném rozvoji, jehož realizace je jedním z cílů biosférické rezervace a jehož jsou přirozenou součástí. Dále mě bude zajímat, zda znají program UNESCO Člověk a biosféra a jaký na něj mají názor, potažmo zda podporují myšlenku, aby se CHKO Jizerské hory stala součástí biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze.

Na základě vymezení výzkumného problému jsem stanovila dvě hlavní výzkumné otázky:

Jak vnímají nestátní neziskové organizace na území Jizerských hor myšlenku vytvoření biosférické rezervace na tomto území?

Jaký mají nestátní neziskové organizace v Jizerských horách potenciál z hlediska koncepce udržitelného rozvoje?

2.2 Výzkumná strategie

Zvolila jsem kvalitativní strategii výzkumu, neboť umožňuje porozumění tomu, jak informátoři vnímají danou sociální situaci (Disman, 2007). „Cílem kvalitativních metod je spíše pochopit než systematicky popsat či změřit“ (Kaufmann, 2010: 37). Strauss a Corbin (1999) připouštějí možnost kvantifikace získaných dat, analýza je však vždy kvalitativní. Hendl popisuje kvalitativní výzkum takto: „Práce kvalitativního výzkumníka je přirovnávána k činnosti detektiva. Výzkumník vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k osvětlení výzkumných otázek, provádí deduktivní i induktivní závěry“ (Hendl, 2012: 48).

Pro kvalitativní výzkum je typická nízká reliabilita⁴⁴ a vysoká validita⁴⁵, což je způsobeno nízkou mírou standardizace. Díky tomu nedochází k tak velké redukci informací (Disman, 2007). Kvalitativní výzkum umožňuje svou povahou jít do hloubky, citlivě reagovat na různé situace a pozorovat proces. To dostatečně vyvažuje výtku

⁴⁴ „Reliabilní měření je takové měření, které nám při opakované aplikaci dává shodné výsledky, pokud se ovšem stav pozorovaného objektu nezměnil“ (Disman, 2007: 62).

⁴⁵ „Validní měření je takové měření, které měří skutečně to, co jsme zamýšleli měřit“ (Disman, 2007: 62).

nemožnosti zobecnit získané výsledky či nízké transparentnosti (Hendl, 2012). Věrohodnost výzkumu zajistí podrobný popis jeho průběhu (Disman, 2007). Důkazem validity jsou odkazy, jejichž váha je o to větší, jsou-li podkladem pro argumentaci (Kaufmann, 2010).

2.3 Výběr vzorku

Rozlišení organizací občanské společnosti popsané v kapitole 1. 3. 2 je filtrem pro výběr mého vzorku. Zajímají mě organizace občanské společnosti, které hájí veřejný zájem, proto je pro mě jasným kritériem výběru veřejná prospěšnost. Z hlediska typu činnosti mě zajímají servisní a advokační OOS, členství či nečlenství není třeba zohledňovat.

Výběr vzorku byl tedy účelový, zvolila jsem neziskové organizace, která splňovaly kritéria mého výběru. Kromě veřejné prospěšnosti jím bylo také to, aby se jednalo o nestátní subjekt. Do vzorku tak bylo možné zahrnout obecně prospěšné společnosti či podle nové legislativy ústavy, veřejně prospěšná občanská sdružení či nově spolky (veřejně prospěšné) a církevní neziskové organizace (viz kapitola 1. 3. 5. 2), u nichž jsou tato kritéria bez pochyb naplněna.

Během výzkumu došlo k menší změně vzorku, což ovšem kvalitativní výzkum díky své flexibilní povaze umožňuje (Kaufmann, 2010). Výzkumný vzorek jsem rozšířila o příspěvkové organizace, které sice nejsou zcela „čistou“ formou nestátní neziskové organizace, nejedná se však o organizace státní. Rozhodla jsem se tak proto, že také hájí veřejný zájem a splňují podmínku nerozdělování zisku, které je pro zařazení do občanského sektoru zásadní. Navíc jsem došla k závěru, že objevené příspěvkové organizace mohou být svou činností pro biosférickou rezervaci obohacující. Do výzkumu jsem zahrнула neziskové organizace z blízkých velkých měst, jež nejsou součástí CHKO Jizerské hory, ale tvoří její hranici či bránu. Větší města jsou totiž preferovaným umístěním sídla organizace, a proto se zde nachází i neziskové organizace zabývající se o Jizerské hory.

Hledání vhodných neziskových organizací bylo poměrně obtížné, neboť neexistuje jejich celkový oficiální soupis. Chtěla jsem využít doporučenou osobu jako *gatekeepera*, aby mi poradila vhodné informátory a usnadnila přístup k nim (Hendl, 2012). To se mi ovšem nepodařilo, a proto jsem se rozhodla využít již zmíněné webové stránky *neziskovky.cz*, kde jsou k nalezení neziskové organizace, které se samy aktivně zapsaly. Dále jsem se snažila hledat neziskové organizace prostřednictvím klasického vyhledávání na internetu. Poté jsem provedla účelové vzorkování, což znamená, že jsem z nalezených neziskových organizací vybrala ty, které jsou podle stanovených kritérií vhodné pro můj výzkum (Disman, 2007; Novotná, 2013a). Přirozeným způsobem se můj vzorek začal

vytvářet také nabalováním (*snowball sampling*⁴⁶), neboť mi některé neziskové organizace, se kterými jsem udělala rozhovor, daly tip na další. Během oslovování organizací došlo také k neplánované redukci vzorku, protože se některé neziskové organizace nebyly ochotné zapojit (jedna z nich např. necítila spojení s udržitelným rozvojem). Některé neziskové organizace dokonce nereagovaly vůbec. Moje zkušenost se shoduje se zkušeností Českého statistického úřadu, pro který bylo obtížné získávat každý rok výkazy o jejich činnosti, proto nyní u menších neziskových organizací vyžaduje zprávu jednou za pět let (viz kapitola 1. 3. 3). Důvodem nedostatečné spolupráce je pravděpodobně velká pracovní vytíženost. Ta se projevovala i při domlouvání konkrétního místa a času setkání pro rozhovor.

Organizace, které mě odmítly, nebo které nijak nereagovaly, jsem žádala o spolupráci opakovaně, většinou bez úspěchu. Jednalo se o sociálně, a zejména zdravotně, zaměřené organizace, které pravděpodobně necítily vazbu ke konceptu udržitelného rozvoje. U ekologicky zaměřených neziskových organizací jsem se setkala až na výjimku s ochotným přístupem. Celou situaci mohla podle mého názoru ovlivnit skutečnost, že jsem studentkou oboru Sociální a kulturní ekologie, z jehož názvu informátoři reflektovali zejména pojem „ekologie“. To se mohlo zdát nesrozumitelné sociálně zaměřeným neziskovým organizacím. Informaci o studovaném oboru ovšem sledávám za důležitou, navíc jsem tyto neziskové organizace ujišťovala, že jsou pro můj výzkum vhodné, ačkoli to nemusí být zřejmé. Pro biosférickou rezervaci jsou totiž důležité neziskové organizace všech možných zaměření, ne jen ekologických. Snažila jsem se tedy vytvořit heterogenní vzorek (Novotná, 2013a). Společnou vlastností všech organizací měla být veřejná prospěšnost a nestátnost, jinak mohla být různých zaměření.

Nechala jsem na úsudku dané neziskové organizace, s kým rozhovor proběhne. Podmínkou bylo pouze to, aby to byla osoba, která je schopná mluvit za organizaci. Ve většině případů jsem rozhovor provedla přímo s ředitelkou či ředitelem dané organizace.

2.4 Techniky sběru dat

Hlavní metodou získávání dat jsou v mém výzkumu rozhovory, prostřednictvím kterých získávám odpovědi na výzkumné otázky. Výzkum je doplněn o data ze zúčastněného pozorování na zasedání ČNK MAB a analýzu dokumentů programu UNESCO Člověk a biosféra.

Před každým rozhovorem jsem provedla ústní informovaný souhlas (Hendl, 2012), který zahrnoval informace o mém výzkumu, možnost anonymizování dat, souhlas s nahráváním rozhovoru a možnost zaslání hotové práce. Všichni informátoři mi sdělili, že nevyžadují pseudonym. Prostřednictvím rozhovoru jsem u zástupců neziskových

⁴⁶ Tato technika spočívá v tom, že informátor poskytne výzkumníkovi kontakt na další informátory z cílové skupiny (Disman, 2007).

organizací zjišťovala jejich subjektivní vnímání reality (Novotná, 2013a), jak funguje jejich nezisková organizace. Získané informace o jejich činnosti jsou základem pro zhodnocení jejich potenciálu pro udržitelný rozvoj, a tedy i pro biosférickou rezervaci. Druhá výzkumná otázka spočívá ve zjištění jejich subjektivního názoru na vznik biosférické rezervace na území Jizerských hor.

Rozhovor je tedy ideálním nástrojem, neboť mimo jiné tazateli umožňuje si ověřit, zda informátor otázkám správně rozuměl. Použila jsem polostrukturovaný rozhovor, který má předem daný seznam otázek či témat, co nesmí být během rozhovoru opomenuto. Zároveň dává výzkumníkovi prostor v pořadí pokládání jednotlivých otázek a pro případnou změnu její formulace s ohledem na situaci. To umožnilo zohledňovat rozdílnost zaměření jednotlivých neziskových organizací (Hendl, 2012). „Současně umožňuje provést rozhovory s několika lidmi strukturovaněji a ulehčuje jejich srovnání. Pomáhá udržet zaměření rozhovoru, ale dovoluje dotazovanému zároveň uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti“ (Hendl, 2012: 174).

Otázky jsem se snažila vytvořit tak, aby nebyly návodné. Pro lepší přehlednost jsem je rozdělila do tří okruhů a seřadila je tak, aby na sebe logicky navazovaly (viz příloha č. 6). Na úvod je dobré dát otázky, které nejsou pro informátora nepříjemné, protože je potřeba na začátku rozhovoru „prolomit ledy“. Můj rozhovor začíná informacemi o samotné organizaci, které nejen že by neměly být pro informátora nepříjemné a mohly uvolnit atmosféru, ale zároveň pro mě byly podkladem pro další otázky. Vždy jsem si sice zjistila informace o neziskové organizaci předem z jejich webových stránek, ukázalo se však, že informace zde zmíněné často nebyly aktualizované, a proto považuji za směrodatné ty informace, které jsem získala během rozhovoru. Díky získaným znalostem o organizaci jsem pak mohla zohledňovat kontext při pokládání dalších otázek. Identifikační údaje, které mohou být nudné či dokonce nepříjemné, jsem umístila na konec rozhovoru (Hendl, 2012; Kaufmann, 2010).

Rozhovor jsem se snažila vést tak, aby se informátor cítil jako rovnocenný partner. Vycházela jsem z názoru Kaufmanna (2010), že je dobré se do rozhovoru aktivně zapojit, neboť „jedině zaujetí tazatele může vzbudit zaujetí respondenta“ (Kaufmann, 2010: 61). Brala jsem přitom v potaz, že je nezbytná „... plná, byť diskrétní, a osobní účast“ (Kaufmann, tamtéž). V první části, kde se hovořilo o neziskové organizaci, mluvil více informátor. Já jsem pokládala otázky a případně se doptávala na věci, které podle mého názoru mohly být dále důležité. Rozhovor byl specifický v tom, že informátoři většinou neznali program UNESCO Člověk a biosféra, a proto jsem na začátku třetího okruhu otázek musela informátora s tématem seznámit. Dále rozhovor probíhal opět formou dialogu, někdy ovšem s mojí mírnou převahou, neboť pro mnohé informátory bylo obtížné nalézt konkrétní podobu odpovědi (byli schopni vyjádřit, zda se zapojí, ale nebyli schopni povědět, jak se zapojí). V takových případech jsem říkala

konkrétní příklady, k nim se již vyjádřili. Jsem si vědoma toho, že jsem tak mohla ovlivnit získaná data, ale vnímám to tak, že informátoři tyto informace potřebovali pro schopnost reagovat na mé otázky. Mnou jmenované příklady měly být pro informátory pouhou inspirací. V analýze a interpretaci s tím pracuji.

Po reflexi prvního rozhovoru jsem doplnila ještě několik otázek, které jsem považovala za důležité pro zodpovězení mých výzkumných otázek a které mě bohužel předtím nenapadly. Chybějící informace od zástupce neziskové organizace, se kterým již rozhovor proběhl, jsem zjistila prostřednictvím emailové komunikace.

Pro přepis rozhovorů jsem zvolila doslovnou transkripci. Nevyznačovala jsem smích, pomlky atd. (Hendl, 2012) Některé rozhovory byly rušeny okolnostmi (rozhovor probíhal v kavárně, informátorka se při rozhovoru starala o své dítě atp.), což mohlo způsobit nižší koncentraci na rozhovor, a proto jsem se případná vyrušení z rozhovoru rozhodla vyznačit.

Pro hlubší porozumění samotnému fungování biosférické rezervace z hlediska spolupráce z neziskovými organizacemi, které mi podle mého názoru umožnilo vést rozhovor lépe, jsem oslovila také koordinátory BR Krkonoše a na doporučení vedoucího mé diplomové práce také koordinátora BR Třeboňsko. Učinila jsem tak z vlastní iniciativy pro mé osobní potřeby, získaná data nepodrobují kódovacímu procesu.

Informací o návrhu na rozšíření BRKK o CHKO Jizerské hory je zatím poskromnu. Existující projekt byl zamítnut, nový projekt teprve vzniká. Nejedná se o proces, u něhož je možné pozorovat vývoj každý den. Sleduje se o to hůř, že se ČNK MAB, který je do přípravy rozšíření BRKK zainteresován, schází jednou, maximálně dvakrát za rok. Tato setkání pro mě mohou být vhodnou situací pro pozorování, které mi umožní zjistit „co se skutečně děje“ (Hendl, 2012: 191) a získat cenné informace o vývoji celého procesu. V době mého výzkumu se konalo jedno zasedání ČNK MAB. Bylo mi umožněno se ho zúčastnit, a to díky tomu, že se vedoucí mé diplomové práce, který je zároveň předsedou ČNK MAB, stal v této oblasti mým klíčovým informátorem: „Jedná se o jedince, který zná výborně dané prostředí a dokáže své znalosti vyjádřit. Výzkumník se pomocí klíčového informátora dostává k informacím, jež by sám těžko získal“ (Hendl, 2012: 194). Na setkání jsem vystupovala jako úplný pozorovatel, neboť jsem se nijak nezapojovala do jejich činnosti (členy ČNK MAB jsem vnímala jako experty na program UNESCO Člověk a biosféra, od kterých jsem se chtěla poučit), moje identita jim byla známá. Jsem nicméně přesvědčená o tom, že moje přítomnost neovlivnila chování pozorovaných osob. Podle mého názoru mou přítomnost téměř nevnímali (Disman, 2007; Novotná, 2013a).

Kromě toho jsem analyzovala významné dokumenty⁴⁷ programu UNESCO Člověk a biosféra. Jednalo se zejména o dokumenty schválené na konferencích, které blíže

⁴⁷ „Za dokumenty se považují taková data, která vznikla v minulosti, byla pořízena někým jiným než výzkumníkem a pro jiný účel, než jaký má aktuální výzkum“ (Hendl, 2012: 204).

popisují fungování biosférické rezervace a naplňování programu UNESCO Člověk a biosféra. Kromě pochopení dané problematiky mi tato analýza posloužila jako inspirace při tvorbě některých otázek pro rozhovor.

Během celého výzkumu jsem si vedla terénní poznámky: „Terénní poznámky obsahují, co výzkumník slyšel, viděl, prožil, o čem uvažoval v průběhu shromažďování a reflektování dat“ (Hendl, 2012: 197). Ty mi pomohly nejen při zachování kontextů celého výzkumu, ale také při analyzování rozhovorů či zhodnocování dat získaných během pozorování, neboť jsem si díky nim mohla připomenout své pocity v daných situacích, které mohou napovídat ke správnému posouzení získaných informací.

2.5 Analyzování dat

Data jsem analyzovala pomocí kódování: „Kódování představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebírány, konceptualizovány a opět složeny novými způsoby“ (Strauss, Corbin, 1999: 39). Využila jsem techniku otevřeného kódování, což představuje rozdělení textu na segmenty, kterým jsou pak přiděleny příslušné kategorie kódů (Strauss, Corbin, 1999). V důsledku toho dochází k jisté redukci, která se nicméně stala již samotným přepisem rozhovoru do psaného textu. Neměl by však být ztracen kontext dat. Data jsem opakovaně četla a přiřazovala kategorie, vyznačovala jsem důležité věty a psala si poznámky na okraj (Konopásek, 1997). Kódy jsem vytvářela s ohledem na výzkumný problém, v textu jsem hledala části, které mi pomohou zodpovědět mé výzkumné otázky (Coffey, Atkinson, 1996). Využila jsem tři druhy kódů. O čem text explicitně mluví jsem označila popisnými kódy, co vyjadřuje implicitně jsem vyznačila interpretativními kódy. Kódy těchto dvou druhů, pokud měly něco společného, jsem sdružovala abstraktnějšími kódy, které jsou označovány jako strukturní (Miles a Huberman, 1994 in Novotná, 2013b).

Proces analyzování a zhodnocování získaných dat vystihuje Hendl:

„Data se induktivně analyzují a interpretují. Kvalitativní výzkumník nesestavuje ze získaných dat skládanku, jejíž konečný tvar zná, spíš konstruuje obraz, který získává kontury v průběhu sběru a poznávání jeho částí. Výzkumník ve svém hledání významů a snaze pochopit aktuální dění vytváří podrobný popis toho, co pozoroval a zaznamenal. Snaží se nevynechat nic, co by mohlo pomoci vyjasnit situaci“ (Hendl, 2012: 50).

2.6 Současná situace záměru rozšířit biosférickou rezervaci Krkonoše/Karkonosze o území CHKO Jizerské hory

Jak jsem již zmínila, záměr rozšířit BR Krkonoše/Karkonosze o území Jizerských hor byl oznámen na zasedání ČNK MAB v Děčíně ve dnech 16. – 17. října 2014, jehož jsem se účastnila. Vzhledem k časové tísně se však návrh neprojednával detailně. Stane se tak na

dalším zasedání ČNK MAB. Členové ČNK MAB se shodli, že samotná realizace nějaký čas potrvá, neboť si schvalování nové biosférické rezervace či její rozšíření vyžaduje složitý a dlouhotrvající proces. Situace je taková, že s návrhem souhlasí jak ředitel NP Krkonoše, tak vedoucí CHKO Jizerské hory (terénní poznámky).

Vývoj jsem sledovala i po zasedání, a to prostřednictvím emailové komunikace s panem Hoškem, jenž má na starosti nový projekt budoucí biosférické rezervace. Ten mi oznámil, že návrh v současné době musel ustoupit před řešením naléhavějších mezinárodních záležitostí. Kromě toho jsem získala informace od pana Kašpara ze Správy KRNAP, že vznikla myšlenka rozšíření BR Krkonoše/Karkonosze také o území Podkrkonoší. Pro koordinaci biosférické rezervace, která přesahuje hranice národního parku, už však nestačí Správa KRNAP a KPN, neboť mají kompetence řídit pouze území národního parku. Kašpar hodnotí situaci tak, že Správa KRNAP může být partnerem, pro spravování celé biosférické rezervace se musí najít někdo vhodný zvenčí. To vytváří ideální situaci pro realizaci nového modelu BR vedené správami zvláště chráněných území spolu s obecně prospěšnou společností, jak navrhl Rynda (viz kapitola 1. 1. 1. 2. 1).

2.7 Zkoumané neziskové organizace

Popis organizací vychází především z informací, které jsem získala během rozhovoru, neboť jsem zjistila, že mnohé organizace nemají zcela aktuální svoje webové stránky.

Člověk v tísní

Tato organizace s formou obecně prospěšné společnosti existuje od roku 1992. Je známá zejména svou humanitární pomocí v zahraničí, což byla původně také její hlavní činnost. Cítila ovšem potřebu reagovat i na situaci v České republice, a proto začala působit i zde. Pobočka v Liberci vznikla v roce 2002 a provádí programy sociální integrace. Zajímá se o sociálně vyloučené lidi, zpočátku pouze o dospělé, postupem času rozšířila působnost i na děti a mládež. Rovným dílem provádí sociální práci a vzdělávání. V rámci sociální práce jde o terénní programy, poradenství a provoz nízkoprahového zařízení. Vzdělávání uskutečňuje prostřednictvím předškolního klubu, kariérního poradenství a podpory vzdělávání v rodinách. Podmínkou pro poskytnutí pomoci je projev snahy, jednotlivec je v maximální možné míře zapojen do řešení svých problémů. Neklade si za cíl záchranu velké skupiny, jedná se vždy o jednotlivce či rodinu.

Čmelák – Společnost přátel přírody

Spolek sídlí v Liberci a existuje od roku 1994. Původně se jmenoval Staří ochránci Jizerských hor, poté Společnost přátel přírody, v současné době nese název Čmelák – Společnost přátel přírody. Vznikl z důvodu potřeby změnit strukturu lesů v Jizerských horách. Zpočátku se zabýval zejména získáváním sazenic původních dřevin, které

pěstoval ve svých bio lesních školkách. Domluvené dlouhodobé zakázky Lesů ČR s jinými dodavateli mu ovšem znemožnily šíření původních dřevin do Jizerských hor v takové míře, v jaké by si přál. V současné době proto působí spíše na jiných místech regionu. Vzhledem k těžké konkurenci běžných lesních školek této aktivity pravděpodobně zanechá.

Organizace patří mezi pozemkové spolky a se svými 60 ha půdy je z hlediska vlastnictví pozemků největší nestátní neziskovou organizací v České republice. Většina z nich jsou lesy, významnou plochu tvoří také mokřady. Organizace ovšem vlastní i jiné biotopy: 1 km potoka, lesní rybníček, orchidejovou louku v Jizerských horách, horské louky. Organizace kupuje přírodně bezcenné pozemky, které mají potenciál. Na těchto pozemcích provádí soustavný aktivní management, kterým navrácí půdu do původního přírodního stavu, a přispívá tak k biologické rozmanitosti. Místa využívá při ekologické výchově. Provádí se exkurze, v rámci kterých jsou vysvětlovány přírodní principy atp., dobrovolnické akce pro širokou veřejnost založené na praktické činnosti v terénu a firemní teambuildingy, které jsou ve své podstatě také dobrovolnictvím, neboť jde o stmelování firemního kolektivu skrze prospěšné práce pro přírodu. Na pozemky společnosti je navázána většina projektů. Velká část z nich probíhá v novém pralese na Ještědu (pozemek na Ještědu je součástí evropsky významné lokality Natury 2000) a v mokřadech v Jablonném v Podještědí. Kromě toho se organizace okrajově (spíše se jedná o aktivitu předsedy organizace) zabývá protikorupčními aktivitami.

Diakonie ČCE

Sídlí v Jablonci nad Nisou a existuje od roku 2006. Jedná se o církevní neziskovou organizaci, jejíž cílem je pomoc bližnímu svému v praxi. Původně se organizace zaměřovala na členy sboru Československé církve evangelické, později rozšířila služby pro větší okruh lidí. Organizace provádí terénní pečovatelské služby pro seniory, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a provozuje nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Kruháč. Poskytuje sociální poradenství a podporuje laické pečující o své blízké prostřednictvím vzdělávacích kurzů v sociální a zdravotní oblasti.

DIVIZNA

Městské středisko ekologické výchovy při ZOO Liberec je příspěvkovou organizací a existuje od roku 2000. Vzniklo z důvodu, že ve městě chybělo poskytování této služby. Učí zodpovědnému chování, úctě k přírodě i k tradicím. Zajímá se zejména o vzdělávání pedagogů a pořádá výukové programy pro školy. Oslovuje také veřejnost, ovšem především prostřednictvím ZOO Liberec. V areálu Zoologické zahrady Liberec provádí projekt Slunce v ZOO, který se zabývá ochranou klimatu a obnovitelnými zdroji. Je koordinátorem mnoha projektů, například Ekoškoly, Školy pro udržitelný rozvoj či sítě

škol M.R.K.E.V. Zapojila se také do projektu Kola pro Afriku, pro který tvoří jedno z odběrových míst pro kola.

Maják

Tuto obecně prospěšnou společnost založily v roce 1999 Sbor Jednoty bratrské v Liberci a Nadace EURONISA za účelem podpory občanského a společenského života. Původně se zabývala primární prevencí na školách, tuto činnost pak rozšířila o další sociální služby. Provozuje nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, a to v Liberci, v Hrádku nad Nisou a v Novém Městě pod Smrkem. V současné době začíná také spolupracovat s rodinami rizikových klientů. Jako doplněk své činnosti pořádá letní tábory.

Organizace nabízí komplexní program pro žáky základních a středních škol. Téma programu je pro každý ročník fixně dané a vyplývá z metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a z dlouhodobé studie, jaká rizika jsou spojena s daným věkem. Zahrnuje prevenci drogové i nedrogové závislosti, prevenci projevů rasismu, xenofobie či extremismu, prevenci kriminality a násilí, problematiky náboženských sekt, partnerských vztahů, počítačové kriminality atp. Kromě toho dělá doplňkové semináře, u kterých si škola může vybrat konkrétní téma. Svou činností se snaží podněcovat „správné“ hodnoty.

Společnost pro Jizerské hory

Tato liberecká obecně prospěšná společnost byla založena Nadací pro záchranu a obnovu Jizerských hor v roce 1999 za účelem možnosti realizovat projekty, které pozitivně ovlivňují stav přírody a krajiny v Jizerských horách. Organizace se zajímá o péči o krajinu, provádí výsadbu stromů v lesní i nelesní krajině (např. aleje) a realizuje ekologickou výchovu škol i veřejnosti. Zázemí střediska ekologické výchovy se nachází na Jizerce, mnoho programů se odehrává i v přírodě. Jejich cílem je zvýšit atraktivitu Jizerských hor. Organizace také spravuje turistickou infrastrukturu.

STŘEVLIK

STŘedisko Ekologické Výchovy LIBereckého Kraje vzniklo v roce 2006 za účelem vzdělávání dětí mateřských škol, základních škol a středních škol. Má formu příspěvkové organizace. Nachází se v Ekocentru v Oldřichově v Hájích, kde je kromě nich obchod s regionálními produkty, farma a další organizace.

Organizace má velké množství programů pro školy, které se konají buď v areálu Ekocentra, nebo v přírodě Jizerských hor. Kromě přírodních škol realizuje také kroužky a tábory. Pro veřejnost pořádá Ekodny na různá témata – Den Země, Den včely atp. Organizuje také tvořivá dopoledne pro rodiče s dětmi.

Suchopýr

Tato organizace vznikla z impulzu lidí se zájmem o ochranu přírody. Existuje od roku 1998, kdy měla formu občanského sdružení, od roku 2000 se stala obecně prospěšnou společností. Zaměřuje se především na podporu a obnovu diverzity v lesní a nelesní krajině, v rámci které využívá původní dřeviny Jizerských hor a Frýdlantska z vlastní lesní školky. Ta není bio, neboť musí čelit či předcházet chorobám postřiky, činí tak v nejmenší možné míře. Naplňují kvalitu předepsanou oborovou normou. Prodej sazenic je přístupný také veřejnosti. Organizace je pěstitelem státního podniku Lesy ČR.

Kromě návratu původních dřevin do Jizerských hor se věnují také obnově volné krajiny, a to prostřednictvím dostavby remízků, mezí, alejí a solitérních dřevin. V této oblasti se organizaci podařilo navázat spolupráci s mnohými zemědělci. Okrajově se věnuje také ochraně obojživelníků a pokud je to pro organizaci reálné, tak pořádají letní tábory.

Dříve se organizace věnovala také ekologické výchově, ta byla v roce 2006 oddělena ve formě STŘEVLIKa, který stejně jako oni sídlí v Oldřichově v Hájích. Z této činnosti zůstala organizaci farma s původními druhy zvířat České republiky a pozemky, které obhospodařuje. Farmu poskytuje STŘEVLIKu pro realizaci programů, které jsou s ní spojené. V blízkosti areálu se nachází také Ekokemp, do nějž je tato organizace zainteresována. Prozatím se ovšem jedná o okrajovou činnost.

Z výše popsaných činností vyplývá, že zkoumané neziskové organizace v Jizerských horách jsou schopné naplňovat většinu funkcí, které se od neziskových organizací očekávají (viz kap. 1. 3. 2). Podle mého názoru vykonávají tyto funkce: poskytování služeb, advokační funkce, budování komunity, sebevyjadřovací funkce, ochrana hodnot, inovační funkce, podpora společenských změn, podpora pluralismu.

2.8 Zhodnocení neziskových organizací v Jizerských horách

Reakce na nové formy nestátních neziskových organizací

Hned na začátku se zastavím u tématu, na které několikrát samovolně přišla řeč. Ačkoli není součástí mého výzkumu, považuji reflexi toho, jak přijímají nový občanský zákoník neziskové organizace, za důležitou.

Jak je řečeno v kapitole 1. 3. 5. 2, od 1. 1. 2014 jsou platné nové formy, kterým se musí neziskové organizace v určité časové lhůtě přizpůsobit. Některé ekologicky orientované neziskové organizace si stěžovaly na to, že se zde příliš nepomýšlelo na ochranu přírody. Organizace se mohou stát spolkem nebo ústavem. Spolek vyžaduje členskou základnu, což organizace s formou obecně prospěšné organizace nemají. Navíc

je určen především pro organizace hájící zájmy jejích členů, což u veřejně prospěšných neziskové organizací také není naplněno. Formu ústavu organizace odmítají už jen kvůli názvu.

Motivace k založení neziskové organizace

Oblast Jizerských hor a zejména Liberecka je bohatá co do počtu nestátních neziskových organizací. V porovnání s ní se jeví počet nestátních neziskových organizací v Krkonoších jako malý, a proto jsem zkoumala nejen to, co bylo motivací pro vznik zkoumané organizace, ale také názor jejího zástupce na to, proč je zde více organizací než v Krkonoších, tedy proč naopak jinde neziskové organizace nevznikají v takové míře. Většina organizací v Jizerských horách vznikla v reakci na potřebu řešit situaci, ať už šlo o zlepšení stavu přírody a krajiny Jizerských hor, nebo byl předmětem zájmu člověk, zejména nějakým způsobem sociálně (či zdravotně) ohrožené skupiny. V případě potřeby zlepšit stav Jizerských hor informátoři často připomínali skutečnost, že Jizerské hory byly v katastrofálním stavu (jak je zmíněno v kap. 1. 1. 1. 2. 4) a lidé cítili potřebu něco s tím dělat. V porovnání s tím tak podle některých informátorů v Krkonoších jednoduše neexistuje potřeba zakládat neziskové organizace, neboť vše potřebné zajišťuje Správa KRNP, kde jsou přírodovědně založení lidé a umí se správně starat o přírodu. Navíc jsou s národním parkem spojené přísnější zákazy. Dalším důvodem, proč je v Krkonoších méně neziskových organizací, může být také to, že mají těžké podmínky pro fungování, tedy že nemají dostatečnou podporu města či kraje. Příčinou může být například absence komunitního plánování:

„Třeba konkrétně Vrchlabí, když mluvíme, že to je KRNP a tak podobně, tam je to všechno soustředěné, tak Vrchlabí nemá systém komunitního plánování jako Jablonec. Tam se nesdružují ty neziskovky s uživatelem. To je taková ta triáda mezi poskytovatelem a těch financí a neplánují společně, jak to bude, ten rozvoj. (...) Tam vím, že kolegyně ředitelka chodí na kraj zvlášť, chodí zvlášť na město, všude lobuje, všude se snaží, všude jí říkají: ‚Ano, to by bylo skvělé, založte osobní asistenci,‘ a potom ji nepodpořej finančně“ (M. Albrechtová, Diakonie ČCE).

Z emailové diskuze s panem Flouskem a panem Kašparem ze Správy KRNP mi vyplynulo, že Správa KRNP spolupracuje nejen neziskovými organizacemi (s některými systematicky, s jinými nárazově), ale také s MASkami. Mezi informátory zazněl také názor, že k vysokému počtu neziskových organizací na Liberecku přispěly spory či příliš mnoho oblastí zájmu, které způsobily rozdělení organizace. Zhodnocení počtu neziskových organizací v Krkonoších a v Jizerských horách bych uzavřela názorem, který také zazníval poměrně často, totiž že spíš, než že by v Krkonoších bylo neziskových organizací málo, je to tak, že jich je na Liberecku moc. Takto vysoká koncentrace se prý jinde v republice nevyskytuje. Podíl na tom může mít patriotismus, který je podle pana Antla z Čmeláka pro Liberecko typický. Podle jeho názoru stojí vznik a existence

neziskové organizace na konkrétním člověku a jeho zájmu o problematiku. To byl také další poměrně často zmiňovaný důvod vzniku organizace – nadšení pro věc.

Činnosti neziskových organizací a jejich zhodnocení ve vztahu k biosférické rezervaci

Všechny zkoumané organizace se nějakým způsobem věnují vzdělávání, ať už jde přímo o ekologickou výchovu, informace o přírodě v rámci terénních exkurzí či táborů, přednášky na sociální, zdravotní nebo environmentální téma, podpora správného vývoje člověka v rámci seminářů a v nízkoprahových zařízeních, kariérní poradenství či pouhé doučování. Cílové skupiny jsou různé, v případě ekologické výchovy se jedná zejména o školy a pedagogy různých stupňů (od mateřské školy až po střední školu). Některé vzdělávací programy jsou zaměřené také na veřejnost, a to v podobě exkurzí, naučných stezek či tzv. Ekodnů na dané téma či přednášek. V rámci sociálně zaměřených organizací se jedná o podporu „správných“ hodnot (viz příloha č. 5), ať už jde o základní princip pomoci bližnímu svému u Diakonie ČCE, či vedení vývoje dětí „správným“ směrem v rámci programů organizace Maják. Vzdělávání a obecně informovanost je velmi důležitá pro racionální a zodpovědné rozhodování, což je také jednou z podmínek pro dobré fungování biosférické rezervace. Tím je zajištěn sociální, potažmo lidský pilíř udržitelného rozvoje, který je nezbytnou podpěrou pro dobře fungující společenství. K sociálnímu rozvoji této oblasti zajisté přispívá také podpora sociálně vyloučených lidí či zdravotně-sociální pomoc, kterou neziskové organizace poskytují.

Některé organizace se svou činností dotýkají také turismu. Zásadní je zde Společnost pro Jizerské hory, která má na starosti správu turistické infrastruktury:

„Jde o to ty turisty směřovat třeba v rezervacích, aby chodili po té jedné trase, která je bezpečná, a mohli tak procházet i těma vzácnějma územíma a tak“ (K. Bednářová, Společnost pro Jizerské hory).

Spravování stezky na magistrále provádí také organizace STŘEVLIK. Kromě toho v současné době vzniká v Oldřichově v Hájích Ekokemp, který může být dobrým stanovištěm pro ekoturisty. Je zde patrné směřování k ekoturistice, která je dalším z cílů biosférické rezervace. Nešetrné formy turistiky se zatím daří držet pouze na papíře:

„Určitě se objevují tady takový nápady, jakože via ferrata na Frýdlantský cimbuří, nebo sjezdovka na Smrku, ale myslím si, že tady v tom jsou zase ty lidi, který za to jsou zodpovědný, jsou na správném místě, takže nikdy se tady ty věci nedostaly k nějaké realizaci. Třeba jako Singltrack pod Smrkem je ještě taky takovej šetrnej“ (K. Bednářová – Společnost pro Jizerské hory).

Je zde také silná opora v environmentálním pilíři udržitelného rozvoje, který zajišťuje přírodní rozměr biosférické rezervace. Několik oslovených neziskových organizací má ochranu přírody vymezenou přímo jako hlavní činnost. Jejich bio i nebio lesní školky s původními dřevinami Jizerských hor jsou vynikajícím základem pro obnovu

přírody a zvýšení její kvality a stability. Na některých místech dochází v důsledku činnosti organizací ke zvýšení biodiverzity. Ekologická stabilita je zvyšována také dosazováním remízků, alejí atd. V této oblasti se organizaci Suchopýr daří spolupracovat s některými místními zemědělci, kteří si od nich nechávají tyto krajinné prvky dosazovat na svých rozsáhlých zemědělských plochách. V souladu s principy fungování biosférické rezervace je také aktivní management, který provádí nezisková organizace Čmelák v rámci svého pozemkového spolku. Pan Antl uplatňovaný princip aplikuje na biosférickou rezervaci:

„Skupujeme bezcenné pozemky a snažíme se, aby se z nich staly cenné. A stejně bych to viděl i z hlediska biosférické rezervace. Ať se klidně rozšíří, i když na mnoha místech Jizerských hor je přírodní hodnota sporná. Říkám na většinu, ne na celejch, jo? Nicméně to je další impuls k tomu a další možnost, jak tam dostat další projekty a jak s tím zase pohnout“ (J. Antl, Čmelák – Společnost přátel přírody).

Zdejší organizace tedy mají potenciál pozitivně působit na stav přírody Jizerských hor a aktivně jej využívají již dnes.

Jejich péče o přírodu a krajinu pravděpodobně vychází z jejich kladného vztahu k Jizerským horám. Informátoři jsou místními obyvateli, berou Jizerské hory jako svůj domov a nedají na ně dopustit. Proto se o ně rozhodli pečovat:

„... my jsme místňáci, lidi, který tady žijem celej život a ty Jizerky máme rádi, proto něco takovýdlehého děláme. Myslím si, že dělat to vyloženě jenom jako práci ve fabrice to prostě nejde. Nejde to jako. Musíte k tomu mít nějaký vztah, jinak se to nedá vydržet, jo?“ (A. Hlídková, Suchopýr).

Vztah k Jizerským horám se tak projevuje spíše než na organizaci přímo na jejích členech. Spojení organizace s prostředím Jizerských hor se děje pouze v některých případech, zejména v rámci praktických činností, jako je sázení původních dřevin, nebo v terénních programech v rámci ekologické výchovy či programů pro veřejnost.

Alespoň malý pozitivní vliv na přírodu mají i sociálně zaměřené organizace svým vnitřním fungováním. Organizace zmiňovaly používání recyklovaného papíru či třídění odpadu.

V omezenější míře je zde naplňována podpora ekonomického rozvoje oblasti. Podle zástupců organizací k tomu mají poměrně málo možností. Zástupci organizací Člověk v tísní a Maják řekli, že jejich organizace přispívají k ekonomickému rozvoji nepřímo: svým preventivním působením na děti a mládež, podporou a pomocí šetří peníze společnosti v tom smyslu, že jejich klienti dostudují školu a najdou si práci, což podle nich mimo jiné snižuje sklony k trestné činnosti. Co se týká přímých vlivů na ekonomický rozvoj, tak jedna z organizací provozuje obchod s regionálními potravinami. Člověk v tísní provádí osvětu v rámci festivalu dokumentárních filmů o lidských právech Jeden svět. Jinak se jej organizace snaží podporovat zejména zaměstnáváním místních lidí. Několik z nich (nejvýrazněji spolek Čmelák) si ovšem stěžovalo na problém špatného

nastavení kritérií v rámci výběrových řízení, které znemožňují, aby zakázku získala místní firma. Kromě toho byla zmiňována jako přínos transparentnost výběrových řízení.

Transparentnost má přesah do politiky, jejíž současná podoba je úzce spojená s korupcí. O tu se okrajově zajímá organizace Čmelák. Tématem se zabývá její předseda:

„... on se dostal z nezisku nejdřív do různých komisí jako posuzovatel. Zjistil, jak to nefunguje tak, jak by mělo, tak to chtěl změnit shora a dostal se od životního prostředí ke všemu a zjistil, jak je to všechno provázaný. (...) ... když do nich reje, tak u zapřísáhlých zastánců ODSky a Sociálních demokratů, ty se nedostanou k jádru věci, ale ty se dostanou akorát k tomu, že zjistíš, že je předseda Čmeláka, takže Čmelák je u nich vodepsanej, jo?“ (J. Antl, Čmelák – Společnost přátel přírody).

Tato aktivita tedy neprospívá názoru veřejnosti na organizaci a je rozporuplným tématem i přímo v organizaci, a proto se jí s největší pravděpodobností organizace přestane zabývat. Zůstane soukromou činností předsedy. Je ovšem třeba mít na vědomí, že je nezbytnou součástí přeměny fungování rozhodovacích procesů v rámci veřejné politiky, jak popisuje Rynda (viz kapitola 1. 2. 2).

Zástupci organizace se v rámci svých možností snaží o socioekonomický rozvoj s ohledem na přírodu. Na mou otázku, zda je napadá organizace, která by svou činností mohla negativně působit na přírodu, většinou odpověděli, že je žádná nenapadá a že mají spíše opačnou zkušenost. Když už někdo přijde s takovým návrhem, nedojde k jeho realizaci (viz výše citace K. Bednářové o turistice). Pan Antl vidí trochu jiný problém u projektů z evropských zdrojů. Podle jeho názoru projekty sice přispívají přírodě, ale jdou proti sociálnímu rozměru. Naráží tím na již zmíněnou nemožnost místních firem zvítězit ve výběrovém řízení, kde je kritériem výběru nízká cena:

„S výběrkama jsou hrozný vopruzy, musí vyhrát nejnižší nabídka. Nejnižší nabídka znamená, že to je vždycky podvodník, šmejda, kterej na to najme cikány, člověk nad nimi musí stát každě den a kontrolovat je. Když to neudělá, tak to dopadne špatně, ale zodpovídám za to já a dostanu za to pokutu“ (J. Antl, Čmelák – Společnost přátel přírody).

Kromě toho jsem se zástupců organizací ptala na to, jak hodnotí úspěšnost v naplňování vymezených cílů organizace. Zástupci mnohdy říkali, že se nemůžou hodnotit sami. Za směrodatné berou ohlasy lidí, které jsou ve všech případech kladné. Důkazem jejich úspěšnosti může být i to, že si lidé organizaci vzájemně doporučují. Další hodnocení byla toho typu, že činnost dělají podle svého nejlepšího svědomí a vědomí. Některé organizace mají svou úspěšnost potvrzenou i jinak – Společnost pro Jizerské hory získává hodnocení úspěšnosti projektů (tedy jaký mají programy dopad na reálný život dětí) prostřednictvím evaluace, kterou zpracovávají studenti Technické univerzity Liberec. Výsledky jsou velmi pozitivní, dítě si s sebou „odnáší“ lepší vztah k přírodě a přímo k Jizerským horám. U organizace Maják se do externího hodnocení kvality podepsaly jejich dobré vztahy se školami a dalšími institucemi.

Jak neziskové organizace chápou udržitelný rozvoj

Všemi výše zmíněnými činnostmi hájí neziskové organizace veřejný zájem v různých oblastech a spolu s tím přispívají k udržitelnému rozvoji. Shledala jsem proto za vhodné zeptat se zástupců neziskových informací na to, jak udržitelnému rozvoji rozumí, co si pod ním představují.

Vysvětlení blízké definici podle Ryndy (viz kap. 1. 2. 1) se objevila pouze u pár představitelů neziskových organizací a jednalo se o lidi, kteří v tomto ohledu získali vzdělání na vysoké škole. Tito lidé nicméně konstatovali, že se k tomu pojí pocit nedosažitelnosti. Většina organizací vzpomenula při popisu na přírodu, a to zejména v podobě přírodních zdrojů (obnovitelné zdroje, čerpat jen co potřebujeme). V některých případech to bylo vztahováno spíše ke společnosti. Velmi často také zaznívala zodpovědnost za své chování, někdy dokonce explicitně jmenovali ohledy na důsledky svých činů a na možná rizika. V jednom případě vzpomenul informátor na místní soběstačnost, v jiném případě na závazek vůči budoucím generacím. Někteří vztahovali udržitelný rozvoj přímo ke své organizaci a ujišťovali mě, že jejich organizace má udržitelný rozvoj (nemožnost rozrůstat se do nekonečna, když už něco vznikne, má to fungovat).

Financování v neziskových organizacích

V rozhovorech jsem se dotkla také tématu financování. Neziskové organizace se snaží o vícezdrojové financování, jak doporučuje Dohnalová (viz kap. 1. 3. 5. 1). Všechny organizace čerpají ze státních zdrojů, například z různých ministerstev a státních fondů. Velká část z nich získává finance přímo od kraje, v případě příspěvkových organizací jejich činnost dotuje město Liberec. Velký problém těchto zdrojů vnímají organizace v tom, že financují pouze naplnění cílů projektu, na mzdy člověka, který jej provádí, vůbec nepřispěje. Podobná situace je u nadací. Důležitým zdrojem jsou také finance získané od Evropské unie. Organizace využívají své umístění v pohraničí a provádí přeshraniční projekty financované v rámci Cíle III. Organizace Čmelák má kontakty také v Norsku a ve Švýcarsku. Některé organizace naráží na problém, který jsem zmiňovala v kapitole 1. 3. 5. 1, totiž neschopnost projekt vůbec obhájit a získat finanční zdroje. Když už projekt obhájí, je velmi administrativně náročný i v jeho průběhu:

„ ... je tam strašná administrativa, hlavně co se týče dokazování uznatelných nákladů. Tam je to dohnaný do takové absurdity. Tím, že to jde přes hodně stupínků a každé stupínky se chce pojistit, tak to ještě zpřísní, tak my když chcem koupit buřty pro dobrovolníky, tak musím vzít foťák, jít vyfotit do dvou supermarketů, kolik tam stojí buřty, aby ty moje buřty byly levnější, jo? Aby se po nich mohli dobrovolníci zblejt, protože ty nejlevnější se samozřejmě nedají jíst. A tohle musím dělat u každé položky v rozpočtu“ (J. Antl, Čmelák – Společnost přátel přírody).

Funguje zde také dárcovství, není však vnímáno jako hlavní zdroj. Organizace mívají několik stálých firemních dárců, jinak je počet velmi proměnlivý. K jistému úbytku došlo vlivem ekonomické krize, postupně se to však opět obrací k lepšímu. Některé organizace mají i individuální dárcce, ale konstatují náročnost jejich udržení, neboť je potřeba být s dárci v kontaktu (jak bylo řečeno v kap. 1. 3. 5. 1), na což organizace nemají příliš času kvůli velkému množství administrativy spojené se státními a evropskými projekty. Některé organizace si také snaží vydělávat na provoz vlastní činností, většinou se však jedná o malý příspěvek do rozpočtu, který by nepokryl celý chod organizace. Největší podíl v rozpočtu tvoří pravděpodobně u organizace Suchopýr. I ona ovšem vyjadřuje zásadní roli veřejných zdrojů v rozpočtu, ale snaží se ji zmenšovat. Organizace si uvědomují úskalí spojená se závislostí na veřejných zdrojích, mezi které patří také každoroční finanční nejistota (k posuzování státních příspěvků dochází každý rok) a s ní spojená omezená možnost narůstání počtu zaměstnanců:

„My jsme třeba měli nabídku přijmout minulej rok dvacet lidí, jo, čímž by se kapacita naší pobočky zdvojnásobila a působila by tady po celým kraji, ale já jsem si říkal, a bylo by to jenom na rok, jo, já jsem si říkal: ‚A co po tom roce? Těch dvacet lidí zase propustím? Co ty klienti?‘ A přišlo mi to fakt nezodpovědný, tak jsme tu možnost odmítli, protože mi to nepřijde udržitelný, ten rozvoj. Přijde mi to fakt nezodpovědný, něco začít, rok to dělat a pak říct: ‚My nemáme prachy, my odcházíme.‘ Radši to budu dělat, poskytovat v menším rozsahu, ale budu vědět, že nějak přežiju i těžký období, který můžou nastat“ (L. Průcha, Člověk v tísní).

Spolupráce s neziskovými organizacemi, s institucemi a s odborníky, mezioborové projekty

Obě zkoumané příspěvkové organizace provádí ekologickou výchovu a jsou tedy součástí sítě středisek ekologické výchovy Pavučina. V rámci této sítě spolupracují s jinými organizacemi včetně krkonošského SEVERu. Jinak ekologicky zaměřené organizace spolupracují s ostatními organizacemi spíše „mimoděk“. Většinou se vzájemně informují, aby se nepřekrývaly. V rámci zahraničí mají organizace partnery zejména ze Saska, spolupráce je podporována v rámci Cíle III, což je evropský operační program pro přeshraniční spolupráci. Některým organizacím se zde podařilo navázat dlouhodobou a pevnou spoluprací. Žádná ekologicky zaměřená nezisková organizace se nebrání mezioborovým projektům, pokud k tomu budou mít dobrého partnera z jiného oboru. Některé organizace provádí mezioborové projekty již teď (spojení s technikou, s uměním). Jak správně poznamenala zástupkyně organizace STŘEVLIK:

„Ekologie se dá zapojit do všech možných oborů. Je to průřezový téma“ (L. Plzánková, STŘEVLIK).

Všechny zkoumané sociálně orientované neziskové organizace shodně řekly, že spolupráce s ostatními sociálně zaměřenými neziskovými organizacemi funguje dobře a je samozřejmostí. Spolupráce s neziskovými organizacemi s jinou oblastí zájmu

neprobíhá, je spíše na úrovni vědomí toho, že tu jsou a můžou se na ně v případě potřeby obrátit. Na mou otázku, zda by byly ochotné se zapojit do mezioborového projektu, mi sice odpověděly pozitivně, ale u některých organizací zatím nebyly učiněny kroky k realizaci, některé z nich by si spolupráci přály, nicméně z důvodu nedostatku časových možností toho nejsou schopné, u jiných to nepřichází v úvahu:

„Jinak životní prostředí a vůbec udržitelnost není téma těch mladejch lidí a znova – to souvisí s nějakým naším způsobem tý práce. Ono to totiž není tak, že my přinášíme nějaká témata do jejich života, ale pracujeme s jejich tématy ...“ (P. Hampacher, Maják).

Rozumím tomu, že se zde jedná o jedince, kteří mají dost svých problémů, a proto jim nezbyvají kapacity na řešení problémů typu špatné životní prostředí. Je ovšem při nejmenším zneklidňující výrok, že udržitelnost a dobrý stav životního prostředí není tématem mladých lidí, neboť právě v nich je viděna největší naděje pro vyřešení současných a budoucích problémů. To navazuje na záměr biosférických rezervací podporovat mladé vědce a obecně podporovat vědu a výzkum v oblasti životního prostředí, provádět monitoring životního prostředí atp.

S tím také souvisí spolupráce se školami, která se děje u některých ekologicky zaměřených neziskových organizací. Společnost pro Jizerské hory s nimi spolupracuje v rámci evaluace jejich projektů. Organizace Čmelák už nějaký čas uvažuje o navázání spolupráce v rámci dlouhodobého monitoringu v lese. Organizace Suchopýr je naopak toho názoru, že zde není s kým spolupracovat, neboť na Technické univerzitě Liberec nejsou požadované obory. Kritická je v tomto ohledu i organizace Maják, podle jehož zástupce se univerzitní obory ve vztahu k ekologii ubírají jiným směrem.

Nefunguje tedy příliš spolupráce s vysokými školami, na dobré úrovni je zde však kooperace s úřady a s jinými institucemi. Sociálně zaměřené organizace jsou napojené na zdravotní a jiné instituce, některé ekologické organizace spolupracují se Správou CHKO Jizerské hory, s Lesy ČR⁴⁸ či s místními firmami. Organizace Čmelák spolupracuje také s vědci a odborníky, a to i ze zahraničí.

U nestátních neziskových organizací je třeba neopomenout spolupráci s dobrovolníky, kteří mohou být důležitou, i když ne většinovou složkou organizace (viz kapitola 1. 3. 1. 2). Nejvíce dobrovolníků se v České republice podle Pospíšilové (2010) vyskytuje u vzájemně prospěšných neziskových organizací, ve veřejně prospěšných organizacích jich je méně (viz kapitola 1. 3. 5). To se potvrzuje i ve mnou zkoumaných veřejně prospěšných neziskových organizacích, v nichž je počet dobrovolníků skutečně nižší. Vyšší počet je u Společnosti pro Jizerské hory, jedná se však o výpomoc pouze při

⁴⁸ (Ne)spolupráce s Lesy ČR byla zmíněna u tří organizací. První organizace má názor, že Lesy ČR se starají o lesy přírodě blízké, a proto se organizace začne více než na lesy orientovat na nelesní krajinu. Druhá organizace řekla, že s Lesy ČR spolupracuje na malých projektech, velké zakázky získávají sami Lesy ČR, pro organizaci jsou nedosažitelné. Třetí organizace prohlásila, že jim dlouhodobé zakázky Lesů ČR (kterým patří 99 % lesů v Jizerských horách) s jinými firmami znemožňují působit v Jizerských horách v té míře, jak si přáli, a proto se orientují na jiná místa v regionu.

akcích, nikoli celoroční. Výjimku tvoří Čmelák, který je jako jediný spolkem a vlastní velké množství pozemků. Do jejich péče jsou zapojeni dobrovolníci, během roku se jich vystřídá okolo čtyř set.

Společnost v Jizerských horách očima zástupců neziskových organizací

Nejen s ochotou pomoci, ale obecně s (ne)aktivitou souvisí zhodnocení zástupců organizací společnost v Jizerských horách. Podle zástupkyně Společnosti pro Jizerské hory je situace taková:

„No, když je to tak, že my něco zorganizujeme a nabízíme, tak je to úplně super, jo, ale třeba nemyslím si, že by hodně lidem se chtělo něco plánovat nebo vymyšlet nebo ... že spíš přijít k něčemu a třeba i něco pomoci, ale aby to už někdo zorganizoval a vymyslel“ (K. Bednářová, Společnost pro Jizerské hory).

Podle některých zástupců organizací zde funguje spolupráce a lidé mají vztah k přírodě, lepší stav Jizerských hor má být toho důkazem. Zástupce Čmeláka mluví v souvislosti s místními lidmi o fenoménu patriotismu. Ten může podle jeho názoru nahrazovat přirozenou zakořeněnost generací, která zde chybí kvůli historii území Sudet. Podněcuje to zájem o přírodu a o historii, a to zejména u mladých lidí. Staří lidé vnímají ty mladé jako „náplavky“, ačkoli zde není domorodcem téměř nikdo z nich. O vlivu historie, tedy o odsunech a následných nastěhování, mluví také zástupce neziskové organizace Maják. Tato zkušenost podle jeho názoru vryla místním lidem jistou charakteristiku:

„Ne že by byli nepřátelský, ale jihomoravskou vřelost a soudržnost tady nehledejte“ (P. Hampacher, Maják).

Shodně s Člověkem v tísní je Maják toho názoru, že zde jsou i dobře fungující komunity, jsou však marginální a nevýrazné. Mladou část společnosti Liberecka hodnotí zástupce Majáku negativně – nejen že u nich vznikají problémy nového typu, ale přichází také dřív a jsou závažnější.

Vztah k místu je patrný navzdory historii spojené se Sudety, a to už jen v případě zástupců neziskových organizací. Jsou zde zárodky dobře fungujícího společenství, které je potřeba šířit.

2.9 Názory zástupců neziskových organizací na program UNESCO Člověk a biosféra

O programu UNESCO Člověk a biosféra mají alespoň povědomí všechny ekologicky zaměřené nestátní neziskové organizace. Obě příspěvkové organizace zabývající se ekologickou výchovou a všechny sociálně zaměřené organizace se s ním ještě nesetkaly. Tato situace se dala očekávat (nemusely mít dosud příležitost se s těmito pojmy setkat). Sociálně orientované neziskové organizace sice nezavrhovaly představu existence biosférické rezervace na území Jizerských hor, se svým zapojením si ovšem nejsou zcela

jistí. Organizace Maják je toho názoru, že se jich to vůbec netýká a nechtějí být zapojeni. K popsanému fungování biosférické rezervace se její zastupce vyjádřil takto:

„... ty cíle, který jste popsala, jsou ideální a jsou nedosažitelný. V současné době, tak, jak se společnost vyvíjí, tak se jim naopak dlouhodobě vzdalujeme, než že bychom se jim přibližovali, a upřímně já to řešení nevidím v ... nebo jinak. I tak, jak jste to popsala, tak je to spíš jako záchranná brzda, něco se pokusit zachovat, než to nechat úplně rozpadnout se, než aby to bylo proaktivně nějaký budující“ (P. Hampacher, Maják).

Představa biosférické rezervace v Jizerských horách se mu líbí, ale je k její realizaci skeptický. Skepse byla patrná i u zástupce organizace Člověk v tísni, konkrétně u zastřešení:

„Já vím, jak to myslíte, ale nemyslím si, že tadyty věci ten svět zjednoduší, no. Myslím si, že to je víceméně věc, která ten svět možná zesložití ještě“ (L. Průcha, Člověk v tísni).

Zapojení do další diskuze nicméně nezavrhl. U organizací Člověk v tísni a Diakonie ČCE bylo patrné neporozumění tomu, proč oslovuji právě jejich organizaci. Navzdory tomu, že jsem zvýrazňovala zájem o přírodu i člověka a snahu harmonizovat jejich vztah, a tedy potřebu různě zaměřených neziskových organizací, vnímali informátoři biosférickou rezervaci jako vztaženou především k přírodě. Zástupkyně organizace Diakonie ČCE prozatím v souvislosti s existencí biosférické rezervace nevnímá žádná pozitiva ani negativa. Pro rozhodnutí, zda se zapojí, chtějí obě organizace více informací. Kromě toho bude záležet na jejich momentální situaci v organizaci.

Informovanost a momentální situace bude hrát důležitou roli při rozhodování i u ostatních neziskových organizací. Rozdíl je ovšem v tom, že u nich bylo patrné větší porozumění tomu, o co se jedná. Ekologicky zaměřené neziskové organizace myšlenku vzniku biosférické rezervace podporují a vidí to jako přínosné pro Jizerské hory. Z řad ekologicky zaměřených neziskových organizací opakovaně zazněl názor, že to může umožnit spolupráci na vyšší úrovni, což je přesně to, co má biosférická rezervace za cíl. Panu Antlovi z organizace Čmelák spojení Jizerských hor a Krkonoš přijde dokonce logické, stejně jako to řekl pan Flousek na zasedání ČNK MAB v Děčíně. Zástupci dalších ekologicky orientovaných organizací konstatovali, že by se jim propojení Jizerských hor a Krkonoš líbilo. Správa KRNAP byla shledána dobrým partnerem pro spolupráci. Podle zástupkyně za organizaci Suchopýr by existence biosférické rezervace mohla být pro region dobrá značka, což je také jedním z reálných pozitiv programu MAB:

„Pro mě jako pro návštěvníka to, že by to tady byla biosférická rezervace, by pro mě byla určitá značka toho, že můžeme očekávat nějakou harmonickou krajinu a že to tam prostě bude pěkný“ (A. Hlídková, Suchopýr).

Pan Antl vidí navýšení počtu turistů jako něco, co nepotěší místní obyvatele, neboť je již v současnosti v Jizerských horách mnoho turistů (a především cyklistů). Podle jeho názoru to naláká zejména zahraniční turisty:

„Čechy nějaká biosférická rezervace nezajímá. To bude fungovat pro ty zahraniční turisty“ (J. Antl, Čmelák – Společnost přátel přírody).

Někteří zástupci organizací se obávají toho, že to s sebou přinese další administrativu navíc, na kterou už jim nemusí zbýt energie. Kromě toho vyjádřili strach ze ztráty suverenity organizace a upozorňovali, že jim nesmí být nic diktováno. U některých sociálně i ekologicky zaměřených organizací se objevily obavy, že existence biosférické rezervace bude znamenat další omezení v přírodě, což podle nich může vyvolat odpor veřejnosti (a pravděpodobně i samotných informátorů). V souvislosti s tím někteří informátoři odsuzovali radikální ekology, odvolávali se na rozum a prosazovali názor, že rozvoj nelze zastavit:

„Organizace se chová k přírodě obecně ohleduplně, třídíme odpad a chráníme životní prostředí kolem nás. Předáváme svůj postoj v rozumné míře i našim klientům“ (M. Albrechtová, Diakonie ČCE).

„ ... já třeba od té doby, co je Český Švýcarsko parkem národním, tak já jsem tam nebyl. Protože když tam nemůžu jít do lesa a přespat tam, tak co bych tam dělal? Jestli mi tohle zakáží v Jizerkách, tak co budu dělat?“ (...) ... mám pocit, že tomu Českému Švýcarsku to opravdu, v mejch očích, uškodilo. Já vůbec nemám potřebu tam jít. Jsou tam krásný chodníčky, no. Proč by tam měly bejt? Proč maj bejt ve skalách chodníčky?“ (L. Průcha, Člověk v tísni).

„... a když vím, když tam jedu za našima klientama, jak se tam strašně špatně parkuje, protože dneska tam opravdu těch aut je hodně, neuděláme s tím taky nic, prostě nezastavíme ty auta, ten rozvoj tady a patří to k tomu, takže pro mě, když je hlasování na internetu, jestli je lepší tam udělat zelenou plochu a nebo parkoviště, tak já jsem pro to, aby se malinko rozšířilo to parkoviště. I když je to u té přehrady, vnímám to tak, ale ty auta se tam nemají kam dostat, jo?“ (...) „... myslím, že právě není cesta tudy, jakože: ‚Pozor, tady je to zvířátko.‘ Já to chápu, já to chápu, ale je tady i ten člověk, který taky musí“ (M. Albrechtová, Diakonie ČCE).

Informátorům jsem vyvracela jejich obavy z toho, že jim bude něco diktováno, neboť na tomto není založeno fungování biosférické rezervace. Její existence má napomoci sdílení informací a spolupráci, nemá zapojené neziskové organizace nijak svazovat. Stejně tak se nedá očekávat, že by se vznikem biosférické rezervace na tomto území přišla další omezení ve vstupu do přírody. Biosférická rezervace se naopak snaží o harmonizaci vztahu člověka a přírody, o vzájemně prospěšný vztah. Když jsem informátorům sdělila, že by s tím neměly být spojené žádné další zakazy, byl na nich patrný pocit úlevy a byli přístupnější k další komunikaci nad případnou spoluprací. Někteří si naopak ihned

uvědomili, že je zde člověk a příroda v harmonii a vnímali to jako pozitivum. Také zde byla zřejmá úleva, že se nejedná o radikální ekologii:

Hlavně se mi líbí to propojení té kultury a vůbec té přírody. Že mi přijde, že často ekologie je o tom, že buď je jenom příroda a nebo ... prostě takový ty hrozně radikální názory. (...) Ale tohle se mi líbí, že to tam nepopírá ani člověka, ani tu přírodu." (...) „... já nemám ani ráda třeba ty radikální ekology. Mně to přijde, že to potom všechny jenom odradí. A člověk přitom může být ekologický, aniž by musel být úplně lesním mužem, jo?“ (L. Plzánková, STŘEVLIK).

Problémy se špatným pochopením „ekologického“ chování (pod tímto označením lidé chápou chování, které je ohleduplné k životnímu prostředí) zazněly i v jiných souvislostech. Některé organizace konstatují, že se u lidí setkávají s mylnou představou, že se ekologie či ekologická výchova rovná třídění odpadu. Oblast zájmu je zajisté mnohem širší a souvisí s pocitem zodpovědnosti za své chování, porozumění cyklu věcí a vědomí o jejich původu:

„... ty děcka u nás dozívají a ne jenom, jak se třídí, to se dozívají na ulici, jo? Sem hodím tohle. Ale proč to děláme, co se s tím třeba děje dál, jo? Takže si myslím, že když získají tuhle informaci, tak by jim mohlo docvaknout, proč se to děje. Že tam mají i to, co se děje s tím dál, čemu předcházíme, jo?“ (M. Nováková, DIVIZNA)

„Takže je to účel, aby si děti uvědomily, že zvíře je taky živý tvor a že v podstatě ten řízek vám nevyroste někde v krabici ve vobchodě, ale že ten řízek taky bylo živý zvíře, který se prostě jednoho dne sní a že je potřeba se k těm zvířatům chovat s nějakou úctou ...“ (A. Hlídková, Suchopýr).

„Děti přivedeme k mokřadu, vyloví si tam pár žabiček nebo pár larev, podívají se do klíče, naučí se ty larvy určovat a zjistí, že tam potkaly čolka. Tak nejen, že pak za týden budou vědět, co je čolek, ale pěstuje to v nich vztah k přírodě. Pochopí, co je mokřad, jaký to má význam, že když je tam bažina, takže má nějaký význam, že to není jen bláto, do kterého se propadnou“ (J. Antl, Čmelák – Společnost přátel přírody).

„... se bavíme o tom, že vratný sklo je docela fajn obal, ale zase chápeme, že když někdo chodí na nákup s taškou, tak si ve skle minerálku kupovat nebude. Samozřejmě pak je alternativa, že si žádnou minerálku kupovat nemusí, že jo, voda, šťáva je ideální ... (...) je to na každém z nás, ta odpovědnost, jo?“ (M. Nováková, DIVIZNA)

Zodpovědné chování a obecně přijetí odpovědnosti, dohledávání počátku věcí, vztah k přírodě a pocit závazku ji chránit a s tím vším spojená informovanost je jasnou součástí „filosofie“ fungování biosférické rezervace, a proto vědomí neziskových organizací o důležitosti všech těchto věcí tvoří slušný základ pro její existenci. Vznik může být usnadněn také tím, že podle názoru některých neziskových organizací něco takového již funguje. Je to přirovnáváno ke komunitnímu plánování, zmíněno je to také v souvislosti s revitalizací poškozené přírody.

Setkání v rámci biosférické rezervace

V práci již mnohokrát zaznělo, že je pro správné fungování biosférická rezervace nezbytné zapojení všech stakeholderů. V této souvislosti mluví MAP o participativním managementu. Součástí je i nutnost řešit problémy různých druhů na společných setkání. Z toho důvodu jsem se ptala neziskových organizací, jestli jsou ochotné se těchto setkání účastnit.

Opakovala se obava, zda to nebude něco, co už tu je. Organizace se totiž scházejí v rámci kraje či města. Jsou-li pravdivé názory, že to zde již funguje, je to jediné dobře, ale oblast není shodná s biosférickou rezervací. Proto je potřeba vytvořit nové uskupení, které bude fungovat pod hlavičkou biosférické rezervace. Nejedná se o duplicitu. Jinak organizace tvrdily, že se zajímají o současné dění i o budoucnost, a tak je možné, že se budou setkání účastnit. Záleží však na jejich zainteresovanosti (domluvení spolupráce na projektech atp.) a na časových možnostech (už teď se účastní mnoha zasedání a neví, zda jim na to zbude čas). Mnohé organizace vyjádřily názor, že se zúčastní prvního setkání, aby získaly více informací a zjistily, zda se jich to vůbec týká, a podle toho se rozhodnou, jestli budou dále participovat. Paní Hlídková z organizace Suchopýr mluví v této souvislosti o „vyléčenosti“, neboť její zkušenost je taková, že se toho hodně namluví, ale málo udělá.

Síť neziskových organizací v rámci biosférické rezervace

Pro efektivní spolupráci je potřeba v rámci biosférické rezervace vytvořit síť neziskových organizací, jak je řečeno např. v kapitole 1. 1. 1. 2. 1. V tomto ohledu byly neziskové organizace poměrně skeptické, neboť mají negativní zkušenosti s pokusy o sesítování. Několikrát zaznělo, že v rámci Libereckého kraje síť existuje, ale neplní své funkce, a proto v současné době vzniká další síť. Hrozí proto, že neziskové organizace již nebudou ochotné se přidávat do dalšího seskupení. Motivací by podle paní Bednářové mohla být přidaná hodnota v podobě vzdělávání, získání partnerů či financí. U mnohých zástupců organizace to ovšem také vyvolalo naději, že se může sesítování konečně povést. Organizace byly opatrné v příslibech, že budou součástí sítě. Stejně jako u setkávání záleží na jejich participaci v rámci biosférické rezervace. Zaznívaly také názory, že jim nevdají být součástí sítě, ale musí být smysluplná.

Kromě toho jsem se neziskových organizací ptala na to, zda si myslí, že se případně budou schopné sesítovat samy. Organizace jednohlasně vyjádřily potřebu zastřešení, jinak nebude síť fungovat efektivně.

Účast na plánování biosférické rezervace

Organizace byly také osloveny, zda mají zájem se podílet na plánování biosférické rezervace. Většinou nabízely spolupráci pouze v určité části, podmínkou byl také

prospěch pro obě strany. Případný písemný návrh fungování biosférické rezervace si je většina zástupců neziskových organizací ochotná přečíst a připsat své poznámky.

V případě tvorby plánu péče a zonace pro biosférickou rezervaci se dle očekávání vyjadřovaly pouze ekologicky zaměřené organizace, které tyto pojmy znají. Často zazníval názor, že se informátoři necítí být kompetentní pro to, aby se podíleli na vzniku. Podle jejich názoru zde existují větší odborníci. Některé organizace nicméně připustily, že budou-li požádány, mohou se podílet na určité části, která se jich týká. Ostatní organizace nabídly, že si v případě žádosti mohou dokument přečíst a napsat poznámky.

2.10 Zhodnocení jednotlivých neziskových organizací ve vztahu k biosférické rezervaci

Zhodnocení vychází z informací o slabých a silných stránkách organizace, z vizí o budoucím vývoji organizace a z diskuze na téma vztahu biosférické rezervace a neziskové organizace a možných vzájemných přínosů.

Člověk v tísní

Za přednosti organizace považuje ředitel snahu o komplexní nahlížení problémů, ovlivňování okolí a provádění činnosti jak nejlépe umí. Výhodou i nevýhodou je podle něj to, že jsou součástí velké organizace. To některé věci usnadňuje, zároveň je na ně upřena větší pozornost. Problém vidí v nemožnosti dlouhodobého plánování, neboť neví, zda na to budou finance. Organizace má také tak velkou agendu, že se mu nedaří reagovat na všechno, co by si přál. Nemá ambice rozšiřovat organizaci do dalších oblastí, protože tam buď nejsou klienti, nebo to pokrývají jiné organizace. Nevnímá to ani jako zodpovědné, neboť pak již nelze provádět práci kvalitně.

Upozornil mě na své osobní nastavení proti seskupování, mnohdy podle jeho názoru nic nezjednodušuje. Jestli ovšem uvidí v seskupení smysl a výhody pro obě strany, zapojí se. Pro konečné rozhodnutí vyžaduje více informací. Kromě toho bude záležet na momentální situaci v organizaci, až bude seskupování aktuální. Setkání se bude účastnit, pokud na to bude čas, nebudou hlavní prioritou. Zapojení do mezioborových projektů neodmítá, už se o to pokoušel ve spolupráci se spolkem Čmelák. Navrhla jsem, že se mohou podílet například vzděláváním o zodpovědnosti jednotlivce, zástupce organizace si však není jistý tím, že by měli ve vztahu k biosférické rezervaci co nabídnout.

Vnímám zde potenciál pro biosférickou rezervaci v oblasti sociální pomoci a vzdělávání, v možnosti provádět mezioborové projekty, které umožní vnímat problémy současné doby o něco komplexněji, o což organizace také usiluje. Záleží na organizaci, zda svůj potenciál využije ve vztahu k biosférické rezervaci. Biosférická rezervace může

neziskové organizaci pomoci v nalézání nových partnerů pro projekty a nových sponzorů z řad místních firem.

Čmelák

Za velké pozitivum organizace vnímá její zástupce dobrý tým lidí, který se však poměrně často mění. Výhodou je i vlastnictví pozemků, na kterých probíhá většina projektů. Nemůže se tak stát, že se někomu znelíbí a překazí projekt jejich vyloučení z pozemku. Organizace se také snaží o komplexnost – provádí na svých pozemcích dlouhodobý aktivní management, na to navazují exkurze s výkladem, spolupráce s dobrovolníky a teambuildingové akce pro firmy. Slabou stránkou je finanční závislost na projektech, v současné době trpí organizace nedostatkem automobilů. Za negativní můžou podle informátora někteří členové organizace považovat také jejich svázanost s politikou, která jim někdy škodí. Víze závisí na předsedovi, který má podle zástupce organizace skvělý odhad. Zástupce organizace by si přál nové biotopy, na kterých bude organizace moct ukazovat revitalizaci pomocí aktivního managementu.

Činnost organizace je pro mě ukázkou harmonie člověka a přírody v praxi. Ne náhodou má organizace v podnázvu „Pro lidi, pro přírodu“. Organizace zapojuje do rozhodování o pozemku, který revitalizuje, místní obyvatele:

„Dělali jsme asi čtyři nebo pět komunitních plánování, kde se bavíme s těma lidma a ptáme se jich, jak by to podle nich mělo vypadat, co oni tam chtějí mít. Aby to jednak odpovídalo, co tam uděláme, třeba tu návštěvnickou infrastrukturu, aby to odpovídalo jejich představám, tzn. aby to využívali, a na druhou stranu, aby si to prostřednictvím toho taky vzali za své a tím pádem, když si to vezmou za své, tak ta lokalita bude míň ničená, nebudou tam odhazovat odpadky, nebudou tam likvidovat odpadkový koše, nebo když to budou likvidovat, tak tam bude víc lidí, který to budou hlídat a který je sprdnou za to. Díky tomu, že si to vezmou za své, tak budem mít větší šanci shánět dobrovolníky na to, aby se to tam kosilo, nebo vytrhával orobinec ...“
(J. Antl, Čmelák – Společnost přátel přírody).

Podle zástupce organizace se jich biosférická rezervace bude týkat okrajově, neboť v Jizerských horách příliš nepůsobí. Tuto myšlenku nicméně podporují a přejí si být osloveni, pokud se budou konat semináře či konference. Podle jeho názoru může organizace přispět biosférické rezervaci svými zkušenostmi s praktickou přeměnou biotopů, a to v rámci workshopů či konferencí. Mohou také nabídnout exkurze, ty mohou probíhat i mimo jejich pozemky. Budou rádi, pokud se objeví projekt, na kterém budou moct participovat. Kromě toho vidí zástupce organizace v existenci biosférické rezervaci více příležitostí k prodeji sazenic z jejich bio lesní školky s původními druhy dřevin Jizerských hor. Na mou otázku, zda nechtějí kupovat a revitalizovat pozemky také v Krkonoších, odpověděl negativně, neboť je pro ně náročné obstarávat všechny pozemky už jen v rámci Libereckého kraje. Opět se tedy objevuje pocit zodpovědnosti a vědomí omezené možnosti rozšiřování.

V organizaci shledávám největší potenciál v bohatých zkušenostech s aktivním managementem, který provádí na svých pozemcích, a v zohledňování lidí i přírody. Pozitivní je také jejich spolupráce s odborníky a úvaha nad spoluprací s univerzitou při monitoringu životního prostředí. Tím naplňují některé cíle biosférické rezervace. Kromě toho mohou být pro biosférickou rezervaci zdrojem pro původní dřeviny Jizerských hor, které jsou dokonce v bio kvalitě. Organizace má rozvinutou spolupráci v rámci zahraničí, biosférická rezervace by mohla organizaci napomoci vytvořit spolupráci s místními neziskovými organizacemi. Mezioborovosti je organizace otevřená.

Diakonie

Za silnou stránku považuje ředitelka střediska to, že jsou součástí celorepublikové organizace s tradicí a s tím spojenou možností sdílet informace mezi středisky. Kromě toho si chválí spolupráci nejen uvnitř střediska, ale i s krajem. Slabými stránkami jsou každoroční finanční nejistota a absence automobilů. Organizace tak působí pouze v rámci městské hromadné dopravy. Do budoucna organizace plánuje rozšířit své nízkoprahové středisko o první patro budovy a větší podporu rodin s dětmi.

Zástupkyně organizace neměla pocit, že by organizace nějakým způsobem souvisela s biosférickou rezervací. Ačkoli jsem jí vysvětlovala, že biosférická rezervace v sobě obsahuje přírodu i člověka, opakovaně vyzdvihovala environmentální dimenzi a měla pocit, že se to její organizace netýká. Síť podle jejího názoru není potřeba, neboť zde již funguje komunitní plánování. V existenci biosférické rezervace nevnímá žádná pozitiva ani negativa pro region, ale chtěla by více informací. Získané informace pro ni mají být podkladem pro rozhodnutí, zda se budou chtít zapojit do sítě neziskových organizací v rámci biosférické rezervace. Návrh na fungování biosférické rezervace je ochotná připomínkovat.

Potenciál této organizace jsem vnímala především ve schopnosti podporovat tradiční hodnoty křesťanství, ze kterých mimo jiné vychází Vavroušek (1993) ve svém návrhu lidských hodnot slučitelných s udržitelným způsobem života (viz příloha č. 5). Zeptala jsem se proto, zda by byli ochotní pořádat alespoň párkrát za rok přednášku pro širokou veřejnost, kde by byly diskutovány tyto „správné“ hodnoty. Ředitelka střediska připustila, že přednášky několikrát za rok by měly být v jejich silách. Organizace dobře funguje v sociální oblasti v rámci Jablonecka, probíhá spolupráce s jinými středisky Diakonie ČCE (je tedy reálná spolupráce s Krkonošemi v rámci zde existujících středisek Diakonie ČCE) a s odborníky na sociální či zdravotní tematiku. Mezioborové projekty nejsou pro organizaci reálné.

Organizaci by biosférická rezervace mohla prospět z hlediska nalezení nových finančních zdrojů, dále by bylo možné najít nové partnery mezi neziskovými organizacemi, a to i za hranicemi České republiky. Nejsem si však zcela jistá, že o to

zástupkyně organizace stojí, neboť má pocit, že organizace takto funguje dobře. Zapojení organizace zcela závisí na dalších informacích o biosférické rezervaci, které ředitelka střediska vyžaduje.

DIVIZNA

Městské středisko ekologické výchovy při ZOO Liberec si chválí své umístění, neboť zde mají klid a jsou blízko přírody. Výhodou je také jejich dlouhá historie, během které si organizace vybuodovala dobré jméno. Zástupkyně organizace si také myslí, že svou práci dělají dobře. Slabou stránkou je málo prostoru, které omezuje počet programů pro školy (zejména v zimě, kdy se školám nechce být venku). Kdyby měla organizace více prostorů, mohla by mít více programů, což by vyvolalo potřebu dalších lektorů. Chybějící prostor chtěla organizace řešit stavbou budovy na blízkém nefunkčním koupališti, projekt však nebyl podpořen městem. Víze o vývoji organizace se mezi zaměstnanci do jisté míry různí. Vedoucí organizace by se rád zaměřil více na vzdělávání pedagogů, chtěl by jim poskytovat všechen potřebný servis, což by ovšem potlačilo programy pro školy, kterých se nechtějí vzdát jejich lektorky a lektoři.

Spolupráce s jinými neziskovými organizacemi funguje především v rámci Pavučiny. Pokud se projekt týkal ekologické výchovy, měli jako partnera Žitavskou zoologickou zahradu. Jinak organizaci partneři ze zahraničí chybí, což by mohla podpořit biosférická rezervace. Dalším pozitivní vliv existence biosférické rezervace by se mohl projevit u projektů financovaných Evropskou unií. Zástupkyně organizace řekla, že se jim projekt podařilo párkrát obhájit. Zvýšit jejich úspěšnost by mohlo sdílení informací, které má v rámci biosférické rezervace fungovat (tedy sdílení zkušeností mezi neziskovými organizacemi). Kromě toho by podle mého názoru bylo i pro další neziskové organizace přínosné, kdyby měly možnost zúčastnit se školení o psaní projektu podle požadavků Evropské unie, aby byl schopný obstát v konkurenci.

Mezioborovým projektům se zástupkyně organizace nebrání, záleží však v jakém směru. Potenciál organizace je samozřejmě v ekologické výchově, v učení dětí k zodpovědnému chování či k úctě k tradicím. Zástupkyně organizace vnímá největší možnost pomoci informovat o biosférické rezervaci zejména u pedagogů, neboť to je jejich nejsilnější stránka. Myslí si ale, že by případně bylo možné seznámit s existencí biosférické rezervace v Jizerských horách i děti v rámci programu, zatím ji však nenapadá konkrétní forma. Pozitivem je také to, že je organizace koordinátorem mnoha projektů, takže již jistě nasbírala mnoho zkušeností, které se mohou hodit. Při zapojení do návrhu fungování biosférické rezervace a mnoha jiných věcí je zde hlavní potenciál ve vedoucím organizace, kterým je Aleš Kočí. Ten je již v současné době zván do všemožných diskuzí, komisí či zasedání.

Maják

Mezi přednosti organizace patří podle jejího ředitele dobrý tým lidí, pevné místo v regionu a velké množství vztahů spolupráce. Slabinou je finanční nestabilita a neusazenost v oblasti nového rozvoje organizace, kterým je navázání spolupráce s rodinami klientů. V této oblasti chtějí do budoucna zvýšit svou aktivitu. Slabou stránkou je také to, že jejich práce není profesně vyprofilovaná, a proto je občas náročné vysvětlit veřejnosti či partnerům co dělají, proč to tak dělají atp. Organizace spolupracuje hodně mezioborově, neboť prý v regionu není nikdo podobný.

V organizaci jsem viděla hlavní potenciál v podpoře zodpovědného chování a „správného“ vývoje osobnosti, které jsou potřeba pro dobře fungující společenství, jak o něm mluví Rynda (2009a, srov. Rynda 2013a). Můj návrh, že by mohli rozšířit svou působnost i na environmentální oblast, tedy apelovat také na zodpovědnost vůči přírodě, ředitel organizace odmítl. Jak už bylo řečeno výše, témata přinášejí klienti, kterými jsou mladí lidé, a ty prý nezajímá udržitelnost a životní prostředí. Organizace se necítí být zainteresovaná v budoucí biosférické rezervaci a nechce se nijak podílet. Kromě toho mě její zástupce upozorňoval na to, že podle jeho názoru v Jizerských horách lidé nejsou.

Společnost pro Jizerské hory

Ředitelka organizace vnímá za hlavní přednost propracovanost programů. Díky následné evaluaci ví, že mají pozitivní dopad na vztah dětí k přírodě a k Jizerským horám a že získané poznatky využívají v reálném životě. Kromě toho má organizace poměrně velké projekty v péči o krajinu. Kvůli časové vytíženosti spojené s realizací programů a administrativě, která s nimi souvisí, nemá organizace čas a energii na lepší propagaci. Ředitelka by chtěla více informovat veřejnost o projektech a pokud možno nalézt díky většímu povědomí o organizaci nějaké sponzory. Toto by mohla podpořit existence biosférické rezervace. Organizace má středisko ekologické výchovy na Jizerce, která byla obdivována i jinými informátory. Jizerka byla jedním informátorem doporučena jako dobré místo pro konání případných setkání v rámci biosférické rezervace, a to nejen kvůli krásnému okolí a dobrému zázemí pro pořádání takových akcí, ale také kvůli její blízkosti hranic s Krkonošemi. Na Jizerce je nedokončený projekt venkovního interaktivního stanoviště, neboť jej již nebylo z čeho financovat. Pomoci nalézt možné sponzory projektu by opět mohla biosférická rezervace. Kromě toho by ředitelka středisko ekologické výchovy ráda rozšířila, aby bylo více prostoru. Do budoucna se organizace bude více orientovat na nelesní přírodu, neboť podle ředitelky organizace lesy dobře obhospodařují Lesy ČR.

Existence biosférické rezervace bude podle jejího názoru pro Jizerské hory přínosná, neboť existuje díky celosvětovému působení určité know-how. Ředitelka si chválí inspirování ze zahraničí – organizace například převzala výukovou metodiku

z Ameriky. Bylo ji sice potřeba upravit pro místní podmínky, ale jinak díky ní dosáhli lepších úspěchů s menším námahou. Mnou vyjmenované možné přínosy pro organizaci hodnotila ředitelka pozitivně (spolupráce, sponzoři, dobrá značka MAB atd.). Svůj přínos pro biosférickou rezervaci vnímá zejména ve vzdělávání, se kterým má organizace velké zkušenosti. Kromě toho prý může nabídnout základnu pro setkání na Jizerce, jak bylo diskutováno výše. Organizace nemá problém se zapojit do mezioborových projektů, má s tím již zkušenosti, a to v rámci přeshraniční spolupráce se Saskem. Množství akcí pro veřejnost závisí čistě na financích, vůle pro jejich pořádání by byla. Zde je tedy také potenciál. Organizace v rámci těchto akcí provádí exkurze v přírodě, např. v rašeliništích. Kromě toho se organizace nabídla, že může vytvořit informační cedule. Do plánu fungování biosférické rezervace se zapojí, u plánu péče a zonace jsou ochotní se podílet na části, která se týká turistické infrastruktury. Snah vytvořit síť už podle ředitelky organizace bylo v regionu několik, a proto podle jejího názoru bude potřeba neziskové organizace nějakým způsobem přilákat. Příkladem může být proškolení, jak se shání sponzoři v zahraničí (ředitelka mi sdělila, že ještě před jejím nástupem organizace měla zahraničního sponzora). Setkání, kde se budou řešit místní problémy, se chce účastnit, neboť se zajímá o budoucí vývoj.

STŘEVLIK

Zástupkyně Střediska ekologické výchovy Libereckého kraje vidí největší přednost organizace v práci s veřejností a v dobrých programech pro školy, pedagogy i veřejnost. Jistou slabou stránkou je to, že při velké vytíženosti se organizace občas orientuje více na kvantitu než na kvalitu. Rezervy má podle zástupkyně organizace také areál, kde se nachází. Postrádá zde například hřiště. Tento nedostatek by podle mého názoru mohl vyřešit právě vznikající Ekokemp, kde by se mohlo nějaké hřiště vybudovat. Budoucnost organizace závisí na spokojenosti kraje, prozatím je snad dobrá. Spolupráce funguje v rámci Pavučiny, s místní organizací Suchopýr, která jim poskytuje farmu, a s organizací ze Saska. Na dobré úrovni je i spolupráce s obcí.

Rozšíření biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze o území Jizerských hor zástupkyně organizace vítá, oceňuje zejména propojení člověka a přírody. Organizaci to podle jejího názoru může obohatit v podnětech pro nové projekty. Existence biosférické rezervace podle ní může umožnit spolupráci na vyšší úrovni, o což programu MAB skutečně jde. Organizace nabízí tvorbu vzdělávacího programu o biosférické rezervaci, žádá si však pro tyto účely proškolení od odborníka. Mají zkušenosti také s vytvářením brožur a plakátů, takže se mohou podílet také na tomto. Mezioborovým projektům se nebrání, naopak je vítá.

Suchopýr

Ředitelka organizace považuje za největší přednost kvalitu jejich práce a považuje organizaci v oblasti působení za profesionální. Další přednost je s tím spojená zodpovědnost. Slabou stránkou je podle ní nedostatečná propagace, která brání organizaci více fungovat v rámci zakázek. Chtěla by také zvýšit efektivitu. Do budoucna chce organizace udržet svůj provoz a stabilizovat jej, dále má v plánu rozšířit svou činnost v ekoturismu. V současné době buduje v obci Ekokemp.

V rámci regionu funguje spolupráce s podobně zaměřenými organizacemi, kromě toho organizace dlouhodobě spolupracuje s německou organizací. Biosférická rezervace by mohla napomoci v hledání dárců, neboť těch organizace mnoho nemá. Organizace chce nicméně do budoucna zvýšit podíl financování z peněz získaných realizací zakázek, finanční zdroje od dárců vnímá spíše jako přílepkování v těžších časech.

Představa spojení Jizerských hor s Krkonošemi v rámci biosférické rezervace se jí líbí, akronym MAB vnímá jako záruku harmonické krajiny a hezké přírody. Kromě toho by to bylo v souladu s jejich plány v ekoturistice. Nabízí se jako servisní organizace pro šetrnou turistiku, turistickou infrastrukturu a obnovu krajiny, neboť pro to mají lidi i vybavení, problémem jsou pouze finance. Může tedy přispět prací a zkušenostmi. Velký potenciál je i u projektů, jsou ochotní participovat. Dokážou dělat projekty na klíč, jsou také schopni převzít roli lead partnera, neboť s tím mají zkušenost z mezinárodního projektu. Ředitelka organizace si dovede představit, že by vytvořili cyklus terénních exkurzí pro veřejnost v rašeliništích či v lesích. Není pro ni však přijatelná představa dělat tyto exkurze denně. Příliš je neláká představa setkávání, preferují čin před mluvením. Mezioborové projekty jim nevadí, pokud budou mít dobrého partnera. Zapojení do sítě neziskových organizací nezavrhuje, ale vybírají si. S plánem péče a zonací má organizace zkušenost, ale nechala by to spíše na odbornících. Podobně hodnotí i podílení se na plánu fungování biosférické rezervace. Pokud je o to někdo požádá, můžou k nim vyjádřit svůj názor.

Diskuze výsledků

Ve své práci jsem vycházela z návrhu na rozšíření biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze o území Jizerských hor (na české i polské straně, já se zabývám pouze českou částí). Zkoumala neziskové organizace v Jizerských horách ve vztahu k biosférické rezervaci. Zajímalo mě jednak to, zda mají povědomí o existenci programu UNESCO Člověk a biosféra a co si o něm myslí, a jednak to, čemu se věnují a jak tím přispívají udržitelnému rozvoji. Z toho jsem vyvozovala jejich potenciál pro biosférickou rezervaci.

Názor zástupců nestátních neziskových organizací na program UNESCO Člověk a biosféra a na rozšíření BR Krkonoše/Karkonosze o území Jizerských hor

Důležitou informací na začátek je skutečnost, že přinejmenším povědomí o existenci programu UNESCO Člověk a biosféra měli pouze zástupci ekologicky orientovaných neziskových organizací. Bylo proto potřeba nejdříve seznámit zástupce neziskových organizací s programem UNESCO Člověk a biosféra a s principy fungování biosférických rezervací. U sociálně zaměřených neziskových organizací bylo patrná nejistota, proč oslovuji právě jejich organizaci. Ačkoli jsem všem organizacím zdůrazňovala snahu o harmonický vztah člověka a přírody, byla při rozhovoru se zástupci těchto organizací vyzdvižována především environmentální dimenze biosférické rezervace. Kromě toho jsem se u těchto organizací setkala s obavami, že z toho pro ně (jako občany) budou plynout další omezení v přírodě. Toto všechno značí nepochopení principu fungování biosférické rezervace. V důsledku mého ujišťování, že takto biosférická rezervace nefunguje, dvě ze tří sociálně zaměřených neziskových organizací řekly, že svou účast v rámci biosférické rezervace nezavrhují. Pro konečné rozhodnutí ovšem vyžadují více informací. Třetí sociálně orientovaná organizace byla názoru, že se jí biosférická rezervace netýká (zástupce organizace vnímal myšlenku existence biosférické rezervace jako prospěšnou pro území Jizerských hor, ale udržitelnost fungování společnosti jako celku to podle jeho názoru nezachrání) a nechťejí být nijak zapojeni. Zástupci zbylých dvou sociálně zaměřených organizací zaujímaly k myšlence rozšíření nedůvěřivé stanovisko, zda to oblasti prospěje a jestli se jich to týká. V tomto ohledu je tedy patrná jistá nepřipravenost pro celkovostní pohled na fungování společnosti, která při svém rozvoji reflektuje mimo jiné svůj negativní vliv na přírodu. Důležité ovšem je, že jsou tyto organizace otevřené pro získání informací o nových pohledech na fungování společnosti a nezavrhují zapojení.

Ekologicky zaměřené neziskové organizace myšlenku rozšíření BRKK o území Jizerských hor vítaly a vnímají případnou existenci biosférické rezervace jako přínosnou pro Jizerské hory. Zástupci organizací mluvili o logičnosti spojení těchto území, o

možnosti spolupráce na vyšší úrovni či o akronymu MAB, který považují jako dobrou značkou pro region z hlediska turismu. Toto všechno je v souladu s ideou biosférické rezervace. I zde přišla řeč na ekologii, ovšem v pozitivním slova smyslu. Zohlednění přírody i člověka bylo vnímáno jako něco, co může být přijatelné pro veřejnost, která většinou odsuzuje radikální ekology. Zazněla ovšem i obava, zda existence biosférické rezervace nezvýší už tak velkou návštěvnost, což pravděpodobně příliš nepotěší místní obyvatele. Zvýšení návštěvnosti regionu se předpokládá a je považováno za pozitivní. Je tedy vhodné prodiskutovat toto téma s místními stakeholdery, aby se turismus vyvíjel podle jejich představ. Jako problematická se jeví velká návštěvnost cyklistů a běžkařů/lyžařů, alespoň částečné řešení vidím v prosazování lehčí formy turismu – ekoturistiky.

Některé neziskové organizace se také zamýšlely nad tím, zda je existence biosférické rezervace na území Jizerských hor potřeba, neboť jsou podle nich funkce biosférické rezervace naplňovány již teď. V souvislosti s tím bylo zmíněno komunitní plánování a revitalizace přírody. To podle mého názoru tvoří dobrý základ pro existenci biosférické rezervaci, nejedná se však o vyčerpávající naplnění funkcí biosférické rezervace, jak jsou vymezeny v dokumentech programu MAB (viz kap. 1. 1. 1. 1. 1).

V rámci diskuze, zda se neziskové organizace zapojí do fungování biosférické rezervace, zaznívaly obavy, že jim bude něco diktováno. Na tomto principu biosférická rezervace nefunguje, a tak jsem tuto představu vyvrátila. Po tomto ujištění zástupci neziskových organizací připouštěli zapojení do biosférické rezervace, záleží ovšem na momentální situaci organizace a na získání bližších informací o biosférické rezervaci. Organizace se odvolávaly na potřebu pocitu smysluplnosti a prospěšnosti pro obě strany. Tyto požadavky jistě budou naplněny, je ovšem potřeba provést pro zástupce neziskových organizací informační schůzku, jak bylo z jejich strany žádáno.

Od toho se bude odvíjet také zapojení neziskových organizací do zasedání, na kterých by se řešily problémy různých druhů, i na jejich účasti v síti neziskových organizací v rámci biosférické rezervace. Opět záleží na smysluplnosti a na míře zainteresovanosti jednotlivých neziskových organizací. Bylo vyřčeno upozornění, že asociace a setkání již v rámci Libereckého kraje fungují (ovšem ne vždy zcela tak, jak mají), a proto je nezbytné neziskové organizace nějakým způsobem nalákat. Kromě skutečnosti, že by to umožňovalo sdílení informací, spolupráci na vyšší úrovni, možnost najít nové partnery pro projekty či nové sponzory, by podle mého názoru pro neziskové organizace mohlo být zajímavé i prospěšné vzdělávání, které by se v rámci biosférické rezervace mohlo organizovat. Může být například nabídnuta možnost školení o psaní projektu podle požadavků EU, neboť jsou některé organizace v získávání evropských zdrojů málo konkurenceschopné (jak je zmíněno v kap. 1. 3. 5. 1). V otázce na provoz sítě se všechny organizace shodly v potřebě jejího zastřešení.

Zohledňovala jsem také doporučení MAP, aby participace probíhala od samotného začátku fungování biosférické rezervace, a proto jsem se zástupců neziskových organizací ptala na to, zda se zapojí do tvorby plánu péče a zonace a do případného návrhu fungování biosférické rezervace. V případě plánu péče a zonace vyjadřovali názor, že zde existují větší odborníci. Některé organizace připustily spolupráci na části, která se týká předmětu jejich zájmu, ostatní organizace si jsou v případě požádání ochotné návrh přečíst a napsat své poznámky. Podobná situace byla u návrhu fungování biosférické rezervace – organizace se zapojí buď v části, která se jich týká, nebo přispějí svými poznámkami k již hotovému návrhu.

Potenciál neziskových organizací v Jizerských horách pro udržitelný rozvoj

Přínos z hlediska udržitelného rozvoje je u všech organizací zajištěn kritériem mého výběru, kterým byla veřejná prospěšnost. Na základě zaměření svých činností tedy přispívají k naplnění sociálního, lidského či environmentálního pilíře udržitelného rozvoje, v omezené míře také pilíře ekonomického (viz kap. 1. 2. 2).

Všechny organizace se alespoň částečně věnují vzdělávání, a to v různých oblastech. V environmentální oblasti se jedná o ekologickou výchovu, terénní exkurze, tábory se zaměřením na přírodu či zapojení dobrovolníků do revitalizace biotopů. S tím souvisí učení (zejména v rámci škol) k zodpovědnému chování, k dohledávání počátku věcí, úctě k tradicím a uvědomění si nutnosti cyklického fungování věcí. Církevní neziskové organizace také přispívají k šíření tradičních hodnot křesťanství, ze kterého mimo jiné vychází Vavroušek (1993) ve svém přehledu lidských hodnot slučitelných s udržitelným způsobem života. Snaha o zvýšení kvality života člověka v oblasti sociální či dokonce zdravotní je naplňována prostřednictvím přednášek na sociální a zdravotní témata, kariérního poradenství a doučování. V ekonomické oblasti se jedná především o vzdělávání prostřednictvím dokumentů v rámci festivalu Jeden svět. V této souvislosti lze zmínit ekonomický aspekt vzdělávání – tím, že sociálně orientované neziskové organizace podporují své klienty v dokončení studia, zvyšují jejich šanci najít uplatnění na trhu práce. Je tu tedy velký potenciál ve vzdělávání, které je základním stavebním kamenem pro budování společnosti, která se bude racionálně a zodpovědně rozhodovat o vývoji svého regionu.

V ekologické oblasti se kromě výše zmíněného vzdělávání naskytuje možnost využít lesní školky s původními dřevinami Jizerských hor. Školky jsou zajisté využívány již teď, biosférická rezervace ovšem může zvýšit intenzitu. Také jsou již v současnosti dosazovány krajinné prvky, např. aleje či remízky, v rámci čehož spolupracují i někteří zemědělci s rozsáhlými zemědělskými plochami. Kromě toho jsou zde dlouholeté zkušenosti s aktivním managementem při revitalizaci různých biotopů. Probíhá také monitoring jejich stavu a spolupráce s odborníky, a to i ze zahraničí. Je tak zajištěno

získávání stále nových poznatků, které mohou přispět k řešení environmentálních problémů. Všechny tyto činnosti přispívají k ekologické stabilitě, zvyšují kvalitu zdejší krajiny a přírody a tím i její schopnost poskytovat ekosystémové služby. V ekologické oblasti proto shledávám obrovský potenciál.

Ekosystémové služby mohou mít podle MAP jistý ekonomický přesah (viz kap. 1. 1. 1. 1). Kromě nich a výše zmíněného přispívání k ekonomickému rozvoji v rámci vzdělávání je snaha podporovat prodej regionálních výrobků a poskytovat zaměstnání místním lidem. Situace je však podle informátorů ztížena nastavením výběrových řízení, kde vítězí nejnižší cena. Ta je často spojena s nekvalitním provedením práce, kterou provádí cizí firma.

V souvislosti s výběrovými řízeními je také zmiňována transparentnost, která má přesah do politiky. V rámci správného provádění veřejné politiky je zde určitý potenciál v podobě protikorupčních aktivit předsedy spolku Čmelák – Společnost přátel přírody. Takových aktivit tu ovšem zřejmě není mnoho a nejsou veřejností příliš podporovány (podle zástupce za neziskovou organizaci Čmelák – Společnost přátel přírody je tyto aktivity připravují o možné spolupráce). Podle mého názoru je potřeba vytrvat a rozvíjet tyto zárodky otevřené liberální občanské společnosti, jak o ní mluví Rynda (2012a).

Všemi těmito činnostmi zajišťují nestátní neziskové organizace v Jizerských horách naplňování cílů, které si klade biosférická rezervace. Odehrává se zde vzdělávání místních obyvatel v různých oblastech, v některých případech funguje spolupráce s Technickou univerzitou v Liberci nebo se o ní uvažuje, někde probíhá i spolupráce s vědci a odborníky. Je dlouhodobě monitorován stav lesů a mokřadů ve vlastnictví organizace. Zvyšuje se kvalita a stabilita přírody a krajiny, čímž je podporována biologická rozmanitost a ekosystémové služby. Vztah k místu a programy zabývající se přímo Jizerskými horami či tradičními řemesly (např. včelařství) vedou k podporování kulturní rozmanitosti. Je snaha o nastavení správného rozhodovacího procesu, kde není prostor pro korupci. Kromě toho se hlídá „neškodnost“ projektů vzhledem k přírodě, je zde podporován ekoturismus. Neziskové organizace se v rámci svých možností snaží o socioekonomický rozvoj oblasti s ohledem na přírodu.

Přínosy jednotlivých neziskových organizací vyplývají ze zaměření jejich činnosti. V rámci rozhovorů nicméně vyvstaly tyto možné aktivity v rámci biosférické rezervace: workshopy a konference, kde budou předávány zkušenosti s praktickou přeměnou biotopů, přednášky pro veřejnost o hodnotách vycházejících z křesťanství, informování dětí a pedagogů o biosférické rezervaci prostřednictvím ekologické výchovy, poskytnutí ekologického střediska Jizerka jako zázemí pro konání konferencí, terénní programy pro veřejnost (rašeliniště atp.), tvorba informačních cedulí o biosférické rezervaci, podílení se na tvorbě informačních brožur či plakátů v souvislosti s biosférickou rezervací, spravování turistické infrastruktury, poskytnutí servisu pro šetrnou turistiku, projekty na klíč a

ochota dělat lead partnera v rámci projektů. V omezené míře se jsou neziskové organizace ochotné zapojit i do návrhu fungování biosférické rezervace, do tvorby plánu péče a zonace. Z hlediska biosférické rezervace mají tedy neziskové organizace v Jizerských horách velmi slušný potenciál pro podporu jejího správného fungování.

Na závěr této kapitoly bych ráda podotkla, že je potřeba zohlednit obtížnost zkoumání něčeho, co je málo známé a co je prozatím pouze na teoretické rovině, neboť rozšíření biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze ještě neproběhlo. V procesu vznikání je i nový projekt rozšíření BRKK, jehož vývoj jsem se snažila sledovat prostřednictvím emailové komunikace. Přes všechna tato omezení jsem toho názoru, že jsou získaná data cenná a mohou posloužit při realizaci rozšíření BRKK. Námětem na další práci může být nová idea rozšířit BRKK nejen o území Jizerských hor, ale také o Podkrkonoší. Nabízí se tak realizace výzkumu i na tomto území.

Závěr

Tato práce vychází z návrhu na rozšíření biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze o území Jizerských hor, které bylo oznámeno na zasedání ČNK MAB v Děčíně. Rozšíření již existující biosférické rezervace je doporučeno v *Sevillské strategii* a v na ni navazujícím *Madridském akčním plánu*. Tyto stěžejní dokumenty programu UNESCO Člověk a biosféra vymezují také kritéria pro založení biosférické rezervace a funkce, které má biosférická rezervace plnit. Biosférická rezervace má za cíl ochranu biologické a kulturní rozmanitosti, výzkum a monitoring životního prostředí, do nichž jsou zapojeni vědci a univerzity, vzdělávání, zavedení udržitelného rozvoje do praxe (biosférické rezervace jsou považovány za „laboratoře“ udržitelného rozvoje) a zapojení všech stakeholderů do rozhodovacích procesů. *Madridský akční plán* apeluje na to, že je participace nezbytná od samotného začátku fungování biosférické rezervace. V souvislosti s participací mluví o „uvědoměném občanství“ a nutnosti zavedení participativního managementu. Díky tomu by měla být zajištěna lepší spolupráce místních úřadů s místními obyvateli, s místními neziskovými organizacemi a s místními firmami. Správné rozhodování mají podpořit informace získané díky spolupráci s vědci a s univerzitami, které mohou tvořit dobrý vědecký základ (viz kap. 1. 1. 1. 1. 1).

Účelem výzkumu bylo zjistit, zda neziskové organizace v Jizerských horách znají program UNESCO Člověk a biosféra, a jaký mají názor na myšlenku rozšířit biosférickou rezervaci Krkonoše/Karkonosze o území Jizerských hor. Kromě toho jsem zkoumala, jaký mají neziskové organizace v Jizerských horách potenciál z hlediska udržitelného rozvoje, potažmo biosférické rezervace. Zajímalo mě, zda a jakým způsobem jsou ochotné se zapojit do fungování biosférické rezervace. Vycházím přitom z nového modelu biosférické rezervace, který navrhl Rynda (2009a, 2009b). Tento model shledává jako ideální koordinaci biosférické rezervace pod dvěma orgány – podle svých kompetencí si mezi sebe jednotlivé úkoly spojené s řízením biosférické rezervace rozdělí správa příslušného zvláště chráněného území a obecně prospěšná společnost, která by vznikla za účelem řízení biosférické rezervace. Pracuje se zde s představou participativního managementu, jenž byl zmíněn v *Madridském akčním plánu* (viz výše), pro jeho naplnění v rámci zapojení neziskových organizací se považuje za nezbytné vytvořit síť neziskových organizací, která umožní efektivnější spolupráci. Síť může vzniknout samovolně, nebo může být zastřešena. Proto jsem se zástupců neziskových organizací tázala také na to, zda by byli ochotní se stát součástí této sítě a jestli si myslí, že je nezbytné její zastřešení.

Stanovila jsem si dvě výzkumné otázky: **Jak vnímají nestátní neziskové organizace na území Jizerských hor myšlenku vytvoření biosférické rezervace na tomto území?** Výchozí otázkou pro mě bylo to, zda zástupci neziskových organizací

znají program UNESCO Člověk a biosféra, abych jim pro diskuzi mohla dodat případné potřebné informace. Znalost nebo alespoň povědomí o jeho existenci byla různá, lze však provést toto zobecnění: sociálně zaměřené neziskové organizace a příspěvkové organizace věnující se ekologické výchově o programu dosud neslyšely, ekologicky orientované neziskové organizace o programu minimálně slyšely. Ve vztahu k programu UNESCO Člověk a biosféra jsem se u některých neziskových organizací setkala s mírnou nejistotou, zda s tím nebude spojeno více administrativy, další omezení vstupu do přírody a direktivní řízení výše zmíněné sítě neziskových organizací. Neziskové organizace vnímají eventuální existenci biosférické rezervace jako prospěšnou pro Jizerské hory, v příslibech spolupráce ovšem byly zdrženlivé. Přesto zaznělo mnoho zajímavých návrhů, jak se případně zapojí (viz Diskuze výsledků). U sítě neziskových organizací v rámci biosférické rezervace vyjádřili všichni zástupci neziskových organizací potřebu jejího zastřešení. To může zajišťovat obecně prospěšná společnost, která by měla vzniknout pro účely koordinace biosférické rezervace. Spolupráce se bude odvíjet od informační schůzky, která je zástupci neziskových organizací vyžadována.

Jaký mají nestátní neziskové organizace v Jizerských horách potenciál z hlediska koncepce udržitelného rozvoje? Neziskové organizace svými aktivitami hájí veřejný zájem a přispívají k naplňování udržitelného rozvoje, každá nezisková organizace se zaměřuje na naplňování jednoho (či více) z pilířů udržitelného rozvoje. Svými aktivitami v současnosti a s návrhy možných dalších aktivit ve vztahu k biosférické rezervaci dokazují svůj potenciál vzhledem k udržitelnému rozvoji i k biosférické rezervaci. Ve větší či menší míře jsou schopné napomáhat plnit cíle, které má biosférická rezervace naplňovat podle *Sevillské strategie* a *Madridského akčního plánu*. Závisí na dalším vývoji návrhu rozšíření BRKK a s ním spojenými procesy, zda dojde k naplnění tohoto potenciálu.

Ačkoli jsou tedy patrné jisté obavy, které podle mého názoru pramení z nedostatečné znalosti programu UNESCO Člověk a biosféra, považuji za důležitou ochotu dozvědět se více informací, na základě kterých se neziskové organizace rozhodnou o svém zapojení. V případě, že biosférická rezervace bude mít prospěch i pro konkrétní neziskové organizace, může dojít k jejich aktivní spolupráci. Tyto podmínky by měly být naplněny už jen z podstaty fungování biosférické rezervace. Jistě pro koordinátory rozšíření BRKK nebude problém uspořádat vyžadované informační setkání, kde budou zástupcům neziskových organizací vysvětleny všechny nejasnosti. Pak už by nemělo nic bránit spolupráci. Je zde tedy reálná šance na naplnění požadavku participace neziskových organizací, která může v určité míře fungovat již při samotném vzniku biosférické rezervace. O tom, že neziskové organizace v Jizerských horách mají co nabídnout, není pochyb.

Použité zdroje

Knihy

Agenda 21. 1998. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky. ISBN 80-7212-039-5.

BRUNDTLAND Gro Harlem. *Naše společná budoucnost*. Praha: Academia, 1991. ISBN 80-85368-07-02.

COFFEY, Amanda a Paul ATKINSON. *Making sense of qualitative data: complementary research strategies*. London: SAGE Publication Ltd., 1996. ISBN 0-8039-7052-8.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-0139-7.

FLOUSEK, Jiří, Olga HARTMANOVÁ, Jan ŠTURSA a Jacek POTOCKI. *Krkonoše: příroda, historie, život*. Praha: BASET, 2007. ISBN 978-80-7340-104-7.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.

JAKRLOVÁ, Jana a Jaroslav PELIKÁN. 1999. *Ekologický slovník: terminologický a výkladový*. Praha: FORTUNA. ISBN 80-7168-644-1.

KAUFMANN, Jean-Claude. *Chápající rozhovor*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7419-033-9.

MEZŘICKÝ, Václav. 2006. *Povaha globalizace, základní problémy, její pozitiva a negativa*. In: *Globalizace a globální problémy: Sborník textů k celouniverzitnímu kurzu "Globalizace a globální problémy" 2005-2007*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí, s. 11-24. ISBN 80-87076-01-X.

MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta*. Vydání první. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1580-6.

MUHIČ DIZDAREVIČ, Selma. 2010. *Občanský sektor, trh a stát z pohledu vybraných teorií*. SKOVAJSA, Marek et al. *Občanský sektor*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-681-0.

NOVÁČEK, Pavel. *Křížovanky budoucnosti: Směřování k udržitelnému rozvoji a globálnímu řízení*. Praha: G plus G, 1999. ISBN 80-86103-27-7.

RAKUŠANOVÁ, Petra. 2007. Úvod. RAKUŠANOVÁ, Petra a Barbora STAŠKOVÁ. *Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Professional publishing, s. 9-10. ISBN 978-80-86946-22-1.

RYNDA, Ivan. *Trvale udržitelný rozvoj a vzdělávání*. In: *Hledání odpovědí na výzvy současného světa*. Praha: Společnost pro trvale udržitelný život a Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy v Praze, 2000, s. 28-35. ISBN 80-902635-2-6.

SKOVAJSA, Marek. *Organizovaná občanská společnost: teorie a vývoj*. SKOVAJSA, Marek et al. *Občanský sektor*. Praha: Portál, 2010a, s. 30-61. ISBN 978-80-7367-681-0.

SKOVAJSA, Marek. Občanská společnost a demokratický stát. SKOVAJSA, Marek et al. *Občanský sektor*. Praha: Portál, 2010b, s. 62-89. ISBN 978-80-7367-681-0.

SKOVAJSA, Marek a Marie DOHNALOVÁ. Úvodem o studiu organizované občanské společnosti. SKOVAJSA, Marek et al. *Občanský sektor*. Praha: Portál, 2010, s. 16-29. ISBN 978-80-7367-681-0.

STORCH, David a Stanislav MIHULKA. 2000. *Úvod do současné ekologie*. Praha: FORTUNA. ISBN 80-7178-462-1.

SÝKORA, B. *Krkonošský národní park*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1983. ISBN 07-038-83.

VANĚK, Miroslav. 1996. Ekologické iniciativy v 70. letech. *Nedalo se tady dýchat: Ekologie v českých zemích v letech 1968 až 1989*. Praha: MAXDORF, s. 31-43. ISBN 80-85800-58-6.

Internetové zdroje

26th Session of the International Co-ordinating Council of the MAB Programme. *UNESCO* [online]. 2015 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/man-and-biosphere-programme/about-mab/icc/icc/26th-session-of-the-mab-council/>

About the Man and the Biosphere Programme (MAB). *UNESCO* [online]. 2014 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/man-and-biosphere-programme/about-mab/>

Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment. 1972. Dostupné z: <http://www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?documentid=97&articleid=1503>

Director-General of UNESCO. *UNESCO* [online]. 2014 [cit. 2014-09-20]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/director-general/>

Earth Summit. *United Nations* [online]. 1997 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <http://www.un.org/geninfo/bp/enviro.html>

Ecological Sciences for Sustainable Development. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization* [online]. 2014 [cit. 2014-10-10]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/>

Europe and Euroasia Civil Society. 2015. *USAID: from the American People* [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.usaid.gov/europe-eurasia-civil-society>

Fauna. 2015. *Agentura ochrany přírody a krajiny: Správa CHKO Jizerské hory* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-ochko/fauna/>

Flóra. 2015. *Agentura ochrany přírody a krajiny: Správa CHKO Jizerské hory* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-ochko/flora/>

Geohistorický vývoj Krkonoš. *Správa Krkonošského národního parku* [online]. 2015 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://www.krnep.cz/geohistoricky-vyvoj/>

Geologie. 2015. *Agentura ochrany přírody a krajiny: Správa CHKO Jizerské hory* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-o-chko/geologie/>

Hydrologie. 2015. *Agentura ochrany přírody a krajiny: Správa CHKO Jizerské hory* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-o-chko/hydrologie/>

History of the United Nations. *United Nations* [online]. 2014 [cit. 2014-09-11]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/aboutun/history/index.shtml>

Charter of the United Nations. *United Nations* [online]. 2014 [cit. 2014-09-11]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/documents/charter/index.shtml>

Chráněná krajinná oblast Jizerské hory, zonace. 2013. In: *Zonace CHKO* [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/res/data/132/017480.pdf>

Introducing UNESCO. *UNESCO* [online]. 2014 [cit. 2014-09-12]. Dostupné z: <https://en.unesco.org/about-us/introducing-unesco>

Item 8 of the Provisional Agenda: UPDATE ON STATUS OF IMPLEMENTATION OF THE EXIT STRATEGY. *International Coordinating Council of the Man and the Biosphere (MAB) Programme: Twenty-seventh session* [online]. 2015 [cit. 2015-06-18]. Dostupné z: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/SC/pdf/SC-15-CONF-227-7_Exit_Strategy_en.pdf

JELÍNKOVÁ, Eva, Jan JENÍK a Jan KVĚT. 2001. Program UNESCO Člověk a biosféra a biosférické rezervace. *Akademický bulletin* [online]. (7) [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://abicko.avcr.cz/archiv/2001/7/obsah/program-unesco-clovek-a-biosfera-a-biosfericke-rezervace.html>

K výšce Sněžky. In: *Správa Krkonošského národního parku* [online]. 2015 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: http://www.krnep.cz/data/File/tiskove_zpravy/2014/unor/tz_snezka-tiskova_zprava_cuzk.pdf

Klimatické poměry. 2015. *Agentura ochrany přírody a krajiny: Správa CHKO Jizerské hory* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-o-chko/klimaticke-pomery/>

Krkonošský národní park a jeho historie. *Správa Krkonošského národního parku* [online]. 2015 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://www.krnep.cz/krnap-a-jeho-historie/>

Lesnictví. 2015. *Agentura ochrany přírody a krajiny: Správa CHKO Jizerské hory* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-o-chko/lesnictvi/>

Logo. *Správa Krkonošského národního parku* [online]. 2015 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.krnep.cz/logo/>

MAB Networks. *UNESCO* [online]. 2015 [cit. 2015-01-31]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/man-and-biosphere-programme/networks/>

MAB Programme [online]. 2014 [cit. 2014-09-21]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/man-and-biosphere-programme/>

Madridský akční plán. In: *Český program Člověk a biosféra* [online]. 2008 [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: http://mab.kav.cas.cz/pdf/akcni_plan_madrid_preklad.pdf

Madridská deklarace o Programu UNESCO Člověk a biosféra (MAB) a Světové síti biosférických rezervací. In: *Český program Člověk a biosféra* [online]. 2008 [cit. 2014-10-11]. Dostupné z: http://mab.kav.cas.cz/pdf/deklarace_madrid.pdf

Mineralogie. 2015. *Agentura ochrany přírody a krajiny: Správa CHKO Jizerské hory* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-o-chko/mineralogie/>

O správě CHKO a krajském středisku. 2015. *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky: Správa CHKO Jizerské hory* [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/o-sprave-chko-a-krajskem-stredisku/>

Odborný slovník životního prostředí. *Státní fond životního prostředí České republiky* [online]. 2015 [cit. 2015-05-16]. Dostupné z: <http://sfzp.cz/ekoslovník/>

Podnebí. *Správa Krkonošského národního parku* [online]. 2015 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://www.krnap.cz/podnebi/>

Program OSN pro životní prostředí (UNEP). *Český národní komitét UNEP* [online]. 2014 [cit. 2014-10-14]. Dostupné z: <http://www.unep.cz/unep.php>

Program UNESCO "Člověk a biosféra" [online]. 2007 [cit. 2014-09-21]. Dostupné z: <http://mab.kav.cas.cz/mab.html>

Půdní poměry. 2015. *Agentura ochrany přírody a krajiny: Správa CHKO Jizerské hory* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-o-chko/pudni-pomery/>

Rio Declaration on Environment and Development. In: *United Nations* [online]. 1999 [cit. 2014-10-05]. Dostupné z: <http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm>

ROSENMAJER. Soukromý neziskový sektor. Centrum pro výzkum neziskového sektoru [online]. 2005 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://cvns.econ.muni.cz/>

Rostlina ve znaku CHKO. 2015. *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky: Správa CHKO Jizerské hory* [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/o-sprave-chko-a-krajskem-stredisku/rostlina-ve-znaku-chko/>

Satelitní účet neziskových institucí. In: *Databáze satelitního účtu neziskových institucí* [online]. 2015 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/nufile/SUNI2015.pdf>

Secretariat. *UNESCO* [online]. 2014 [cit. 2014-09-20]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/secretariat/>

Sevillská strategie pro biosférické rezervace. In: *Český program Člověk a biosféra* [online]. 2003 [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://mab.kav.cas.cz/strategie.html>

The Statutory Framework of the World Network of Biosphere Reserves. In: *Biosphere Reserves: the Seville Strategy and Statutory Framework of the World Network* [online]. 2014 [cit. 2014-10-10]. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001038/103849e.pdf>

UNESCO's governing bodies. *UNESCO* [online]. 2014 [cit. 2014-09-20]. Dostupné z: <http://en.unesco.org/about-us/unescos-governing-bodies>

United Nations Conference on Sustainable Development, Rio+20. *Sustainable development: knowledge platform* [online]. 2015 [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org/rio20>

Vedení. *Správa krkonošského národního parku* [online]. 2015 [cit. 2015-05-17]. Dostupné z: <http://www.krnep.cz/vedeni/>

Vodopis. *Správa Krkonošského národního parku* [online]. 2015 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://www.krnep.cz/vodopis/>

World Network of Biosphere Reserve (WNBR). *UNESCO* [online]. 2014 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/world-network-wnbr/>

Základní údaje o CHKO. 2015. *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky: Správa CHKO Jizerské hory* [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-o-chko/>

Zemědělství. 2015. *Agentura ochrany přírody a krajiny: Správa CHKO Jizerské hory* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-o-chko/zemedelstvi/>

Ostatní zdroje

Český národní komitét programu UNESCO Člověk a biosféra. Praha, 2007.

JELÍNKOVÁ, Eva. *Složení ČNK MAB konec roku 2014*. Praha, 2014.

JELÍNKOVÁ, Eva a Jan KVĚT. *Jsou či nejsou rozdílné typy BR?*. Praha, 2014

Jizerské hory. Liberec, 2011.

KONOPÁSEK, Z., 1997, *Co si počít s počítačem v kvalitativním výzkumu: Program Atlas/ti v akci*. Biograf, 12, 106 odst., Online, [cit. 2015-06-08], Dostupné z: <http://moodle.fhs.cuni.cz/course/view.php?id=839>

Krkonoše/Karkonosze. Přeshraniční biosférická rezervace UNESCO. Vrchlabí, 2011.

NOVOTNÁ, Hedvika. *Strategie kvalitativního výzkumu: principy konstrukce vzorku a technik sběru dat*. Praha, 2013a.

NOVOTNÁ, Hedvika. *Reflexe aktérů: polostrukturovaný rozhovor, rámcová analýza, segmentace a kódování*. Praha, 2013b.

PATZELT, Zdeněk. *Analýza úpravy vymezení rozsahu biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze*. 2013.

RYNDA, Ivan. 1997. Globální a regionální problematika vztahu člověka k jeho životnímu prostředí. In: *Sysifos (příloha) (Česká republika)*, 4, s. 1–24.

RYNDA, Ivan. *Shrnutí konference - přehled otázek a odpovědí*. Stožec - České Žleby, 2009a.

RYNDA, Ivan. *Návrh nového konceptu BR ČR: Výukové laboratoře udržitelného rozvoje*. Stožec - České Žleby, 2009b.

RYNDA, Ivan. *Politika a ekonomie udržitelného rozvoje*. Praha, 2012a.

RYNDA, Ivan. *Sociální ekologie I*. Praha, 2012b.

RYNDA, Ivan. *Sociální ekologie II*. Praha, 2013.

RYNDA, Ivan. 2005. Udržitelný rozvoj, jeho ohrožení a kvalita života. Životné prostredie: Revue pro teorii a starostlivosť o životné prostredie. Č. 6, str. 324–328.

SULÍK, Pavel. *Eroze udržitelného rozvoje*. Praha, 2014. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální a kulturní ekologie.

VAVROUŠEK, Josef. Závod s časem: Hledání lidských hodnot slučitelných s trvale udržitelným způsobem života. *Literární noviny*. 1993, (49): 1 a 3.

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Zonace přeshraniční biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze

Obrázek č. 2: Krkonoše/Karkonosze a zonace obou krkonošských národních parků

Obrázek č. 3: Patzeltův návrh úpravy vymezení BR Krkonoše/Karkonosze – krátkodobý stav

Obrázek č. 4 – Patzeltův návrh úpravy vymezení BR Krkonoše/Karkonosze – dlouhodobý stav

Obrázek č. 5 – Zonace CHKO Jizerské hory

Obrázek č. 6 – Pestoffův trojúhelník

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Stručná charakteristika biosférických rezervací České republiky

Tabulka č. 2: Model BR: role státní správy a obecně prospěšné společnosti

Tabulka č. 3: Krkonoše/Karkonosze

Přílohy

Příloha č. 1 – Akronym MAB

Zdroj: <http://www.unesco.org/>

Příloha č. 2 – Členové ČNK MAB

1. předseda PhDr. Ivan Rynda - Fakulta humanitních studií UK Praha
2. místopředseda Prof. RNDr. Jaroslav Vrba, CSc. - BC AV ČR, v.v.i., PŘF JU České Budějovice
3. RNDr. Jiří Flousek, CSc. - Správa KRNAP, Vrchlabí
4. RNDr. Miroslav Hátle, CSc. - Správa CHKO a BR Třeboňsko
5. RNDr. Petr Hůla - Správa CHKO a BR Křivoklátsko
6. RNDr. Eva Jelínková - BC AVČR, v.v.i., Praha
7. Ing. Alois Pavlíčko, Ph.D. - AOPK ČR Praha
8. Dipl.Biol. Jiří Schlaghamerský, Ph.D. - ÚBZ PŘF MU Brno
9. Doc. Ing. Jan Těšitel, CSc. - ZF JU České Budějovice
10. Ing. Jan Vybíral - BR Dolní Morava, o.p.s.
11. RNDr. Ivana Jongepierová, Správa CHKO Bílé Karpaty
12. Mgr. Libuše Vlasáková - MŽP ČR, odd. mezinárodních úmluv
13. Ing. Vladimír Silovský - RRA Šumava, koordinátor BR Šumava

Zdroj: Jelínková (2014)

Příloha č. 3 – Znak NP Krkonoše/Karkonosze

Zdroj: <http://www.krnep.cz/logo/>

Příloha č. 4 – Znak CHKO Jizerské hory

Zdroj: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/>

Příloha č. 5 – Hodnoty slučitelné s udržitelným způsobem života podle Vavrouška

„1. Vztah člověka k přírodě

A. Realita: Kořistnický vztah k přírodě, která je považována především za bezedný zdroj surovin a za pasivní "hřiště", na němž se odehrávají libovolné aktivity člověka, aniž by byly respektovány meze přirozené únosnosti území; zvyšující se orientace na neobnovitelné zdroje surovin a emise často velmi nebezpečných odpadů do prostředí.

B. Alternativa: Vědomí sounáležitosti s přírodou, úcta k životu ve všech jeho formách i k přírodě jako celku, využívání území v rámci mezí jeho přirozené únosnosti; převažující orientace na obnovitelné přírodní zdroje, minimalizace odpadů a jejich recyklování.

2. Vztah lidského individua ke společnosti

A. Realita: Extrémní přístupy:

a) jednostranný důraz na soutěživost a **individualismus** (typický pro "reálný kapitalismus") založený na předpokladu, že egoistické chování jednotlivce a jeho soupeření s ostatními automaticky nejvíce prospívá nejen jemu osobně, ale také společnosti jako celku ("neviditelná ruka" A. Smithe).

b) jednostranný důraz na **kolektivismus** (typický pro "reálný socialismus"), ve kterém měly být zájmy jednotlivých členů společnosti podřízeny zájmům celku. Výsledkem byla nekontrolovatelná koncentrace moci v rukou malé skupiny lidí nebo dokonce jednotlivce. Drtivá většina občanů byla zbavena jak práva reálně se podílet na rozhodování o věcech veřejných, tak i řady dalších lidských práv a svobod. To vedlo u většiny lidí k prudkému poklesu sebedůvěry a ke ztrátě pocitu spoluzodpovědnosti za vývoj společnosti i jejího životního prostředí.

B. Alternativa: Vyvážený důraz na jednotlivce a kolektiv, kterým je nejen rodina, obec, vlastní národ či stát, ale i lidstvo jako celek. Doplnění soutěživosti **kooperací** v zájmu dosažení společných cílů na základě solidarity a altruismu.

3. Vztah k toku času a smyslu dějin

A. Realita: Posedlost idejí kvantitativního růstu, která je založená na přesvědčení, že právě růst ekonomických a fyzikálních veličin, charakterizujících zvyšování objemu výroby a (nebo) spotřeby je měřítkem pokroku. V "reálném socialismu" bývala tato idea dokonce zakotvena plánem, který měl povahu zákona. Avšak prosazuje se i v zemích s tržní ekonomikou, kde je stagnace nebo pokles tempa růstu HNP považován za národní katastrofu. Taková orientace je ve světě s limitovanými zdroji neperspektivní a v zemích s vysokou životní úrovní samoúčelná. Žádný růst založený na rostoucí spotřebě hmotných statků nemůže pokračovat po libovolně dlouhou dobu.

B. Alternativa: Důraz na kvalitativní rozvoj lidské společnosti, zaměřený především na zlepšování kvality života a lidských vztahů, na rozvoj vědy, kultury, duchovních a intelektuálních hodnot, to vše na základě přesvědčení, že jediným prakticky neomezeným zdrojem je lidská tvořivost.

4. Vztah ke smyslu vlastního života

A. Realita: Hédonistická orientace a konzumní způsob života, kdy je hlavním smyslem života dosahování stále většího a většího pohodlí (často za cenu stresu) a uspokojování ničím neomezovaných materiálních potřeb lidí, bez přirozených limitů. Právě na vytváření a stimulování stále nových potřeb je v situaci, kdy jsou všechny "základní" potřeby lidí v západních demokraciích již dávno uspokojeny, zaměřen celý mechanismus tržní ekonomiky, včetně agresivní reklamy. Množství peněz a výše luxusní spotřeby se staly univerzálním měřítkem úspěchu člověka.

B. Alternativa: Důraz na kvalitu života, vědomou skromnost a odříkání se věcí zbytných. Právě tyto hodnoty stály u kolébky židovské a křesťanské civilizace a návrat k nim má pro přiblížení se k ideálu trvale udržitelného způsobu života zásadní význam. I zde je součástí kvality života altruismus, solidarita a orientace na duchovní a intelektuální rozvoj člověka.

5. Vztah ke svobodě a k odpovědnosti

A. Realita: Jednostranný důraz na lidská práva a svobody, eroze vědomí spoluzodpovědnosti za běh věcí. Zdůraznění hodnoty lidských práv a svobod osvětlenci

mělo pro rozvoj evropské (a americké) demokracie velký význam, zejména v kontrastu s předchozím nevolnickým postavením většiny obyvatelstva, nebylo však doprovázeno odpovídajícím růstem vědomí odpovědnosti za věci veřejné, a v "reálném socialismu" ani za vlastní život. Svoboda jednotlivce je navíc v realitě často redukována na svobodu vydělávat peníze a spotřebovávat materiální statky (Elia Kazan).

B. Alternativa: Rozvoj lidských práv a svobod při respektování symetrie s odpovědností, která je s nimi spojena, a to jak ve vztahu k jiným lidským bytostem, tak i ve vztahu k přírodě.

6. Vztah k úrovni našeho poznání

A. Realita: "Pýcha rozumu" spočívající v jednostranném důrazu na racionalitu a prosté kauzální myšlení a v přeceňování rozsahu, hloubky a spolehlivosti znalostí člověka (počítače) i jeho schopnosti předvídat a usměrňovat budoucí vývoj.

B. Alternativa: Opatrnost při všech zásazích do přírody i do společnosti, vyvarování se činností, jejichž důsledky nemůžeme uspokojivě předvídat, doplnění racionality intuicí a citem, sblížení vědeckého a uměleckého pohledu na svět.

7. Vztah k vlastnímu životu

A. Realita: Odcizení člověka jeho vlastnímu životu, oslabení pudu sebezáchovy; člověk **vědomě** a dlouhodobě vykonává a propaguje činnosti, o kterých určitě ví, že poškozují jeho zdraví a vedou k destrukci životního prostředí a tím i k ohrožení jeho vlastního života i života jeho bližních.

B. Alternativa: Systematická reflexe a „propagace“ negativních důsledků činnosti člověka pro vlastní zdraví i pro životní prostředí.

8. Vztah k budoucím generacím

A. Realita: Preferování krátkodobých zájmů nad zájmy dlouhodobými a trvalými podle zásady "carpe diem", život na úkor budoucích generací v důsledku nadměrného čerpání neobnovitelných zdrojů, ničení nebo nedostatečné péče o obnovitelné zdroje a v důsledku jiných nebezpečných (a často nevratných) zásahů do přírody. Tržní mechanismy samy o sobě neumějí pracovat v delší časové perspektivě, stejně jako centralizované ekonomiky.

B. Alternativa: Respektování dlouhodobých důsledků lidských činností na základě odpovědnosti za budoucí generace, regulování trhu v rámci právních norem, vycházejících z dlouhodobých koncepcí.

9. Vztah k odlišným názorům a jiným civilizacím

A. Realita: Netolerance k názorům jiných, ideologická, náboženská, rasová či jiná nesnášenlivost, snaha o řešení problémů silou, která se projevila nejen v obou světových válkách, ale v období "reálného socialismu", podceňování nebo ignorování jiných civilizací, založené na neopodstatněném pocitu nadřazenosti, někdy agresivní chování vůči těmto civilizacím (v minulosti vojenské, dnes ekonomické a kulturní).

B. Alternativa: Vzájemná tolerance při zachování ideálů, lepší poznání a pochopení jiných civilizací a snaha poučit se z jejich kultury a zkušeností.

10. Vztah k věcem společným

A. Realita: Rezignace na spolurozhodování o věcech společných a pasivita, zejména v bývalých zemích "reálného socialismu", ale zčásti také v západních demokraciích, omezení velkého počtu lidí při rozhodování na pouhé vhození volebního lístku do urny jednou za čtyři roky, infantilizace společnosti.

B. Alternativa: Rozvoj participativní demokracie spojující přednosti reprezentativní demokracie se samosprávou tak, aby každý občan měl reálnou možnost podílet se na rozhodování" (Vavroušek, 1993: 1 a 3, zvýraznění v textu autor).

Příloha č. 6 – Struktura rozhovoru

INFORMACE O NEZISKOVÉ ORGANIZACI

1. Mohl(a) byste mi říct, co bylo motivací pro založení této organizace?
2. Jaké jsou cíle Vaší organizace?
3. Jak je podle Vás Vaše organizace úspěšná v plnění cílů, které si vymezila?
4. Jak řešíte financování své organizace?
5. Spolupracujete s jinými neziskovými organizacemi, ať už z blízkého okolí, z České republiky nebo ze zahraničí? S jakými?
6. Jaký je vztah Vaší organizace i Vás osobně k Jizerským horám?
7. Vyjmenujte 3 hlavní přednosti a slabé stránky Vaší organizace.
8. Jaké máte vize o budoucím vývoji Vaší organizace?

UDRŽITELNÝ ROZVOJ

9. Jak podle Vás Vaše organizace přispívá společnosti a veřejnému zájmu?
10. Zajímá se Vaše organizace o sociální rozvoj Jizerských hor?
11. Zajímá se Vaše organizace o rozvoj Jizerských hor v ekonomické oblasti?
12. Zajímá se Vaše organizace o ochranu přírody a životního prostředí?
Jaký vliv má podle Vás Vaše organizace na přírodu?
Snaží se Vaše organizace o rozvoj Jizerských hor, který je ohleduplný k přírodě a životnímu prostředí?
Napadá Vás organizace, která se snaží o rozvoj, ale negativně tím ovlivňuje přírodu a životní prostředí Jizerských hor?
13. Jak byste charakterizoval(a) občanskou společnost v Jizerských horách z hlediska vzájemné spolupráce a důvěry?
Snaží se Vaše organizace o zlepšení vztahů lidí v Jizerských horách?
14. Říká Vám něco pojem udržitelný rozvoj? Co si pod ním představujete, jak si jej definujete?

PROGRAM UNESCO MAB, BIOSFÉRICKÁ REZERVACE

Informovat o rozšíření biosférické rezervace Krkonoše o území Jizerských hor.

15. Setkal(a) jste se s pojmem biosférická rezervace? Znáte program UNESCO Člověk a biosféra? *říct/doplnit*
16. Myslíte si, že existence biosférické rezervace může mít nějaký přínos pro Jizerské hory?
Myslíte si, že pro Vás bude existence biosférické rezervace nějakým způsobem prospěšná? Mohla by Vám v něčem pomoci?
Napadá Vás, čím by mohla Vaše organizace přispět biosférické rezervaci?
17. V porovnání s Krkonošemi je v Jizerských horách velký počet neziskových organizací. Proč si myslíte, že to tak je?
Biosférická rezervace umožňuje a usnadňuje spolupráci a komunikaci s jinými neziskovými organizacemi, ať už z území Krkonoš, z České republiky nebo ze světa – využijete této možnosti?
18. Dá se předpokládat, že se v rámci biosférické rezervace budou organizovat setkání, na kterých se budou řešit socioekonomické a ekologické problémy oblasti. Budete se těchto setkání účastnit?
19. Je potřeba provádět mezioborové projekty, tedy propojit přírodní a společenské vědy. Budete případně ochotni se na takovém projektu podílet?
20. Byli byste ochotni zapojit se do školení místních obyvatel a návštěvníků? Bylo by nezbytné zahrnout i informace o biosférické rezervaci.
21. Víte, co je plán péče a zonace? Pokud ano, byli byste ochotní se podílet na jejich tvorbě?
Byli byste ochotní se podílet na návrhu fungování celé BR?
22. Máte pocit, že by Vám pomohlo zastřešení tímto mezinárodním programem?
Chtěli byste se stát součástí sítě NNO, jež by spolupracovala na rozvoji Jizerských hor v rámci BR?

Pokud ano, myslíte si, že se NNO zvládnou „sesíťovat“ samy, nebo by to měl udělat někdo za ně?

23. Je podle Vás něco důležitého něco, na co jsem se zapomněla zeptat?

PASPORTIZACE

- informátor: jméno/pseudonym, věk, pohlaví, vzdělání, zaměstnání, rodinný stav, počet dětí
- organizace: rok založení, počet členů či zaměstnanců, počet dobrovolníků, forma

Příloha č. 7 - Soupis informátorů

Název organizace	Rok založení	Forma	Počet členů/ zaměstnanců	Počet dobrovolníků	Zástupce organizace	Věk	Pozice	Vzdělání	Rodinný stav	Počet dětí
Člověk v tísni	2002	o. p. s.	12	10	Lukáš Průcha	38	ředitel pobočky	Bc. Sociální práce	ženatý	3
Diakonie ČCE	2006	církevní nezisková organizace	16	4-5	Michaela Albrechtová	40	ředitelka střediska	Střední ekonomická škola	vdaná	2
STŘEVLIK	2006	příspěvková organizace	13	5-10	Ludka Pizáková	26	lektorka	Bc. Biologie se zaměřením na vzdělávání	svobodná	0
Společnost pro jizerské hory	1999	o. p. s.	3	30 na akce	Kateřina Bednářová	29	ředitelka organizace	Ing. Lesnictví	vdaná	1
Suchopýr	1998	o. p. s. (od r. 2000, předtím o. s.)	12	-	Alena Hlídková	34	ředitelka organizace	Ing. Ochrana přírody	svobodná ve svazku	1
Čmelák – Společnost přátel přírody	1994	spolek	10 z. 12 č.	30	Jiří Antl	39	pozemkový spolek, management a správa lesů	Dis. Ochrana a správa ochrany životního prostředí	svobodný ve svazku	1
DIVIZNA	2000	příspěvková organizace	9	10 na akce	Mirka Nováková	40	zástupkyně vedoucího, hlavní lektorka	Diplomovaný ekonom, vychovatelství	vdaná	3
Maják	1999	o. p. s.	15	8	Petr Hampacher	31	ředitel organizace, sociální pracovník	Gymnázium	ženatý	3

Příloha č. 8 – Projekt diplomové práce

Fakulta humanitních studií UK

katedra magisterského oboru

Sociální a kulturní ekologie

U Kříže 8/661, 158 00 Praha 5-Jinonice

Projekt diplomové práce (DP) oboru sociální a kulturní ekologie

1. Jméno studenta, tituly: Bc. Andrea Chudobová
2. Osobní číslo (UČO): 70365023
3. Rok imatrikulace na FHS UK (bak. studium, jinak mag. studium): 2008
4. Datum zápisu na katedru sociální a kulturní ekologie FHS UK (alespoň měsíc, rok): 24. září 2012
5. Názvy všech předchozích bakalářských (magisterských) prací, škola, obor a rok, kde a kdy byly obhájeny:

Gender v textech punkové skupiny Visací zámek

FHS UK, Studium humanitní vzdělanosti, obhájena v Jinonicích dne 11. září 2012

6. Předběžný název DP: Občanská společnost Jizerských hor a biosférická rezervace. Potenciál nestátních neziskových organizací v Jizerských horách pro biosférickou rezervaci.
7. Obecný kontext (souvislosti tématu, širší rámec [zasazení „do světa“]):

Od začátku své existence člověk působí svými aktivitami na přírodu. Jeho vlivu samozřejmě nelze zcela zabránit a je do jisté míry přijatelný. Zdá se však, že se ocitáme v době, kdy byla únosná kapacita překročena. Řešením této situace je (trvale) udržitelný rozvoj, který společnosti umožňuje socioekonomicky se vyvíjet, ovšem s ohledem na limity, které vytváří příroda.

V roce 1970 vznikl mezivládní program UNESCO Člověk a biosféra, jehož cílem je „rozvinout v rámci přírodních a socioekonomických věd základnu pro racionální využívání přírodních zdrojů biosféry a pro zlepšení vztahů mezi člověkem a přírodním prostředím a předpovídat důsledky dnešních aktivit na zítřejší svět a tím posilovat lidskou schopnost účinně hospodařit s přírodními zdroji biosféry“ (Květ, 2014). Pro tento účel byla vytvořena Světová síť biosférických rezervací (1977). Hlavními funkcemi biosférických rezervací jsou ochrana biologické a kulturní rozmanitosti, výzkum a monitoring životního prostředí, výchova obyvatel a přechod ke správnému hospodaření (tedy k udržitelnému rozvoji). Na základě toho, jaký z těchto úkolů má daná část území plnit, se dělí na zónu jádrovou, nárazníkovou a přechodovou. Za fungování biosférických rezervací na území České republiky odpovídá Český národní komitét MAB, koordinaci biosférické rezervace má ve většině případů na starosti správa příslušného chráněného území.

Pro správné fungování biosférické rezervace je nezbytné zapojení všech stakeholderů, mezi něž se řadí i nestátní neziskové organizace. Ty dnes mají zcela nezastupitelnou roli, neboť (mimo jiné) umožňují občanům, aby jejich prostřednictvím zasahovali do rozhodování, upozorňovali na případné nedostatky a chránili veřejný zájem. Jako takové jsou samozřejmě součástí strategie trvale udržitelného rozvoje, jehož ukázkou v praxi mají být právě biosférické rezervace.

Do budoucna se uvažuje o rozšíření biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze o území Jizerských hor. Účelem mé diplomové práce je zjistit, jak mohou nestátní neziskové

organizace z tohoto území fungovat v souvislosti s budoucí biosférickou rezervací na daném území a jaký mají potenciál v podporování trvale udržitelného rozvoje.

8. Předmět zkoumání (vlastní předmět práce [zasazení „do vědy“]):

Předmětem mého výzkumu budou nestátní neziskové organizace na území Jizerských hor, o něž má být biosférická rezervace Krkonoše/Karkonosze rozšířena. Bude mě zajímat, jaké mají povědomí o udržitelném rozvoji a programu MAB, jaký mají názor na myšlenku rozšíření biosférické rezervace o toto území a zda a v jaké míře by se chtěly zapojit. Výsledkem práce by mělo být i zjištění, jestli nestátní neziskové organizace přispívají k trvale udržitelnému rozvoji cíleně, nebo se jedná o „vedlejší produkt“ jejich činnosti.

9. Hlavní vstupní hypotéza nebo hypotézy (2–4 na výběr); pro práci 1–2, možno však formulovat výzkumné otázky, event. jen výzkumný problém:

Výzkumným problémem budou nestátní neziskové organizace na území Jizerských hor, o něž má být biosférická rezervace Krkonoše/Karkonosze rozšířena. Výzkumné otázky budou následující:

- 1) Jaký mají nestátní neziskové organizace v Jizerských horách potenciál z hlediska koncepce udržitelného rozvoje?
- 2) Jak vnímají nestátní neziskové organizace na území Jizerských hor myšlenku vytvoření biosférické rezervace na tomto území?

10. Metodologický postup: metody a techniky, které budou v práci použity:

Výzkum bude kvalitativní povahy. Bude založen na polostrukturovaných rozhovorech se zástupci nestátních neziskových organizací na území Jizerských hor. Výzkum budu kriticky komparovat s daty získanými ze zúčastněného pozorování ze zasedání Českého národního komitétu MAB a analýzou dokumentů programu Člověk a biosféra.

11. Cíl DP (kromě ověření hypotéz a teoretického přínosu např. praktický přínos, vypracování metodologie, základ pro řešení problémů v praxi atd.):

Práce má za cíl zjistit, jaký mají nestátní neziskové organizace z Jizerských hor potenciál z hlediska udržitelného rozvoje, za jehož „laboratoř“ se považují biosférické rezervace. Dále mě bude zajímat názor nestátních neziskových organizací z tohoto území na myšlenky rozšíření biosférické rezervace Krkonoše/Karkonosze o toto území. Práce také může sloužit jako zpětná vazba pro zkoumané nestátní neziskové organizace a pro (v budoucnu) rozšířenou biosférickou rezervaci.

12. Čím budou rozšířeny dosavadní znalosti (vědecká „přidaná hodnota DP“):

Práce přinese podrobnou analýzu současného a budoucího potenciálního přínosu nestátních neziskových organizací pro fungování daného regionu podle principů trvale udržitelného rozvoje. Přispěje k poznání, jaké vědomosti mají NNO o udržitelném rozvoji a programu MAB a jak se k němu v praxi stavějí.

13. Jaké bude (bude-li) jejich teoretické zobecnění a přínos:

Pravděpodobně žádné.

14. Struktura DP (předběžný obsah – názvy oddílů a kapitol):

Úvod
Teoretická část
Trvale udržitelný rozvoj
Organizace spojených národů
UNESCO
Mezivládní program Člověk a biosféra
Světová síť biosférických rezervací
Sevillská strategie
Madridský akční plán
Nestátní neziskové organizace

Význam nestátních neziskových organizací
Nestátní neziskové organizace na území Jizerských hor a blízkého okolí
Praktická část
Výzkumný problém
Výzkumný vzorek
Metody výzkumu
Diskuze
Závěr
Použité prameny
Přílohy

15. Předběžná bibliografie k tématu:

Bilaterální biosférická rezervace UNESCO. *Správa Krkonošského národního parku* [online]. 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.krnep.cz/biosfericka-rezervace-unesco/>

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-0139-7.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. Druhé aktualizované. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

JENÍK, Jan. *Biosférické rezervace České republiky. Příroda a lidé pod záštitou UNESCO*. Praha: Empora, 1996.

Krkonoše/Karkonosze. Přeshraniční biosférická rezervace UNESCO. Vrchlabí, 2011.

KVĚT, Jan. *Jsou či nejsou rozdílné typy BR?*. Praha, 2014

Neziskovky.cz [online]. 2014 [cit. 2014-04-13]. Dostupné z: <http://www.neziskovky.cz/>

PUNCH, Keith. *Základy kvantitativního šetření*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 150 s. ISBN 978-80-7367-381-9.

RYNDA, I.: *Trvale udržitelný rozvoj a vzdělávání*. In: *Hledání odpovědí na výzvy současného světa*. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy, 2000.

Správa CHKO Jizerské hory a krajské středisko Liberec [online]. 2014 [cit. 2014-04-13]. Dostupné z: <http://jizerskehory.ochranaprirody.cz/>

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. ISBN 80-85834-60-X.

UNESCO [online]. 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://en.unesco.org/>

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. *Man and the Biosphere Programme* [online]. 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/man-and-biosphere-programme/>

United Nations [online]. 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/>

16. Předpokládaný vedoucí DP: PhDr. Ivan Rynda

17. Důvod volby tématu (dosavadní znalosti, zájem, praxe a zájem studenta):¹

Jinonice 15. dubna 2014

diplomant

vedoucí DP

vedoucí katedry SKE

¹ nepovinné

Příloha č. 9 – Přepisy rozhovorů

Člověk v tísní

A: Tak pro začátek, jestli bych Vás teda mohla poprosit, něco obecně mi říct o Vaší organizaci. S tím, že jestli chcete, tak můžete obecně o Člověku v tísní, nebo přímo konkrétně o tady liberecké pobočce. To nechám na Vás.

B: No, tak já to vezmu obecně, a pak se vrátím k té pobočce. Tak více méně, Tíseň je velká organizace, která má pod sebou několik skupin lidí, který prostě něco dělají a ... neznámější jsou ty věci, co se dějou v zahraničí a co ... takže, centrálu to má v Praze teda jako, takový hlavní sídlo.

A: Jo jo. To vím.

B: No a vlastně po České republice jsou pobočky, jedny z těch částí, která se jmenuje Programy sociální integrace, jednou z těch poboček je právě tady ta liberecká. No a tady v Liberci vlastně děláme ... nebo ta naše cílová skupina jsou lidi, který jsou ohrožený chudobou, sociálním vyloučením nebo v tom sociálním vyloučení žijou, když to řeknu úplně zjednodušeně ... úplně nejjednodušej, jak to jde jako říct. Vlastně my se zaměřujeme dvěma takovými způsoby práce. Jednak je to sociální práce v rámci sociálních služeb a druhá ta část jsou vzdělávací aktivity. Takže v rámci sociálních služeb máme nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, odborný sociální poradenství a terénní programy a v rámci toho vzdělávání, tak děláme něco, čemu říkáme podpora vzdělávání v rodinách, kariérní poradenství a předškolní klub. A samozřejmě to není jenom o tom slepě vykonávat tadyty činnosti, ale snažíme se i nějakým způsobem ovlivnit i to okolí, ve kterém žijeme, a nebo když ho nemůžeme ovlivnit, tak na něj nějakým způsobem reagovat. Prostě tak, jak to považujeme za důležitý.

A: No, dobře. To jsem si právě takhle našla, že se ... tady máte: vzdělání, sociální práce, zaměstnání, dluhy, bydlení a volný čas.

B: Jo, přesně tak.

A: A ještě ... potřebovala bych vědět, jaká byla motivace pro založení, ale nevím teda, jestli to koncipovat ... jakože vy jste se tady v Liberci rozhodli, že je potřeba tady v tom kraji ... viděli jste nedostatky ..?

B: No, já si myslím, že my to vždycky máme tak, předpokládám, že to tak bylo i tady v Liberci, protože u toho vzniku tady jsem nebyl, že reagujeme na nějakou potřebnost, která v tom místě jakoby je. Takže tady byla prostě potřebnost pracovat s lidma, který jsou na okraji společnosti, a tím pádem jsme si řekli, že tady začnem něco dělat, nebo si řekli kolegové, kteří v té době byli v Tísní. Ono to vlastně vzniklo jako celkově v Tísní, že jo, protože Člověk v tísní byl zaměřenej hlavně na ty zahraniční a v Čechách se toho moc nedělalo, tak pak teda vznikl program sociální integrace právě na základě toho, že jsme, nebo ty kolegové, kteří tam tehdy byli, cejtli potřebu nějakým způsobem reagovat i na tu situaci v Čechách. Takže takhle to vzniklo centrálně a pak postupně vznikaly i ty jednotlivé pobočky, s tím, že my jsme začínali tou klasickou terénní prací, to znamená terénníma programama, a postupně se k tomu nabalovaly další služby, který jsme považovali za důležitý, takže ... ale ze začátku to byla opravdu ta sociální práce, až potom se vlastně ... jsme začali pracovat s tím vzděláváním a vlastně ta cílovka, která byla původně úplně dospělá, tak pak jsme přibrali děcka nebo mladý lidi, který jsou na základních školách nebo na středních a teď pracujeme ještě s mladšíma lidma, v rámci předškolního klubu, takže ... a všechno to vlastně vzniklo tak, že nám přišlo nedostatečný pracovat jenom s těma dospělejma a nevěnovat se těm dětem a pak vlastně ještě těm předškolním dětem. Takže se snažíme reagovat vlastně na to, jak vnímáme tu situaci, která tady je.

A: No, to je skvělý, že to právě řešíte takhle komplexně, že jako nestačí se zaměřit jenom na rodiče, ale i na děti. To je fakt skvělý. A teda, kdybyste mohl rozvíst třeba to vzdělávání, jakože blíž popsat to vzdělávání v rodinách, to kariérní a ty předškolní děti.

B: No, ono jak jste předtím říkala, tak ono to sice takhle hezky zní, ale když si vezmete třeba jenom to komunitní plánování, to se jmenuje Komunitní plánování sociálních služeb, že jo, a dost často se právě stává to, že vlastně v rámci toho komunitního plánování se plánujou ty sociální služby a na ty ostatní se zapomíná. Není to komplexní, to řešení. Což třeba já se snažím prosazovat, aby to tak bylo, aby se reagovalo i na ty ostatní služby a částečně se to nějak daří, no. Ale jinak ... jo, takže podpora vzdělávání v rodinách, to je aktivita, kterou mi realizujeme přímo v domácnosti těch klientů, nebo většinu věcí se snažíme realizovat v nějakým jejich přirozeným prostředí a spočívá to v tom, že vlastně máme nasmlouvaný nějaký dobrovolníky, který docházejí do těch rodin a vede je nějaký koordinátor, který jim dává různý materiály, projednává s nima složité situace v těch rodinách, jedná s nima o tom, kam třeba doučování směřovat, jedná se školou, jedná s rodičema. Takže to dělá takový ten koordinátor, pod kterým dělá několik dobrovolníků a ty vlastně nějakým způsobem pracujou už v tom terénu. A v místech, nebo v okamžicích, kde je to jako vhodný, tak máme ještě skupinovou formu tadytoho vzdělávání, kde jsou ty čtyři pět dětí, který nějakým způsobem jsou doučovány, takže je to o tom doučování, to je

taková hlavní věc, která se v tý službě děje, ale ty ... vlastně, my chceme, aby tam ty rodiče u toho, jo, u toho vzdělávání. To znamená, že oni sami viděj, jako to doučování probíhá a smyslem je, aby i oni sami naučili, jak se s tím dítětem učit, takže proto říkám, pedagogizace celý tý rodiny. Takže to je podpora vzdělávání. Co se týká toho předškolního klubu, tak tam vlastně reagujeme na tu situaci, kdy děti, který nechoděj do žádný předškolní přípravy, tak pravděpodobně nebudou pak úspěšný ani pak při nástupu na nějakou střední školu. Takže my máme ten předškolní klub, nízkoprahovej, kam rodiče můžou přivést ty děti, je to služba jenom na dopoledne, nesnažíme se nějakým způsobem suplovat školku, i když ty aktivity tam jsou hodně podobný jako v mateřský škole, ale hlavním smyslem je, aby ty rodiče i ty děti získali nějaký kompetence k tomu, aby mohli nastoupit do klasický běžný mateřský školy, a nebo rovnou do školy klasický. Snažíme se je podpořit v takovejch těch základních dovednostech, který budou potřebovat ke studiu nebo k jakýkoli další činnosti. A kariérový poradenství, to momentálně je tak jako stranou, protože na ně nejsou tolik finance, ale realizujem workshopy ve školách nebo v nějakých nízkoprahových zařízeních a tak, který jsou zaměřený právě třeba na stanovení kariéry, když to řeknu hodně vzletně, jo, a nebo třeba souvisěj s nějakou dlouhodobou problematikou nebo poradenstvím, nebo finanční gramotností. A nebo realizujeme individuální podporu těch lidí, který potřebujou nějakým způsobem, já nevím, připravit na přijímačky nebo selhávaj na střední škole a chtěj se tam udržet, jo, takže takhle no ...

A: A je to teda koncipovaný tak, že ty lidi za Váma chodí, nebo si je aktivně vyhledáváte?

B: Většinou si je aktivně vyhledáváme, no. Většinou je to tak, že ty lidi už si to mezi sebou řeknou, jo? To je jeden způsob. Další způsob je, že my tu službu nabízíme i v rámci těch jiných sociálních služeb, takže když jdou teréňáci do terénu, tam se s těma lidma běžně bavěj, že jo, a teď tam někdo, klient nebo souseď, řekne mezi řečí, že potřebuje doučování pro svý dítě, tak tam funguje to spojení ... To je jeden způsob, takovej nejčastější, a nebo ty lidi volaj sami, jo? A nebo občas zavolá někdo ze sociálky, že tam mají nějaký jako ... ale my většinou chcem, aby se ty lidi ozvali sami, aby ukázali nějakou snahu. Minimálně nějakou tu snahu, že o to mají zájem, pak teda jako přicházíme ...

A: A takhle když děláte ty workshopy na školách, tak to se zaměřujete na školy, kde jsou nějak jako „problémový“ děti, a nebo klidně jdete na základku?

B: Klidně jdeme na základku no. Protože, více méně, ty informace, který dostanou, tak jsou vhodný pro kohokoli, jo? My to takhle nerozlišujem. Pokud to nemáme třeba nějakým způsobem předepsaný nějakým projektem, ve kterým se to realizuje, jo? Takže samozřejmě, pokud je ten projekt napsanej na nějakou určitou cílovou skupinu, tak se snažíme pracovat s tou cílovou skupinou, která je v tom projektu. Takže pak jo, pak si vybíráme školy, který jsou vhodný.

A: Jasný, ale není to takhle vždycky. Můžou tam být zahrnutý i obyčejný lidi s běžnejma problémama ... Ne jen třeba ty hodně sociálně vyloučený.

B: Ne, ne. To poradenství je právě zaměřený pro kohokoli. Teda v rámci těch workshopů, no. I na běžnejch základkách.

A: Jo, tak takhle to asi stačí. A kdybych měla shrnout cíle Vaší organizace, tak to asi v podstatě shrnuje ta sociální integrace, s tím, že se momentálně hodně zaměřujete na to vzdělávání.

B: No, já si myslím, že je to tak půl na půl, že to není jenom o tom vzdělávání. To vzdělávání je živý v tom, že to jsou nejčerstvější služby, jo? Tamty služby jsou přeci jenom nějakým způsobem zavedený, už běžej v nějakějch jasnejch mantinelech. To vzdělávání tam přibylo poslední dobou, dejme tomu, já nevím, poslední dobou myslím tři čtyři roky, jo? Takže není to jenom o vzdělávání, je to i o tý sociální práci, kde vlastně je kladeněj ... já si myslím, že je to půl na půl, že to není že něco převažuje. No a smyslem je samozřejmě nějaká jako integrace a nebo ještě bych to líp řekl jako vyřešení problému těch jednotlivců. Já nemám pocit, že bysme jako pracovali s tím, že chcem jako integrovat celou nějakou skupinu lidí, ale jde vždycky o toho jednotlivce a o problémy toho jednotlivce nebo rodiny dejme tomu. Když pracujeme s rodinou, tak máme nějakou tu jednu rodinu. Neděláme to tak, že zachraňujeme nějakou velkou skupinu lidí, který se snažíme podpořit v něčem, vždycky nám jde o jednotlivý příběhy těch jednotlivějch lidí.

A: A myslíte si, Váš subjektivní názor, že jste úspěšný v tom, co si vymezujete za cíle? Že se Vám je dařit plnit nebo jste s něčím třeba nespokojený, že se Vám nedaří, nějaká oblast.

B: No, já myslím, že jsme spokojený s tím způsobem, který jsme si zvolili, jo? Že nechcem třeba za ty klienty dělat věci, jo, nebo ... no, nechcem, prostě. Chceme je maximálně podpořit v tom, aby oni v maximální možný míře byli zapojený do řešení toho svýho případu, jo? Nejsme takový ten servis jejich. Jsme jen někdo, kdo je nějak podpoří a třeba, já nevím, ukáže nějakou cestu, na kterou by sami nepřišli. Takže tady v tom si myslím, že úspěšný jsme, takže tady toho se snažíme pořádk držet. Zároveň je to samozřejmě trochu těžší, než kdybysme ty servisy za ty klienty dělali, že jo. Tam ty výsledky jsou vidět hned a jsou třeba jasně měřitelný, jo? Já si myslím, že je důležitý, jaký si stanovíme kritéria toho úspěchu a pak můžem říct, jestli jsme úspěšný nebo ne. Ale řekl bych, že jo, no. A odvíjím to od úplně jednoduchý věci, že lidi si mezi sebou řeknou, jo, že tadyty mi pomohli, jděte za nima. Takhle získáváme klienty. A kdybysme nebyli úspěšný, tak si myslím, že prostě tady to povědomí mezi těma lidma, který to potřebujou, jako není, no.

A: Dál by mě ještě zajímalo, jestli spolupracujete s nějakýma dalšíma neziskovkama, ať už tady místními, nebo v rámci republiky, nebo v rámci celého světa?

B: No to určitě spolupracuju, ale to Vám nedokážu úplně říct.

A: A přímo tady s libereckou pobočkou?

B: To vím.

A: To by mi bohatě stačilo.

B: Ale co se týká toho celosvětového, tak vím, že jsme součástí nějaký Aliance 2015, kde jsou nějaký velký evropský neziskovky, ale to je spíš ta oblast humanitární pomoci někde v zahraničí. Co se týká toho Liberecka nebo Libereckého kraje, tak my se snažíme být zapojení do různých, já nevím, komunitních plánů, do pracovních skupin, který mají na starosti řešení nějakých otázek, jo? Já nevím, třeba dostupný bydlení, jako příklad. A teď my se snažíme být jako v těch pracovních skupinách, který nám přijdou smysluplný a tam samozřejmě ta spolupráce mezi těma neziskovkama v rámci těch sociálních služeb je nezbytná, takže tam stoprocentně spolupracujeme. Co se týká jiných neziskovek, který nedělají tu sociální práci nebo to vzdělávání, tak tam ta spolupráce není zas tak velká. Třeba v rámci Jednoho světa určitě spolupracuju s nějakýma neziskovkama a nebo prostě o sobě ... o nějakých neziskovkách prostě víme, že se na ně můžeme obrátit v nějakých záležitostech, oni zase na nás, ale ta spolupráce není nijak extra velká, jo? Třeba jednou za rok se někde potkáme a něco společně, já nevím, něco si od nich půjčíme nebo půjčíme jim zas něco. Něco takového, ale není to nějaká intenzivní spolupráce, která by měla ... a jako nemá to určitě nějaký pravidla, mantinely nebo něco takového. Nebo zastřešení.

A: Jasně. Ještě taková otázka, kterou nevím, jestli mi dokážete zodpovědět. Existuje teda tady v Liberci pobočka a jestli Vás třeba napadá, proč není v Krkonoších, který sousedí s Libereckem. Jestli si myslíte, že tam nejsou problémy, nebo není tam nějaká hybná síla ...

B: No jako ona sice je tady v Liberci, ale třeba my třeba rozhodně nechceme expandovat do Jablonce nebo do nějakých částí Libereckého kraje, kde jsme nepůsobili, a je to i z toho důvodu, že máme pocit, že tam ty služby jsou nějakým způsobem pokrytý. Že není potřeba, abysme to dělali my zrovna. Tam prostě terénní práci dělá Naděje nebo někdo jiný a dělají to nějak jako svým způsobem a my prostě nemáme potřebu říct ne, teď to budem dělat tady, jo? Takže si nějak držíme Liberec, Frýdlantsko, Hrádecko, Českolipsko trochu částečně, takže tam se snažíme ty věci nějakým způsobem realizovat a jednak teda neexpanduju, protože máme pocit, že je to zajištěný, ty služby, který by tam odpovídaly, a druhý důvod, proč neexpanduju někam, že máme třeba pocit, že tam nejsou ty klienti. Nebo v takový míře, aby tam ta pobočka musela být.

A: Jasný, necítíte nějakou potřebu.

B: Jo, jo.

A: A právě jak jste vyjmenovával ty oblasti, já jsem na to koukala, to je teda od Liberce spíš na druhou stranu než jsou Jizerský hory, ale myslím, že tam máte i oblast, která je v Jizerských horách. Tak by mě zajímalo, jaký je vztah Člověka v tísní a Vás osobně k Jizerským horám, jestli vůbec nějaký je, nebo je Vám to jedno?

B: No tak ... o tom jsem vůbec nikdy v životě nepřemýšlel.

A: Já se na to musím zeptat, protože to pak souvisí s dalšíma otázkama.

B: Tak prostě to jsou kopce, který musíme přejít, když jedeme do Frýdlantu, no.

A: Takže žádný emocionální ...

B: To překáží trochu, že to je do kopce a pak z kopce. Ne, tak já tam rád zajdu, ale soukromě.

A: Vyloženě jako zájem organizace to není, jako že jde o to, že to jsou Jizerský hory. Prostě je to Váš osobní zájem.

B: Ne, to ne. Jsou to prostě kopce, který tady jsou, a s tím se nedá nic dělat.

A: Tak a ještě jestli byste mi mohl říct o organizaci nějaký tři přednosti a nějaký tři slabý stránky, co Vás napadají? Co by se dalo zlepšit, s čím jste naopak spokojený?

B: Jo. Tak přednosti, mám pocit, že se snažíme ty věci vidět komplexně a třeba i ze širšího pohledu, než je jenom to jedno zaměření a nesnažíme se dělat jenom tu práci s těma klientama, ale i nějaký vliv na to okolí. To je myslím si něco, na čem my nějakým způsobem stavíme. Pak si myslím ... jo a s tím vlastně souvisí, že jako cejtím nějakou i zodpovědnost se k nějakým věcem vyjadřovat, i když by mi to úplně nenáleželo, nebo nám jako organizaci. Prostě souvisí to s tou naší prací, ale když to neuděláme, tak těm klientům ... vlastně to nějak výrazně nepocítí. Pak druhá věc, myslím si, že se snažíme tu práci dělat profesionálně a nejlíp jak umíme no. To si myslím, že je naše přednost. A třetí?

A: No, nebo kolik Vás napadá. Jestli jsou dvě, nebo pět, to je jedno.

B: Nevím, jestli si ještě na něco ještě vzpomenu. A tak ono určitou předností je i to, že jsme vlastně v rámci jedny velký organizace, no. Že když mě teďkon napadne, že budu chtít udělat promítání pro školy a budu tam potřebovat nějaký zajímavý film, tak nemusím udělat nic složitějšího, než napsat mail někomu z Jednoho světa na školách nebo z Jednoho světa a ten film tady můžu za dva dny mít. Takže v rámci toho, že jsme velká organizace je i spousta věcí jakoby snazších, na druhou stranu jsou věci i jakoby složitější. Dost často slyším, jako „Vy jste ta velká organizace, Vy si dokážete poradit sami.“ Třeba finančně, jo? Takže, no, ale to se nedá nic dělat,

zase platíme ... nebo na nás je víc vidět. Prostě si myslím, že tu práci musíme dělat velmi pečlivě, protože to je fakt hned vidět, když se něco dělá špatně. No a co jsou slabiny jste říkala?

A: No, slabé stránky.

B: Slabé stránky ... no určitě by to byla nějaká dlouhodobá koncepčnost té práce. Nebo ani ne koncepčnost, ale spíš nějaký dlouhodobý výhled v té práci, což ale zase ovlivňují nějaké finance. Strašně špatně se mi plánují nějaké věci třeba tři roky dopředu, když vím, že mám peníze na rok, jo? A je to i moje slabina, nebo naše slabina, že to třeba jakoby vzdáváme, jo? Že tadyto neděláme, nějaký jako dlouhodobý rozvoj vlastně neplánujeme. Víme, co chceme dělat do tří let, ale co bychom chtěli dělat do deseti let, to úplně neděláme, i když asi bychom si to mohli udělat i bez toho financování, jo? Ale prostě to úplně nějak neděláme. No a nevím. Občas se mi nedaří úplně všechny věci, na který bych chtěl reagovat. Že je toho tolik, o co se zajímáme, že někdy mi něco uteče a reaguju na to pozdě nebo už to nemá smysl. Takže jsou takovýhle věci, který by ještě stály za reakci, ale není na to prostě čas. Takže to je určitě další věc, která by se mohla zlepšit, nebo bychom chtěli.

A: Tak jestli Vás už nenapadají nějaké věci, tak bych se ještě zeptala ... (vypadá, že se chystá k odchodu) ... ještě toho mám trošku víc.

B: Jo, ptejte se.

A: Jestli nespěcháte.

B: Ne, to ne.

A: ... jestli by Vám nevadilo říct mi i o financování Vaší organizace. Jestli máte víc zdrojů, nebo jste zaměřeni hlavně na dárce?

B: No, ono se o tom takhle obecně těžko mluví, protože je to každou chvíli jinak, ale více méně sociální služby jsou nějakým způsobem dotovány ze státního rozpočtu nebo ... to teče. Že jo, přes krajské úřady, ale více méně tadyten zdroj je dlouhodobý a asi jedinej stabilní. Samozřejmě užíváme projekty v rámci ESE, programovacího období Evropské unie, a ty budu využívat i do budoucna, až budou vyhlášený nový výzvy. Čím dál víc, nebo tady v tom roce 2015, určitě mnohem víc využíváme dárce, což třeba v minulých letech nebyla zas tak velká část toho našeho rozpočtu, ale teď to tak jakoby je a pak to jsou různé dotační řízení od měst, od kraje.

A: A třeba s nějakou firmou ani nespolupracujete?

B: Jenom třeba v rámci festivalu. To jsou věci, který ty firmy podporují, ale jinak, aby někdo podporoval přímo ... a nebo jo, máme třeba dárce Škodovku, jo, která sponzoruje tadyten rok právě, ale to je v rámci těch dárců, to jsem říkal, to jsou firemní dárce i soukromé osoby.

A: Takže není nějaká dlouhodobá spolupráce s firmou, že byste třeba měli sdílený marketing, že část ceny z výrobku Vám jde?

B: Ne. Jako samozřejmě je otázkou, jestli bychom nemohli mít příjem z nějakého sociálního podnikání nebo něčeho takovýdlehého, a myslím, že je to věc, kterou budeme muset nějak probrat napříč celou organizací, protože kdybysme to nedělali, je to oblast, která je rozhodně zajímavá. Třeba za mě tam je spousta různých úskalí, takže úplně vyhraněný názor k tomu nemám, ale je to na nějakou debatu napříč celou organizací.

A: Dobře. Tak teďka bych se posunula k trošku jinému tématu, k tomu udržitelnému rozvoji, jak už jsem předesílala v emailu. A pro začátek se musím zeptat, jestli Vám něco říká pojem udržitelný rozvoj nebo co si pod ním představujete?

B: Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který bere ohledy na okolí. Takže ten, kdo rozvoj provádí, se zajímá o to, co rozvoj způsobí, jaké budou jeho dopady a důsledky. Udržitelný rozvoj plánuje a zajímá se o rizika, která z rozvoje plynou. Prostě rozvoj ne za každou cenu.

A: Ten udržitelný rozvoj jste vystihl docela dobře. Nás samozřejmě učí nějaký přesný definice, ale kdybych to měla říct nějak obecně, tak jde samozřejmě o nějaký socioekonomický rozvoj s ohledem na přírodu, když to řeknu úplně jednoduše, s tím, že taky tam je samozřejmě kladen důraz na odpovědnost člověka, že samozřejmě dneska v podstatě nikdo nemá za nic zodpovědnost, takže si to tak různě přehazujem a navrhuje se, že by se měly dělat změny ... doufám, že to nahrává? Jo. ... i v institucích i v procesech jednání a tak. Jestli chcete, tak Vám klidně můžu přeříkat nějakou definici.

B: Ne, bych to udržel dvacet vteřin maximálně.

A: Aby to nebylo jak ve škole.

B: No právě.

A: A ještě bych se chtěla zeptat, jestli teda, i když to asi samozřejmě vyplývá z toho, co jsme se bavili o Vaší organizaci, jestli tedy přispívá podle Vás společnosti a veřejnému zájmu.

B: Jo.

A: A přispívá teda ... shrnul byste to tak, jak už jste říkal, že ... sociální integrace ...

B: No tak my ... hlavním smyslem je, že jo, tím, že jsme nezisková, tak nevyděláváme prachy, ale pomáháme nebo podporujeme nějakou skupinu obyvatel, který si myslíme, že jsou důležitý. Ve svém důsledku, aspoň já si to myslím, že tím i šetříme peníze těch ostatních, jo? Tady když nebudou nějaký chudý lidi, nebudou žít někde v ghettech nebo na ubytovnách, tak to více méně vyjde tu společnost levnějc, jo, protože nebude muset doplácet na ty lidi a ty lidi si líp najdou

zaměstnání, budou žít kvalitněji, nebudou mít potřebu, já nevím, páchat trestnou činnost, jo? Takže i tadyto je nějaká motivace, dejme tomu, proč vlastně se realizují sociální služby, že jo. Takže ty služby, o kterých mluvím, tak mají výrazný preventivní charakter, jo? Takže ta prevence je tam zastoupena velkou měrou.

A: A kdybyste měl nějak shrnout, že se teda zajímáte o socioekonomický, nebo teda sociální rozvoj společnosti, to je jako patrné, ale jestli se zajímáte teda i o to ekonomický, i třeba s jiného hlediska, než že šetříte peníze společnosti, což je samozřejmě úplně skvělý. Tak jestli Vás napadá ještě něco dalšího. Nějaký ten ekonomický aspekt, kterým prospíváte.

B: Aha.

A: Jakože nemusí být vůbec žádný, já jen akorát, jestli Vás něco napadá.

B: Jako jo. Občas třeba ... tak já nevím. Třeba děláme výběrový řízení na tisky?, takže nemáme ... nebo, snažíme se mít ty věci dostatečně průhledný na to, aby ... protože nemáme třeba, já nevím, smlouvu s jednou firmou, která nám něco jako dodává, nebo když ji máme, tak to proběhne v rámci nějakého transparentního výběrového řízení, jo, že tam nejsou takový ty zákulisní jednání, což si dokážu představit, že to tak někde může bejt, jo prostě přes nějaký známý nebo možná úplatky nebo něco, jo, tak tadyto se snažíme třeba přispět k nějaký transparentnosti toho zadávání různých zakázek různým firmám a tím, že jsme velká firma, tak těch zakázek máme docela dost. Takže to si myslím, že určitě. Pak je to nějaká osvěta, třeba v rámci festivalu Jeden svět, to si myslím, že jo. Tam jsou nějaký věci, na který je potřeba poukázat a jsou i ekonomického charakteru a ... a nevím, co ještě.

A: Takhle stačí klidně.

B: Jo?

A: A ještě by mě zajímalo, jestli máte pocit, že se nějak jako angažujete ... jakože v rámci Jednoho světa, těch dokumentů, určitě ano, ale tady třeba na Liberecku konkrétně, nějak jako o ekologii. O nějaký čistší životní prostředí nebo ...

B: Hm, jako že bysme tak působili na venek, tak ne, ale máme nějaký vnitřní pravidla, jak třeba zacházet s odpadem, jo? Prostě se třídí ten odpad. Nebo používáme papíry, který nejsou bílý, ale takový ty šedivý ...

A: Ale že byste měli vyloženě program, který se ne třeba hlavní náplní, ale nějak vedlejší ...

B: Ne, vůbec.

A: Takže přírodu Vaše organizace neřešíte, už takhle toho máte dost. Takže třeba ani nebudete vědět, jestli ve Vašem okolí, mě teda zajímají přímo ty Jizerský hory, ale může to teda být i jinde v okolí, nějaká organizace, která podle Vás nějak škodí přírodě?

B: Škodí?

A: Nebo nějak prostě neprospívá.

B: Tak to nevím. Já spíš mám pocit, že znám jenom ty, co přispívají.

A: Ty mě zajímají taky. To by byla hnedka další otázka.

B: Ale že by něco vyloženě ...

A: Že by bylo něco tak bezohledný, že by degradovalo výrazně životní prostředí, že by třeba vypouštěl někam odpad ...

B: Já vím. Já myslím, že i ty firmy, který jsou nějakým způsobem velký, na který ale vůbec s tou naší prací a je to spíš osobní zájem, jo, tak i ty mám pocit, že se nějakým způsobem snažej zlepšit tadytu situaci, nebo tak aspoň navenek působěj, to duše jim nevidím, že jo. No a co se týká těch, co přispívají, tak ... jak ono se to jmenuje? Nějaký ty ... já nevím, jak se ty společnosti jmenujou, jo, ale jako myslím, že tady jsou, no. Tak tady v Liberci je Čmelák, že jo, nějaká organizace, která tady působí. Ta si myslím, že je taková normální a v rámci Jizerek, tak tady je ta jizerská o. p. s. nebo něco takového, tak ty taky nemám pocit, že by nějak úplně škodily.

A: Ty určitě ne ...

B: Ty přispívají, no.

A: Ty mají opačný cíle.

B: A pak tady jsou i nějaký sdružení prodejců potravin jako místních ...

A: Nějaký regionální výrobky.

B: No, tak to taky. A to je asi tak všechno, co znám, no.

A: Už se asi přesunu rovnou k těm biosférickým rezervacím, jak jsem říkala. A to mám v diplomce zahrnutý proto, že vznikl návrh ... nebo takhle, začnu od začátku. Krkonoše kromě toho, že jsou národním parkem, tak jsou i biosférickou rezervací, a vznikl právě nápad, že by se tahle biosférická rezervace rozšířila o území Jizerských hor a právě teda takhle: Když jsem se rozhodovala nad tím tématem, tak to bylo víc aktuální, než teď, abych pravdu řekla. Dělá se na projektu, ale trošku to teď stojí. Každopádně, aby ta biosférika mohla vzniknout, tak je potřeba to prodiskutovat s místními obyvateli, s místními firmami, s místními neziskovkami, proto mluvím s Váma, i když teda přiznávám, že to teď úplně není aktuální, ale do budoucna bude. Tak bych potřebovala vědět, pro začátek, zase, jestli vůbec už jste se setkal s pojem biosférická rezervace a něco Vám říká Člověk a biosféra, nebo ještě jste to neslyšel?

B: Asi ne. Jako slyšel, ale vůbec nic si pod tím nepředstavím.

A: Vy jste přeci jen spíš sociálně zaměřený. Tak já Vám o tom zkusím něco říct, ale omlouvám se, jestli budu mluvit nějak nesrozumitelně. Vždycky, když to někomu vysvětluju, tak se do toho zamotám.

B: Tak to zkuste, třeba se Vám to povede.

A: Je to teda mezivládní program, který vznikl v roce 1971 a je pod záštitou UNESCO a v rámci tohoto programu se snaží vytvořit nějakou socioekonomickou a přírodovědnou základnu pro to, aby člověk nějak racionálně využíval přírodní zdroje a aby souzněl člověk s přírodou. Zároveň se snaží naučit člověka, aby předvídal důsledky svého chování na přírodu a tak obecně a aby právě přijal odpovědnost. A když to řeknu hodně obecně, tak jim jde o zvýšení kvality života v tom daném regionu, takže v Jizerských horách a v Krkonoších, s tím, že ta biosférická ... teda, za tím účelem vznikají ty biosférické rezervace, které právě vznikají různě po celém světě a společně tvoří Světovou síť biosférických rezervací a právě díky téhle světové síti by měla být usnadněná komunikace napříč celým světem, sdílení informací a tak a kromě toho, že samozřejmě teda spolupracují s vědou a s univerzitami, tak právě chtějí spolupracovat i s místními obyvateli, s místními neziskovými organizacemi, dělat různá měření, pak teda samozřejmě ty výzkumy, pak podporovat právě ten místní socioekonomický rozvoj, nějak vzdělávat obyvatelstvo ... přemýšlím, jestli jsem ještě na něco zapomněla. Chránit samozřejmě biologickou a kulturní rozmanitost a naučit lidi správně hospodařit, což podle nich je ten udržitelný rozvoj. Je to takhle provázané celé. No a mě by zajímalo, když by to tady v budoucnu vzniklo, ta biosférická rezervace, tak jestli by Vaše organizace byla ochotná se nějakým způsobem zapojit a jestli třeba máte pocit, že by Vám pomohlo, že byste měli možnost fungovat i pod tou hlavičkou biosférické rezervace. Jestli v tom vidíte nějaká pozitiva, nebo Vás to vůbec nezajímá ...

B: Vůbec nevidím žádný pozitiva. Já nevím, my třeba jako organizace nejsme ani v nějakých místních ...

A: Akčních skupinách a tak?

B: Ne, v akčních jo, ale spíš ve skupinách, který jsou, který nějak mají zastřešovat neziskovky. Tady jsou dvě takový skupiny a vlastně ani v jedné z nich nejsme a necítíme ani potřebu tam nějak být. Nevidím úplně smysl ... no, prostě tam nevidím žádný přínos, jo, ať už pro tu organizaci proč tam být, jo. No a to je za organizací.

A: Jasně. Jakože hlavním argumentem, proč se nějak zapojovat, má být pro ty organizace místní to, že UNESCO a ty biosféry, ten program Člověk a biosféra, že mají dobrý renomé různě po světě a že by se měly snáz vyjednávat nějaké granty, líp spolupracovat s místními organizacemi, ale to Vy už asi máte všechno takhle ...

B: Jo, já si to nedovedu představit. Já si myslím, že když to nějak vznikne, tak že to vlastně jako tu situaci, která tady je, nějakým způsobem neovlivní, nebo nezasáhne, jo? Čili nějaká spolupráce nastavená je a nedokážu si představit: „Tak teda jo, tak budeme fungovat pod jinou hlavičkou.“

A: Jakože ono to není nějak vyloženě závazný, bylo by to spíš jakože třeba byste díky tomu měli přístup do nějaký databáze, kde byste měli kontakty po celém světě na různý neziskovky ...

B: To si myslím, že přes tadyto jako vůbec ...

A: Nepotřebujete?

B: Jako potřebujeme, ale ne tadytím způsobem. Když budu chtít kontakt na nějakou neziskovku nebo na cokoli, tak si to dokážu, podle mě, sehnat jednoduše, než že to bude pod hlavičkou nějaký ... něčeho.

A: Nebo já nevím, jestli jsem Vám to pojmenovala pod hlavičkou. Samozřejmě, že byste byli nadále ...

B: Já vím, jak to myslíte. Ale právě nemyslím si, že tadyty věci ten svět zjednodušou, no. Myslím si, že to je víceméně věc, která ten svět možná zesložití ještě.

A: To je paradoxní teda, když se snaží o to, aby se nějak usnadnila spolupráce a sdílení informací.

B: Já vím, ale vznik zastřešující organizace ... tedkon tady vznikla nová zastřešující organizace pro neziskovky, tak jako nemám pocit, že by nějakým způsobem zjednodušila komunikaci mezi jednotlivěma neziskovkama. Jako vůbec. To prostě kdyby to nebylo, tak to není. Když to je, tak to je. Jako jo, jsou tam nějaký lidi, co mají práci navíc s řízením té organizace, ale že by to něco zjednodušovalo nebo nabízelo nějaký nový možnosti, tak prostě nenabízí, no. Takhle mám pocit, že to je se spoustou dalších věcí. Nehledě na to, že ... ale to mě nezajímá jako organizaci, to říkám sám za sebe, ale to určitě bude znamenat nějaký omezení pohybu v těch Jizerkách nebo něco takovýho. Nebo ne?

A: To si nemyslím.

B: Tak v tom případě to je dobře, protože já třeba od té doby, co je Český Švýcarsko parkem národním, tak já jsem tam nebyl. Protože když tam nemůžu jít do lesa a přespat tam, tak co bych tam dělal? Jestli mi tohle zakážou v Jizerkách, tak co budu dělat?

A: To zase ta biosféra má hodně jinou povahu, než chráněný území.

B: Já vím, ale mám pocit, že když se to takhle sváže do nějakých mantinelů ... třeba mám pocit, že tomu Českému Švýcarsku to opravdu, v mejch očích, opravdu uškodilo. Já vůbec nemám

potřebu tam jít. Jsou tam krásný chodníčky, no. Proč by tam měly bejt? Proč maj bejt ve skalách chodníčky?

A: Jasný no, to souhlasím, no.

B: No, tam jsou, no.

A: No, ale to si myslím, že máte zkreslenou představu o tý biosféře.

B: Možná, že jo.

A: Ale za to můžu já, že jsem to špatně vysvětlila.

B: Ne, ne. Já mám spíš pocit, že osobně jsem spíš nastavenej proti jakýmkoliv seskupování, a proto jsem k tomu skepticej, jo? A teď mluvím fakt sám za sebe a ne za organizaci. Musel bych se s tím seznámit podrobnějc. Ale samozřejmě, že pokud uvidíme nějaký smysl, že jo, Člověk v tísní je v nějakých seskupeních, který dávaj smysl. A pokud ten smysl uvidíme, ať už pro ten samotnej rozvoj nebo i pro nás, že jo, protože vždycky je to oboustranný jako ... hledáme oboustranný výhody, tak samozřejmě nebudeme mít problém se do toho nějakým způsobem zapojit. To zas jako říkám otevřeně, že ač jsme dost, nějakým způsobem, vybírávám nebo snažíme se na to koukat ... spíš hledat všechny možný rizika, tak i tak pokud to smysl bude mít, tak ... jo? Není to tak, že bysme rovnou řekli: „Ne, tady něco vzniká, my to smetem pod stůl.“ My se s tím seznámíme, a když pocítíme, že to ten smysl má, tak do toho klidně vstoupíme nebo se budeme nějakým způsobem angažovat, a když to budeme dělat, tak to budem dělat pořádně. Takže rozhodně to není o tom, že bysme rovnou řekli: „Ne, my nic nechcem.“ Ale až to nějakým způsobem bude, tak budeme reagovat na tu situaci, jaká vznikne.

A: Co jsem já nastudovala z těch dokumentů, tak by Vám mohli nabídnout právě to snazší vyhledávání grantů, nebo ty kontakty nebo přístup k literatuře, nebo nějaký možný sponzory, nebo takhle, ale když si stejně až tak neorientujete na firmy, tak by Vám to extra ...

B: Jako jo, orientujeme. Žádáme.

A: Nebránili byste se?

B: Ne, to jako ... ta naše cílová skupina není tak atraktivní, aby ji nějaký firmy podporovaly.

A: Jasně, no. Nebo ještě jedna věc, že snazší přístup k partnerům pro projekty, dozvídat se o různých projektech, ale Vy už asi máte takhle dost práce, co jsem tak pochopila, že jste říkal.

B: No.

A: Tak přemyslím, jestli se Vás mám ještě na něco doptávat. Protože si teda myslíte, že by Vám extra v něčem nemohla pomoci, tím pádem je trošku nesmysl se Vás ptát, čím byste pomohli Vy jim. Jakože já jsem u Vás viděla potenciál v tom vzdělávání, jakože tam taky kladou důraz na vzdělávání, ekologickou výchovu nebo globální vzdělávání nebo klidně i to, co děláte Vy, to by určitě strašně uvítali, kdybyste se takhle nějak zapojili nebo vytváření nějakých informačních brožur a takhle, ale nevím, jestli teda ... jakože samozřejmě, jak se teď bavíme, tak to není nic závaznýho, spíš prostě zjišťuju, jestli Vás to vůbec nezajímá, nebo je možný, že se zapojíte ..?

B: Je, je to možný. Jako jasně. Tak třeba, že jo, my uvažujeme, že bysme se zapojili do nějakých těch místních akčních skupin a jsou oblasti, kde jsme zapojení do místních akčních skupin. Prostě tam to považujem za důležitý, máme pocit, že ty místní akční skupiny jsou vedený dobře, mají nějaký smysluplný základ, tak tam jsme zapojený. Tady třeba s MAskou, jak je na Frýdlantsku, tak tam s tím nemáme žádný problém, jsme v kontaktu, víme o sobě, párkrát jsme se na sebe obrátili kvůli nějakým věcem, takže třeba tady nějaký takový partnerství, který nám dává smysl, prostě podporujem. A pokud tadyto by bylo něco podobnýho ...

A: No, v podstatě naplňuje tadyto, co chcete ... ta biosféra. Vy fungujete i bez ní.

B: No, no, takže ... to si myslím, že je rozumnější. My se snažíme působit u těch klientů, jo? Pokud to funguje samo, nebo nevím, ta rodina má nějaký svůj mechanismus, jak tu situaci vyřešit, tak ho samozřejmě rádi podpoříme, ať si to vyřešej sami, i když třeba trošku jinak, než bysme to vyřešili, navrhli my a vyřešej to. A takhle si myslím, že by to mělo fungovat i v nějakých jako širších komunitách a tak.

A: Jasně. Tak ještě se Vás přeci jenom doptám. Kdyby teda ta biosférická rezervace pak někdy existovala, tak se dá předpokládat, že budou probíhat nějaký setkání, tak těch byste byli ochotní se účastnit? Jako že se tam budou řešit nějaký socioekonomický a ekologický problémy.

B: No, jako určitě by to nebyla naše nejvyšší prioritá. Prostě těch setkání máme spoustu v rámci ty naší hlavní činnosti a pokud by byl nějaký čas, tak klidně, jo, ale rozhodně by to nebyla nejvyšší prioritá. Prostě prioritou by měly jiný setkání.

A: To si myslím, že se ani neočekává vyloženě ... Dobře. A ještě ... teď je samozřejmě snaha, aby vznikaly nějaký mezioborový projekty, protože právě se klade důraz na to, aby se na to pohlíželo komplexně, o tom už jsme se bavili, tak kdyby byly nějaký ty mezioborový projekty, tak jestli byste byli ochotní se zapojit. Vy třeba naplňujete tu sociální stránku, tak jestli byste byli ochotní spolupracovat třeba s nějakou ekologickou organizací?

B: Jo, jo. My jsme takhle chtěli spolupracovat ... nebo to vzniklo ze strany Čmeláka, jo? Oni mají nějakou sociální firmu a potřebovali tam nalákat nějaký lidi, nebo vytipovat si v terénu ... ono to teda nakonec nevyšlo, jo, ale více méně jsme byli domluvený tak, že my vytipujeme nějaký naše

klienty, který jsou schopný tý práce v sociální firmě a ty lidi potom měli jít sázet stromky někam do lesa. Takže v takovémhle nějakém modelu jsme schopní fungovat.

A: A do případného školení těch místních obyvatel nebo třeba víc spolupracovat se školama, to byste taky byli ochotní, nebo ..?

B: Teď nevím na čem.

A: Kdyby ... to jde právě o ten samotný začátek, kdybyste spolupracovali s tou biosférickou rezervací a zapojili se do nějaké té sítě, tak kdybyste třeba pro tu biosférickou rezervaci dělali nějaký otevřený školení pro místní obyvatele. Že by to byla ještě jedna aktivita navíc, že byste udělali ještě třeba dvakrát za rok nějaký školení nebo nějakou globální výchovu a bylo by to volně přístupný pro místní obyvatele v rámci snahy vzdělávat.

B: No já vůbec nevím, jestli bysme to uměli jednak ...

A: To samozřejmě záleží na tom, co Vy můžete nabídnout, to uvádím jako příklad.

B: My můžeme nabídnout fakt ouzkej segment nějakých služeb, jo?

A: Jakože vidím potenciál jak jsme mluvili o těch školách, tak že ještě víc takhle vzdělávat ty děti a připravovat pro život.

B: No, záleželo by na konkrétní věci jako, jo. Já prostě nemůžu říct ani jo, ani ne, protože my se většinou fakt snažíme ty věci posuzovat v tom okamžiku, ve kterým přijdou, to je jedna věc. A druhá věc je, že hledáme prostě tu smysluplnost, no. Takže pokud by to přišlo ve vhodným okamžiku, my bysme prostě měli volný kapacity a nějaký nadšení a viděli bysme nějaký smysl v tom, tak proč ne.

A: Tak ještě si projdu, jestli jsem na něco nezapomněla. Ještě jsem se vlastně chtěla dozeptat, v návaznosti na tu biosférickou rezervaci, že teda momentálně existuje v Krkonoších, tak že jsem dělala průzkum kromě Jizerek i v Krkonoších, jaký tam jsou neziskovky, a zjistila jsem, že jich tam extra moc není. Ale chtěla jsem se zeptat, jestli přeci jenom spolupracujete s nějakou z Krkonoš ... a ještě proč si myslíte, jestli máte nějaký názor na to, proč jich tam je tak strašně málo.

B: To vůbec netuším.

A: Že jste sám říkal, že tam nepůsobíte proto, že je to pokrytý, ale zároveň tam vlastně těch neziskových organizací až tak moc není. Tak nevím, jestli tam jako není potřeba ...

B: Jo, tak to fakt jako vůbec netuším, jaká je situace v Krkonoších.

A: Nespolupracujete a ani to nějak nezkoumáte.

B: Ne, ani to nijak nezkoumáme, protože ...

A: Už takhle toho máte moc, je mi to jasný.

B: Jo, jo, jo. Máme právě ten trvale udržitelný rozvoj, že se prostě nemůžeme rozvíjet donekonečna a zodpovědně jsme se rozhodli, že nebudeme nabobtnalá organizace. Jako jo, já si myslím, že jsou organizace, který se chytanou nějaký příležitosti a i na druhým konci republiky, a to si myslím, že je velmi neuvážený krok, jo, mít sídlo ... my taky máme sídlo někde jinde, jo, ale mít prostě mít tu podporu strašně daleko, to mi přijde jako nezodpovědný, jo. Já si myslím, že jsou místa, kam bysme se ještě mohli rozšířit, jako Tíseň, ale na druhou stranu ta zodpovědnost nás nutí, tak ... my jsme třeba měli nabídku přijmout minulej rok dvacet lidí, jo, čímž by se kapacita naší pobočky zdvojnásobila a působila by tady po celým kraji, ale já jsem si říkal, a bylo by to jenom na rok, jo, já jsem si říkal: „A co po tom roce? Těch dvacet lidí zase propustím? Co ty klienti?“ A přišlo mi to fakt nezodpovědný, tak jsme tu možnost odmítli, protože mi to nepřijde udržitelný, ten rozvoj. Přijde mi to fakt nezodpovědný, něco začít, rok to dělat a pak říct: „My nemáme prachy, my odcházíme.“ Radši to budu dělat, poskytovat v menším rozsahu, ale budu vědět, že nějak přežiju i těžký období, který můžou nastat.

A: Jasně, rozumím. Rozhodně souhlasím.

B: A proč to takhle je? Já nevím. Já si myslím, že u nás je to furt tak, že ty malý neziskovky stojí na nějakých jednotlivcích, no. A záleží zas na tom, jak ty lidi jsou akční, jak je podporují třeba místní radnice. Já jsem třeba z vesnice, kde jsou dvě takovýdle malý neziskovky, který dělají něco v okolí jenom. A dřív ty spolky, to bylo běžný, že jo, že ty lidi se sdružovali v nějakých spolicích. Teď se to postupně rozvíjí, ale ...

A: Tak takhle asi ... nebo ještě se Vás zeptám, jestli třeba něco chcete třeba dovysvětlit, extra moc se mi to nepovedlo Vám to vysvětlit.

B: Ne, povedlo právě. Já mám pocit, že jste mi to vysvětlila až tak dobře, že jsem byl okamžitě v odporu.

A: No právě že jsem z toho byla úplně zaskočená.

B: Ne ale tak to je fakt tím nastavením.

A: Ale rozumím Vám, že toho už máte takhle dost. A mám pocit, že to funguje tak, jak máte, i bez toho. Možná že to bude spíš vhodnější pro ty menší neziskovky, protože Vy jste fakt svébytní. Tak a ještě teda jestli máte pocit, že jsem se zapomněla na něco důležitýho zeptat? Co bych třeba ještě měla vědět o Vaší organizaci?

B: Ještě možná kolik nás tady je.

A: Jo, to jsem se ještě určitě chtěla dozeptat.

B: Teď momentálně nás je dvanáct, tady v Libereckém kraji. Ještě před rokem a půl nás bylo kolem dvaceti.

A: Klesá to.

B: No, je to tak jako různě. Byl čas, kdy to stoupalo zase, takže těch dvacet bylo fakt jako myslím maximum, co nás tady bylo. Takže to byl takovej vrchol a teď to trochu klesá.

A: A jinak teda, našla jsem si, že existujete od roku 2002 a pořád platí, že máte formu o. p. s., že jo?

B: Jo.

A: Ještě bych se zeptala na ty dobrovolníky. Dvanáct je stálých členů?

B: No, dvanáct zaměstnanců.

A: A těch dobrovolníků, kolik máte? Nebo se to nedá?

B: Ne, ne, jako dá. Ono se to taky dost mění, protože to jsou dost často studenti, který, já nevím, mají problém ve škole, tak přestanou dělat dobrovolníky. Takže ty stavy jsou jiný každých čtrnáct dní a zase někdo jinej přijde a to ... je to kolem deseti lidí teďka. Deset až patnáct můžem říct.

A: A ještě jestli bych se mohla zeptat, potřebuju i nějaký informace přímo o Vás. Můžu je pak samozřejmě anonymizovat. Potřebovala bych vědět věk, vzdělání, zaměstnání a rodinný stav. Jakože zaměstnání teda vím, že jste ředitel pobočky tady liberecké.

B: No, rodinný stav ženatý, věk 38 let a škola, že jo. Bc. Sociální práce.

A: Magisterská?

B: Ne, Bc. Tam by mě nikdo nedostal. To bych neudržel tolik informací.

A: Taky si říkám, jestli to zvládnou. Snad jo.

B: Chodit do školy je ztráta času. No já se těším na tu práci. Byla byste možná první, kdo mi ji pošle.

A: Já doufám, že z toho něco vyleze zajímavýho. Každopádně moc děkuju.

doplnění informací e-mailem:

A: Byli byste byli ochotní zapojit se do návrhu fungování biosférické rezervace (měla by být snaha zapojit všechny důležité skupiny do samotného vzniku biosféry, aby mohly říct svou představu, jak to má fungovat)?

B: Ano byli pokud to bude ku prospěchu obou dvou stran. Zároveň naše vynaložená energie musí být úměrná výsledku.

A: Jak byste definoval občanskou společnost v Jizerských horách? Funguje zde podle Vás něco jako "dobré" společenství (lidé si důvěřují, spolupracují atp.)?

B: Myslím, že tady takové snahy jsou, ale není jich moc. Jsou tu spolky, které fungují hodně lokálně a jsou vyhraněné na určité činnosti. Bohužel o činnosti těchto spolků není příliš slyšet. O jejich existenci se dozví pouze ten kdo se po tom hodně pídí.

K doplnění mých údajů 3 děti a střední průmyslová škola sklářská Nový Bor.

Čmelák – Společnost přátel přírody

A: Začneme Vaší organizací. Nejdřív by mě zajímalo, co bylo motivací k založení organizace?

B: Motivací k založení byl stav lesů v Jizerských horách – to je asi přesně to, co chcete slyšet.

A: Ano.

B: Já jsem úplně přímo u založení nebyl. Vznikli jsme roku 1994, já tu jsem od roku 1998. Co jsem slyšel od našeho slovuutného pana předsedy, tak zde byla jasná potřeba změnit strukturu lesů v Jizerkách z těch smrčín na smíšený lesy, ale tehdy se naráželo na nedostatek sadebního materiálu. Bylo zde povědomí, že místní genofond není kde sbírat, není z čeho pěstovat sazenice atd. atd. To se mu nelíbilo, svou diplomku zpracoval na téma mapování dospělých jedlí v Jizerských horách. Já jsem v tom potom pokračoval, když jsem nastoupil. Z těch jedlí, a posléze nejen z nich, se potom začaly dělat i jiný vzácný dřeviny – jilmy, tisy ad. Na podkladě těchto mapování se začala sbírat semena, obnovili jsme sedm malých lesních školek, který byly už zrušený. Začali jsme pěstovat sazenice. Ty jsme prostřednictvím Lesů ČR začali dostávat do Jizerek, protože Jizerský hory jsou v pohraničí, tak tam, já nevím, 99 % lesů patří Lesům ČR a jenom to zbylé 1 % patří na té vrcholové plošině soukromníkům nebo obcím. Prostřednictvím Lesů ČR jsme se potom snažili sazenice dostávat do lesa. Ono to šlo čím dál hůř a hůř a hůř. Přestože jsme ty sazenice měli vypěstovaný, tak do těch lesů Jizerských hor se moc nedostávaly, protože tam začaly být dlouhodobější smlouvy mezi Lesama ČR a mezi jejich dodavatelem. A navíc tento původní genofond začaly pěstovat i velkoškolky – jedna je v Novém Městě pod Smrkem, jedna byla v Hodkovicích, ale ta už je zrušená. Tak ty se taky začaly specializovat na místní genofond. Takže sazenice, který jsme měli vypěstovaný v Jizerkách, se do těch Jizerek těžko dostávaly, tak jsme začali rozšiřovat svoji působnost i na další lokality tady v regionu. Dostali jsem se potom od lesů i na další biotopy – navázali jsme na to ekologickou výchovu, práci s dobrovolníky atd. atd. V Jizerských horách teď působíme v omezený míře, jenom se tam dostávají některý naše vzácnější dřeviny – jilmy, tisy,...

A: A jaký je cíl Vaší organizace?

Mohl bych tady říct nějaký obecný ... protože my jsme toho v našem top období, které už pominulo, jsme toho dělali fakt hodně. Dělali jsme praktickou ochranu přírody, dělali jsme to pěstování sazenic, zachovávání genofondu těch dřevin, dělali jsme ekologickou výchovu v mnoha aspektech, od mateřských škol až po pedagogy, dělali jsme občanský aktivity, měli jsme vlastní mateřský centrum. Pořád ještě děláme protikorupční aktivity. Opravdu jsme toho dělali hodně. Takže kdybych měl říct ten obecný cíl celého sdružení, tak bude znít hrozně obecně.

A: Takhle to klidně stačí, jak jste říkal.

B: To jsou to oblasti než cíl. Ale kdybych měl říct teď v současný době, na co se specializuju, tak to je ... jak to říct, aby to neznělo jako kliše. Je to obnova přírodního stavu různých biotopů na konkrétních lokalitách. Většinou ty lokality sami vlastníme, máme šedesát hektarů vlastních pozemků. Takže na těch konkrétních lokalitách obnova přirozeného stavu, návrat k přirozenému stavu, zvyšování biodiverzity, zvyšování výskytu vzácných a chráněných druhů a na tohle na těch konkrétních lokalitách navázaná ekologická výchova – práce s dobrovolníky, zapojení veřejnosti do praktický obnovy, do tý praktický práce. Většinou je to tak, že v rámci toho pozemkovýho spolku, to je druh ochrany. Pozemkový spolek je, že to sdružení má věcný práva ke konkrétnímu pozemku – buď ho vlastní, nebo ho má dlouhodobě v nájmu. Tomu se říká pozemkový spolek. Tak na těchto lokalitách pozemkovýho spolku ... teď nevím, co jsem chtěl říct, to je jedno. Prostě máme šedesát hektarů pozemků, v tomhle tom jsme největší neziskovka v republice, co se týče vlastnictví pozemků, tak na těchto konkrétních lokalitách ... jo, už vím, co jsem chtěl říct. Většinou ty pozemky, který získáváme, tak získáváme málo hodnotný, bezcenný přírodně, ale s potenciálem. Na ještědském hřebenu máme třicet pět hektarů smrkový monokultury, hnusný, na špatný lokalitě, okousaný od zvěře, v hrozným stavu. A tyhle biotopy v tom špatným stavu aktivním managementem, aktivní ochranou přírody, přeměňujeme na stav přírodě blízký, se zvýšenou biodiverzitou. To samý např. v Jablonném, tam jsem byl dnes dopoledne, tam jsme koupili šest hektarů zanedbaných rákosin se skládkama. Uklidili jsme skládky, vyhloubili jsme tam osm tůň, managementem tam ty rákosy a orobince a další ... tam udržujeme takovej příměstský park, děláme tam mola, lávky, lavičky, dosazujem různé druhy vzácných rostlin. Děláme tam místo, který je jednak pěkný pro lidi, ale výborný biodiverzitně, oproti těm rákosům, který tam byli předtím, je to nebe a dudy. Takže tak.

A: To je zajímavý. Vy teda vykoupíte znehodnocený pozemek a pak si ho necháte, i když už napravíte, nebo ho od Vás třeba město odkoupí a už se o to nějak stará?

Ne, my jsme rádi, že ten pozemek máme.

A: Tak to se pořád rozrůstáte.

Už ne tak docela. Nejlepší způsob, jak ovlivnit stav nějaké lokality, je jí vlastnit. Kdybychom to předali městu, tak nemáme žádnou záruku, co s ním bude dál. A ani k tomu není důvod. My jsme do toho dali peníze, dlouhodobě do toho dáváme. A hlavně ty projekty většinou nikdy nedosáhnou cílového stavu, pořád tam je co měnit, na čem pracovat, nebo to alespoň ponechat přírodě a dívat se na to. V tom Jablonném, to máme asi deset let, v Poještědí ty mokřady, a za tu dobu tu bylo už

asi patnáct projektů, různě velkých a píšem další a další věci. Děláme tam průhledy, ještěřkovníky pro ještěrky, necháváme tu torza ze starých dubů, aby v nich mohli žít brouci a ptáci. Pořád tam jde co vymýšlet, pořád je co zlepšovat.

A: Jakým způsobem zapojujete veřejnost a školy? Ukazujete jim přímo, jak se dá zlepšovat životní prostředí?

Děláme tam různé exkurze, na tom Ještědském hřebenu máme hodinovou exkurzi, v lesích děláme čtyřhodinovou exkurzi, kde to všechno vysvětlujem, co Vám tady povídám. Proč, jak se to dělá, co způsobuje ten špatný stav, co tu byl, co způsobíme my tím, co tam děláme, vysvětlujem přírodní principy atd. To je jedna věc, exkurze. Druhá věc, děláme dobrovolnické akce pro širokou veřejnost. To znamená, že veřejnost přijede, dostane do ruky nářadí, nebo dostane rybářský overal, vlezte do vody a vytrhává orobinec nebo seká rákos, nebo hrabe trávu a seká, sázej v lese stromy, sázej oplocenky, natíraj sazenice proti okusu zvěří,... Takže to je druhá varianta. Třetí varianta, to je taky něco mezi tím – my děláme firemní teambuildingy. Docela se nám to daří, máme dokonce větší poptávku, než kolik dokážeme naplnit. Přijede firma od 5 lidí do 200 lidí. Přijedou tam a dělají tam v podstatě dobrovolnictví. My jim uděláme exkurzi a pak tam pracují tři hodiny, čtyři hodiny, já nevím, kolik chtějí. Zkusí si to a pochopí, proč to dělají a udělají spoustu práce. Pak jedou domů nebo si opečou na ohýnku buřtíky nebo uděláme raut v hospodě. Podle požadavků. A pak jedou domů a my máme hotovou práci. A oni jsou tím zateambuildovaný.

A: Paráda. Takhle co jste vyjmenovával ty oblasti, kterým se věnujete, tak máte pocit, že jste v tom úspěšní? Nebo je potřeba ještě v něčem pokročit?

B: Co se týká pozemků, tak bych řekl, že ty dva projekty, ty lesní, ten prales a ten mokřadní, ty mokřady Jablonné, tak ty se nám dost dařejí. To pozoruju podle ohlasu lidí, co tam chodějí. Teď jsme tu zrovna měli norskou návštěvu, norský odborníky. Diskutovali jsme s nimi management a vypadali, že jsou dost nadšení. A to už jezdí tři dny po České republice po různých takových lokalitách, jo? Nicméně, kam bychom chtěli dál směřovat, tak v těch 60 hektarech, který máme, tak máme ... asi 50 hektarů jsou lesy, protože na těch lesech jsme začínali, tam je ten nový prales, a do zbylých 10 hektarů patří Jablonné, mokřady, máme kilometr potoka, máme jeden lesní rybníček a pak máme orchidejovou louku v Jizerských horách, pak máme horský louky... Ale ještě to není ... ještě by s tím šli dělat další věci. Třeba ještě nemáme žádnou step. Ta by se mi líbila, kdybysme ji měli, kdybysme koupili nějakou step. Mohli bychom dělat další exkurze a ukazovat nové biotop a ukazovat, co se na něm dá dělat, aby se zlepšil. A nebo se dají ty jednotlivé pozemky, který máme a na kterých toho zatím děláme málo a nárazově, tak se dají rozvinout do velkého projektu typu nový prales a typu mokřady Jablonné. Tam směřuje už roky desítky projektů, dělá se tam toho opravdu hodně a vede tam hodně exkurzí a dobrovolnických akcí. Ostatní pozemky jsou většinou menší, dostáváme se na ně míň často a těch akcí pro veřejnost je tu minimum, nebo žádný. Takže ty pozemky by se daly rozvíjet, dali by se rozšiřovat. Dal by se z nich udělat takový velký projekt jako jsou ty dva velké.

A: Spolupracujete teda i s vědci.

B: S kdekým.

A: To je ideální. I s jinými neziskovými organizacemi? Nebo spíš univerzity, vědci, obce a tak?

B: Spolupracujeme s různěma organizacema. Tady v regionu s neziskovkama, to je takový přirozený, protože máme podobný cíle v podobných lokalitách. Ale je to takový ... není to přímá spolupráce, je to spíš „mimoděk“ spolupráce. Co se týká vysokých škol a univerzit, tak ty k nám jezdí různě na exkurze, ale že bychom s nimi měli nějaký dlouhodobý projekt, tak to zatím taky ne, i když o tom už dlouho uvažuji, že by dělali nějaký dlouhodobější monitoring v tom lese. Že by tam monitorovali nějaký změny výskytu kdečeho. O tom už dlouho uvažuji, ale ještě to nedospělo do cíle. V těch mokřadech, tam teda nespolečně spolupracuju s univerzitou, ale tam spolupracuju se spoustou zdejších odborníků – zoologů, botaniků, vodohospodářů atd. Ty to teda už průběžně mapují, to už chvilku běží. První mapování proběhlo ještě, když tam byl jen bezcenný rákos, a zrovna letos se tam dělá, ve vegetační sezóně, mapování pro srovnání s původním stavem. Ale to vidíme už na vlastní oči, že je tam rozdíl jako kráva.

A: V rámci zahraničí to jsou ty vědci, ale nějaký neziskovky ...

B: V rámci zahraničí taky docela fungujeme. Už jsme měli několik projektů v rámci Cíle III, což je evropské operační program přeshraniční, mezi Saskem a ČR. Máme výhodu, že jsme v pohraničí, takže můžeme tedy získávat prachy, na který si těžko sáhnou neziskovky ve vnitrozemí. Máme jednu stálou partnerskou organizaci ze Sankt Marienthalu, která dělá trošku míň ten management a tu praktickou ochranu a trochu víc tu ekologickou výchovu a konference a takový. Oni tam mají klášter a v něm dělají hlavně ty konferenční a setkávací věci. S nimi už jsme měli několik projektů. Týkaly se pozemkových spolků, obnovy krajinných struktur v česko-saském příhraničí, soustavy Natura 2000, který jsme se taky věnovali a když začínala, tak jsme ji propagovali, protože tady ten náš pozemek na Ještědu je zahrnut do jedny evropsky významné lokality Natura 2000. Občas máme nějaký projekt z norských fondů, teďka máme dva projekty z norských fondů a jeden ze švýcarských fondů. Ale partner je jenom vtom norským projektu a ten tu zrovna dnes byl na konzultaci. A jinak ze zahraničí ... Byli jsme několikrát na exkurzi v Sasku a v Bavorsku u různých

organizací typu pozemkových spolků, protože jsme jednak zapojení tady v celorepublikové síti pozemkových spolků, tady je asi šedesát těch pozemkových spolků, který dělají ochranu přírody na základě vlastnických práv a my jsme jeden z nich. Takže v rámci české sítě vznikají někdy projekty mezinárodní spolupráce a jezdí se na exkurze. Nebo jednou jsme byli na exkurzi v rámci ?Leonarda? – to jsme byli několik dní v Sasku a v Bavorsku a tam jsme pozorovali, jak to dělají oni, jaký mají lokality, co se na nich děje a tak. Ale že by to byli vyloženě naši partneři, to bych neřekl, jo? Spíš to byla naše stáž.

A: Ještě bych se potřebovala zeptat, jak řešíte financování?

B: Složitě. Je to tak, že se od počátku snažíme, aby to naše financování bylo rozstrukturalizované. Nicméně od začátku až do dneška tvoří většinu granty. Ale od začátku, už od roku 1994, děláme firemní fundraising, kterej se už před nějakýma pěti lety dařil docela dost. Měli jsme, abych nekecal, asi půl milionu Kč ročně, ale teď je to zase čím dál horší. Teď byla, jak se tomu říkalo? Ekonomická krize. Lidi se na to rádi odvolávají, takže je to čím dál horší. A čím míň máme peněz, tím míň máme kapacit na to, to shánět. Potom máme individuální dárce. Těch jsme měli nejvíce asi 700 – takových, co dali ten rok. Spoustu jich máme pravidelnejch, že přispívají měsíčně nebo ročně. Teď bych řek, že je stav tak mezi 400 a 500, nevím přesně. Zase to je hodně odvislý na tom, kolik máme kapacit na to, abysme se jim věnovali. Když jim člověk jednou za rok pošle dopis, tak samozřejmě postupně odpadají. Když se jim věnuje pravidelně, tak si je udrží. Ještě další zdroj byl, když jsme měli ty školky, tak jsme pěstovali sazenice. Sazenice se prodávali, z toho se dali získat nějaký peníze. Nicméně školkám jsme se přestali věnovat, protože jsme zjistili ... my jsme je od začátku měli koncipované jako bioškolky – žádná chemie, žádné skleníky, ruční práce, žádná těžká mechanizace, pesticidy, žádné herbicidy. Ale tyhle školky nemůžou konkurovat běžnejm školkám, jo? My tu sazenici pěstujeme šest let, oni ji mají stejně velkou za dva roky. Takže jsme zjistili, že ty školky pořád dotujujeme, takže už je utlumujeme a spíš doprodáváme, co v nich ještě je. Nejspíš je úplně zavřeme, nebo si je necháme na speciality typu tisy, jilmy apod. Takže z toho jeden čas byly příjmy, ale stejně vysoký byly i výdaje, možná i vyšší. Takže nevím, jestli to uvádět jako zdroj financí neziskové organizace. Takže se dostávám k těm grantům. Granty, bych řekl, v současné době tvořej třeba ... nejsem vrcholovej manažer, abych to věděl z hlavy a Vy si to můžete přečíst z výroční zprávy, ale já bych řek, že třeba tak tři čtvrtiny rozpočtu. Zás nevím, jak je vysoko. Mívali jsme kolem 12 milionů poslední roky a myslím, že to bude podobný. Možná o něco nižší, protože jsme se teď hodně zeštíhovali. Takže tři čtvrtiny z dvanácti milionů tvořej granty a ty jsou různý.

A: V rámci republiky, v rámci kraje, v rámci EU, všechno možný.

B: Přesně tak. Můžu to vzít odshora – Evropská unie. Dobré granty byly z Cíle III – přeshraniční granty. Ty byly schopný zaplatit i lidi i různý měkký věci. Dalším zdrojem byl operační program pro životní prostředí. Ten je pro nás úplně na prd, protože ... no, jak se to vezme. Je to složitý, jsou to dva pohledy. Oni sice zaplatí výsadbu sazenic, ale já se jednomu projektu věnuju čtyři roky, je s tím strašný přípravy, administrativy. Když ty projety děláme čtyři najednou, tak to zabere celého člověka, ale není tam ani koruna na ty mzdy. Nic, ani koruna. Oni zaplatí jenom tu firmu, kterou v rámci toho výběru vybereme, tak jí zaplatí za to, že ty sazenice dodala a že je vysadila, jo? S výběrkama jsou hrozný vopruzy, musí vyhrát nejnížší nabídka. Nejnížší nabídka znamená, že to je vždycky podvodník, šmejd, kterej na to najme cikány, člověk nad nimi musí stát každej den a kontrolovat je. Když to neudělá, tak to dopadne špatně, ale zodpovídám za to já a za to dostanu pokutu. Takže nejenom, že na tom sdružení čtyři roky pracovalo, ale ještě za to bude platit. Když se to děje na našich pozemcích, tak je to dobrý, tak jsme alespoň zhodnotili naše pozemky. Ale když ty operační programy děláme na cizích pozemcích jenom proto, že chceme vylepšit přírodu, tak člověk se tomu čtyři roky věnuje, nic z toho nemá, ještě ty lidi musí přesvědčovat, že pro ně dělá dobro a že musí zaplatit část kofinancování, pokud je k tomu vůbec přesvědčí. A pak ještě čeká, jaký dostaneme pokuty od Státního fondu životního prostředí. Takže operační programy životního prostředí, my už do toho asi nepůjdeme. Teď se vyhlášou nový. Pokud se nezmění podmínky, jako že se asi nezměněj, že to bude zase financovat jenom ty tvrdý věci, tak my do toho na 99 % nepůjdeme. Další projekty jsou státní – Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo zemědělství. Když budu mluvit teď pouze o přírodních věcech, ne o občanských a ekovýchovných věcech, to jsou další.

A: Můžete mluvit i o nich.

B: O nich toho vím málo. Určitě ekovýchova dává něco ... dávali jsme na Ministerstvo práce a sociálních věcí, něco jsme dávali ... něco bylo od PVK?, to je operační program pro vzdělávání pro konkurenceschopnost, nebo něco takovýho.

A: Když tak takový detaily zase nepotřebuju.

B: Dobře. Prostě do ekovýchovy plynuly nějaký peníze od státu z různých ministerstev a do tý přírody žádáme pravidelně na Ministerstvu životního prostředí, dva až tři projekty, podle toho, kolik jich ten rok dovolujou. Loni jsme měli jeden projekt od Ministerstva zemědělství. To jsou docela dobrý projekty, protože ty ministerstva nejsou nesmyslně byrokratický. A taky tam jsou schopný zafinancovat ty měkký věci. Další zdroj, který je taky Státní fond životního prostředí, to je podobný

jako to ministerstvo. To jsme taky měli několikrát, to je docela dobrý. Ještě jsem zapomněl přeshraniční projekty - norský a švýcarský fondy. Teď nám běží dva norský projekty a jeden švýcarskej. Ale je tam strašná administrativa, hlavně co se týče dokazování uznatelných nákladů. Tam je to dohnaný do takový absurdity. Tím, že to jde přes hodně stupínků, a každé stupínky se chce pojistit, tak to ještě zpřísní, tak my když chceme koupit buřty pro dobrovolníky, tak musím vzít foťák, jít vyfotit do dvou supermarketů, kolik tam stojí buřty, aby ty moje buřty byly levnější, jo? Aby se po nich mohli dobrovolníci zblejt, protože ty nejlevnější se samozřejmě nedají jíst. A tohle musím dělat u každé položky v rozpočtu. A když během toho roku a půl mám 300 nákladových položek a u každé děláme tohle to, tak já tím strávím dvě třetiny času, který bych věnoval tomu projektu. Tím, abych dokazoval, že jsem neokradl donátora drahým nákupem. Je to na úkor skutečnějších a důležitějších výstupů projektu. Ale hlavně tyhle projekty ... pryč je doba, kdy ty mzdy tam byly normálně nahodnoceny. Oni nechtějí nahodnocovat mzdy v projektech, takže jsou spíš podhodnoceny a ještě když k tomu člověk přičte tohle, tak v těch úvazcích, která tam má, se to nedá zvládnout. Dřív se to dělalo tak, že se sehnaly tři projekty, který byly podobný a navzájem se kofinancoval, což teď už prakticky nejde. Švýcaři se nesmí kofinancovat vůbec ničím. Dokonce ani když od nich nevezmu ani korunu z rozpočtu a udělám akci pro veřejnost na lokalitě, která je v projektu, a bude splňovat všechny cíle, který jsou v projektu, tak je nesmím vykázat, přestože od nich nechci ani korunu a přestože jsem ji uskutečnil. Je to absurdní. Takže u těch přeshraničních, u těch švýcarských fondů a tak, bych řekl, že po letošních zkušenostech budu taky silně uvažovat, jestli u nich budeme ještě někdy žádat. A potom se dostanu o úroveň dál, to je kraj, obec, malý nadace. To jsou zdroje, který jsme dřív dělali, ale už je prakticky neděláme, protože se nám to nevyplatí. Jsou to tak malý peníze a je tam tak velká konkurence různých skautských oddílů a škol, tam podává kdekdo. Takže pravděpodobnost úspěchu je malá a nám se nevyplatí do toho investovat, za ty malý peníze. Občas někam něco podáme, abysme zakofinancovali tyhle velký projekty, ale jinak ... je toho dost málo. Snad jsem řekl všechno a jsem zvědavěj, vůbec Vám to nezávidím. Jak to z toho budete vytahovat.

A: Ještě bych se vrátila ... zaujaly mě ty protikorupční aktivity. Říkal jste, že se tomu pořád ještě věnujete ...

B: O těch toho naštěstí moc nevím. Je to u nás ve sdružení dost rozporuplný téma, nicméně je děláme už třeba šest osm let. Hlavní, kdo se jim věnoval, je náš předseda, kterej současně působí v politice. Chvilu tu dělal primátora, teď tady dělá náměstkyně na radnici pro kdecu. Je to jeho hlavní téma, protože on se dostal z nezisku nejdřív do různých komisí jako posuzovatel, zjistil, jak to nefunguje tak, jak by mělo, tak to chtěl změnit shora a dostal se od životního prostředí ke všemu a zjistil, jak je to všechno provázaný. Liberec je v tomhle žumpa. Myslím, že málokde v republice je taková provázanost samosprávy a konkrétních firem, hlavně stavebních. Takže pole působnosti je to dobrý, ale sdružení to přináší řadu nevýhod. Jednak díky tomu se u části veřejnosti ... ono to polarizuje, když reje do projektů ODS a ČSSD, kde tady je to provázaný, tady nejdou proti sobě, tady mají rozdělný sféry vlivu a rozdělný své stavební firmy. Takže když do nich reje, tak u zapřísažlých zastánců ODSky a Sociálních demokratů, ty se nedostanou k jádru věci, ale ty se dostanou akorát k tomu, že zjistěj, že je předseda Čmeláka, takže Čmelák je u nich vopdesanej, jo? Tadyty názory jsou hrozně polarizovaný a přestože to je v podstatě osobní aktivita ... no, hlavně jeho a pár kolegů, který už tady s námi ... v podstatě je nevidáme. Oni mají svoje pracoviště a už se to ze Čmeláka odděluje i ve skutečnosti. Už to ani nebude pod Čmelákem, tak stejně jsme s tím spojovaný a řada lidí nás díky tomu nechci říct odsuzuje, ale nezajímá je, co děláme, ale že jsme ty, co rejou do ODSky a Socanů. Možná jste chtěla slyšet něco jinýho.

A: Ne, dobrý. Jakýkoli informace o tom. Pak by mě zajímalo, jaký máte Vy a Vaše organizace vztah k Jizerským horám?

B: Veskrze kladný. Bydlím v Jizerkách, že jo. Na Jizerkách ta naše organizace kdysi vyrostla, a přestože už v nich teď moc nepůsobíme, tak určitě kladnej. My to nemáme moc rozpalcelovaný. My to bereme přírodu jako celek, nebo přírodu tady v regionu jako na celek, takže Jizerky jsou její součástí. A určitě významnou součástí. Dneska zrovna jsem mluvil s paní z Agentury ochrany přírody a krajiny a vymýšleli jsme, co by se dalo dělat za projekty z operáku v Jizerských horách speciálně. Tak jsme vymýšleli ty tisy, protože jich máme ve školkách několik set. Zatím jsme je dostávali do Jizerek prostřednictvím programu Péče o krajinu, ale to byly vždycky desítky. Tak jsme vymýšleli, že by se dal udělat velký projekt, kterým by se jich tam dostaly stovky, a na to by byl ideální ten operák.

A: Tak budu držet pěsti. Pak ještě, jestli Vás napadají nějaké přednosti a slabé stránky Vaší organizace?

B: Jak se to vezme. Kdybyste se ptala různých kolegů, tak by z nich vypadly různý věci. Jedna slabá stránka třeba může být právě ta svázanost s tou politikou a s tou korupcí. Někdo to může brát jako silnou stránku. To záleží na úhlu pohledu.

A: Budu to brát tak, že je to Váš pohled.

B: Druhou slabou stránkou je, ale to mají všechny neziskovky, ta přílišná závislost na projektech, to je jasný, ale to asi nikdy nebude jinak.

Slabou stránkou je finanční situace. Už tu působíme 21 let a z nich 21 let se permanentně zvyšuje náš dluh. Původní předpoklad byl, že s velkými projekty se nám ho podaří nějakým způsobem snížit, ale je to spíš naopak. Silná stránka jsou tu lidi. Dělají tu skvělí lidé, je tu úžasná atmosféra. Proto tu dělám 17 let. Hlavně kvůli lidem. Takhle, ono to není úplně standard. Já tu jsem 17 let, ale kdybych vzal průměrnou dobu ostatních kolegů, je nás tu asi deset, tak průměrná doba těch lidí je dohromady třeba rok a půl, dva. Lidi se tu hodně střídají. Některý odchází s projektama, některý odchází, protože na ně nejsou peníze, některý štvaly ty korupční aktivity, prostě nedokázali to skousnout, tak odešli, některý nemají rádi našeho pana předsedu, protože on je takovej válcovač, silná osobnost, takže některý to s ním nerozhodili, spousta jich šla na mateřskou, protože my zásadně nabíráme mladý holky. Kdybyste šla ke mně na patro, tak tam jsem já a čtyři mladý holky. Ale každopádně se to furt daří, aspoň mně to tak přijde, já jsem optimista, je tu furt skvělá atmosféra a skvělí lidi. Jeden odejde, druhý přijde. Když vezmu silnou stránku z hlediska činnosti, tak bych řekl, že silná stránka je ta komplexnost. Že nejsme jenom neziskovka, která někde lobuje v parlamentu, a nejsme zase jenom neziskovka, která jednou za rok někde poseká louku. Máme vlastní pozemky, o který pečujeme dlouhodobě, děláme tam pravidelnej management, děláme tam exkurze, děláme tam dobrovolnický akce, do kterých zapojujeme lidi, propagujeme to různým způsobem, je to takový ucelený. Je to navázaný na konkrétní lokality, který jsou fakt naše, takže nehrozí, že se někomu znelíbíme a nějaký dlouhodobý projekt bude v háji.

A: To je určitě obrovský pozitivum. Někjaký třetí Vás ještě napadá? Nemusí být tři, jestli Vás nenapadá.

B: Teď nevím, jestli silnou, nebo slabou.

A: Teď jsme u těch silných.

B: Napadá mě, že máme slabou stránku nedostatečný technický zázemí. Bývali doby, kdy jsme měli čtyři auta, jedno z nich bylo terénní. Teď už terénní dosloužilo, dvě osobní taky, takže teď máme jedno osobní auto, který půjde pomalu do šrotu. Takže to je takový nedostatek trochu. Naštěstí máme dost soukromejch, takže jezdíme soukromejma po pracovní cestě. Co dál? Určitě nemáme problém s vizema.

A: To je další otázka. Jaké jsou Vaše vize?

Naše vize jsou takové ... já už jsem tu zmiňoval tu vizi toho pozemkového spolku. Ale jinak je to tak, že naše vize jsou takový, jaký přinese náš předseda. Trošku samozřejmě přeháním, ale nicméně on je fakt velký vizionář a vždycky přijde s něčím, co nám přijde neuskutečnitelný, složitý, nesmyslný, a vždycky se to dotáhlo, vždycky měl pravdu, vždycky to funguje a vždycky je to skvělý. Novej prales vymyslel on, mokřady Jablonné také vymyslel on. On zjistil, že ten pozemek je na prodej, on šel na dražbu a koupil ho. On vždycky přijde s utopistickou vizí a vždycky se to pak dokáže dotáhnout do konce a výsledek je úplně skvělejší. Takže na vize máme předsedu, na ty velký. Ty malý vize třeba my si tady nějak děláme. Každý máme ... já mám ten prales, já jsem lesák, kolegyně má na starosti ty mokřadní věci, ta má svoji malou vizi v tom Jablonném, kam to povede dál, ale na ty velký vize máme předsedu.

A: Tak jo. Tak se můžeme přesunout k další oblasti obecnějších otázek. Jak podle Vás Vaše organizace prospívá společnosti a veřejnému zájmu?

B: Já bych řekl, že na těch konkrétních lokalitách, minimálně, když ne jinde, tak v konkrétních lokalitách rozhodně. V Jablonném to je lokalita, která je 200 nebo 300 metrů od náměstí. Než jsme tam přišli, tak tam na šesti hektarech bylo smetiště a shnilej rákos. Teď tam je špičkovéj park pro procházky místních lidí. Taky tam furt jsou, je tam plno, mládež na kolech, maminky s kočárkami, důchodci o berličkách, pejskaři. Tam je narváno lidma, takže myslím, že pro obyvatele Jablonného je to nesporný. Takže to je jedna věc, ty lidi u té konkrétní lokality, kterou jsme zrevitalizovali. My teda nerevitalizujeme jenom pro přírodu, nevytváříme rezervace, který bysme oplotili a nepouštěli tam lidi, máme motto „Pro lidi, pro přírodu“, takže vždycky to děláme pro přírodu i pro lidi. Snažíme se, aby tam lidi chodili, přestože chceme, aby tam rostly vzácné rostliny a žili vzácná zvířata, tak nikdy to není tak, že bysme to uzavřeli, ale naopak, zpřístupňujeme to lidem. Druhá věc je, si myslím, na poli inspiračním. Jakože to jsou všechno modelový věci, který už před náma určitě někdo někde dělal, ale ne na moc místech, a nebo se o tom moc neví. Minimálně tady v regionu se jedná o modelový věci. Ukazujem: „Hele, koukej, tady ta smrková monokultura ...“ s tou se normálně nic nedělá. To se dělá tak, že se nechá sto dvacet let, udělá se tam paseka a na tu paseku se vysadí pár i jinejch sazenic. My jsme dokázali, že to jde vyměnit i ve čtyřiceti letech, kolik ta monokultura měla, tak tam se dá kotlík a rozsází se to a tak. Takže prostě inspirace pro vlastníky nebo pro správce, který můžou dělat něco podobnýho na svých pozemcích. Třeba u toho pralesa to poměrně dobře to funguje, lidi se nás hodně vyptávají na různý detaily. Máme lidi, který se náma inspirovali a dělají to na svých pozemcích. Zrovna ta slečna, se kterou jsem si Vás spletl, to bude dělat někde na jižní Moravě. Ještě budu přemýšlet dál. Tak protikorupce určitě. Předseda by řekl hned protikorupci, ale jak přispívá lidem, že jo? Šetří veřejný peníze, zabraňuje tunelování veřejných majetků a veřejných peněz. Ekologická výchova, dětičky. To je přece úplně jasný. Děti přivedeme k mokřadu, vyloví si tam pár žabiček nebo pár larev, podívají se do klíče, naučí se ty larvy určovat a zjistí, že tam potkaly čolka. Tak nejen, že pak za týden budou vědět, co je čolek,

ale pěstuje to v nich vztah k přírodě, pochopí, co je mokřad, jaký to má význam, že když je tam bažina, takže má nějaký význam, že to není jen bláto, do kterého se propadnou. Spousta lidí, který s námi dříve jezdili na dobrovolnické akce před dvaceti lety, tak dnes z nich jsou doktoři, inženýři a docenti v přírodních vědách. Víím o konkrétních lidech, který se inspirovali na našem táboře nebo na naší akci, že to je nasměrovalo k tomu, aby studovali přírodu.

A: Myslíte si, že Vaše organizace prospívá i z hlediska sociálního rozvoje Jizerských hor?

B: To by fungovalo, pokud bysme ty peníze neměli z evropských a přeshraničních peněz, kde se všechno musí vysoutěžit na základě nejnižší nabídkové ceny ve výběrovém řízení. Dokud jsme to dělali běžným způsobem, tak jsme samozřejmě zaměstnávali místní lidi, který to měli za barákem, který ty lokality znali a věděli jsme, že to dělají kvalitně. Teď to zadáme firmě, která je z druhého konce republiky, která si sem přiveze svoje Ukrajince, kteří to dělají nekvalitně, a my je nedonutíme k tomu, aby to kvalitně dělali.

Minimálně aspoň Čmelák slouží jako sociální podnik svým zaměstnancům. Teď je nás tu kolem deseti, ale svého času nás tu bývalo dvacet. Tak aspoň těch dvacet lidí mělo kde pracovat, v příjemném prostředí a ve svojí profesi. Přemýšlím, možná jsem to trochu zjednodušil.

A: S tím souvisí i další otázka – jak je to s přispěním ekonomickému rozvoji v Jizerských horách? To s tím souvisí, zaměstnávání místních.

B: Bylo by to zase to samý. Kdyby to bylo na nás, tak bysme pořizovali všechno tady v regionu. A i se o to pořád snažíme. Když máme výběrko, tak oslovujem firmy z regionu. To ale nebrání tomu, aby se přihlásila firma z druhého konce republiky, která samozřejmě vyhraje na základě nižší nabídky. Ale snažíme se udržet peníze tady v regionu. Naštěstí ty sazenice, který sázíme, tak nikde jinde než tady v regionu je nemají. Vlastně je mají v Čerčanech nad Labem. Ale snažíme se je nakupovat tady. Jak ještě přispíváme ekonomicky tady?

A: Tak je mi jasný, že Vy se zajímáte hlavně o ten environmentální rozvoj.

B: My asi ekonomicky nepřispějeme jinak, než se dáme někomu práci nebo si od někoho koupíme zboží. A to se vždycky snaží v rámci regionu, ale děláme to v rámci možností. A: Jak byste zhodnotil společnost v Jizerských horách? Máte pocit, že tu funguje spolupráce, že si lidé věří, jsou si dobrými sousedy,...? Dá se to vyzporovat?

B: Řekl bych, že tady na Liberecku a speciálně na Jizerskohorsku, že hlavním fenoménem je patriotismus. Myslím si, že málokde ... asi na Šumavě a v Krkonoších to možná taky funguje, ale málokde jinde. Je to paradox vzhledem k tomu, že to jsou všechno Sudety, kde je to vykořeněný a kde to všechno jsou poválečný přistěhovalci. Možná tu ten patriotismus nahrazuje ten přirozený ... přirozenou zakořeněnost generací, že to je nějaká saturace. Málokde vychází tolik regionálních knížek různě zaměřených historicky, fotograficky, vlastivědně jako tady na Jizerskohorsku a na Liberecku. To podněcuje všeobecný zájem o přírodu, o historii, o vlastivědu, a na tom si myslím, že je v Jizerských horách postavený všechno. Zasahuje to i chalupáře, který sem jezdí z celých republiky. Zasahuje to i místní lidi, hlavně ty mladý. Co víím od nás ze vsi, tak starší lidi jsou většinou takový nedůvěřivý. Nevím, jak to funguje ve vnitrozemí, kde ...

A: Já myslím, že podobně.

B: Já tady víím, jak nás berou. Jsme mladý a aktivní u nás v obci, máme občanský sdružení, který se snaží o různé aktivity ...

A: Jako přímo v Oldřichově?

B: Jo.

A: Tak to nevím ani, to mi uniklo.

B: My fungujem asi dva roky a moc se nepropagujem. Je to spíš takovej sousedské základ, děláme různé guerilla akce. Nicméně prostě jsme furt náplavy. Sice oni tu žijí teprve od války, takže maximálně jejich tatínek se sem mohl nastěhovat, předtím tady nikdo z nich rozhodně nežil, ale všichni jsme náplavy, jo? Oni tady jsou o čtyřicet let dýl, ale ... (přijde kolegy, řeší zamknutí budovy) Prostě jsme náplavy, přestože oni taky.

A: Vráťím se ještě k socioekonomickému rozvoji. Napadají Vás organizace, který se snaží o socioekonomický rozvoj, ale jako vedlejší produkt mají destrukci přírody?

B: Žádný konkrétní případ mě nenapadá.

A: Tím líp.

B: Připadá mi, že sociálně zaměřený organizace a lidi jsou už svým založením citlivější a současně jsou citlivější i k přírodě. Takže takový paradoxní příklad mě nenapadá. Už mě napadá, ale to je spíš obráceně. To je to, o čem jsem mluvil. Ty zdroje, evropský, norský, švýcarský, národní zdroje, který se snaží přispívat přírodě, tak jdou proti sociálnímu rozměru. Přitom vždycky v těch dotaznících, když se píše ten projekt, tak mají kolonku, jak to přispěje v regionu ze sociálního hlediska. Ale tím, jak mají nastavený ty parametry těch výběrových řízení, tak to jde zásadně proti podpoře místních sociálních skupin. Úplně zásadně. Tím, že tam je jediným výběrovým kritériem ta cena, tak k těm místním se to nikdy nedostane, ta práce. A vsadím se, že v nějakých svých počátečních programových dokumentech na začátku to mají napsaný, že chtějí podporovat místní podnikatele a místní sociální skupiny a bla bla, ale to je úplně mimo.

A: Tak na tom je třeba zapracovat teda. Těžko říct, jestli se to k nim dostane, nějaká zpětná vazba.

B: Mi přijde, že jsou extrémně podezíravý. Já se vsadím, že ze stejných fondů v jiný zemi ty podmínky ani omylem nejsou takhle nesmyslně byrokratický a přísný jako u nás. Teď je otázka, jestli je to tím, že ty český úředníci nad náma se jistě a chtějí být papežtější než papež a chtějí mít jistotu, že se na ně nesveze nějaký průser, tak jestli je to z toho důvodu, že je to přísnější než jinde, nebo jestli Evropa nám dává přísnější podmínky než dá někde v Holandsku nebo Švýcarsku, protože si myslí, že tam se tak nekrađe a u nás krađe každej. Nevím.

A: Pak tedy, co Vám říká pojem udržitelný rozvoj?

B: Všechno, co děláme, děláme s ohledem na udržitelný rozvoj. Je to taková obecná formule, ale je to tak. Trvalá udržitelnost je i v těch přírodních věcech, co děláme. Všechny projekty musí mít nějakou udržitelnost a to, co děláme, k tomu směřuje. Ta smrková monokultura čtyřicetiletá, mladá, vožraná, která by chcipla do deseti let sama od sebe, tak my když z ní uděláme smíšený les, kterej napodobuje původní přirozenou dřevinnou skladbu – věkovou, druhovou a strukturovou, tak to děláme pro trvalou udržitelnost lesa. To samý, co děláme v mokřadech, tak děláme pro trvalou udržitelnost mokřadního ekosystému. A jinak trvalá udržitelnost v kanceláři – jedině tím, že používáme recyklovaný toaletní papír, ale to asi nepřispíváme k trvalý udržitelnosti. Zkuste mi napovédět, co bych si pod tím měl představit dalšího, a já Vám odpovím, jestli to děláme nebo neděláme. Tohle jsou věci, který mě napadly, ale ...

A: Já myslím, že svým způsobem ... Jedná se o socioekonomický rozvoj s ohledem na přírodu, aby se člověk nerozvíjel na úkor přírody, protože tu sám potřebuje pro svou existenci. A taky samozřejmě aby něco zbylo pro budoucí generace. S tím, že my co jsme si říkali definici ve škole, tak to je uspokojování lidských potřeb, těch sociálních, prostřednictvím ekonomických nástrojů a technologií s ohledem na limity přírody a že aby to bylo realizovatelný na všech možných úrovních, ať už místní, nebo globální, tak že je potřeba změnit hodnoty a systém, procesy rozhodování a tak.

B: Tak tohle podle mě dělají všechny ekologický neziskovky. My to v podstatě děláme i obráceně. Když se dostanu do toho Jablonného, tak my to děláme i obráceně, protože tam děláme mokřady, tak to děláme pro lidi, aby teda byl trvale udržitelný rozvoj bla bla bla ... podporujeme šetrnou místní lokální rekreaci. Ale aby ty mokřady byly trvale udržitelný, tak na tom pracujem naopak s lidma. Dělali jsme asi čtyři nebo pět komunitních plánování, kde se bavíme s těma lidma a ptáme se jich, jak by to podle nich mělo vypadat, co oni tam chtějí mít. Aby to jednak odpovídalo, co tam uděláme, třeba tu návštěvnickou infrastrukturu, aby to odpovídalo jejich představám, tzn. aby to využívali, a na druhou stranu, aby si to prostřednictvím toho taky vzali za své a tím pádem, když si to vezmou za své, tak ta lokalita bude míň ničená, nebudou tam odhazovat odpadky, nebudou tam likvidovat odpadkový koše, nebo když to budou likvidovat, tak tam bude víc lidí, který to budou hlídat a který je sprdnou za to. Díky tomu, že si to vezmou za své, tak budem mít větší šanci shánět dobrovolníky na to, aby se to tam kosilo, nebo vytrhával orobinec nebo bla bla bla, takže to je v podstatě taková trvalá udržitelnost naruby. Není to ta příroda pro člověka, ale je to ten člověk pro tu přírodu.

A: Tak teď už bych se přesunula k tématu biosférických rezervací. Pro začátek bych se zeptala, jestli znáte pojem biosférická rezervace? A znáte program Člověk a biosféra?

B: Zním pojem biosférická rezervace, ale že bych z fleku vypotil, kde všude v ČR máme biosférický rezervace, tak to nevypotím.

A: To nemusíte.

B: Bohužel to neznám u vlastní zkušenosti, protože jsem v žádný biosférický rezervaci nikdy nic nedělal. Je to jako ekocentrum ve velkým. Teda biocentrum ve velkým. Biocentra znám, protože na našich pozemcích jich několik máme.

A: Takže Vám nemusím nic říkat a můžu se rovnou doptávat?

B: Klidně mi to řekněte, já si to připomenu.

A: Biosférických rezervací tu máme šest a jednu z nich máme ve vedlejších Krkonoších. A o tu se zajímám ve své diplomce, že právě biosférická rezervace v Krkonoších by se měla v blízké, snad, budoucnosti rozšířit právě o území Jizerských hor.

B: To mi přijde logický, no.

A: Proto tady provádím průzkum. Než se to realizuje, tak je potřeba komunikovat s obcemi, s místními obyvateli, s neziskovými organizacemi. A já právě komunikuji s neziskovými organizacemi. Biosférické rezervace vznikají v rámci programu Člověk a biosféra, což je mezivládní program, který vznikl v roce 1971. Jedním z cílů je vytvoření společenskovední a přírodovědné základny, aby se člověk uměl správně rozhodovat, aby svým konáním neničil přírodu a uměl se s ní harmonizovat a domýšlel důsledky svých činů. Biosférická rezervace se snaží taky, mimo jiné, chránit tu biologickou rozmanitost, což dělá prostřednictvím toho, že po celém světě jsou vyhledávány rozsáhlejší plochy biomů. Takže se to vždycky vybírá podle toho, kde je nějaká rozsáhlá část biomu, což tady budou pravděpodobně lesy, protože tady je to hodně zalesněný. Na takovýto místech jsou teda zakládány biosférické rezervace, kde se snaží chránit tu biologickou rozmanitost, i tu kulturní rozmanitost, protože tam je člověk i ta biosféra, zajištění monitoringu

přírodního prostředí, spolupráce s vědou a s univerzitami, zapojit místní obyvatele, místní neziskové organizace, místní firmy, místních úřady, aby tam fungovala komunikace a sdílení informací a aby tam právě vzniklo to dobré občanské. Snaží se naučit člověka správně hospodařit v souladu s přírodou, a to má být právě trvale udržitelný rozvoj. Pro tyto účely se biosférická rezervace dělí na tři zóny. A já se zajímám o tu třetí zónu, kde se ukazuje ten udržitelný rozvoj v praxi, jak by to mělo fungovat. Jinak je ještě první zóna, tam je ten chráněný biotop, většinou to totožný s první zónou CHKO nebo NP. Pak je ještě druhá zóna, nárazníková, ta má tlumit ten vliv člověka. A já se zajímám o třetí zónu a zajímám se právě o to, co si o tom myslí neziskové organizace. Což je moje další otázka, jestli si myslíte, že případný vznik biosférické rezervace prospěje Jizerským horám?

B: Jizerské hory jako takové mají spoustu lokalit, který jsou přírodně významné, ale zas když vezmu většinou ty lesy na té vrcholové plošině teda, tak extra cenný nejsou. Nicméně pro mě to není důvod, aby se to tam nerozšířilo. Bral bych to jako impuls, že by sem mohly přitést nějaký další peníze, který to můžou změnit. Něco podobného jsme dělali na ještědském hřebenu, kde na našich pozemcích bylo biocentrum, a když se vyhledávaly evropsky významné lokality Natura 2000, tak se vymýšlelo, kudy by měla vést hranice a co všechno by v té lokalitě mělo být. My jsme navrhovali, aby se tam dostaly všechny naše pozemky, přestože přírodně cenný nejsou.

Z přírodovědného hlediska ta čtyřicetiletá smrková monokultura, co tam byla, to je hnus. To není v podstatě, aby to bylo chráněné. Ale my jsme to tam navrhli proto, že jsme věděli, že s ní budeme pracovat a výhledově do budoucna tyto pozemky cenný budou. Dodatečně se ukázalo, že to byla velká výhoda, protože když je to v EVL, tak se tam snáze získávají peníze nebo stačí méně kofinancování nebo něco. Stejně přístup uplatňujeme i v pozemkovém spolku. Skupujeme bezcenné pozemky a snažíme se, aby se z nich staly cenné. A stejně bych to viděl i z hlediska biosférické rezervace. Ať se klidně rozšíří, i když na mnoha místech Jizerských hor je přírodní hodnota sporná, říkám na většinu, ne na celejch, jo? Nicméně to je další impuls k tomu a další možnost, jak tam dostat další projekty a jak s tím zase pohnout. Jinak ty věci, který jste popisovala, který se týká biosférické rezervace, tak mám pocit, že automaticky fungují už teď, ale může se na to prolnutí těch prvků, nebo těch sfér, může se na to klást důraz, můžou se na to psát nějaký další projekty, můžou se v tom dělat akce pro veřejnost a může se to ještě prohloubit.

A: Myslíte si, že existence biosférické rezervace by prospěla i Vaší organizaci? Mohlo by jí to nějakým způsobem obohatit?

B: Tím, že přímo v Jizerských horách už působíme dost málo, tak nás to může ovlivnit spíš menší míře. Napadá mě, že když se k tomu budou konat semináře a konference a takové věci, tak to nás určitě bude zajímat a určitě se toho zúčastníme. Pokud se tam díky biosférické rezervaci dostane více sazenic, tak to nám přinese peníze a nebudem mít pocit, že nám chybí sazenice ve školkách, když to tak řeknu, zase trochu přehnaně. A může to ovlivnit mě jako obyvatele Jizerských hor i negativně, protože už teď je v Jizerských horách lidí jak ... a obávám se, že tahle mezinárodní značka jich sem může dostat ještě víc, a to už fakt nevím, kde pak budou.

A: To může, no. To je braný spíš jako pozitivum, ale koukám, že tady ...

B: Byla jste někdy v létě v Jizerských horách?

A: Na jaře.

B: To je rozdíl. Na jaře a na podzim se dá do Jizek ještě jít, ale v zimě a v létě to je strašný, to jsou zástupy, tam se stojí fronty i na kolech, jo? Protože tam bohužel tím, jak se těžily ty lesy v sedmdesátých letech, ta celoplošná kalamita, tak se tam udělaly zpevněné cesty, všude po celé té vrcholové plošině a to je dneska jeden cyklista vedle druhého. Kdyby to byli jenom turisté, tak to je to ještě v pohodě, s těma se dá nějak fungovat, ale když tam jezdí ty stáda cyklistů, tak to je o drážku. Já teda, když tam chodím, tak po značených cestách a po zpevněných cestách nechodím. Já chodím porostama, chodím prvníma zónama, chodím PRkama ...

A: Vy k tomu máte povolení?

B: Nemám, já to dělám všude. Já jsem tramp a mě zákony nezajímají. Takže mě to zase tolik neovlivní, když tam po těch asfaltkách bude chodit ještě větší stádo lidí než teď. Ale řekl bych, že valná většina patriotů a lidí, co mají rádi přírodu Jizerských hor, tak vnímá, že tam těch lidí je moc, to je jistota. A pokud jich tam bude ještě víc, tak tenhle aspekt příliš neocení.

A: Tak sám jste říkal, že Jizerky fungují už i bez biosféricky, tak možná, že to výraznější zvýšení být nemusí.

B: Určitě to přitáhne ty zahraniční, pro ty český to fungovat nebude. Ty Čechy nějaká biosférická rezervace nezajímá. To bude fungovat pro ty zahraniční turisty. A dneska, bohužel, momentálně zhruba, teď nevím, to říkám ze své hlavy, třeba je to úplně jinak, ale podle mě 95 % toho, co tam teď je, jsou Češi. Takže těch tam bude stejně a ještě přibude spousta zahraničáků, kterých je tam teď 5 %.

A: Ale pozitivem by mohlo být, že biosférická rezervace se snaží podporovat spíše ekoturismus, takže spíš pěší turistiku.

B: Možná vymyslí nějaký koncept, který turisty nějakým způsobem usměrní, nařadí, nebo něco takového, aby to alespoň zdánlivě vypadalo, že jejich tam méně.

A: Myslíte si, že je naopak něco, čím byste Vy mohli přispět biosférický rezervaci?

B: Můžeme jim nabídnout sazenice a můžeme jim nabídnout naše zkušenosti s praktickou přeměnou různých biotopů. Samozřejmě nejsme jediní, kdo tyhle zkušenosti má, ale můžeme přispět v rámci nějakého workshopu nebo konference. Přispět můžeme i rukama a mozky, pokud tam bude nějaký projekt, na kterém bychom mohli participovat.

A: To by mělo být jednou z výhod, že v rámci biosférický rezervace by se měly rozrůst kontakty a komunikace v rámci regionu, republiky i světa.

B: To bude asi dobrý. V regionu víme, že tady ty neziskovky jsou, ale fakt spolu komunikujeme jenom při konkrétní příležitosti. Je tady nějaká Asociace neziskových organizací Libereckého kraje, která by tyhle organizace měla sdružovat a měla by fungovat na nějaký setkávání, ale tahle organizace v podstatě nefunguje. Teď se vymýšlí alternativní organizace, která by měla dělat to samý. Ale je to navázaný na to, že některý lidi nedokážou komunikovat se současnou šéfkou. Takže vzniká něco podobného, paralelního, ale že by se neziskovky mezi sebou pravidelně scházely a komunikovaly spolu, to se neděje. Tak pokud vznikne nějaký projekt ...

A: Třeba to konečně začne. A ještě by to pak bylo rozšířený o Krkonoše. Mohli byste expandovat do Krkonoš. Kupovat tam pozemky a tak.

B: Krkonoše mají svých sazenic dost. Já si myslím, že abysme zas zvládali ty pozemky fakt kontrolovat a poctivě obhospodařovat, tak Liberecký kraj je až dost velkej, jo? Já se na některý pozemky dostanu jen jednou za rok a to je málo. Takových dvacet pozemků máme v Libereckým kraji. A to jsme ještě docela malej kraj. Fakt jsou pozemky, kam se dostanu jednou za rok. Většinou to jsou pozemky, který tu kontrolu moc nepotřebujou, ale mít je ještě někde dál, to už by bylo blbý.

A: Je mi to jasný. A kdyby se dělaly mezioborový projekty, tak Vás to zajímá?

B: Určitě.

A: I kdyby se dělala setkání, kde by se řešily environmentální nebo sociální problémy v rámci biosférické rezervace? To by vás také zajímalo?

B: To by možná zajímalo spíš někoho z mých kolegů. A zajímalo by nás to, pokud by tam byly zaplacený i mzdy nebo DPP nebo něco takovýho.

A: To Vám slíbit nemůžu.

B: Já vím. To jenom tak říkám, že tím, jak máme těch projektů hodně, tak často nevíme, kam dřív skočit. Přestože různých workshopů a konferencí se děje hodně, tak na ně nestíháme jezdit tak, jak bysme rádi, protože nestíháme. Takže to nemůžu slíbit. Záleží, jakým způsobem bychom byli zaparticipovaní.

A: A to už jste říkal, že byste mohli nabídnout nějaké exkurze, ať už v pralese nebo v mokřadech.

B: Určitě. My neděláme exkurze jen na našich pozemcích, my děláme exkurze i na cizích pozemcích, ve spolupráci se Správou CHKO Lužický hory, ve spolupráci se Správou CHKO Jizerský hory, s Agenturou ochrany přírody a krajiny v Liberci. My tu exkurzy zorganizujeme, seženeme lidi, autobus, dopravu, všechno. A oni poskytnou průvodce, my mu zaplatíme DPP nebo něc. Takže děláme exkurze i na jiných pozemcích, i když jich máme dost, tak dokážeme dělat exkurze i jinde.

A: Ještě se zeptám, říká Vám něco plán péče a zonace? Byli byste ochotni podílet se na jejich tvorbě?

B: Asi můžem. My jsme se podíleli tady na tom Ještědu, jsme se podíleli na přípravě těch ... u tý Natury se to nejmenuje plán péče, ale tam se to jmenuje soubor ... Nevzpomenu si, ale je to plán péče o naturovým území, tak tady jsme se na tom také podíleli. A v Jizerských horách, pokud by se jednalo o lokalitu v Jizerských horách, o kterou bychom měli z nějakého důvodu zvýšený zájem, tak asi jo.

A: A měli byste zájem podílet se na samotném návrhu biosférické rezervace?

B: Nějakým asi pasivním způsobem. Že bych si to přečetl dal bych k tomu nějakou krátkou poznámku, ale na tu samotnou tvorbu tady jsou větší odborníci, než já. Jsou tady i odborníci, který to mají na starosti, mají to v gesci své práce. Je tady Správa CHKO. A kdo jiný by to měl připravovat než oni.

A: Jo, ti budou do toho taky zapojeni. Samozřejmě.

B: Takže můžu si to přečíst a dát k tomu pár konkrétních připomínek, ale asi nejsem ten, kdo by seděl na celý tvorbě.

A: Jasně. Pokud jsem to dobře pochopila, tak oni chtějí zapojit co nejvíce lidí, neziskových organizací, už při samotné tvorbě.

B: Rozumím. Tam by záleželo i na modelu, kolik by nás to stálo času. Určitě budeme rádi, pokud budeme osloveni. Pak se uvidí, jaký budeme mít zrovna kapacity a kolik času to bude stát. Od toho by se pak odvíjela naše role v tom.

A: Kdyby vznikla v rámci biosférické rezervace síť neziskových organizací, nevadilo by Vám být její součástí?

B: Nevadilo, my chceme být její součástí. Určitě budeme rádi jedním z členů, spíš jde o to, jak moc aktivním členem. Takhle to řeknu.

A: Každý, co zmůže. A dohromady to bude fungovat, doufám. Ještě se zeptám – kdyby vznikla síť neziskových organizací, tak myslíte, že se dokážou sesítovat samy, nebo by to měl udělat někdo za ně?

B: Zasítovat za jakým účelem? Obecně nebo k tý biosférické rezervaci?

A: Kvůli biosférické rezervaci.

B: To mi přijde, že samy se asi nezesítují.

A: To nezvládnou.

B: Ne že by to samy nezvládly, ale je otázka, jak budou vědět, že už je fáze, kdy by se měly síťovat a že už je chvíle, kdy je čas na jejich roli v tom. Spíš takhle bych to viděl. Ale že bych v rádiu zaslechl, že se plánuje rozšíření biosférické rezervace a začal bych obvolávat neziskovky, to asi ne. Já myslím, že je dobrý udělat na začátku nějaký workshop, a tam se ty neziskovky sejdou a tam se uvidí, co z toho vypadne. A ať ten workshop je na Jizerce.

A: Jo, tam je to pěkný.

B: Když to bude na Jizerce, tak to pro mě bude o padesát procent zvýšená pravděpodobnost, že tam přijedu. Já mám Jizerku fakt hodně rád. Je do na druhém konci Jizerských hor, ale Jizerku miluju a cokoli se tam děje, tak tam jedu. A myslím si, že to platí pro víc lidí, protože je to fakt perla v Jizerkách. Je tam dost kapacit, aby se to tam udělalo. Je tam hodně penzionů, restauračních zařízení, ekologický středisko, spousta hospod, jsou tam krásný večerní procházky, spousta prostoru pro exkurze. Takže pokud budete dělat workshop v Jizerkách, tak lobujte na Jizerce. Navíc je to v tom koutě, kde to navazuje na Krkonoše, takže to má i logiku.

A: Ještě takovou doplňující otázku. Když jsem prováděla předvýzkum neziskových organizací, tak jsem zjistila, že je nepoměr mezi počtem v Jizerských horách a v Krkonoších. Tak se ptám všech neziskových organizací, proč si myslí, že tomu tak je?

B: Zajímá by mě ten nepoměr. Jestli v náš prospěch nebo neprospěch.

A: Tady máte obrovský množství, a v Krkonoších něco je, ale moc toho není.

B: Já si myslím, že v celý ČR není taková koncentrace jako tady. Nás to samozřejmě štve, protože si konkurujeme. Já si myslím, že to ... ty jo, čím to je? Myslím si, že je to postavený na konkrétních lidech, neziskovka vyrostla vždycky na konkrétním člověku. Asi na to má vliv ten patriotismus, o kterém jsem mluvil. Že si ty Jizerky spousta lidí vzala za své. A pokud to jsou aktivní, když to jsou ochránáři přírody, nebo jim je ochrana přírody blízká, tak pak už není daleko k tomu, aby vznikla nezisková organizace. Jedna nezisková organizace třeba vznikla tak, že se náš předseda pohádal s naším místopředsedou. Dva lidi, který založili naši neziskovku, se tak pohádali, že jeden z nich odešel a založil si novou neziskovou organizaci.

A: Ještě se doptám na formální věci. Rok založení?

B: Duben 1994. Nevím přesnej den.

A: To nemusíte přesně. To je až až, že víte duben. Pamatuju si dobře, že organizace Čmelák navazuje už na něco předešlého?

B: My už jsme měli čtyři různý názvy. Původně jsme byli Staří ochránci Jizerských hor.

A: No, to myslím.

B: Potom jsme byli Společnost přátel přírody. Teď jsme Čmelák – společnost přátel přírody. Ten dovětek už moc nepoužíváme, brzy možná budeme už jen Čmelák.

A: Tak to už je velká historie. A ty Staří ochránci Jizerských hor, to je od jakýho roku? To bylo od toho 94 a to bylo třeba prvních pět let, možná víc.

A: A Čmelák je teda od jakýho roku? To jsem myslela, že ten Čmelák je od toho roku.

B: Čmelák je tak šest, sedm, osm let. Ale fakt to ...

A: To si když tak dohledám někde. A počet členů jste říkal zhruba deset?

B: Ne, je to 10 zaměstnanců.

A: Jo vlastně, tady jsou zaměstnanci.

B: A pak členů, to je takový složitější, protože u nás jsou čtyři různý skupiny lidí. První skupinou jsou zaměstnanci, to je asi deset lidí v současné době. Dřív bylo dvacet, ale teď se zmenšujem. Druhou skupinou jsou členové, to je tzv. členská schůze. Jsou to lidi, který to směřujou a vymýšlí, co by se dalo dělat. Schází se přibližně jednou za půl roku a řeší nějaký zásadnější věci. Těch máme asi dvanáct. Potom máme radu sdružení. To jsou lidi, který jsou z těch členů, ale scházejí se častěji a dělají ty operativnější věci. V té radě máme v současnosti asi 4 lidi z těch 12 lidí. A pak tu jsou individuální dárci, kterých je současně kolem 400 až 500, aktuálně platných. Ale dříve jsme jim říkali členové Přátel přírody. Takže dřív to bylo postavený jako členové, ale bylo to složitý, měli jsme dva druhy členství, jedno bylo to normální a druhý bylo tohle, ale v podstatě to jsou individuální dárci.

A: A dobrovolníků?

B: Dobrovolníků jako pravidelnejch ... to jsme měli dřív. Dřív jsme dělali, já nevím, šest osm akcí pro pravidelný naše dobrovolníky, tak měli jsme takový kmenový dobrovolníky, který jezdili pravidelně. To už se teď moc neděje. Teď většinu, co děláme, tak jsou ty teambuildingy pro ty firemní dobrovolníky. Pro ty naše dobrovolníky děláme jen pár akcí do roka, a tam se to dost střídá. Pokud jsou nějaký fakt pravidelný, tak jich je pár, ale pokud bych měl říct, kolik

dobrovolníků se zapojí do akcí za rok, tak střelím od boku ... 400? Možná i víc. To nepočítám lidi, který jsou na exkurze. Počítám fakt lidi, co prakticky dělají v terénu motykou, sekerou, srpem.

A: To je teda fakt ve velkém. A forma je o.p.s.?

B: Ne, to už o. p. s. ... vlastně ještě jsou. My jsme byli občanským sdružením a teď jsme byli nuceni stát se spolkem. Ačkoli to pro nás není ... ono to není moc šťastný, ten nový občanský zákoník, jak je postavenej. Občanský sdružení se zrušilo a občanský sdružení by se mělo nahradit dvěma formátama, dvěma názvama, který jsou někde z doby Rakouska-Uherska nebo první republiky. Buď se sdružení má stát spolkem, ale spolek, z toho, jak je popsán v Občanským zákoníku, uspokojuje primárně potřeby svých členů, což my neděláme. Druhej název, ale ten je strašnej, je ústav. My bysme měli být ústav.

A: To právě nahrazuje ty o. p. s.

B: Ne, to není takhle. To nahrazuje i občanský sdružení. Není to takhle úplně sdružení = spolek, o. p. s. = ústav. Tak to není. Občanský sdružení, který primárně uspokojuje potřeby okolí, tak by se mělo stát ústavem. My se ústavem fakt stát nechcem, tak jsme zůstali spolkem. Není to šťastně udělaný.

A: To teda ne.

B: Myslím, že ani o. p. s. nejsou nadšený, že jsou ústav.

A: Tak ty, co už existovaly, tak můžou zůstat o. p. s., ale ty nově vznikající ... Ještě bych se potřebovala dozvědět něco o Vás. Jaký je Váš věk?

B: Letos mi bude, tuším, 40. Takže je mi 39. Ačkoliv na to nevypadám.

A: To ne. Jaký je Váš rodinný stav a jestli máte děti?

B: Mám dítě a jsem téměř ženatý.

A: Potom ještě, jaké máte vzdělání?

B: Mám vyšší odborné vzdělání v oboru Ochrana a správa ochrany životního prostředí. Předtím jsem strávil ještě nějaký čas na ČZU studiem oboru Krajinnýho inženýrství, ale to jsem nedostudoval. Tam jsem pochytil něco z lesařiny. Na VOŠce, Správa ochrany životního prostředí, jsem pochytil něco z ochranařiny.

A: A předtím byl gympl.

B: Jo.

A: Jaká je Vaše pozice ve Čmeláku?

B: Už jsem tu za těch 17 let dělal všelicos. Začínal jsem jako terénní pracovník, který chodil po horách a mapoval jedle a tisy a jilmy, to se mi velmi líbilo, to bych rád dělal i teďka. Ale už to přestalo být aktuální, už jsem zmapoval celý Jizerky. Teď mám na starosti pozemkový spolek, to znamená správu šedesáti hektarů našich dvaceti pozemků. Jinak mám na starosti management a správu lesních pozemků. Ještě mám kolegyni, která má na starosti nelesní pozemky. Já píšu projekty a realizuju projekty a managementuju ty projekty, který se týkají lesa a pozemkového spolku obecně. Nebo i obnovy krajinných struktur. Dělán to s tou kolegyní. Ona dělá ty nelesácký věci, já ty lesácký věci, ale děláme to oba dohromady. V podstatě se staráme o praktický opatření v přírodě. Máme zaměstnance, který dělají akce pro veřejnost, máme zaměstnance, který mají na starosti propagaci a takový věci v rámci těch projektů. To, co se děje v tý přírodě, tak děláme my dva a já dělám víc to lesní a ona nelesní. Letos třeba běží asi osm projektů, který mají ve svém obsahu nějaký praktický opatření v přírodě, já dělám s kolegyní těhle osm projektů. Je to od operačních programů až po krajskej projekt za 160 000 Kč.

A: Tak jo, tak takhle už to asi stačí. Jsem Vás asi zdržela přes pracovní dobu.

B: V pohodě.

Diakonie ČCE

A: Pro začátek, co bylo motivací pro založení Vaší organizace?

B: V roce 2002 na podzim za mnou přišel farář místního evangelického sboru, jehož jsem členkou. Byl tu nový a po jeho příchodu došlo ke kontrole kartotéky - tedy kdo je členem, kdo není, kdo umřel a my to nevíme, kdo nechce být členem. A při té příležitosti zjistil, že máme opravdu mnoho starších členů, kteří by uvítali i praktickou pomoc. Tak jsme začali aplikovat pomoc bližnímu do praxe. Nejprve jen členům našeho sboru. Pak jsme přišli s možností, že jsou tu dotace, fondy, nadace a mohli bychom tu činnost rozšířit na více obyvatel našeho města. Koncem roku 2004 jsme požádali o dotaci a na jaře 2005 nám bylo vyhověno. Začali jsme s projektem pečovatelské služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením pro oblast Jablonecka. V roce 2007 vstoupil v platnost nový zákon o sociálních službách 108/2006 Sb. Podle něj je potřeba mít k poskytování sociálních služeb pověření. Církev by toto pověření nezískala, ale má svou Diakonii, tedy účelové zařízení, které může poskytovat sociální služby. Proto jsme se rozhodli vstoupit pod hlavičku Diakonie ČCE.

A: Jaké jsou cíle Vaší organizace?

B: Cílem střediska Diakonie v Jablonci nad Nisou je podporovat potřebné osoby se sníženou soběstačností nebo ohrožené sociálním vyloučením. Od dětí až po seniory prostřednictvím tří registrovaných sociálních služeb. Naším cílem pro rok 2015 je podpořit více potřebných občanů města Jablonec nad Nisou a jeho blízkého okolí.

Především sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi nabídnou více podpory a od března 2015 rozšíří tuto službu o druhou sociální pracovníci. Ve spolupráci se statutárním městem Jablonec nad Nisou nadále připravujeme projekt rozšíření klubu i do horního patra budovy. Tím chceme pomoci i dalším skupinám mladých lidí ohrožených ve svém dospívání. Budeme se týmově vzdělávat a tím zvyšovat kvalitu poskytovaných služeb.

Jestli nové cíle naplníme, záleží především na potřebách vyplývajících z komunitního plánu sociálních služeb Jablonecka, na finančních a lidských zdrojích.

A: Jak je podle Vás Vaše organizace úspěšná v plnění cílů, které si vymezila?

B: Naše organizace si dává reálné cíle, plní je na 100%.

A: A jak řešíte financování Vaší organizace, jestli se můžu zeptat?

B: Nezisková organizace v sociální oblasti je závislá především na veřejných zdrojích, velmi malou část pak tvoří příspěvky od nadačí, firemních i jiných dárců. MPSV, LK, statutární město Jablonec n. N., okolní obce ve kterých poskytujeme služby, nadace a nadační fondy, některé firmy s filantropickým oddělením. U služeb péče, kde klient přispívá na svou službu, je to i částka za poskytnuté služby. Více informací i konkrétní částky a grafy najdete ve výročních zprávách střediska na našem webu.

A: Spolupracujete s jinými neziskovými organizacemi, ať už z blízkého okolí, v rámci České republiky nebo celého světa?

B: Jsme součástí Eurodiakonie, celosvětové Diakonie. V České republice jsme součástí Unie zaměstnavatelských svazů, Platformy 10, Asociace poskytovatelů sociálních služeb, České asociace streetwork, České alzheimerovské společnosti, České asociace pečovatelských služeb. V rámci místní spolupráce jsme členy komunitního plánování sociálních a navazujících služeb Jablonecka.

A: Jaké má podle Vás vaše organizace 3 přednosti a 3 slabé stránky?

B: + Celorepubliková organizace s tradicí. Možnost předávání zkušeností mezi středisky. Týmová spolupráce ve středisku. Velmi úzká spolupráce s místní i krajskou politickou reprezentací, možnost spolupráce na strategických dokumentech města a kraje.

- Nízký průměr platů v sociálních službách oproti celorepublikovému průměru. Nemáme auto, tedy nedosáhneme do obcí, které nejsou napojeny na MHD Jablonec.

A: Jaký je vztah Vaší organizace a Váš k Jizerským horám?

B: Naše organizace je součástí Jizerských hor již tím, že sídlí a poskytuje služby ve městě Jablonec nad Nisou a jeho přilehlých obcích. Naše činnost zasahuje i do obcí Janov nad Nisou, Bedřichov, Maxov, tedy obcí, které jsou součástí CHKO Jizerské hory. Naši klienti v NZDM mají preventivní programy například Úklid Revoluční ulice, environmentální program Bedřichov, aj. Organizace se chová k přírodě obecně ohleduplně, třídíme odpad a chráníme životní prostředí kolem nás. Předáváme svůj postoj v rozumné míře i našim klientům.

A: Jaké jsou vize o budoucím vývoji Vaší organizace?

B: Aha, něco se mu nelíbilo. To ještě teda jenom dokončím, že co máme v plánu, tak určitě upozorňujeme na to, že nízkoprah je v podstatě jeden jediný v Jablonci, Jablonec má padesát tisíc obyvatel a těch dětí, který potřebují podporu, je mnohem víc a ne jenom v jedné oblasti, takže rádi bychom byli i na dvou sídlišťích velkých, což je Mšeno a Šumava. Pro ty děti, který přijdou domů, dají tu tašku do toho kouta a šly by někam ven, že jo, oni nemají ty náplni volného času a i ty děti, který vypadají, že je všechno v pořádku, tak mají ty problémy a potřebují je trochu řešit a potřebují si popovídat, nejlépe s tím aspoň trochu vrstevníkem, takže takhle to je vždycky na tom nízkoprahu. Dalším cílem je rozšiřovat ty služby, který vlastně jsou prodlouženou rukou od spodu, což jsou ty sociálně aktivizační v těch rodinách, aby se zamezilo co nejvíce těm dětem

jakoby odebírání těch dětí z těch domácností no a teď, když jsme měli v pátek kulatý stůl, měli jsme tady pana doktora Kalvacha, úžasnou kapacitu na gerontologii, tak nám řekl tu jasnou skutečnost, o které my víme, že se na nás, na Evropu, valí ta šedá vlna, že skutečně víc seniorů bude víc aktivních ještě a dožijí delší věk, takže ta podpora těch seniorů, sociální oblast bude vždycky potřeba.

A: Rozhodně. Tak teď se posunu k trošku obecnějšímu a chtěla bych, jestli byste mi shrnula, nebo ... jestli podle Vás Vaše organizace přispívá společnosti a veřejnému zájmu?

B: Už jenom tím, že máme pověření, tak určitě.

A: Takže určitě ano.

B: Jak bychom to jinak získali? Pokud se toho týče, tak samozřejmě pevně doufáme. Ty lidi by nás neoslovovali a neměli by s námi ty smlouvy. Ten magistrát, ten kraj by s námi nespolečně pracoval, takže předpokládám, že máme přínos pro společnost.

A: No, musím se takhle zeptat, no.

B: Jasně, máte to jako otázku.

A: Ale je to jasný, no. Takže dál. Tak jestli Vaše organizace má nějaký vztah k Jizerským horám, nebo to nijak nevnímáte, že Jablonec a oblast Vašeho ...

B: Tak my vnímáme Jablonec jako bránu do Jizerských hor. Myslím si, že obecně, ne všichni pracovníci jsou Jablonečáci, takže nemůžeme úplně je do toho interesovat, že to teda bereme tímhle způsobem, ale ti, kdo jsme Jablonečáci, tak samozřejmě vnímáme tu integritu s Jizerskýma horama.

A: Takže cítíte nějaké spojení?

B: Rozhodně.

A: Tak bych se zeptala právě, jestli se Vaše organizace zajímá o ten sociální rozvoj Jizerských hor?

B: Sociální rozvoj Jizerských hor? Co tím myslíte?

A: To jsem právě chtěla zkusit, co si pod tím představíte. Různé sociální služby, co jste tady jmenovala – služby pro veřejnost, vzdělávání a tak. To právě, co jste jmenovala a co se mi nenahrálo, tak ... to je vidět, že se o to snažíte.

B: Určitě. My teda více méně působíme místně, respektive v rámci ORP Jablonec, protože jsme vázáni na MHD Jablonec. Nemáme k dispozici auta, my nejsme služba nebo organizace, která by měla k dispozici auta, takže je to takový malinko handicap náš, ale samozřejmě víme o dalších službách. Je tady možnost mluvit o navazujících službách, o tom, že teda není tady jenom jedno středisko, že tady jsou dvě osobní asistence, který jsou celokrajský a podobně. Víme o těch dalších službách, víme o tom, snažíme se, především, pokud mluvíme o sociálních službách, tak o registrovaných sociálních službách. Jsou tady i takový neregistrovaný, že nějaký dobrovolník přijde do domácnosti. Pokud mi paní zavolá z Tanvaldu, nebo mi paní zavolá z Desný, tak jí prostě doporučuju tu jejich místní službu. Je takzvaný registr poskytovatelů sociálních služeb, přes který můžeme dohledávat a vlastně máme v popisu práce základní sociální poradenství. Musíme vědět, kam toho člověka odkázat.

A: Jasně. Každopádně teda ale zůstáváte vždycky tady v Jablonci.

B: V rámci MHD Jablonec, to znamená Lučany, Novou Ves, to co je vázaný na ...

A: Jasně, Vy to máte širší.

B: Tak. To je tím, že to „MHDéčko“ je tady dobře nastavený. Jede třeba až na Bedřichov, dá se říct. Až tam to jezdí. To jste chtěla, ty Jizerky.

A: A Vaše organizace se teda zajímá čistě o tu sociální dimenzi? Zajímá se třeba o ekonomický rozvoj?

B: Nedá se říct, že bysme se zajímali jenom o sociální jako ...

A: Ještě zdravotní.

B: Určitě takový to pomezí, ale jakoby my tady třeba máme velmi dobrou spolupráci s Pečuj doma, který vlastně podporuje laické pečující a tady vlastně i kolegyně sedí se mnou v kanceláři jednou týdně na callcentru a je to zároveň i s linkou zdarma. Jsou to laický pečující, můžou to být i osoby blízké, kde mají možnost se ptát, dělají se tady kurzy vzdělávací pro ně, jak se postarat o toho svého seniora, jak se postarat o člověka s demencí, jak pomoci, aby záda nebolela, aby Vy jste se neznechtala, aby člověk nezničil ... samozřejmě soustředíme se především do té oblasti péče, té sociální péče, ale vnímáme veškerý kontext. Jako vnímáme toho člověka jako takovou tu bio-socio-psycho-spirituální jednotku, která prostě potřebuje všechno a jakmile mi zavolá někdo z tý Desný a řekne mi, že by potřeboval zdravotní péči, tak já vím, že ho mám poslat za panem doktorem ??? a tak podobně. Musím vědět jakoby to navazující.

A: Jasně. Každopádně teda ale, ještě nějaká ekologická dimenze, to už by bylo moc ... to už neobsáhnete.

B: To už je takový soukromý všech pracovníků, co kdo sleduje, ale to ta organizace už nemůže, jako taková.

A: Dobře. A tím pádem asi nezbyvají kapacity ani na to nějak reflektovat přírodu a její degradaci.

B: Já si myslím ... takhle. Zase. Organizace jako taková to nemá v tom svém poslání, takže my to tam nemůžeme sledovat, tuhle tu věc, ale pokud znám své pracovníky, tak téměř všichni tady

vnímají tu přírodu, to, jak se k ní máme chovat. My tady třídíme, na kruháči se třídí, snažíme se jakoby s tím prostředím ... třeba ty děti na nízkoprahu chodí uklízet ulici v okolí svém, takže jakoby děláme i environmentální programy. Jezdili jsme na koně do Hrabětic a tak podobně. Myslím si, že to jakoby vnímáme jako součást, ale není to naším prvoplánovitým posláním.

A: Jasně. Tak to je skvělý.

B: Určitě.

A: Tak dál by mě zajímalo, jestli ... vlastně teda takhle co jste říkala, tak Vaše organizace má vliv na přírodu buď žádný, ale spíš pozitivní. Že i když to není Vaše hlavní náplň, tak určitě, že jo, prospíváte přírodě.

B: Vnímám to jako pozitivní.

A: Nijak ji neničíte.

B: Ne. To opravdu ne.

A: A rozhodně teda se dá říct, že se Vaše organizace snaží o rozvoj, který je ohleduplný k přírodě, to jsme teďka řekli ...

B: Určitě.

A: A ještě jsem se chtěla zeptat, jestli Vás napadá právě nějaká organizace, která se taky snaží o rozvoj, ať už sociální nebo ekonomický, ale nedaří se jí úplně brát ohledy na přírodu. Jakože občas v dobrým úmyslu pak se degraduje příroda.

B: Tak to jste mě teďkon překvapila, touhle tou otázkou, protože přemýšlím, jestli bych měla nějakou zkušenost s někým, koho vidím někde něco vyhazovat nebo něco podobného. To se musím přiznat, že ne teda celkem. Že si to neuvědomuju, že bych to viděla, a nejlépe auto s nápisem té organizace, že bych věděla, že se někde děje něco špatného nebo vypouštění něco do ovzduší, opravdu ne.

A: Dobře. Ještě, jestli se můžu zeptat, jak byste charakterizovala společnost Jizerských hor z hlediska nějaký komunity, vzájemné důvěry, spolupráce ... Jak to tady funguje v Jizerských horách podle Vás? Nebo to má v něčem mezery?

B: Je to asi vždycky na takové té místní spolupráci, hodně vázáno na místní spolupráci. Nevnímám to, že by to bylo úplně ... úplně, že bysme třeba opravdu si sem vtahneme paní ze Smržovky, z DPSky, z domu s pečovatelskou službou, mezi sebou tady komunikujeme, máme tady mezi sebou i liberecké organizace, ale je to opravdu vázáno na tu sociální oblast, jo? A kdo vlastně pro to tady chce něco dělat, v té sociální oblasti, tak to chce opravdu pro oblast Jablonecka tady vytvářet, tak ten vlastně se tady s námi sdružuje. Ale že bysme ještě navíc dělali něco, že bysme oslovovali organizace cíleně ... vím, že třeba centrum sociálních služeb dobře spolupracuje s městem Frýdlant jako takovým, kluby že mezi sebou spolupracují a podobně, to jo, ale já za svoji organizaci nemůžu říct, že bych mohla v tomhleto udělat něco navíc.

A: Jo, jasně. Každopádně teda nějaké povědomí o potřebě spolupráce tady určitě je.

B: Určitě.

A: Tak ještě taková otázka, na kterou se taky musím zeptat. Jestli Vám něco říká pojem udržitelný rozvoj a co si pod ním představujete?

B: Rozhodně. Rozhodně mi říká pojem udržitelný rozvoj, já si teda samozřejmě tu představu pro tu svoji organizaci, nemůžu to říct takhle obecně. Pokud se něco nastartuje, tak to taky má potom fungovat, protože to bylo pro to stvořeno, takže takhle já vnímám udržitelný rozvoj. Za svoji organizaci musím říct, že má udržitelný rozvoj, že máme plány rozvoje naší organizace a že tady máme už určité pevné místo.

A: Tak a teď se přesunu k úplně jinému tématu, které s tím ale souvisí, i když se to nemusí na první pohled zdát. Nevím, jestli Vás tím nezaskočím.

B: No povídejte.

A: Protože občas už se na mě ty neziskové organizace dívají jako: „A co my s tím máme společného?“ Že právě ... jak už jsem říkala, tak ta moje diplomová práce se týká jednak potenciálu neziskových organizací k udržitelnému rozvoji a potažmo právě k biosférické rezervaci a ... to vychází z toho, že vzešel návrh vytvořit ... nebo takhle. Já vždycky začnu špatně. Tady v sousedních Krkonoších, kromě toho, že tam je národní park, tak je biosférická rezervace a vznikl právě návrh, že by se ta biosférická rezervace Krkonoše rozšířila o území Jizerských hor a než se sepíše ten návrh a celý se to schválí, tak je právě potřeba komunikovat s místními úřady, s místními obyvateli, s místními neziskovými organizacemi, proto jsem já tady u Vás, co oni si o tom vůbec myslí a tak. Jestli si v tom vidí smysl, a tak se Vás chci nejdřív na úvod zeptat, jestli Vám teda vůbec něco říká pojem ...

B: Ne.

A: ... biosférická rezervace a Člověk a biosféra.

B: Ne.

A: Neříká? Tak já Vám o tom zkusím něco říct, s tím, že se teda omlouvám, dneska se mi nějak plete jazyk, tak doufám, že Vám to dobře vysvětlím.

B: Něco jednoduššího.

A: Ten program Člověk a biosféra je mezivládní, funguje pod záštitou UNESCO a funguje už od roku 1971 a cílem tohoto programu je právě vytvořit nějakou společenskovední a přírodovědnou základnu pro to, aby člověk věděl, jak racionálně využívat přírodní zdroje, jak vybudovat nějaké jako dobré společenství, jak vytvořit nějaký harmonický vztah člověka a přírody a právě za tímto účelem vznikají biosférické rezervace. Ty biosférické rezervace vznikají všude možné po světě a společně tvoří Světovou síť biosférických rezervací. A ta biosférická rezervace má několik funkcí, jednak má právě ochrannou funkci, že samozřejmě chrání nějaký vzácný biom, většinou to bývá ta první zóna toho chráněného území, takže tady se předpokládá, že to bude první zóna CHKO Jizerské hory. Kromě toho, že se teda snaží chránit tu biologickou rozmanitost, tak se snaží i o tu kulturní rozmanitost, zachovávat tradiční architekturu, tradiční obdělávání a tak, nějaká paměť toho území, pak teda samozřejmě se právě snaží zlepšit tu komunikaci, jakože třeba úřady a veřejnost, nebo spolupracovat s vysokými školami, provádět monitoring toho území a také právě naučit lidi správně hospodařit v tom území. To je právě to, o co se zajímám já hlavně, protože ona je ta biosférická rezervace rozdělná do tří zón a já se zajímám o tu zónu, kde se právě snaží ukázat ten udržitelný rozvoj v praxi a chtějí vytvořit to „dobré společenství“, aby se lidé zapojovali do rozhodovacích procesů a takhle. A tak jsem se Vás právě chtěla zeptat, jestli jste si teda takhle zhruba utvořila představu, co jsem Vám říkala, tak jestli si myslíte, že má nějaký smysl, aby tady v těch Jizerských horách ta biosférická rezervace existovala.

B: Tohle asi není úplně tak přímo otázka ke mně, to se netýká naše ranku.

A: Na to jsem Vás právě upozorňovala, že ...

B: Já se k tomu v podstatě můžu vyjádřit jako soukromá osoba.

A: To klidně stačí. Váš názor. Samozřejmě.

B: Ale za organizaci si myslím, že to je v našem ranku jiný.

A: Budu to tak brát.

B: Určitě kdybyste se ptala nějaké té neziskové organizace z té environmentální oblasti, tak je to zase něco jiného, že jo.

A: To je právě to, že ... to se mi asi pořád nedaří vysvětlit, že právě ta biosférická rezervace má větší rozměr, než jen environmentální.

B: Já to chápou, slyšela jsem tam kulturu, vnímala jsem tam to hospodaření celkový, jako vnímala jsem to tam.

A: Jakože obzvlášť u Vás, že Vy ctíte takové ty tradiční správné hodnoty, tak jsem třeba vnímala, že Vy byste hodně mohli podpořit právě to budování dobrého společenství.

B: Určitě. Já se jenom obávám takové určité někdy přehnanosti, kterou vnímám. Víím o tom, že třeba církve jako taková má nějaký environmentální zaměření. Já víím, že to je daleko globálnější, umím si to představit, že opravdu to vnímáte víc globálněji, ale obávám se potom takových těch ... samozřejmě, co je první zóna Jizerských hor, to je asi to první, co jsem se měla zeptat, protože v podstatě já si uvědomuju, že nás se to nedotkne, že by se to sem k nám dostalo. Je to tak?

A: Právě že by se to dostalo. Jakože ... vysvětlím Vám to ještě podrobnějc. Ta biosférická rezervace má tři zóny a ta první zóna toho CHKO, kde se chrání ta příroda, tak ta tvoří jenom první zónu té biosférické rezervace, a pak má ta biosférická rezervace ještě nárazníkovou zónu, která má právě tlumit vliv té společnosti na tu přírodu a zároveň právě už tam je spolupr ... nevím, dělat různé ty výzkumy a sledovat ten vztah člověka a přírody a toho budování dobrého společenství a pak je právě ještě třetí zóna, přechodová, a ta hlavně zajímá mě a tam podle mě byste spadali i Vy, že tam už jde právě ani ne o tu ochranu přírody, ale o to budování společenství, aby správně fungovala ta společnost, aby si lidi vzájemně důvěřovali, komunikovali spolu, předávali si informace a ... takže Vás se týká tahle část.

B: Vnímám to tak, že v podstatě mluvíte o našem komunitním plánování, protože tadyhnen v Jablonci to v podstatě takhle funguje, včetně toho, že vlastně máme možnost prezentovat nejenom svoje služby, ale i činnost toho komunitního plánování jako takového v Jabloneckém měsíčníku, který jde naprosto zdarma do všech domácností v Jablonci. To se dělá ve výtisku 22 000, takže skutečně každý tady v domácnosti a ty informace není nikdy dost, to se všichni shodneme, vůbec pro tu seniorskou oblast je to velmi těžké to předávat, ale přesto město Jablonec jakoby hodně spolupracuje. Kdysi, už nevím, v kterém roce, tady začala spolupráce magistrátu s neziskovými organizacemi jako takovými. Jsou tam i spolky, je tam právě všechny možné oblasti, tak jednou za měsíc se sejdou, řeknou si, co všechno je nového na jedné straně, na druhé straně, kdo by co potřeboval. Takže takováhle spolupráce, ta komunikace tady funguje. Jo?

A: Jo.

B: A potom teda další věcí je to komunitní plánování, kde už je to víc o těch službách, víc svázanější, ale Jablonec je obec přátelská rodině. Já bych teď docela prosazovala, my jsme se teď přihlásili do titulu o Obec přátelská seniorům, což je taky možnost. Jablonec dělá hodně společných akcí. Myslím, že zrovna Jablonec je tou obcí, která funguje bez toho, aniž by se někde do něčeho zapojovala, takhle co Vy říkáte, do toho projektu. Teď například z té environmentální oblasti vydaly Technické služby, jak správně třídit odpad. Vyrožená kalendář. Každá domácnost, co má popelnici, tak dostala kalendář na letošní rok a je tam jako správně, nesprávně a podobně, jo? Takže si

myslím, že Jablonec ve všech těchto oblastech se hodně snaží, je hodně rozumný a teď jde o to, možná to přenést na ty menší obce. Komunální, jo? protože ty menší obce na to nemají síly a finance. Ono vždycky je to spojené s financemi. Vlastně všechny tyhle krásný bohulibý projekt je spojený s financemi.

A: Jasně. No tak možná byste právě mohli fungovat jako příklad, jak to má fungovat. Takže si myslíte, že to pro Vás nebude nijak prospěšný, když byste byli součástí té biosférické rezervace?

B: Já tam nevidím zatím žádná velká jakoby pro naši, než je to teď v současné době, aby to bylo něco navíc, ale na druhou stranu tam prozatím nevidím ta proti a vždycky se to snažím hledat vyváženě. Samozřejmě, bylo to takový velmi stručný od Vás. Kdybyste mi třeba někdy poslala, jak to vypadá kompletně tenhle ten model, tak se můžu ráda podívat a doporučuju minimálně ještě oslovit tu obec v týchle oblasti.

A: Jo, to určitě. To se určitě ...

B: Jo, jasně.

A: To akorát já dělám tuhle dílčí práci. Právě že, když teda říkáte, že nevíte extra moc v čem by Vám to mohlo pomoci, tak právě co jsem já studovala o tom různé dokumenty, tak hlavním plusem je, že to funguje pod tím UNESCEM, který má dobrý renomé, takže by se třeba mělo snáz žádat o nějaké granty, jestli žádáte, nebo že třeba v rámci té biosférické rezervace, nebo té Světové sítě biosférických rezervací, tak že tam třeba funguje databáze, ve které si můžete hledat možné partnery různě po světě nebo v rámci republiky, hledat organizace, které jsou nějak podobně zaměřené, nebo kdybyste chtěla spolupracovat s jinou oblastí, třeba klidně i víc s tou ekologickou, tak že si tam můžete hledat nějaké partnery, plus že by Vám biosférická rezervace měla umožnit hledat nějaké sponzory, i když jste teda říkala, že nějaké firmy a tak, to se těžko uhání, nějaký dárci. No a ...

B: A to mluvíte jakoby o tom, co by to přineslo nám konkrétně? Já se ptám spíš obecně jako té oblasti Jablonce. Já říkám, spíš tady mluvím za tu soukromou osobu.

A: Teď jsem to myslela přímo na Vás, ale v podstatě se to týká celé té oblasti. Že by právě měla víc fungovat ta komunikace a nějaká místní firma by podpořila místní neziskovou organizaci a tak.

B: Což se samozřejmě stává, to není úplně zase, že by to vůbec nefungovalo.

A: To já nemyslím, ale že by to ještě podpořilo. Že by byla nějaká ještě větší informovanost, obeznámenost.

B: Jo.

A: Každopádně aspoň takhle na té teoretické rovině bych se Vás zeptala, kdyby tady ta biosférická rezervace vznikla, tak by se organizovala různá setkání, kde by se právě taky řešily nějaké různé problémy, ať už sociální, nebo ekologické, nebo ekonomické. Tak jestli byste třeba se byli ochotní těch setkání účastnit?

B: Já Vám to řeknu takhle. Těch setkání v různých platformách je už poměrně dost, takže určitě by se mi líbilo, kdyby se tohleto setkání dalo přifařit k nějakému stávajícímu. Poměrně velkým institutem tady je to komunitní plánování a myslím si, že právě tím, jak to opravdu globálně plánujeme, tak přijít na takové setkání a tam si o tom, jako na téhle platformě, popovídat, mi přijde, jo? Ale jako dělat kvůli tomu extra setkávání, musím říct, že už si dneska musím vybírat, kam můžu chodit. Fakt jako na to nemám, abych to stíhala všechno, za tu organizaci. Takže určitě bych byla radši, kdyby se to spojilo nebo minimálně propojilo s něčím.

A: Já myslím, že určitě bude snaha to právě propojit.

B: Jo?

A: Vy třeba máte pocit, že nějaká síť těch neziskových organizací funguje? Že existuje reálně teda?

B: Reálně existuje, přesně tak. A funguje. To jako právě musím říct, že v oblasti těch sociálních navazujících služeb tak to je, když se podíváte na ty webové stránky úřadu města, tak tam máte napsaný neziskový organizace se sociálně-zdravotní oblasti, tam mají jejich katalog. Když někdo něco shání, tak ví, na koho se obrátit. Je tady určitě velmi dobrá spolupráce s informačním centrem, s odborem sociálních služeb na městě, kde sedí přímo sociální pracovnice jsou schopny předat komukoli jakoukoli informaci a město Jablonec třeba vydává speciální ... teď jenom Vám ukážu, vydává vlastně pro seniory takovýdle brožurky o tom, jak ... otázky a odpovědi a jsou tam vzádu všechny organizace, který můžou pomoci, jo?

A: Jo, to je skvělý.

B: To Vám takhle klidně můžu ... třeba i v oblasti kompenzačních pomůcek, jo? Pak je tady právě i rodinné služby, jo? Takže v rámci toho ... a tohle všechno vzniká v rámci toho komunitního plánování. Myslím si, že to je ten správný postup.

A: Ale je to hodně orientovaný na Jablonec a to okolí v rámci toho MHD?

B: Protože je to závislý ... v rámci Jablonecka, takže vlastně ty, co byli v tom ORP Jablonec okolo, tak ty tam jsou všichni zahrnutý.

A: A nějak to teda ještě rozšířit o to území Izerských hor, myslíte, že na to už není potenciál?

B: Já Vám na tohleto nemůžu odpovědět.

A: Jasně. Tak Váš názor samozřejmě, ne za organizaci nebo něco.

B: Když se najde osoba, která to zase nějakým způsobem povede a bude za to nějak celkově bojovat, určitě se to povede. Já nevěřím tomu, že ne, ale vznikají další nové organizace, jako třeba Neziskové organizace Liberecka, možná byste taky měla oslovit Neli – Neziskové organizace Liberecka a ty vlastně sdružují neziskové organizace Liberecka, ale musím říct, že třeba ani tam už jsem se nepřidávala do téhle společnosti. Je to ... bylo to prvoplánovitě proto, aby tady mohly komunikovat za veškeré neziskové organizace s Libereckým krajem, ale ne vždycky úplně ten projekt je tak dobrý, jak já bych si představovala, takže do něj ne vždycky taky úplně vstoupím.

A: Jasně, no. A kdyby se teda v rámci biosférické rezervace dělaly nějaké mezioborové projekty, to už jsme tady našli, kdyby Vám třeba bylo nabídnuto, že můžete spolupracovat s nějakou ekologickou organizací, tak byste byli ochotní se podílet na nějakém projektu? Nějak jako ... jakože jde o to, vytvořit nějaký komplexnější pohled na tu společnost a nějak provázat různé ...

B: Je to úžasný. Já bych se k tadytomu jednou chtěla dostat, abych mohla udělat takovýhle komplexnější, ze shora, ale musím upřímně říct, že v současné době té administrativy a zátěže co máme, sociální služby, je to téměř nereálné. Už jenom i tím, že se vlastně účastníme i evropských projektů, tak opravdu ... V současné době si neumím představit, že bych se s chutí vrhla do projektu s jinou organizací s jiným směrem a opravdu jsem dělali něco společně, protože zase to chce nějakou zodpovědnou osobu a my nejsme tak velký středisko. Já tady mám šestnáct zaměstnanců a skutečně třeba dělat více věcí, než možná by bylo obvyklé.

A: Jasně. Tak a Vy jste už i říkala, že se Vaše organizace zaměřuje i na vzdělávání, tak jsem se chtěla zeptat, v jakých oblastech?

B: Je to především v té oblasti sociální a zdravotní. Není to pro oblasti, že bysme dělali třeba environmentální výchovu nebo tak. To ne, to spíš potom prakticky kolegové, sociální pracovníci, můžou poskytovat dětem, že skutečně jim udělají nějaký takový program, že udělají osvětu na nějaký preventivní témata, to stoprocentně. Na téhle úrovni, že k nám přijde někdo třeba z městské policie nebo že k nám přijde někdo, já nevím, z jiné organizace něco vyprávět pro ty děti, tak to na téhle úrovni stoprocentně ...

A: Funguje.

B: Stoprocentně. Z Českého červeného kříže k nám chodí, co si jenom tak vybavím. My sami jezdíme na exkurze, třeba byly děti se i podívat na Univerzitě Karlově, jo? Takový zajímavý projekt. Tak, jo? A mimo jiné z té oblasti vzdělávání, protože pro ty děti, co jsou ve školním věku, je to ohromně důležitý, tak tam máme extra projekt, to je doučování dětí na kruháči a tam vlastně jsme do toho vtáhli studenty gymnázia u Tanvaldu u Balvanu.

A: Jo. A ono to teda funguje tak, to jsem se vlastně pořádně nedoptala, že Vy teda, myslím, máte přímo nějaké své školy ..?

B: Je takzvaná evangelická akademie, určitě. Ale my, zase, to není úplně moje oblast, tam zase já úplně nedošáhnu. Tam musí zase ústředí tohleto.

A: Jestli to teda funguje tak, že tady máte to nízkoprahové centrum a děti sem samy chodí, a nebo jestli Vy právě třeba chodíte s nějakými přednáškami na školy?

B: My nemáme nějakou možnost úplně, chodit na školy s přednáškami, ačkoli jsme to na začátku dělali. Bylo to v tu chvíli, kdy ještě nebylo zdaleka tolik klientů, ale v současné době se nám za odpoledne vystřídá kolem šedesáti dětí na klubu a to už je vlastně chvíle, kdy jsme od půl jedné do sedmi k dispozici a vezměte si osmihodinovou pracovní dobu, zbytek mají kolegové na administrativu, jo? Takže ono toho je opravdu víc než dost.

A: To je hodně teda. Takže kdyby, opět v rámci té biosféry, pak přišla nabídka dělat nějaký kurz navíc třeba pro nějaký vzdělávání a školení ... té oblasti Jizerských hor, ať už, já nevím, těch místních obyvatel nebo i třeba návštěvníků, tak myslíte si, že na to třeba máte kapacity, nebo že

...

B: Že my bysme vzdělávali, nebo Vy byste vzdělávali? Jak to máte představu?

A: No že Vy jestli byste byli ochotní třeba udělat, nevím, jeden dva kurzy do roka, nevím, jak moc si to představujete, navíc ...

B: Zase, v té naší oblasti v podstatě. My nejsme schopný úplně přestoupit tu naši oblast.

A: To je jasný. Že u Vás vnímám jako nejzásadnější to, že právě prosazujete ty správné hodnoty, který právě jsou i šetrný k přírodě, že jo, že když tam je ten respekt a úcta a nevím, láska k druhému ...

B: Jasně, jasně.

A: ... tak stačí, když byste dělali přednášky pro širokou veřejnost a tam jako prosazovali tyhle správné hodnoty.

B: Určitě jednou dvakrát do roka je tohle reálný, ale nemůže se to stávat pravidlem.

A: To je jasné.

B: To už nezvládáme.

A: Máte dost práce. Dobře. Tak ještě na co jsem se zapomněla zeptat? Musím se podívat. Jo, ještě teda vlastně, když se to takhle týká i těch Krkonoš, když jde o rozšíření biosférické rezervace Krkonoše, tak jestli si ... ale to asi zhruba podobné, jako u těch Jizerských hor, že když je pro Vás problém rozšiřovat se do Jizerek nějak, tak asi o to hůř to půjde do těch Krkonoš, když to budeme

brát komplexně, celou tu biosférickou rezervaci. I když tam vlastně zas máte ty jiné pobočky, teď jsem si vzpomněla.

B: Přesně tak. My jsme tady propojený přes ty střediska.

A: Takže to půjde takhle, jasně. Takže tam vlastně funguje ta spolupráce. Jinak teda to sesíťování neziskových organizací tady funguje a kdyby to bylo v rámci i těch Jizerských hor a Krkonoš, tak to si myslíte, že by to když tak jako chtělo podpořit od někoho zvenčí, jakože není asi ... dokážete odhadnout, jestli ty neziskovky tady co znáte, tak jestli jsou schopné se samy sesíťovat ještě s těmi z té budoucí biosférické rezervace, nebo jestli by to měl udělat někdo jiný?

B: Tak zase mluvíte o sesíťování, tak tady existuje síť Základní síť sociálních služeb Libereckého kraje, takže tam taky se určitě podívejte na webové stránky Libereckého kraje, že v té naší oblasti, za kterou zase můžu mluvit, tak tam je základní síť sociálních služeb nastavená a zároveň si to můžete najít v registru uživatelů sociálních služeb a tam to máte celorepublikově, takže si zadáte, že chcete kraj a že chcete nějakou konkrétní oblast a ono Vám to tam taky vyjede, takže tyhlety sítě jsou vytvořeny. Samozřejmě otázkou je, že u těch odlehlejších obcí ta dostupnost té poskytované péče není tak dokonalá. Je to o tom, jestli tam někdo bude mít kapacitu dojíždět tím autem.

A: Jo.

B: To si uvědomuju, že ne ve všech obcích ta kapacita je dostupná, těch služeb.

A: Dobře. A kdyby teda v rámci té biosféry existovala nějaká jakoby agentura, která by vytvořila síť v rámci té biosféry, což teda ... jakože ta síť biosféry a síť, která existuje teď, že nemusí být totožná.

B: To nemusí, určitě ne.

A: Tak jestli teda, třeba kdyby Vás takhle oslovila nějaká ta agentura a nabídla Vám zapojit se do téhle sítě a nějak Vás takhle zastřešila, tak byste byli pro, nebo ...

B: Ona by nás zastřešila vůči komu?

A: No bylo by to právě v rámci té biosférické rezervace a byli byste vztažený k tomu území, kde je ta biosférická rezervace a šlo by o nějakou podporu budování společenství. Takhle.

B: Jo, já si opravdu musím přečíst víc o té biosférické rezervaci, o tom jsem přesvědčená.

A: Nestačí ...

B: Jakože potřebuju víc informací, jo? Takže potom bych se určitě ráda podívala, co to vlastně všechno ... jak to obvykle funguje, jak to v těch Krkonoších funguje a co všechno do toho vlastně zasahuje. Určitě bych potřebovala ty informace.

A: A chcete je potom nějak komplexně, nestačí se Vám na něco se mě třeba doptat?

B: No, myslím si, že bych to ráda viděla. Pokud je nějaký odkaz, tak se ráda podívám, jo? Jak to tam třeba v těch Krkonoších funguje, jestli to tam je už zajetý, tak jak to tam je.

A: Dobře, tak ještě si to projdu, jestli jsem něco nezapomněla. Jo, ještě tady mám nějaké otázky, ale tam se asi taky nebudete úplně chytat, ale pro úplnost se zeptám. Jestli Vám třeba něco říká plán péče a zonace.

B: Ne.

A: To určitě ne. Takže to nebudu nějak rozpitvávat. A pak jestli byste byli třeba ochotní, až se bude vytvářet návrh celého toho fungování té biosférické rezervace, tak jestli byste byli ochotní se nějakým způsobem zapojit?

B: Myslíte připomínkovat?

A: No.

B: Není problém.

A: Dobře.

B: Ba naopak, tím o tom získáme víc informací.

A: No, právě když tak to budete moct i pozitivně ovlivnit.

B: Tak.

A: Dobře. A kdybyste to teda měla shrnout, zhruba z toho strohého obrazu, co jsem vytvořila tady. Tak myslíte si, že by to pro Vás potenciálně mohlo být přínosné?

B: Já tam zatím úplně ten přínos nevidím. To se přiznám zcela na rovinu.

A: Ani z toho, co jsem Vám vyjmenovávala? Někaké ty granty nebo komunikace s neziskovými organizacemi ...

B: Chápu to, já za tím pořád musím hledat tu rozvážnost, tu administrativu, tu práci s tím spojenou a kdyby se to skutečně v té oblasti takhle pro nás vyplatí. Musím trošku zvažovat prostě. Máme nějaký svůj omezený čas a omezený schopnosti. To je i o tom, že si právě asi potřebuju přečíst víc informací o tom, jo? Co to znamená, co to všechno přináší a jak už to někde funguje. To by bylo ideální.

A: Jasně. Každopádně teda to úplně nezatrácujete.

B: Ne, to rozhodně ne.

A: Dobře. No ono jde právě trošku i o to, že ty biosférický rezervace u nás fungují dvěma způsoby. Buďto že to má na starosti právě přímo správa toho chráněného území, a nebo že pro to vznikne nějaká ta nezisková organizace. Většinou je to o. p. s., teďka to teda bude nově ústav, že

jo? A u nás je právě těch biosférických rezervací šest a pokud vím, tak pět z nich funguje právě pod tou správou a úplně se ten model neosvědčil. Že ten ... zhruba to, co Vy říkáte. Že jejich hlavním cílem je ochrana, tím pádem jim úplně nezbyvají kapacity na ten rozvoj území a budování toho společenství, a proto se právě ... je v plánu, až se rozšíří ta biosférika Krkonoše o to území Jizerských hor, právě vytvořit tu agenturu, která přímo bude mít na starosti to fungování biosférické rezervace, takže je trošku problém, že Vám nemůžu dát příklad asi úplně vyloženě z České republiky, jak to správně funguje ...

B: Tý dobrý praxe.

A: ... no, protože ono v podstatě, můj názor je ten, že ... mám takový pocit z toho všeho, co jsem se dozvěděla, že je právě snaha v rámci téhle biosféricky budoucí konečně to udělat úplně správně, jak to je. Ono samozřejmě, že v těch biosférickách o to jsou snahy, aby to tak bylo, ale ne vždy se to daří. S tím, že právě i ta biosférická rezervace Krkonoše, tak ta taky funguje pod správou a jako snažej se nějak budovat to společenství a tak, ale tam právě je i problém, že oni tam těch neziskových organizací ani moc nemají, což ... takže tam se ta síť hodně špatně buduje a i si myslím, že se docela vidí velký potenciál právě v tom rozšíření o Jizerky, protože tady těch neziskovek je naopak hodně. Je taková naděje, že by to takhle mohlo fungovat. Což mě vlastně ještě přivádí k jedné otázce, jestli Vás napadá třeba, proč těch neziskových organizací v Krkonoších moc není? Jestli to dokážete nějak zhodnotit? Nějaký Váš názor?

B: A jak to máte zmapováno? Je to tak opravdu, že tam nejsou neziskové organizace?

A: No minimálně těch environmentálních, tam je skutečně profi jenom jedna, z těch sociálních tam jste Vy, pak ještě něco, nevím, Most k životu nebo tak něco, ale jakože obecně, když porovnám množství tady a množství tam, tak jich je fakt míň.

B: Já Vám asi řeknu i to, že je to samozřejmě i otázka finanční. Jde o to, jak taky ten kraj podporuje tu sféru sociální a jak taky město to podporuje. A třeba konkrétně Vrchlabí, když mluvíme, že to je KRMAP a tak podobně, tam je to všechno soustředěný, tak Vrchlabí nemá systém komunitního plánování jako Jablonec. Tam se nesdružují ty neziskovky s uživatelem. To je taková ta triáda mezi poskytovatelem a těch financí a neplánují společně, jak to bude, ten rozvoj, takže ...

A: To bude asi ten kámen úrazu.

B: Tam vím, že kolegyně ředitelka chodí na kraj zvlášť, chodí zvlášť na město, všude lobuje, všude se snaží, všude jí říkají: „Ano, to by bylo skvělý, založte osobní asistenci,“ a potom ji nepodpořej finančně. Takže ono je to strašně těžké. My prostě, ať je to, jak je to, tak neziskovky jsou závislé na těch veřejných zdrojích, jsou závislé.

A: Rozhodně.

B: A jestliže to tak nemá být do budoucna, tak někdo musí říct, kde se ty finance mají brát?

A: To si myslím, že snad ani po Vás nemůžou chtít, že to je snad jasný, že právě jestli to máte dělat dobře, tak musíte mít nějaký finance, že jo, od někoho.

B: Jenomže tady je velká nestabilita v tomhle tom odvětví. Vůbec pro organizace, co chtějí začínat. I když s dobrým úmyslem, i když se vší kvalitou do toho půjdou, tak vlastně zjistíte, že jste rok od roku nově hodnocený, rok od roku nevíte, jestli budete zafinancovaný a když se to dozvíte, tak ty finance dostanete, ty peníze dostanete v dubnu na ten rok, takže vlastně Vy tři měsíce musíte jet plně za svoje finance. Takže musíte mít i něco našetřeno, když to takhle vezmu. Samozřejmě je tam otázka i toho, že se dbá na vícezdrojovost toho financování, takže nemůžete jít jenom na ministerstvo, musíte skutečně lobovat na kraji, na městě. A zase, jsou tam ty osvícení politici, je to o té politice, o těch financích. Možná je to právě tím krajem malinko.

A: Aha. Tak jste to asi odhalila.

B: Malinko se mi zdá, že to ...

A: Jo, tak ještě taková otázka na závěr, jestli jsem se podle Vás zapoměla na něco zeptat nebo ještě třeba chcete něco zkusit dovysvětlit? Nebo to takhle stačí?

B: Já nevím, já se možná malinko bojím toho, jak říkáte, toho biosférického modelu v podstatě v tom, aby to nebylo příliš environmentální. V tomhle tom já ... právě, to je to, že i Vy říkáte, že doposud to tak bylo pojmáno víc. A v čem já mám obavu malinko, aby potom ta ochrana přírody, která určitě má svoje místo, určitě je úslužná a je potřeba, jestli jakoby nezvítězila nad jistým jakoby rozumem a nad tou ochranou člověka jako takového.

A: To si myslím, že úplně ne. V tomhle je právě ta biosférika jiná.

B: Tak kéž by to tak bylo a pak by mě to opravdu zajímalo do budoucna.

A: To jsem ráda.

B: Ale potřebuju k tomu právě tu nějakou tu zkušenost, tu praxi a vidět to, že by to fakt jako mohlo fungovat. Ty vize na papíře jsou mnohdy úplně úžasný a vážili jsme jich hodně. Úplně zcela jednoznačný příklad pro mě tady je, když okolo jablonecké přehrady jsou všude sídliště, prostě tak to vzniklo v těch, asi, 60. a 70. letech, nedá se s tím nic velkého dělat. Postavil tam někdo nějakou šílenou ... šílený dům, který nikdy nedostavěl, teď se to konečně po letech městu podařilo vykoupat, a když vím, když vím, když tam jedu za našima klientama, jak se tam strašně špatně parkuje, protože dneska tam opravdu těch aut je hodně, neuděláme s tím taky nic, prostě nezastavíme ty auta, ten

rozvoj tady a patří to k tomu, takže pro mě, když je hlasování na internetu, jestli je lepší tam udělat zelenou plochu a nebo parkoviště, tak já jsem pro to, aby se malinko rozšířilo to parkoviště. I když je to u té přehrady, vnímám to tak, ale ty auta se tam nemají kam dostat, jo?

A: To si myslím, že tohle právě fakt reflektují, no. Taky tam, to jsem vlastně ani nezmínila, že tam se taky snaží samozřejmě podporovat v rámci té biosféry turistiku, aby vznikaly nové pracovní místa a tak. Akorát že nějak s ohledem na přírodu, takže třeba budou podporovat ekoturistiku, ale ... nebo jako lehký formy turistiky, což znamená třeba peší túry nebo tak. Myslím si, že to nějak není omezující pro člověka.

B: A v současné době, když se víc otvírá tuším že Šumava?

A: Jo.

B: Že chtějí pustit do těch nejvyšších zón, tak si myslím, že právě není cesta tudy, jakože: „Pozor, tady je to zvířátko.“ Já to chápu, já to chápu, ale je tady i ten člověk, který taky musí. A pokud by tam teda byla ta silnice dobrá, tak by to umožnilo ... teď tady třeba budeme narovnávat zatáčky mezi Libercem a Jabloncem do deseti let. Prostě jsou ohromně problematické. Tam je strašně moc bouraček. Když tam jsou dva kamiony proti sobě, jeden se musí zastavit, počkat. Je to opravdu ohromně problematické se dostávat mezi těma městama. Tak snad si myslím, že potom musí vítězit ten zdravý rozum. Ano, to zvíře se musí ochránit, to se taky musí vyřešit, ale nemůžu si říct striktně, jenom kvůli tomu zvířátku to tady nebude stát. Já se snažím brát s nadhledem tyhle věci.

A: Jo, tak to asi má být, no. Ještě akorát potřebovala bych na závěr ještě ... Vaše organizace teda funguje od roku 2007? Jakože našla jsem na internetu, že jste od roku 2006, ale fungujete od roku 2007.

B: 2006 je založení. Přesně tak.

A: A jste teda forma ... pojmenovává se to tak? Církevní nezisková organizace?

B: Můžete tam napsat církevní právnická organizace, protože jsme právnická osoba. A jinak pod Ministerstvem kultury jsme vedený a v podstatě jsem v rejstříku evidovaných právnických osob. Jestli si tam chcete napsat i zákon, podle kterého jsme zřizovaný, tak je to 300/2002.

A: Jo. Takže Vy jste ta nezisková organizace, která vzniká ze zákona vlastně.

B: My nejsme ze zákona vznikající.

A: Ale máte právní oporu.

B: Ano, v podstatě církev, teda zákon o církvích a náboženských společnostech a tzv. účelových zařízení těch církví, takže my jsem vlastně, nás potom zakládá, naším zřizovatelem je Česká církev evangelická.

A: Jasně, jasně. A teda zaměstnanců jste říkala, že Vás tady je 16? Pamatuju si dobře?

B: Ano.

A: A máte nějaké dobrovolníky?

B: My máme dobrovolníky právě na tom nízkoprahu těch dětí, tak tam bývají tak čtyři pět dobrovolníků ročně.

A: Dobře. A ještě bych potřebovala přímo informace o Vás, s tím, že teda vlastně ještě, to jste říkala, že Vás nemusím anonymizovat.

B: Nemusíte, určitě.

A: Jo, ale potřebovala bych teda vědět Váš věk, rodinný stav a kolik máte dětí?

B: Aha. Dobře. Tak tam můžete napsat 40, vdaná, dvě děti.

A: A jinak zaměstnání je jasné, to jste ředitelka tohoto střediska a ještě, jo, vzdělání bych potřebovala

B: Středoškolské, nedokončené vysokoškolské, ale jinak středoškolské s maturitou.

A: A to středoškolské máte jaký obor?

B: Ekonomická škola, dneska obchodní akademie, dřív střední ekonomická škola.

A: A ta vysoká nedokončená?

B: To je Sociální práce. Tam je uzavřených šest semestrů a nedokončený státnice.

A: Jéé. To je škoda.

B: Přesně tak.

A: Takhle podobně to má ségra, no.

B: Ale holt někdy už to nejde.

A: Už nejsou síly. Tak takhle je to snad všechno. Tak moc děkuju.

B: No určitě.

DIVIZNA

A: První část se týká informací přímo o Vaší organizaci. Tak jestli byste mi mohla na úvod říct, co vůbec bylo motivací pro založení DIVIZNY.

B: To jsou opravdu otázky pro pana Kočího, který tady zrovna není. Možná, že na území ... protože my jsme městské středisko. Tím, že patříme pod Zoologickou zahradu. Úplně původně jsme patřili přímo pod magistrát města, odbor životního prostředí a že tadle činnost nebyla ve městě přímo nabízena. Takže možná i kolega pan Kočí, kterej to zakládal, byl v postatě i vyzván, jestli by takové aktivity nějakým způsobem nerozjel. Takže možná, bylo to i ze strany toho města. On byl pracovníkem magistrátu, přímo na tom odboru, tak oni ho vyzvali, jestli by nějaké ty aktivity tam nemohl rozjet.

A: Jasně. A když tak, jestli byste mohla nějak shrnout cíle Vaší organizace? Já jsem koukala na webovky, že toho děláte spoustu, ale nějak obecně to shrnout?

B: No já vím, že tam máme takovou hrozně pěknou větu, jaký jsou naše cíle. Jak odpovědně vést ...

A: Četla jsem, no.

B: ... ty děti k tomu a vlastně i k tomu udržitelnému životu, ale to prostřednictvím, že děláme ty výukové programy, děláme ... pracujeme s pedagogy a ... no, to je asi takový ten největší ... jo, ještě máme veřejnost, ale veřejnost oslovujeme skrze zoologickou zahradu. Že neděláme takové nějaké happeningové akce, jo? Takže když chceme dělat akci pro veřejnost, děláme to v areálu zoologické zahrady, jo? Nějaký Den Země nebo den zvířat nebo něco takového. I když spíš ojediněle, že jsme se zúčastňovali, když byl Den bez aut, pořádali jsme cyklistickou jízdu a nebo jsme to dělali i pro školy. Takže občas děláme projekty, i jednorázový pro školy. Takže směrem ven, no. Jestli je to dostačující.

A: Jo, jo. Já jsem právě koukala na Vaše webovky, že třeba máte Slunce v ZOO. To je teda taky od Vás přímo v areálu zoologické zahrady a tam ukazujete třeba skleníkový efekt a tak, takže ...

B: To byl projekt ve spolupráci s německou stranou se Zoologickou zahradou Žitava a my na to máme výukový program a ty věci jsou vidět normálně. Každý návštěvník může vidět v zoologické zahradě, ale my na to máme navázaný nějaký výukový program a je to přímo v té zoologické zahradě, no. Ten skleníkový efekt ukazujeme zrovna na pavilonu plameňáku, že oni mají nějakou takovou budovu prosklenou, takže jsou tam teploměry a je vidět, že tam mají teplo, že jo, které takhle na severu ... Tak aspoň se jim to tam jako kumuluje v té místnosti, no.

A: Pak jsem se koukala, že máte třeba i projekt Ekoškola, tak jsem se chtěla zeptat, v čem to spočívá? Co ta škola musí splnit ...

B: Víte co, to je nějaký mezinárodní projekt a pro Českou republiku ho koordinuje sdružení Tereza, které je z Prahy, tak tu možná znáte. A v každém městě, nebo možná nevím, jestli v každém, ale má nějakýho koordinátora. Takže my jsme koordinátor pro Liberecký kraj, jo, ale není to naše myšlenka, jo? Přímou. No a co to znamená: že do toho programu se ty školy nějakým způsobem přihlásí, ono je to i placené, že to není úplně zadarmo a za tu platbu dostávají nějaké metodické vedení, jak se stát tou Ekoškolou. Oni musí splňovat nějaké podmínky. Jsou tam čtyři oblasti, myslím oblast voda, energie, odpady a prostředí školy. A v těchto čtyřech oblastech oni musí udělat nějaké zlepšení nebo vylepšení, jo? Třeba třídění odpady ve škole, nebo, já nevím, nesvítil bybytečně, jo? Ze začátku to jsou takové maličkosti, ale některé školy ... a takhle: když jsou nějakým způsobem připraveny, připravená ta škola, tak proběhne audit, a jestli všechny ty podmínky mají splněné, tak získají titul Ekoškola. To se pak předává, teď nevím, jestli v Senátu v Praze, takže třeba ty liberecké školy, jo, je to taková čest, jo?

A: Jasně.

B: A musí to ale obhájit, jo? Dostávají ten titul na dva roky a když ho chtějí mít pořád, tak to musí obhájit, a to znamená udělat další zlepšení k tomu, co už udělali, jo? Takže máme tady některý školy. Mám pocit, že někdo obhajoval už potřetí, jo? A pak jsou školy, který se do toho projektu nebo programu přihlásily, a třeba si netroufily na ten audit, jo? Z nějakýho důvodu jim to nešlo, no. Tak to je ten program.

A: Jasně. A pak jsem ještě koukala, že tu máte Školu pro udržitelný život a to že vzniklo ve spolupráci s nadací Partnerství a se SEVERem z Horního Maršova?

B: No, to je taky ... oni jsou organizátoři a zase – v každým kraji, kdo se do toho přihlásí, mají koordinátora. Takže to je zase jejich myšlenka, ale my jim to tady koordinuju v naší oblasti. Tenhle program je ale teďka trošku utlumený, protože tam je potřeba, aby byly nějaké peníze. A fungovalo to tak, že se vyhlásila nějaká výzva pro školy, že když budou mít bezva nápad, jak ... nebo něco udělat, ale nesmí to být jenom pro školu, musí to být i pro veřejnost. Nesmí to dělat jenom žáci nebo učitelé, ale musí do toho vstoupit i třeba rodiče nebo nějaká veřejnost a napíšou si na to projekt, tak tady ten program je v tom podpořít, jo? Že třeba prvních pět, nebo .. většinou to nebylo pro všechny, jo? Že třeba přišlo patnáct projektů a mohlo se jich pět podpořit, jo? Bylo to nějak omezené. A většinou ty školy si nějak upravily okolí školy, ale bylo to zpřístupněno veřejnosti, jo? Že klidně udělaly i nějakou zahradu, nějaký prvky, ale nesměly to zavřít, že by tam mohla jen škola. Mohla tam i veřejnost.

A: Jasně.

B: Nebo se dělala nějaká naučná stezka. To vím, že dělali nějaký středoškoláci, jo, že udělali naučnou stezku, takže ta je pro veřejnost. Samozřejmě tam musí pomáhat u toho dospělí, jo, aby tam byl vstup i té veřejnosti, no. Takže to teď máme v útlumu, protože nejsou ty peníze. Takže nebyl vyhlášený ten program, no. Ale teď si SEVER někde žádaly, takže pokud to dopadne, tak se to třeba zase nějakým způsobem rozjede.

A: A to je ten SEVER přímo krkonošský, že jo?

B: Ano, to jsou oni.

A: A oni to vymysleli a Vás oslovili.

B: Ano. Oni potřebovali asi nějaké partnery, aby to bylo celorepublikové, protože by to nedokázali koordinovat všude, jo? Takže každý ten kraj oslovil ty svoje učitele, jo? Oni posílají tu výzvu i ... bylo to lepší v tom, že kdyby všechny ty učitelé posílali ty nápady do toho Maršova, tak by se jim tam sešlo třeba dvě sta projektů, jo? Takže se vybralo něco v Libereckém kraji, něco, já nevím, Ústeckém, jo? Takže jsme spíš takový partneři v tomhle, no.

A: Jasně, takže takhle oni asi oslovovali v rámci té sítě ekologický ...

B: Ano, ostatní, no.

A: A spolupracujete i s jinejma neziskovkama, nebo v rámci té ekovýchovy, jak je třeba ta Pavučina nebo tak?

B: No v rámci té Pavučiny občas se dějou nějaké věci, tak to se spolupracuje a přemýšlím, tady co jsou poblíž střediska, tak takové ty větší, tak jsou v té Pavučině, jo? Takže jsme i nějaký partneři. Nebo tam mě nenapadá nic, že bysme rozjeli něco individuálně s někým, nějakou velkou akci. To asi ne, no. Abych uvedla nějaký pěkný příklad tady z místního.

A: Jasně. No a pak jsem ještě koukala, že máte na starosti koordinaci té sítě škol, který se zajímají o tu ekovýchovu.

B: No, to se jmenuje M.R.K.E.V. a to je taky v rámci Pavučiny, že vlastně sdružuje ty učitele, kteří mají o tohle téma zájem, a v každém kraji, jo, je nějaký koordinátor, který si obstarává, ty liberecký třeba, jo, pro nás. Protože ta Pavučina, ten záběr by pro ně byl hrozně velkej. Takže my máme právě ten Liberecký kraj, jmenuje se to M.R.K.E.V. a sdružuje to ty učitele, kteří se do toho hlásí, nebo teda spíš školy to sdružuje. Tam je vždycky nějaký zástupce, co to má na starosti. Dobrovolně se do toho hlásí, myslím, že se musí i nějak registrovat, že se tam platí nějaký poplatek a my zas za to, že se přihlásí, tak mají čtyřikrát do roka rozesílku. Vydává se, ale to koordinuje ta Pavučina, že se vydává časopis Bedrník a potom v rámci ... a my jim ho rozesíláme. A v rámci té rozesílky my máme možnost jim ještě buď to něco přidat, takže my jsme ... máme na to zrovna projekt, nebo peníze z krajského úřadu, tak v každé té rozesílce dostávají od nás nějakou knížku, jo? A ještě nám ten kraj hradí to poštovné, jo? Teďka, myslím, máme čtyřicet sedm škol zaevidovaných. A zrovna teď ráno s kolegyní jsme si říkali, že má přijít ten Bedrník, tak abysme ještě rychle udělali rozesílku, než bude konec roku, protože, že jo, když to pošleme do prázdnin, tak to nikdo nedostane, no. Takže teď půjde právě jedna rozesílka. A ještě teda děláme každý rok na podzim krajskou konferenci pro tyhle učitele. Samozřejmě můžou přijít i neregistrovaní, ale je to prioritně ta M.R.K.E.V., ta konference, k ekologické výchově, no.

A: Jo. A ještě jsem koukala na internetu, že jste ... nevím jak to nazvat. Že jste odběrový místo pro kola do Afriky?

B: Jo, to taky. Na tom taky spolupracujeme, teď přesně nevím, jak se ta organizace jmenuje. Ví, že je to v Ostravě, ale vždycky vyhlášíme nějaké konkrétní dny a teď zrovna jsme v takový fázi, že ... nevím, kdy proběhla ta poslední sbírka, bylo docela dost kol. To se vlastně ... my to tady posbíráme, nebo vyhlásíme nějaké dny, tehdy tehdy tehdy se to bude sbírat, lidi nám to přivezou, máme nasmlouvaný ... zase, je to na nějakým přátelským, jo, že to taky pro nás dělají třeba zadarmo, nějaký velký nákladáky a oni to vezou do té Ostravy a v Ostravě se to nakládá do nějakých kontejnerů a posílá se to do té Afriky. A to už, že jo ... teď přesně nevím, jak se jmenuje ta organizace, si koordinuju oni, jo? Že to oni i jedou s tím do té Afriky. No a při té minulé sbírce bylo hrozně moc kol, takže teďka bude vyhlášená sbírka až na 18. července, že teď to dlouho nebylo. Já ani nevím, jestli ... no, ty datumy teď. Vlastně ne, možná rok nebylo. Jako že to bylo naposled v létě, no, protože nebylo ... oni právě neměli volné sklady, jo, že by asi i lidi posílali, dávali kola, ale oni je neměli kam dát, jo? Že by to byl akorát problém.

A: To je hezký, že je to tak úspěšný.

B: Jo, je. A právě lidi už jsou to ... ví a volají nám. Zrovna včera nebo kdy jsem měla telefonát s paní: „My budeme vyklízet sklep, já tam mám asi pět kol.“ Takže oni už to i ví. Jenže jsem jí říkala, že sbírka bude až o prázdninách, 18. 7., jako že to od ní nemůžu vzít, kam bysme to tady dali. Na ten den máme i ty nákladáky domluvený. A ona říkala: „To ne, to ne. Já to potřebuju vyklidit dřív.“ Tak jsem říkala: „Tak třeba to udělá někomu jinému radost.“ A ona říkala: „Já to dám k popelnici.“ A já říkám: „Zkuste to, třeba si to někdo vezme.“

A: Ježíš. Ale to asi jo.

B: Ale ví, že už to takhle, že tady něco takového je, takže ...

A: To je dobrý. Tak jo. A ještě, jak jste říkala, že tam máte takovou tu hezkou větu na úvod, tak mě tam zaujalo, že třeba i se zaměřujete na to, aby měli úctu k tradicím. Tak jsem se chtěla zeptat, jakým způsobem se to snažíte podpořit?

B: To tam je možná hlavně ... nebo ne hlavně z toho důvodu. Že tady máme i nějaký programy takové řemeslné. Ne, že by byly úplně vyložené, že by byly jenom na řemeslo, jo, ale je to třeba o včelách, jo, takže nějaký včelařství, o ovečkách, takže zpracování vlny ... honem asi mě ... jo, ještě tam máme i o semínkách, jo, takže zase – melou si mouku nebo něco takového. Takže tím jsme chtěli vyjádřit, že občas se tady dělají i nějaké tvořivé věci, jo? Že si myslíme, že to není úplně špatně, když ty děcka ví, jak se dělá chleba, jo?

A: Jasně.

B: Že se to nekupuje jenom v obchodě, no. A právě děláme i pro ty pedagogy. Děláme nějaké tvořivé dílny, tak tam se taky snažíme pracovat hlavně s přírodním materiálem. Takže jsme tu měli, já nevím, košíkařili jsme, jo? Takže tam se odráží nějaký ty tradice. Takže v tomhle smyslu to bylo.

A: To je fajn. A ještě jsem si našla, že máte Quest? To znamená, že navedete hravou metodou lidi do hezký přírody, nebo jak je to myšlený?

B: Ten Quest, to je taková veršovánka, nebo rýmovačka, básnička a vždycky Vás někam posílá dál a navádí Vás, že si máte všimnout spíš detailů. A není to úplně do přírody, startuje to právě tady v Divizně, nebo u Divizny, a vede to ... teď přesně nevím, jestli takhle nebo takhle ... jo vlastně ne, možná to vede nahoru (říká si spíš pro sebe) ... do téhle čtvrti a tady jsou moc krásný domy starý a ono Vás to navede, jo: „Teď běž do kopce a napravo u žlutého domu, já nevím, zpozorni.“ A další odstavec je: „Když se dobře podíváš, tvář uvidíš.“ Já nevím, takový ... že si má člověk hledat detaily a něco tam najít a má doplnit tajenku, jo?

A: Aha.

B: Takže to není o tom, že si to přečtete a řeknete si: „No, dobrý. Tak jsem si to přečet,“ ale vlastně Vy nevíte, co Vás tam ... čeho si máte všimnout, jo? „Všimni si, co je u třetího okna.“ To tady nezjistíte, takže tam musíte jít a vidíte, že tam je třeba nějaký reliéf nějaké růže, jo, nebo něco. A právě máte to doplňovat do tajenky a ta jednotlivá písmenka Vám dají celkovou tajenku. A to se takhle obejde, teď nevím, jestli Vám můžu prozradit tu tajenku ...

A: To záleží, jestli je to přístupný veřejnosti a můžu si to vyzkoušet?

B: Je. Právě je to buď na našich stránkách, nebo existují stránky www.questing.cz a tam jsou všechny questy, což jsou vymyšlený právě v tomhle smyslu po celý Český republiky, jo? Takže když někam jedete po Český republiky, jo, i třeba v Praze je kolem toho Tolcova dvora, jo, nebo někde, tak se můžete podívat, jo, kde to je. Ale záleží na těch autorech, kam to umístí, jo? Je pravda, že úplně extra ... nevím, takhle. Možná to někdo i umístil do volné přírody, ale že v tom městě je dobrý, že máte takový ty záchytný body, jo ...

A: Jasně.

B: Že člověk jde a teď: „Jdi stále rovně k žlutému baráku ...“ nebo jak jsem to řekla a že v tý přírodě se špatně navádí, ale zase – kdyby to šlo po nějaký stezce a byly tam nějaký pevný body, tak to asi může fungovat i v přírodě. To určitě, jo? Takže to je takový i trošku zaměřený na detail, jo, na takový vnímání okolí a takovou formou ... ale ne, určitě je to i do tý přírody. To ... že aby člověk šel a díval se na jiný věci, jo? A takovou zábavnou formou, jo, že to asi možná i dospělí, ale hlavně ty děcka, jo, že chtějí nějakou ... chtějí vyluštit tu tajenku, jo? Ono to má nějaký přesný pravidla, to na tom www.questing byste se dočetla, jak se to tvoří, nebo na co by si člověk měl dát pozor, protože my jsme měli jednu dobu i quest přímo v zoologický, to jsme měli v rámci Dne Země, ale bylo to vevnitř, jo? Nesmí Vás ten quest vést, že by tady vystartoval a končil v zoologický. Že by ten účastník byl nucen si ... platit peníze, jo? Tohle by mělo být zdarma. Místa, kde se projdete a nikdo po Vás nic nemůže chtít. Tak toho jsme si byli vědomi, jo, takže jsem ho udělali tady v okolí a pak to teda končí tak, že když to vylustíte, tak můžete jít do ... někam zadarmo. Nevím, jestli do zoologický, ale projít se třeba Lidovými sadama a potom v rámci ... těm návštěvníkům, který byli uvnitř, jo, abysme neporušili to pravidlo, jo, tak si mohli projít ten quest v tý zoologický zahradě, jo? Že oni sice zaplatili to vstupné, ale nebylo to tak, že by je ten quest vyzýval k tomu: „Chceš-li jít quest, tady zaplať a jdi dovnitř.“ Takže to bylo v rámci toho Dne Země, no. Říkám, má to právě nějaký pravidla a je to po celý republiky, takže to .. se můžete kouknout.

A: To mě zajímá. Tak když tak, kdybysme nějak obecně měli shrnout ty cíle Vaší organizace, tak je to hlavně vzdělávat školy i pedagogy i veřejnost a v podstatě mi tak skoro i vyplývá, že příjemnou zábavnou formou?

B: Jo, asi jo. Určitě na tom prvním místě je to vzdělávání, protože ... to se teď vrátím k tomu, že my v podstatě jsme zoologická zahrada, jo? Přestože jsme ... a my jsme její článek, my máme takovou specifickou, jo? Že je zoologická, a pod ní patříme my jako ekologické centrum a Archa, to je záchranná ... nebo, stanice ... záchranná stanice a útulek, jo? Oni teda jsou i záchranná stanice a Lidové sady jako kulturní středisko. To teda hlavně z toho důvodu, aby ... ale není to úplně špatný, protože ta hlavní budova, nevím, jestli jste přišla z vrchu ...

A: Šla jsem okolo toho jezírka.

B: Jezírka. Tak když se vyjede nahoru, tak tam jsou Lidové sady, taková je to taky historická budova, ale je to kulturní centrum, jo? Ale vlastně je to u nás, takže oni nás sloučili k sobě i z toho důvodu, že jsme měli nevyhovující prostředí, nebo prostory pro ředitelství, tak se tam přestěhovalo ředitelství, takže my jsme vlastně ... zastřešuje to zoologická a pod ní spadají tyhle organizace, takže se i tak doplňujeme a Divizna má poslání vzdělávání, jo? Že my tady třeba, jak jsem v tomhle domečku, tak tady sedíme my, co děláme tu činnost, o který se bavíme, plus tady máme dva kolegy, kteří mají na starosti vzdělávání přímo v areálu té zoologické, jo? Takže my jsme spíš venku, chodíme do té přírody a tak, jo, a oni mají na starosti vzdělávání vevnitř, jo? My v té zoologické, my jsme centrum vzdělávání, no. A samozřejmě nějakou příjemnou formou, že jo, to ... my máme tu možnost, my nemusíme dodržovat nějaký školský pravidla nebo něco, jo? Že nejsme svázaní nějakýma časama a prostorama, takže to probíhá takhle příjemně.

A: A máte pocit, že jste úspěšní v tom, co jste si vymezili za cíle?

B: Víte co, teď je otázka čím se to hodnotí, ta úspěšnost. Ale kdyby se měla hodnotit tím, že se k nám ty školy opakovaně vrací, tak to je i podložené, protože to nějakým způsobem evidujeme, a hlavně je o nás velikánský zájem, což nás na jednu stranu hrozně těší, na druhou stranu, kdybysme měli možnost se nějakým způsobem nafouknout nebo mít i prostory, mít pracovní síly, tak bysme pokryli daleko větší poptávku. Takže každý rok na začátku školního roku vychází taková naše nabídka, to Vám když tak můžu dát dole, to mi připomeňte, a oni na základě té nabídky k nám telefonují a během tří dnů máme obsazený celý školní rok.

A: Ty jo.

B: Což je problém, že kdo zavolá čtvrtý, pátý, šestý den, tak už se na nás zlobí: „Ježišmarjá, kdy jsem měla volat, když už to máte obsazený.“ To je pak dost nepříjemný. Ale víme, já nevím, třeba 10. září Vám řeknu, co bude 15. června, jo? Všechno to máme naplánovaný. Tak po týhle stránce, kdyby se měla hodnotit úspěšnost, tak tam v tom smyslu jsme určitě sto procentně úspěšní, no. Druhá věc je, jaký dopad mají ty naše programy na ty děti, protože to jsme nikdy nějakým způsobem neměřili, že jo, děláme si nějakou závěrečnou reflexi nebo nějaký takový věci, ale to si myslím, že nevyovídá o tom, jestli se nějak posunul nějaký postoj těch dětí nebo něco. Tam si občas myslím, že je to na ty práci těch učitelů. Spíš možná v tomhle smyslu to ... tím, že máme ty krátkodobé programy, nemáme žádné dlouhodobé, jo, že jsme spíš takový doplněk pro ty školy. Doufám, že důležitéj, no.

A: Jo, to já myslím, že určitě. A když tak, jestli bysme se ještě mohli dotknout toho financování, že Vy jste teda příspěvková organizace, takže hlavní jsou pro Vás asi příspěvky od města?

B: Ano. My jsme městská organizace, takže nám dává příspěvek na tu činnost, a to dává té zoologické zahradě, že jo. Tam si to zas nějakým způsobem rozdělujeme. Takže to město, no. Nevím, v jakým je to procentuálním zastoupení, určitě to není sto procent, to nebývá. Nevím, jestli je to padesát a že ten zbytek musíme nějakým způsobem sami si obstarat.

A: Vlastní činností nebo dárce máte.

B: Vlastní činností, dárci taky, ano. Víte co, ne úplně přímo v Divizně, protože my jsme schovaný pod tou zoologickou, ale zoologická zahrada jako taková má dárce.

A: Jasně. Takže něco pak zas přerozdělí.

B: Jako my máme nějaký vnitřní rozpočet, jo, který nárokujeme. Tenhle kus půjde na Diviznu, jo? Svým způsobem se neptáme, odkud přesně pramení ty peníze. To samozřejmě zase nějakým způsobem je ... To vedení organizace to ví, že jo. My běžný zaměstnanci už to moc neregistrujeme, no. Vlastně ty naše programy máme taky zpoplatněné. Sice si myslím, že spíš takovým symbolickým, zatím, poplatkem, že to stojí třicet, nebo čtyřicet, nebo padesát korun, takže si myslím, že je to takový dostupný pro ty školy. Ale zase, že jo, neživí nás to, jo? Jsou organizace, které by asi takhle to mít nemohly, protože potřebují, aby jim to vydělávalo ...

A: Jasně, aby se uživil.

B: Nebo zaplatilo příjem, no.

A: Pak bych se zeptala, jaký máte Vy osobně a Vaše organizace vztah k Jizerským horám, když takhle jste kousilínek?

B: Tak přemýšlím, profesně, my využíváme tady ten prostor za náma, to jsou taky městské lesy, ale já nevím, kde ... tam asi ještě není úplně ta hranice Jizerskejch hor, takže úplně ... třeba pro ty programy s děmta to nevyužíváme, ale je pravda, že třeba co děláme různé exkurze pro dospělé, pro ty pedagogy, tak hodně se jezdí právě do těch Jizerek na nějaký exkurze. Neříkám, že jenom, jo, třeba příští rok plánujeme Lužický hory, ty jsou na druhý straně, jo, ale snažíme se, téma exkurzema ... cílem těch exkurzí je poznávat okolí, nebo Liberecký kraj, nejen okolí Liberce, ale Liberecký kraj, aby ti učitelé dostali tip, kam můžou jet a už spoustu těch exkurzí bylo do Jizerskejch hor, no. Tak tam asi nejvíce to využíváme. A jinak osobně si myslím, že všichni to mají rádi, to prostředí. Že si myslíme, že to tady je bezvadný. Víte co, MHDěčkem dojete nahoru do kopce a ... jo? To je tady v tomhle kraji úplně supr výhoda, jo? Že když chcete jít plavat, tak jdete k přehradě, a když chcete jít na hory, tak si vyjedete MHDěčkem nahoru a nasadíte běžky a sjedete dolů. Tak to je tady dobrý.

A: Ještě bych se doptala, jak jsme se bavili o tý spolupráci s jinýma organizacema, jestli třeba spolupracujete s někým i ze zahraničí nebo z jinýho regionu? V rámci regionu teda přes tu Pavučinu?

B: Ano. Skrz tu Pavučinu.

A: A přeshraniční nějaký, jestli Vás napadaj? Vy jste docela blízko hranic.

B: No, dělali jsme právě, jak byl ten projekt DBU, to bylo s tou Žitavskou zoologickou. Vlastně tím, že jsme tak blízko k sobě, tak jsme ... s nima spolupracujem, ale to není vyloženě ani spolupráce, že by to byla jako Divizna, jo? Že to je spíš zoologická, ale je pravda, že se tam k nim třeba jezdí na nějaký ... jako že nás pozvou, jo? Že mají nějaký, třeba nějakou akci, ale ... jako jezdí tam lidi od nás z Divizny, že se tam dělají nějaký tvořivý věci pro děti, tak tím, že je to pro děti, tak na to jsme tady přece my, že jo, takže jezdí i naši lidi, nebo se osloví ta Divizna, ale i tam je ta výměna spíš myšlená ... nebo spolupráce, mezi těma zoologickýma než mezi ekologickým centrem, jo? Ale když pak to má nějakou ekologickou tematiku, jak se tady dělala ta sluneční stezka, jo, tak úplně v pohodě, jo? Oni jsou taková malá zoologická a jsou tam fajn lidi, ale ... no, tak to jediný mě napadá, jinak asi neděláme nějakou příhraniční, že nemáme nějakýho partnera. Že bysme rozjížděli nějaký věci ...

A: U Vás je to asi trochu jiný v tom, že jste příspěvková, zřízená městem, no.

B: No, je pravda, že všechno musí město odsouhlasit a do všeho ... většinou teda takhle ne, že by ... nestalo se nám někdy, že by nám někdy něco zakazovali, ale je pravda, že všechno, když chceme schválit něco, tak ta příspěvkovka, teda to město v tom hraje docela velkou roli, jo? Takže se to o to třeba natahuje a komplikuje, zdržuje.

A: Pak jestli Vás napadají nějaký tři přednosti a tři slabý stránky Vaší organizace?

B: Tak přednosti, jo? Takže myslím si, že třeba máme dobrý místo, že jsme takhle na konci města, takže do toho lesa, nebo je tady i takový klídeček. Tak to si myslím, že by mohlo být. Pak si myslím, že máme už i jakousi historii za sebou, jo, takže nás dobře znají. To je jak jsem říkala, že se k nám vracej, jo? Takže si myslím, že to je ... jo a chci říct, chci si myslet a myslím si to, že je dobrá pověst, jo? To souvisí s tou naší historií, jo? A teď abych, aby to nebylo takový samolibý, jo?

A: No to se můžete pochválit.

B: Jsem právě chtěla říct, že děláme ... ale abych si zas nevyplýtvala poslední věc ... no, že to prostě děláme dobře. Ale to je dost takový samolibý.

A: To já myslím, že na to máte úplně nárok. Když se sem ty lidi vrací, tak to je potvrzený.

B: Že jo. Tak jo. No a teď ty slabé stránky, jo? Tak, slabé stránky jsou, že jsme jenom lidi ... ne, a to bude možná tím, jo? Že naše slabá stránka je, že máme omezené prostory, teď nemyslím venku, že jo, tam máme prostor neomezený, ale je pravda, že tady ... teď jen, abych to dovysvětlila ... že jo, ta zima tady je dlouhá a, jo, je takový nevlídno a my přesto, že nabízíme i ... máme různý typy programů, jo? Jsou programy interiérové, celý rok, a pak máme venkovní, a ty jsou venku celý rok, ale přes tu zimu se moc nechce chodit školám ven, jo? Využívají tu možnost, ale ne tolik. Takže my jsme potom v tom okamžiku třeba omezení, že právě máme jenom jednu učebnu, tudíž můžeme mít jenom jeden program, když nechtěj jít ven. Když si ten program nevyberou. Takže to bych brala jako slabé místo, že kdybysme měli možnost mět další prostor, který by se dal využít, i když naše priorita je chodit ven, ale rozumím tomu, že když v lednu nikdo nechce jít ven, tak prostě nechce. To je pochopitelné. Nebo když na podzim hodně prší. Tady to takový je, jo? Takže si myslím, že slabé místo je, že bysme potřebovali další prostory, které bysme dokázali vyplnit, a možná na to je i vázané další – lektory, jo? Že zase – dalo by se víc chodit ven, kdybysme měli dalšího člověka. Takže prostory, lektory a možná i ty ... co by mohlo být naše slabé místo? Určitě jsou nějaký, jen si to člověk musí připustit. Docela jsme takový stálý tým, že ani nemůžu říct, že bysme ... vím, že někde mají problém, že jim hodně lidí odcházej, jo, a my jsme takovej docela stálej. Možná i tím, že nás není moc. Tak v tomhle si myslím, že nemáme problém. A přemýšlím, samozřejmě kdybysme měli víc peněz, tak by člověk mohl víc rozjíždět nějaký akce nebo nějaký projekty pro školy, že třeba jednu dobu, jak byla ta Ekoškola, tak nám krajskej úřad dal peníze, že kdo se do tý Ekoškoly přihlásil, tak on to za něho zaplatil, jo? To byla docela motivace pro ty školy, jo? Tak myslím třeba i takovýhle peníze, jo? Ne pro nás, abysme měli větší platy, to bysme si taky přáli, ale na tu činnost, jo? A je pravda, že občas žádáme, teďka nám dojíždí jeden projekt z evropskejch peněz, jako že si myslím, že jsme i občas úspěšný v těch projektech, jo, ne vždycky, ale už jsme pár projektů udělali, že se nám podařilo získat ty peníze, jo, ale těch prostředků a těch kam žádat je čím dál tím míň, jo? Takže ta ŠUŽka by mohla třeba fungovat. Možná by slabé místo mohlo být třeba málo zdrojů, kde získat peníze, tak abysme dokázali si na ně šáhnout, no. Protože teď zrovna je vyhlášený program právě na tu příhraniční spolupráci, jo, ale my nemáme žádnýho partnera zahraničního, jo? Když teda pomínu tu žitavskou zoo, jo? Ale třeba nějaký ... jo, to by mohla být klidně i škola, středisko ... nemáme, neznáme, jo? Takže to ... bysme se mohli do toho přihlásit. Nemáme, nemůžem se přihlásit, jo?

A: To je škoda.

B: Nápadů, my máme nápadů, ale možnosti je realizovat ... no. Tak asi tak.

A: Pak ještě, jaký máte vize o budoucím vývoji Vaší organizace?

B: No, tak to je dobrý, protože ... ne, že by je každý měl jiný, ale pan vedoucí by Vám řekl, a já se s tím trošku ztotožňuju, ale zas nevím, jestli mluvím jménem celé organizace. On by třeba hrozně chtěl, abysme se specializovali co nejvíc na učitele. Abysme dělali metodický věci pro učitele, aby se na nás nějakým způsobem obraceli a my bysme jim dělali ... pro ně nějaký servis v oblasti té environmentální výchovy, jo? Ale je pravda, že hrozně ... tudíž by potlačil ty výukové programy pro ty školy, jo?

A: To by byla taky škoda.

B: No, právě. A to tady máme takovej boj, že samozřejmě lektori si myslí, že to je hrozně důležité, i když třeba tam není úplně extra měřitelné, jak dokážeme ... ta, to když k nám přijdou, jestli to v nich zanechá tak hluboký zážitek, že ... jo? Ty děti ... někdy to tak bývá ale, že Vám někdo řekne: „No my jsme v deseti, když jsem byl ve třetí třídě ...“

A: Ale fakt, zážitková forma je skvělá. Ta se podryje pod kůži.

B: Jsou takový, že my sami to tak máme, že když si vzpomenete, dokáže Vás to ovlivnit, že jo. Ale to my nedokážeme zpětně vyhodnotit a právě říkáme ... Takže si myslíme, že tyhle programy mají smysl, i když jsou krátkodobý, jo? Nejsou úplně extra hluboký, protože, že jo, za dvě hodiny nedokážete tady nějak změnit postoj toho dítěte, ale že si myslíme, že je to hrozně důležitý. Takže máme dvě ... dva takové ... V tomhle samozřejmě pokračovat a jak říkám, Aleš by si přál ještě víc se zaměřit na ty pedagogy, jo? Ale taky je to dobrá myšlenka, jo? Protože ten pedagog nás svým způsobem nahradí a dokáže si ... bude to on, kdo těm děčkám ... kdo jim bude předávat, bude je vodit ven a bude jim dávat ty zážitky, jo, protože všichni se k nám nedostanou, jo? Takže to taky není špatně, no. Tak přemýšlíme, co by ...

A: Tak nějak to nakombinovat. Nabrat další lidi, který budou školit ty pedagogy, a Vy si můžete nechat ty dětský.

B: Já bych řekla, že se to tady nějak doplňuje, jo? Že to fakt jede vedle sebe, že asi není nic, že by něco vytlačovalo to druhé, jo? Takhle to bylo nastavené a tak to tak bude pořád. Nebo ne pořád, možná to, no ... Jinak ještě usilujem, tady kousíček je staré lesní koupaliště, které nefunguje, i z důvodu, že už absolutně nevyhovuje nějakým hygienickým požadavkům a ono bylo zrušené už poměrně dávno, není to nic, že by se to zrušilo loni, jo? To už je třeba, nevím, nějakých patnáct let, možná i víc, nefunguje a my jsme požádali, že bysme to nějakým způsobem změnili, ten prostor, a že by se tam postavila budova, která by sloužila nám, že by to bylo ekocentrum, bylo by to informační centrum a Městské lesy, které tady sídlí kousíček vedle nás, že by tam měli taky sídlo. A nějaký projekt už na to vznikl, ale nemáme moc podporu právě města. Potom tady ještě vznikly jak kdyby proti tomu, aby se obnovilo to lesní koupaliště, což zase my jsme si zjišťovali ... nebo že se tam dělala nějaká studie toho prostoru, že ten přítok té vody už není takový, aby dokázal to ... aby se vrátilo to koupaliště tak, jak to bylo kdysi, jo? Že je to nereálné.

A: Takže koupaliště už tam bejt nemůže ...

B: Nemůže.

A: ... a Vy to chcete využít aspoň nějak jinak.

B: No. Takže ... ale úplně nemáme teď plnou podporu, jo? Je to nějakým způsobem připravené, ale samozřejmě, protože je to prostor města, jo, my jsme organizace města, takže samozřejmě tam ... a teď, že jo, není tam úplně ta podpora, nejsou žádný peníze. Ale je to taková naše vize, že kdyby se tohle povedlo, tak že bysme svým způsobem rozšířili ty naše prostory, tudíž by nám to pořešilo nějaký ten náš problém a samozřejmě by se tam zachovala nějaká vodní plocha, ale už by nebyla ke koupání, protože by to bylo asi nějaké mělké, jo? Byly by tam nějaký tújky nebo něco. Takže ta voda, to by tam jako bylo, ale ... tak to je ještě taková naše nějaká budoucnost, že se budeme snažit, aby to bylo skutečné. Ne jenom na papíře, ale skutečné.

A: Dobře. Tak teď bych se přesunula k takovým obecnějším, shrnujícím otázkám. Zajímalo by mě, jestli ... nebo, jak Vaše organizace podle Vás přispívá společnosti a veřejnému zájmu? Kdybyste to měla shrnout obecně.

B: No, to jsou přesně otázky ... já si myslím, že je to určité povědomí o té environmentální výchově nebo o té ochraně přírody, nebo o vztahu člověka k přírodě, jo? Nemusí to být ani ochrana, jo? A to si myslím, že ... ne, že bych chtěla říct, že by to v těch školách nedělali, ale je pravda, ty školy, které se na nás obrací, tak s tím, že předpokládají, že tady tu problematiku zvládnem odučit líp než oni, jo, že máme nějaký třeba prostředky, pomůcky, prostředí, znalosti, zkušenosti, jo? Takže si myslím, že dobře doplňujeme školu v tomhle smyslu, jo? Což si myslím, že je nějaký ten veřejný prostor, veřejný zájem. A nechci tvrdit, že kdyby to tady nebylo, tak samozřejmě to bude jinak, ale že tím posilujeme nějaké povědomí o té přírodě nebo o tom vztahu k té přírodě, jo? Ono obecně, my to nemáme rádi, protože co je ekologická výchova? To je přece třídění odpadu, jo?

A: Ne.

B: My říkáme: „Vždyť to je úplně na posledním místě.“ Ale co se týče toho veřejného mínění, nebo té veřejnosti, jo, tak i tohle se ty děcka u nás dozvídají a ne jenom, jak se třídí, to se dozvídají na ulici, jo? Sem hodím tohle. Ale proč to děláme, co se s tím třeba děje dál, jo? Takže si myslím, že když získají tuhle informaci, tak by jim mohlo docvaknout, proč se to děje, jo? Že tam mají i to,

co se děje s tím dál, jo? Čemu předcházíme, jo? Což je i o nějakých ostatních věcech. A teď počkejte, ono to mělo dvě části. Vy jste tam říkala ...

A: Já myslím, že jste to v podstatě ... jak přispívá společnosti a veřejnému zájmu. To si myslím, že to tak nějak ...

B: No, tak to já ... to bych si tak jako ...

A: A zajímá se teda Vaše organizace i o sociální rozvoj Jizerských hor? Já to mám takhle vztažený k těm Jizerkám.

B: No. Víím, že jedna naše kolegyně, která je teď na mateřské, dělala právě nějaký ty stezky, ale to dělala ne za naši organizaci, jo? Taky měla nějakou diplomku nebo něco takového a že tam dělala nějaký stezky pro rodiče s dětmi a vozíčkáře právě po Jizerkách. Spíš v podstatě vytipovávala ... takhle, stávající cesty, jo, ne že by tam něco tvořila. Vytipovávala stávající cesty a vytvořila právě nějaké stezky, nebo tipy na výlety, kde právě projedou takovýchle, buďto handicapovaní, nebo ty kočárky, jo? Tak ... jako ne asi přímo naše organizace, že bysme se nějak iniciovali v něčem, ale zajímáme se o dění, co se děje, občas jsme i k něčemu přizvaní, jo? To právě by Vám hodně řekl ten náš vedoucí, ten Aleš Kočí, jo? Že on je docela taková, teď to řeknu tak lidově, taková figurka, jo, že když se někde něco děje a dělaj se nějaký, já nevím, sezení k něčemu. Já víím, to teď ani nevím, v jaký je fázi, v Bedřichově měl vzniknout nějaký ten Dům přírody, jo, tak byl třeba pozvaný k tomu, aby byl v tom realizačním týmu, nebo nějaký tý ... přímo to asi není realizační tým, jo? Jako lidi, který se k tomu můžou nějakým způsobem vyjádřit, nebo něco takového, jo? Takže si myslím, že on určitě se pohybuje někde i mezi těmadle lidma, jo? Víím, že tedka byl na nějakým setkání na krajském úřadě, jo, teď přesně nevím k čemu, ale že tam prostě byli všichni tady ti zástupci těch neziskovek, jo, a řešili tam něco, nevím co. Něco právě k Jizerkám, jo? Takže nezůstáváme stranou, ale je pravdou, že Vám neřeknu něco úplně konkrétního, že bysme se podíleli na něčem, jo? Ale je fakt, že spolupracujeme, jo? Známe se, některý ty lidi se tady známe, z různých společností nebo něco, jo? Takže vííme o sobě. A neškodíme si.

A: To je základ. A když je všude takhle různě zván, tak to je zvaný za organizaci?

B: Jo, to jo. To zvaný je za Diviznu.

A: Takže jo.

B: Jo, to já si myslím, že nás reprezentuje dobře. On je takovej docela v tom takovej známej, nebo asi docela i považován za nějakýho ... nevím, jestli to mám říct, jakože odborníka, jo? Takže hodně si ho zvou i fakt do nějakých, nevím, komisí pro hodnocení grantů nebo něčeho, jo? Takže ... já tady za něj tak přemýšlím a on tady není.

A: A třeba z hlediska toho ekonomického, jestli se zajímáte o rozvoj Jizerských hor? Třeba i nějak nepřímo. Jakože není to asi vyloženě Vaše činnost, že jo, ale nějak ...

B: No, to abych řekla asi pravdu, tak o tomhle asi nic nevím, osobně. Nic mě nenapadá. Víte co, ekonomický, to svým způsobem souvisí, že se vyhlašují ... třeba Společnost pro Jizerské hory, jo, různý ... i když počkejte, teď mě napadla jedna taková souvislost ... různý takový ty granty pro školy, tak to třeba, protože my máme databázi škol, jo, skrz i tu M.R.K.E.V. těch učitelů, který to zajímá, tak oni nám třeba pošlou nabídku pro ty školy a my jim to rozesíláme, jo? Že třeba děláme rozesílku. Teď třeba myslím elektornicky, jo? Ale je pravda, že kdyby měla třeba i nějakéj letáček, jak jsem říkala, že děláme tu poštovní rozesílku, tak taky. Vložíme to do toho, do ty rozesílky, že když s tím nemáme problém propagovat cizí věci, jo? Že zas vlastně chceme, aby se k těm učitelům dostalo co nejvíc informací, aby měli pocit, že to sdružení M.R.K.E.V., nebo tady tohle, nevím jestli to je dobrý označení sdružení, jo, že jsou dobře ... že mají hodně informací. Aby se cítili spokojeně, že to má smysl mít tady to. Takže možná taky takhle nějak spolupracujem. A to mě jenom napadlo, že tam jsou ty peníze, jo? Ale jinak asi ekonomicky vůbec, to asi vůbec nevíme, no, jak se to ... jak si žijou a jak se držej, nebo jakým způsobem ... no, to asi ne. To se potom možná dozvíme v tý Vaši práci.

A: No, uvidíme, co tam všechno rozluštím. Pak teda, že se Vaše organizace zajímá o přírodu a životní prostředí, o tom není sporu, ale jestli teda ... dá se říct, že zajímáte o socioekonomický rozvoj v souladu s přírodou, nebo si myslíte, že je to moc odvážný tvrzení?

B: No.

A: Jakože fungovat v souladu s přírodou se rozhodně snažíte, ale ...

B: Je pravda, že bereme v aspektu, v akceptu ... víte, co chci říct, nemůžu to vyslovit ... všechny hlediska, jo? Že se nesnažíme jet jenom takhle (ukazuje něco jako tunel, zúžený pohled), jo? Takže si myslím, že i ten sociální i ten ekonomický rozměr bereme v potaz, jo? To třeba v nějakých těch programech, jo, nebo v nějakých i těch seminářích pro ty učitele, že jo, záleží, jak tý je to téma, ale může to tam zaznít, že ... vííme, že ne za každou cenu, třeba já nevím, něco ... teď to možná bude znít divně, ale já myslím, že si rozumíme ... že se nesnažíme dělat nějaký věci za každou cenu. Že opravdu bereme i v potaz, i sociálně, teď mě napadá příklad zdravá výživa, jo? Že to neznamená, že ... třeba si myslíme, že tady nějak žijeme, jo, takže bysme neměli třeba jíst maso a takový věci ... (přijde kolegyně s telefonem) ... takže chci říct, že jsou nějaký meze, že někdo s tím nemá problém, že jo, bude striktně razit nějakou cestu, ale já si myslím, že ne, že asi tohle určitě bereme v potaz. Tak to je dobře, že jsem si přišla na to ... a i v těch programech to

máme určitě zahrnuté, jo, že když si člověk, já nevím, když děcka učíme, třeba i k tomu třídění odpadu, jo, teď mě zas napadlo, že tady máme takovou aktivitu, jo, že se bavíme o tom, že vratný sklo je docela fajn obal, ale zase chápeme, že když někdo chodí na nákup s taškou, tak si ve skle minerálku kupovat nebude.

A: No, jasně.

B: Samozřejmě pak je alternativa, že si žádnou minerálku kupovat nemusí, že jo, voda, šťáva je ideální, ale ... jo? Že tohleto ... že je to na každém z nás, ta odpovědnost, jo?

A: Jasně.

B: A ať si zohlední všechny tyhleto ... tenhle sociálně-ekonomický rozměr. Takže asi jo. (dělá, že zvítězila) Máme to tam.

A: A napadá Vás třeba nějaká organizace, která se taky snaží o rozvoj, ale nebere přitom úplně ohledy na přírodu? Jakože rozvoj za každou cenu? S degradací přírody?

B: No, víte co, to je těžko říct ...

A: Jestli Vás nenapadá, tak nic. To je spíš takový na doplnění.

B: Ne, to by spíš byly takový domněnky, jo? Že bych třeba mohla říct, já nevím, liberecká spalovna, jo? Ale je fakt, že pak třeba, kdyby s nima člověk mluvil, tak by řekli, já nevím, jakých mají x tisíc filtrů, jo, a jak spalují jenom komunální odpad a ne plasty, jo? Jako že by to dokázali třeba obhájit, jo? Že by to byla z naší strany jenom domněnka, no. A samozřejmě, to mě teď napadlo jako takový úplně ... takže, no, takže asi nevím, zřejmě mě nenapadá nikdo.

A: Pak jsem se chtěla zeptat, jak byste charakterizovala tady společnost v Jizerských horách? Jestli si myslíte, že tady existuje něco jako „dobré společenství“? Jako že si tu lidé věří, spolupracují nebo tak.

B: No, to je taky těžký, protože ... víte co, já totiž pocházím z Moravy, jo takže to bude, že kdybyste se ptala někoho, kdo se tady narodil, třeba ten náš Aleš, tak ten si myslím, že by to mohl ... i když já mám třeba zase takový ten pohled i zvenku.

A: Právě, že to se možná i hodí.

B: Kdybych to měla říct za sebe, tak se tady cítím příjemně, jsou tady úplně jiní lidi než na tý Moravě, ale já si myslím, že je to dáno i tím, že tohle je velký město, jo? Já jsem z malého města, jo? Že se tolik ty lidi neznají, jo, ale zase – když půjdeme ještě trošku výš, do těch hor, jako já jsem takovej hroznej optimista. Já bych Vám řekla, že jo, že to tady je hrozně moc hezký, že lidi se snažej to neníčit a pak samozřejmě jsou individua ... já jsem takový optimista naivist, jo? Já mám chuť na tohle odpovědět: „Jo, je to tady bezvadný, lidi jsou vstřícní, ohleduplní a mají to tady rádi.“ Jo? Ale myslím si, že to není úplně ...

A: Beru to jako Váš názor.

B: ... pravda, jo? Asi takovej pocit bych z toho měla, no.

A: To je dobře.

B: Jakože hrozně se mi tady líbí a hrozně třeba rádi, že jo, člověk už vnímá i takový, že tady žije, takže vnímá takový i ty negativa. Ale když za mnou přijede rodina, tak hrozně to tady milují, jo? Že se jim tady hrozně líbí. Oni sem právě jedou, že jedou do hor, jo? Jak to tady máme bezvadný, s tím MHDěčkem, jo? Takže oni to tady vnímají hrozně pozitivně, jakože dobře, jo? Takže si myslím, že to si možná na ty lidi zvenku působí dobře.

A: A u Vás třeba ty negativa, jak jste říkala, tak co Vás napadá?

B: No, víte co, to spíš vycházím z toho, že člověk žije v tom městě, takže je to trošku víc anonymní, jo? Nebo prostě nějaký takový, teď třeba mám, chtěla jsem říct politický věci v tom smyslu, že, já nevím, proč se tady postavil vobchodák, jo, nebo proč se radši neopraví ten park, jo? Ale to si myslím, že je asi všude, že to vnímá ten, kdo tady žije. Tak toto myslím ty negativa, jo? Že, já nevím, když mám auto, jakože mám auto, tak by se mi tady hodilo parkoviště a taky, že jo, zas je to ten úhel toho řidiče, jo?

A: Jasně, no.

B: Když řidiči řeknu: „V žádném případě, vždyť už tady je parkoviště dost.“ Jo? Já teda ale ... to jsem spíš tak ... ne, že bych to tak úplně měla, to ne, ale ... Jo? Tak to jsem myslela spíš tadyty negativa, no, že jako ... já nevím, jestli právě tím, téma Jizerkama, myslíte ještě i to město, nebo spíš tam nahoru.

A: Jakože týká se to asi víc toho tam nahoru, ale jste tady fakt kousíček, takže tak nějak tam spadáte. Takže si myslím, že ...

B: Jo, že prostě ty problémy vidím spíš tady dole, jo?

A: To je mi jasný, když sídlíte tady.

B: Tam nevím, tam fakt člověk jede si odpočinout nebo na ten vejlet. Jakože nemůžu říct ... tam bych zas samozřejmě žádný parkoviště nedělala, jo? To jsem myslela v tom městě, to byl možná blběj příklad. Jo? Že tam možná ty problémy nevnímám, jo? Že tam člověk utíká jako do tý pohody, jo? Ale je pravda, kolegyně tam bydlí nahoře, třeba by něco řekla, ale myslím si, že se jí tam dobře bydlí. Že by neměla nějaký negativa, ta je přímo z tam, z Jizerek. Ta by toho mohla říct zodpovědně.

A: A myslíte si, že Vaše organizace nějakým způsobem přispívá k zlepšování vztahů v Jizerských horách?

B: No to si myslím, že jo, že právě tím vzděláváním nebo těma informacema, což si myslím, že se právě přímo vztahuje ... my se na to občas i odkazujem, nebo vlastně i těm děckám říkáme, že jsme na úpatí těch Jizerskejch hor nebo něco. To máme v některých programech, já nevím, o lese, jo? Takže se i odkazujem, jo, že tady jsme v městském parku, ale v chráněný oblasti jak se mají chovat, jo? Takže docela si myslím, že na ty Jizerky odkazujem i různými příklady, jo, nebo něco takovýho, že si myslím, že to dost souvisí, no. Nebo že když se bavíme o nějaký tý přírodě, tak příkladem jsou tady ty naše kopce, no.

A: Pak bych se potřebovala zeptat, co si představujete pod pojmem udržitelný rozvoj?

B: No, to je dobrý. Budu tipovat. Tak to tam nepište jakože citace, jo?

A: Nebojte.

B: A myslíte v souvislosti s naší organizací, nebo s tou naší činností, nebo ...

A: Obecně, když se řekne udržitelný rozvoj, tak co si představujete. Nebo to můžete klidně vztáhnout k Vaší organizaci.

B: Jo. To myslím, že ... no, já si pod tím představuju, že je to nějaká činnost, která je ... jako že se nějakým způsobem opakuje a nežádá nějaké další zdroje, nebo naopak ještě něco vnáší, že je taková skoro, když to rozjedete, perpetuum mobile, jo? A to si myslím, že ... přemýšlím, jak bych to navázal na tu ... na tu naši činnost, to asi máme prostřednictvím těch programů, jo? Že se snažíme těm děckám říct, že když se budou nějakým způsobem chovat, že se nám to nějakým způsobem bude vracet, jo? Že nejde jenom o to, dosahovat nějakých cílů, určitě ne za každou cenu, jo, ale chovat se tak, aby to bylo ... nějaký pěkný slovo bych potřebovala ... aby to bylo ... abysme byli takový soběstačný, jo? Abysme nemuseli čerpat víc zdroje, jo? I když tím nechci říct, že ... a to je právě asi ten sociálně-ekonomický rozměr, že chápu, že tu energii prostě potřebujem, jo? Každý v jiný míře, že jo, ale že to je prostě nutný, jo? I třeba v nějakém okamžiku na úkor té přírody. Teď to nemyslím nějak úplně devastačně, jo, ale i my holt tady pracujem s počítačema, máme mobily, jo. Prostě to k tomu patří, jo? Někdo má nověj typ, někdo starej, ale máme všichni. Chtěla jsem říct, že nikdo nemá žádněj, ale máme všichni, že si to ta doba žádá, jo? Tak asi takhle, no.

A: Dobrý.

B: Abych se nepropadla, až to tam napíšete.

A: Ne.

B: „To jsou pěkný blbci, co oni tam říkali.“

A: Takhle bych to tam určitě nepodala. Nemusíte se bát.

B: Tak děkuju.

A: Tak teďka už se přesunu k těm biosférickým rezervacím. Pro začátek potřebuju vědět, jestli znáte pojem biosférická rezervace a program Člověk a biosféra? Jestli Vám to něco říká?

B: No, asi moc ne. Asi to moc neznám.

A: Jo. Tak já se Vám o tom pokusím něco říct. Teda ten program Člověk a biosféra je mezivládní program, který vznikl v roce 1971 pod záštitou UNESCO a jedním z cílů toho programu je vytvořit nějakou společenskovední a přírodovědnou základnu pro to, aby se člověk choval zodpovědně, aby domýšlel důsledky svých činností, aby se harmonizoval vztah člověka a přírody, aby se člověk naučil racionálně využívat ty přírodní zdroje a právě že ... dalším cílem je zachovat všechny biomy, že právě to taky vychází z toho, že si všimli, že ubývá diverzita, takže se rozhodli hledat po celém světě nějaký rozsáhlý plochy různých biomů a tam, kde právě najdou ten biom, tak tam právě vytvoří tu biosférickou rezervaci s tím, že tam právě chtějí jednak, aby tam byla ta vzácná příroda, která se dá chránit, a pak aby tam právě mohli sledovat ten vztah člověka a přírody, takže i kromě té hezký přírody je zajímavá i ta příroda ovlivněná člověkem, v různých stupních. A ta biosférická rezervace má tři jádra, nebo jak to říct, tři zóny. Ta první, jádrová, ta teda plní tu ochrannou funkci, tam je ta hezká příroda, pak je přechodová a nárazníková a ta přechodová má tlumit ten vliv člověka na přírodu a v nárazníkové, která zajímá hlavně mě, tak tam se má ukazovat ten udržitelný rozvoj v praxi. To je právě ten správný způsob hospodaření a právě, aby ta společnost dobře fungovala, tak je potřeba nějak se hezky chovat k přírodě, což je třeba to, co Vy učíte, abysme se dobře chovali k přírodě, pak aby se lidi chovali zodpovědně, aby si vzájemně důvěřovali atd. A aby takhle vzniklo to dobré společenství, tak je potřeba, aby se zapojili všichni, všechny důležité skupiny v tom daném regionu. Takže je právě potřeba, aby spolupracovali místní úřady s neziskovými organizacemi, s podnikateli, že třeba je budou sponzorovat nebo něco a tak. Takže za tímhle účelem takhle vznikají ty biosférické rezervace a ty teda vznikají po celém světě a společně tvoří Světovou síť biosférických rezervací.

A: A takže tady určitě nějaká u nás v těch Jizerských horách ...

B: Ano, hnedka na to navazuju, že ...

A: Ty jo, to ani nevím.

B: Že právě ještě tady není, je tady ve vedlejších Krkonoších a právě vznikl návrh, že by se rozšířila o Jizerské hory. Takže já právě mám za úkol zjistit, co si neziskové organizace vůbec myslí

o biosférické rezervaci. Jestli třeba si myslíte, že ... jestli jste si teda dokázala trošku utvořit představu ... tak jestli si třeba myslíte, že je to vůbec dobrá myšlenka, a že to může prospět Jizerským horám, když to tady bude?

B: Já si myslím, jako to znělo docela dobře. Já si myslím, že jo. Ale je pravda, že třeba neznám, jaké by tam vznikly nějaké omezení, jo, jestli by to někoho nějakým způsobem nesvazovalo. Jestli by to fungovalo na bázi třeba, jak jsou pravidla chráněných krajinných oblastí, nebo jestli ... to by nebylo takhle ošetřené?

A: Právě že větší omezení by tam být neměly. Tam právě ... většinou tam, kde se chrání ta příroda, ta první zóna, tak ta se většinou překrývá s první zónou CHKO, takže ta bude plnit ... vlastně se nic nezmění, si myslím.

B: Jako takhle, mně osobně by to ani nijak nevadilo, spíš bych pak cítila, že by byl nějaký odpor veřejnosti, nebo nějakých skupin, že jo.

A: To bývá. Ale tady z hlediska omezení ne.

B: No, tak to by mi nevadilo, to klidně ať ...

A: Spíš naopak by to mělo podpořit, aby to líp fungovalo. Jakože ještě víc zákazů chodit do přírody by tam být nemělo.

B: No, jo. Jak říkám, mně osobně by to nevadilo, ale vím, že by se proti tomu asi zvedl nějaký odpor. Takže to by se nám klidně líbilo.

A: Myslíte si, že by to prospělo.

B: Jo, určitě, no.

A: A napadá Vás třeba, jakým způsobem by to mohlo být přínosný pro Vaši organizaci, kdyby to tady bylo?

B: No, víte co. Ano, kdyby něco takového vzniklo, tak už úplně vidím, že bysme na to mohli udělat nějaký seminář, abysme informovali ty učitele, jo? Podívejte se, že jo, sama jsem to nevěděla, tak třeba o tom taky neví. „Víte, že tady je tohle a tohle a tři zóny a já nevím.“ Teď je otázka, jak by to ... dalo by se třeba jít i někam do terénu, jo? Ale jako že si dovedu představit, že bysme nějakým způsobem třeba o tom mohli informovat ty ... hlavně teda ty učitele, samozřejmě nějakým způsobem i veřejnost, jo? Ale že na ty učitele máme takovej lepší dopad, jo?

A: Jasně.

B: A teoreticky by se tahle informace, nebo i nějaký zpracovaný věci, daly zařadit do nějakého programu, jo, pro děti. Teď třeba úplně mě přesně nenapadá, ale ... no.

A: Vy v podstatě vyjmenováváte spíš, co můžete nabídnout Vy jim, což by byla hned další otázka ...

B: Ano.

A: Což je skvělý. Já jsem ráda, že mi takhle nabízíte něco. Byla by to hnedka další otázka, takže, vůbec to nevdí.

B: Jako profesně, že jo, mě to hned napadlo, jak bysme to využili.

A: Však tak to má být.

B: Je pravda, že když pak vymýšlíme, co udělat pro učitele, tak tam je ... nějaký odborník, návštěvy odjinud, jo? A většinou je to i takový, že tohle by zajímalo i nás, jo, že potom se toho i zúčastníme, jo? Tak to mě jenom tak napadlo, to by bylo dobrý se o tom dozvědět co nejlíp, že, tak bysme měli někoho pozvat, ať se i my něco dozvíme a ...

A: Jasně, to by Vás určitě někdo nějak proškolil nebo informoval.

B: Abysme se tak nějak nainformovali.

A: A napadá Vás teda i, jak by to ... jakože Vám by to teda prospělo tím, že máte zas nový projekty nebo tak něco.

B: Jo.

A: Tak byste to brali.

B: No, no. Přemýšlím, jestli je to ještě nějak ... No, víte co, nám by to v podstatě pomohlo tak obecně, že zas by vznikla nějaká část, nebo jestli by se to nějakým způsobem i rozšířilo přes hranice toho CHKO, jo, že pro takovej dobrej pocit, že nějak ta příroda je střežena, jo, chráněna, jo? Přestože tam nejsou: „Tady jsou ty hranice, jo?“ Tak k naplňování té myšlenky, jo? Že prostě se člověk chová odpovědně k té krajině, no.

A: No, jasný. Jinak ...

B: Že bysme měli stejný cíl ... nebo ne cíl. Že kdyby všichni mysleli, jak my, jak by to tady bylo hezký, no.

A: No.

B: Takže takhle mě to napadá.

A: Jo, jo, to je dobrý. Jinak takhle, co teda napadá mě, co jsem o tom takhle četla dokumenty, tak za největší pozitivum se považuje, že právě tím, jak je to mezinárodní program pod tím UNESCEM, že to má dobrý jméno a že třeba by to právě mohlo umožnit snáz žádat o granty nebo tak. Nebo třeba zpřístupnit ...

B: No, to je dost možný, že když budeme v nějaký takovýhle zóně, tak, že jo ...

A: Taky byste měli mít snazší sdílení informací v podstatě s kýmkoli v biosférický rezervaci, na kterou byste si vzpomněli. Můžete se podívat do nějaký databáze kontaktů a vybrat si nějakýho partnera z druhý strany světa, když říkáte, že nemáte přeshraniční. Jako že třeba v tomhle bych viděla nějaký ... Tak jo, tak se posuneme dál. Jo, pak teda, když by tady byla ta biosférická rezervace, tak by se určitě dělaly nějaký setkání, kde by se řešily nějaký místní problémy, ať už environmentální, nebo sociální, tak jestli třeba by Vás bavilo a zajímalo se těch setkání účastnit? Když třeba říkáte, že pan ředitel už stejně takhle všude možné chodí ...

B: Jo, to určitě, to by ho určitě pozvali někam. Víte co, mně teď jenom třeba mihlo hlavou, jestli by to nesuplovalo něco, co už tady funguje a třeba se taky schází různý skupiny, i když třeba nemají takovej záběr a nebo nemají za sebou takovou silnou organizaci. Jako jestli by to nebylo další setkání někoho, jo?

A: No, to jako jo, ale tady je to zase trošku jinak poskládaný. Že tam jsou zahrnutý přeci jenom už i ty Krkonoše, takže taky by to bylo zas trošku jiný.

B: Jako že si myslím, že kdyby se nás to nějakým způsobem týkalo, že bysme tady do toho byli nějakým způsobem zahrnutý, jo, tak si myslím, že bysme se toho účastnili, jo? Víte co, jedna věc je, že tam jdete poprvé, a když máte pocit, že Vás to neoslovilo, tak už tam třeba nikdy nepůjdete.

A: Jasně, no.

B: Ale kdybyste měli pocit, že to má nějaký šmrnc a že je to pro Vás ... že se dozvídáte nový věci nebo vidíte nějaký možnosti spolupráce, jo, tak se tomu člověk věnuje, jo? Tak těžko říct. Že bych Vám řekla: „No určitě, to my jako ... určitě nám napište.“ Jo? Neříkám, že bysme to nějak bojkotovali, jo? Že si myslím, že by tam určitě proběhlo nějaký: „Aha, jo? A týká se nás to nějak? Můžem se zapojit? Co jsou tam pro nás možnosti?“ Jo? Tak co si myslím, že by se asi nějak neopomenulo, jo? Že by ... ale šlo by o to, jakým způsobem by se to vyvíjelo, jo? Jestli by někdo stál o naši spolupráci, jo? Že třeba by tam byly jiné skupiny, které by nás převálcovaly, nebo by řekli: „Jo, tak to je bezvadný, tak to my bysme tady mohli přispět trošku do mlýna.“ A my bysme pak už nemohli přispět. Jo? Takže to je v podstatě takový hypotetický, ale ...

A: Jako to je.

B: Ale nemyslím si, že bysme ... určitě bysme se nějakým způsobem informovali a asi, říkám, i využili, ale budoucnost by záležela, jak by to směřovalo.

A: Jasně.

B: Jsme takový opatrný.

A: Jasně, to se dá pochopit. Pak teda, kdyby třeba byla možnost zapojit se do nějakýho mezioborovýho projektu, to by Vás zajímalo, nebo se chcete takhle ... máte už takhle dost práce s tou ekovýchovou?

B: Jako takhle, nebráním se novým věcem, ale je pravda, že ... záleželo by, co by to bylo za nabídku, jo? Takže neřeknu striktně ne, jo? Na druhou stranu je pravda, že bysme to zvažovali, přemýšleli, jestli je to vůbec v našich silách, jo, protože je pravda, že tu naši činnost máme tak nějak naplánovanou, že nepotřebujem dělat další věci, jo, ale zas na druhou stranu nás to baví dělat, nějaký nové věci, jo? Že nechcem furt dělat stejný věci. Takže by záleželo asi, jakýho ... nebo čeho by se to týkalo. Že bysme měli pocit, jako že tady máme co říct, tady se můžeme zapojit a vidíme v tom smysl, jo? Takže to my docela rádi, takovýhle nějaký zajímavý věci, i třeba mimooborově, nebo na nějaký, že tam vnesem něco jako ... nemáme s tím problém. Ale nehrnem se do všeho.

A: To je jasný, to je pochopitelný. A nějakou tu spolupráci s Krkonošema máte už tak trošku navázanou skrze ten, tu Školu pro udržitelný život ...

B: No, to je tím, že ten SEVER tam sídlí, jo, přemýšlím, jestli tam ... ale tam jsou ještě přímo ty Rýchory ...

A: No.

B: ... ta bouda, ale vlastně asi nejvíc s tím SEVERem spolupracujem. Přimo s tím SEVERem máme víc nějakých aktivit rozjetých, nějakou spolupráci, jo? Takže v tomto směru jako jo.

A: Už něco funguje a kdyby třeba pak bylo vhodný nějak to rozšířit, nějaká intenzivnější spolupráce, tak s tím byste třeba neměli problém?

B: Ne, asi ne. Protože říkám, s nima fakt děláme dost nějakých věcí, no. Teď máme taky nějaké taky pro učitele a oni to organizují a my jsme jejich partneři. Někaký studium pro učitele. Takže se SEVERem máme dobrý zkušenosti a spolupracujem, takže to by vůbec nebyl problém. To můžu slíbit.

A: Dobře.

B: Tam už máme zkušenost, takže ... a dobrou zkušenost, takže ...

A: A kdyby třeba bylo potřeba nějak informovat ... je fajn, že Vás napadlo takhle přes ty učitele ... nebo třeba i veřejnost nebo tak ... myslíte, že byste měli taky chuť? Jako samozřejmě, že by Vás někdo proškolil nebo něco, ale pak to nějak dostat do veřejnosti, že to tady teda je a tak.

B: Asi jo. Pokud bysme to ... bylo to v našich silách, tak si myslím, že jo. Že jsme takovou ... nebo, chtěla jsem říct, že jsme zvyklý, jo, že takovýhle věci děláme. Takže si myslím, že bysme to třeba uměli, jo? Asi úplně nejlíp bysme to uměli s těma učitelem, to nám jde, ale ...

A: To je taky rozhodně dost důležitý.

B: S tou veřejností to není tak úplně jednoduché, ale ... jako jakou zvolit formu, aby to bylo takový plnohodnotný, no.

A: Jasně, no.

B: Jo? Takže to si myslím, že to ... že pokud by se nám to zamlouvalo, tak jo.

A: Ještě jsem se zapomněla zeptat k těm Krkonošům. Když jsem si takhle dělala ten předvýzkum, tak jsem zjistila, že je tady těch neziskovek fakt docela hodně a v porovnání s tím, že v Krkonoších jich až tak moc není, tak jsem se začala všech ptát, proč si myslí, že tomu tak je?

B: Aha. No, to by mě zajímalo.

A: To se pak když tak dočtete.

B: Protože opravdu vlastně tady v Liberci a okolí je docela dost organizací. No já nevím, to by mě zajímalo, co Vám ty lidi říkali?

A: To se pak dočtete teda.

B: Dobře. Fakt přemejšším, jestli ... fakt, kde byl ten impulz, aby vznikaly, jo?

A: Právě, no.

B: Jestli to třeba bylo tím, že si ... dneska už to není úplně takový, jak byly ty Jizerky zničený, tak jestli lidi měli pocit, že musej pro to něco udělat, tak začly vznikat ty neziskovky? Je to možné.

A: To je častá odpověď.

B: Jo? To mě teď tak napadá.

A: Asi to tak bude, že tady byla větší potřeba holt.

B: No. Možná i ty Krkonoše, jak byly takový, byl to přeci jenom park, bylo to svázaný, tak tam moc se nemohlo nic dělat.

A: Bylo to omezenější, no.

B: No, možná jo, že fakt tady byla ta potřeba. No, tak vidíte.

A: Tak jste na to přišla.

B: No, tak žádný překvapení. Ale tak třeba k tomu ještě něco dopíšete.

A: Jo, už se mi naskládaly docela zajímavý názory.

B: Jo? To je fajn.

A: Pak bych ještě potřebovala vědět, jestli víte, co je plán péče a zonace?

B: Plán péče a zonace?

A: Jestli ne, tak to přeskočíme.

B: Asi ne, nevím. No, asi nevím, asi bych hádala.

A: Dobře. A pak jsem se ještě chtěla zeptat, když by se pak udělalo nějaký setkání vůbec kvůli diskuzi, jak má vůbec fungovat ta biosféra, při tom vzniku, tak jestli by Vás zajímalo k tomu říct nějaký svůj názor nebo něco, nebo jestli prostě pak, až to vznikne, tak se zapojíte tím, že teda třeba informujete, že to vzniklo. Ale třeba ...

B: No, je fakt, že ... teď teda mluvím za sebe, jako asi bych si netroufla do takový diskuze vstupovat, jo? Na druhou stranu, že jo, jak jsme tady mluvili o tom našem panu ředitelovi, nebo on je vedoucí, ředitel je v zoo, víte?

A: Aha.

B: Tam je ředitel a on je vedoucí. Ale jako je to ředitel.

A: Rozumím.

B: Jo? Že si třeba myslím, že nevím, jestli by on chtěl, ale on by na to měl tu odbornou zdatnost, nebo jak to vyjádřit, jo? Že já bych si asi netroufla do téhle problematiky nějakým způsobem vstupovat a říkat, jo? Jeho naopak si dovedu představit, že ... neznamena to, že on by tam měl nějaký zásadní něco, ale že by dokázal třeba, kdyby prostě probíhala nějaká diskuze o tom si přemejšlet, jestli to ještě někam neposunout nebo aby se neopomnělo něco, jo, nebo něco takového, no. Takže já bych se asi neodvažovala, ale to ... takže tak. Něco si z toho vyberte.

A: Jo, jo. Jakože potenciál tady je.

B: Potenciál tady je. A to je hezky řečeno, potenciál tady je. Jo.

A: Pak teda bych potřebovala vědět, kdyby tady ta biosféra vznikla a vznikla by tady teda i nějaká ta síť těch neziskových organizací, který jsou ochotný se zapojit, tak jestli si myslíte, že by ... nebo jakože ... že by bylo asi dobrý to nějak zastřešit, aby to líp fungovalo, ta spolupráce. Tak za první, jestli si myslíte, že právě ty neziskový organizace se dokážou sesítovat samy? Jako že dokážou komunikovat, aniž by tam byl nějaký prostředník, nebo jestli si myslíte, že by pomohlo, kdyby se to nějak zastřešilo?

B: No je pravda, že si myslím, že by to bylo takový nějaký roztržštěný. Jakože asi ... myslela bych si, že by to bylo jednodušší, kdyby se to něčím zastřešilo. Že by bylo jasné, jako tady je to zastřešený a kdo chce, tak vstoupí a má o to zájem, jo? Že takhle bych třeba nevěděla, kdo všechno ...

A: To je taky fakt.

B: ... patří do tý fandovský skupiny, jo? Takže si myslím, že to ... asi by bylo jednodušší, kdyby byl někdo nějakým koordinátorem a v podstatě i vyzval ty organizace, jako chcete, nechcete. Vědělo by se, tak tihle mají zájem ...

A: Jo.

B: Aspoň takhle nějak. I třeba pasivní, jo? Že k tomu přihlížej, jak to bude vznikat, no. To si myslím, že by bylo asi jednodušší, no.

A: A když by teda za Váma takhle někdo přišel, jestli by do toho chcete ...

B: Jo takhle, já jsem si myslela jako být ten koordinátor.

A: Ne, to ne.

B: Víte co, ono by asi záleželo, co by se po nás chtělo, jo? Že si myslím, že kdyby prostě vznikla nějaká ta první skupina, tak si dovedu představit, že bysme i nějakým způsobem do toho vstoupili, abysme se dozvěděli více, jo? A pak by se nějaká spolupráce vyvíjela, jo? Takže bych to úplně neodmítala. Samozřejmě, kdyby někdo přišel s tím a teď to řeknu, že tak by to asi nebylo, ale přímo by nám diktoval, co musíme ...

A: To ne.

B: ... tak to si myslím, že by bylo: „Tak to pozor.“ Jo? Ale dobrovolně přistoupit k nějakým jednáním ...

A: Tak je to myšlený.

B: ... tak si myslím, že proč ne?

A: Ale ono je to tak samozřejmě i myšlený, že každý dělá to, co umí. Takže když Vy si myslíte, že zvládnete proškolení pedagogů, tak si vezmete podle.

B: No.

A: Je prostě na Vás, co Vy chcete, samozřejmě. Není to nic svazujícího.

B: Právě, abychom nevstupovali do něčeho, kde jsou další závazky. Člověk je takovej vopatrnej, protože má spoustu jinejch závazků, ale přesně, jo, vstoupit ... nebo, nechat se informovat, jo, tak to si myslím, že určitě nějaký zájem by tady byl z naší strany, no.

A: Bezva.

B: Je to oborový, tak to není úplně mimo. To se nás týká.

A: Tak ještě to rychle projdu, mám skoro i pocit, že to máme všechno už. Konečně, docela se to protáhlo, tak snad jsem Vás neto ...

B: Ne, nevadí. Já jsem měla teď na dopoledne Vás.

A: Skvělý. Ještě bych teda potřebovala, jste teda příspěvková organizace ...

B: Ano.

A: Potřebovala bych vědět rok založení? Ani to tady nemám napsaný.

B: A teď je otázka koho.

A: Divizny.

B: No, protože Zoologická zahrada je nejstarší zoologická zahrada v České republice.

A: Vidíte, tak to ani nevím.

B: 1919. Ale Divizna vznikla, a teď nevím honem, jestli ... ale myslím, že 2000 (přemýšlí, jak to je)

A: Tak když tak si to ověřím na internetu a napíšu teda 2000.

B: No. Víte, z čeho to zjistíte? Z naší výroční zprávy, protože bych ... i když nevím, jestli ... vím, že v loňský jsme měli napsaný, že už třináctý rok. Já si myslím, že je to fakt počítaný od toho roku 2000. Ale je pravda, my jsme vznikali na tom městě, jak jsem říkala, ten kolega tam pracoval a tak ho vyzvali a až se to přetransformovalo, že chtěli, abysme byla samostatná ... to městské centrum a ono to ... my jsme chtěli, nebo chtěli ... my jsme si mysleli, že normálně budeme fungovat samostatně, ale městu se to hodilo a pro nás je to možná dneska i svým způsobem dobře, že nás přifařilo k té zoologické zahradě, jo? Což bylo až v nějakým roce 2006, jo, ale od toho roku si myslím, že ... od toho roku 2000 vlastně ten kolega působil a začli jsme dělat první programy, první exkurze, jo, na tom městě. Já jenom počítám, ale ...

A: To si když tak ověřím, no. Není to úplně nejzásadnější informace.

B: Myslíte, že to tam máme napsané, jo?

A: No nemám to tady napsaný, tak je možný, že ne, protože jsem si hledala ...

B: No ale ono to bude těch 2000, no. To je jedno, plus mínus. Asi to není zásadní pro Vaši práci, když ošídíme nějaký rok.

A: A kolik máte zaměstnanců? Nebo, máte tady zaměstnance asi, že jo, ne členy?

B: Máme zaměstnance. Takže přímo na Divizně, že jo, protože v zoologický, ta jich má moc. Tak počkejte, já budu počítat, protože ono se nám to furt mění a teď ... (počítá) Je nás tady devět, ale ne všichni máme plný úvazek, ale to asi ...

A: No, to tak bejvá v těch neziskovkách.

B: Takže je tady devět osob, ale ono je to možná nějakých 7,2 mám pocit, teď jsem si vzpomněla. Ale prostě devět osob nás tady pracuje, že máme nějaký pokrácený úvazky, no.

A: Jo. A máte i nějaký dobrovolníky?

B: Víte co, právě zoologická zahrada má dobrovolníky, sekci. Je pravda, že nejsou to přímo jak když naši dobrovolníci, ale zase – když děláme nějaký ty akce pro veřejnost, nějaký ten Den Země a tak, takže tam chodí, takže nám pomáhají, jo? Ale my je, i když trošinku je máme na starosti, ale je pravda, že oni se i schází v prostorách té zoologické zahrady, jo? Tak teď nevím, jak to ... no oni ale patří pod Diviznu, ti dobrovolníci, tak jo, tak máme. Ale ono je to takový trošku komplikovaný.

A: A kolik zhruba?

B: Já vůbec nevím, kolik jich je. Tak víte co, tak řeknu třeba nějakých deset aktivních členů a třeba bych řekla deset takovejch neaktivních, jo? Moc jich není, no. Ale to teda určitě není přesná informace.

A: To stačí přibližně aspoň vědět. Jestli vůbec máte nebo nemáte a tak.

B: Jo.

A: Pak bych ještě potřebovala vědět nějaký informace o Vás. Potřebovala bych vědět věk, vzdělání, rodinný stav a počet dětí.

B: Ježiš, na mě, jo? Tak ... vzdělání mám ... já mám takové komplikované. Já jsem diplomovaný ekonom a abych měla pedagogické, tak jsem jako vychovatelka. Takže nemám úplně odborné vzdělání, já spíš těžím ze zkušeností. Tak já nejsem ten úplně klasický vzorek tady, jo? Mám líp vzdělané kolegyně. Teď co jste se to ptala ještě? Jo, věk ... tak čtyřicet roků a tři děti. A ještě něco?

A: A vdaná teda, že jo?

B: Jo, ano, vdaná.

A: A ještě se zeptám, střední máte gympl nebo nějakou ...

B: Střední mám ... ježiš, to se mě prosím Vás ani neptejte, to mám strojárnu, no. Já jsem takový příklad toho, že rodiče řekli, že budu dělat něco, poslušně, a já jsem pak právě šla na tu ekonomku, to je vyšší odborná a pak jsem zjistila, že to vlastně nechci dělat, že jo, takže jsem měla strojárnu, pak jsem měla ekonomku, pak jsem šla dělat to vychovatelství, abych skončila u dětí, protože jsem byla chvílku ve škole, pak jsem se dozvěděla o tomhle, nebo o ekologických centrech a začala jsem dělat ... takže já jsem ...

A: Já to mám podobný. Nejdřív jsem byla na obchodce, pak jsem šla na humanitní obecně, teď jsem zas ekolog. Ale myslím, že jsem se konečně našla.

B: No já asi taky, akorát mi k tomu chybí takový to pořádný vzdělání, jo? Že to mám takové, že si musím někomu říkat ...

A: Tak to se dá dodělat.

B: No, ale já to asi už nedám s těma třema dětma.

A: To je záprah, no.

B: Já už jsem nad sebou zlomila hůl. Ale víte co, tady mám možnost. Spoustu kurzů nějakých, jo. Buď se pořádaj, nebo se nějakých účastním, jo, že se snažím, ale právě když to takhle musím říct, tak to je hrozný.

A: Ale ne, tak máte spoustu zkušeností, to je srovnatelný.

B: Ale prostě to tak je, nemůžu se za to stydět, že jo.

A: To ne. A ještě vlastně pozice tady, že jste lektorka, že jo?

B: No, jsem hlavní lektorka.

A: No vida.

B: Jsem právě zástupce tady našeho pana vedoucího, takže když ho tady teďka nemáme ...

A: No teda ...

B: Jo, to já funkci mám, to jako co se týče tohodle, to je dobrý. To jsem samá funkce.

A: Tak to je dobré. Tak jo, ještě akorát, jestli myslíte, že jsem se zapomněla na něco zeptat, co bych měla vědět, nebo jestli Vy jestli chcete ještě něco vědět?

B: No, takhle. Spíš mám obavu, jestli to pro Vás bylo plnohodnotné ...

A: Jo, rozhodně.

B: Jestli to má nějaký přínos. Ale možná bych se zeptala k té práci, protože to mě docela zajímá, s kým už jste ... nebo kde už jste se byla zeptat? Jaký organizace jste oslovila? Jestli jsou nějaký podobný ...

A: Jo, některý jsou podobný ... (zbytek už jsem nenahrála)

Maják

A: Tak teda na začátek něco o Vaší organizaci. Co by motivací k založení téhle organizace?

B: Tak Maják byl založen roku 99, byl založen církví, Jednotou bratrskou a nikdo z nás (v místnosti je ještě kolegyně) u toho tehdy nebyl, my jsme další generace pracovníků, ale byla to doba, kdy Jednota bratrská taky v Liberci zakládala různé organizace a různé aktivity pro podporu nějakého občanského a společenského života. Takže Maják byl jedna z nich, mimo jiný to byla třeba nadace EURONISA tady liberecká, nebo základní škola. Takže to jsme vznikli s tím, že deset let Maják se věnoval primární prevenci na školách a teď v těch posledních pěti šesti letech jsme se rozšířili na sociální služby. Pracujeme s rizikovou mládeží, pracujeme ... postupně začínáme pracovat i s rodinami těchto rizikových klientů. Takže to je to, co děláme.

A: No, já jsem právě i četla na internetu, že děláte i spoustu jiných akcí. Že třeba ... že teda jednak máte, to je asi tady, nízkoprahový centrum pro trávení volného času a že ... Je to teda dělaný tak, že Vy máte programy, a ty školy si můžou vybrat, jestli chtějí něco protidrogového, nebo aby, nevím, aby se i naučili mít vztah sami k sobě a respektovat druhé a tak. Jakože toho máte víc a ta škola si může vybrat? Nebo ...

B: Dřív to tak bylo, že si mohla vybrat, ale to je zase nějaký vývoj efektivní prevence vůbec jako oboru. Dneska je to tak, že my máme postavený tzv. komplexní program, kdy, když škola chce, tak my jí tou prevencí provedeme žáky od čtvrtý až do devátý třídy a je to tak, že ty témata jsou fixně stanovená pro ten daný ročník. Respektují nějaký vývojové potřeby, jo, odráží aktuální dění atd. Takže tohle to si škola, úplně ty jednotlivé bloky, si volit nemůže, ale pak tam jsou nějaký doplňkové programy, semináře nebo třeba třídnické programy a ty škola si může objednat nebo si o ně požádat jednotlivě. Já Vám potom můžu dát katalog, abyste se zorientovala a získala nějaký přehled v téhle té oblasti.

A: Takže je to tak, že to teda berete komplexně, a že si řeknete, že v sedmý třídě jsou náchylný k těmhle problémům a proberete to všechno teda, jo?

B: Což ... přesně tak, no. To odráží nějaký dlouhodobý studie a zjišťování, to není úplně záležitost nás, jako našeho rozhodnutí, ale existuje nějaký metodický pokyn Ministerstva školství, který tohle to doporučuje, jsou nějaký standardy školský prevence, který to poměrně přesně popisují, co kdy v jakým období je doporučený a to ty naše programy respektují.

A: Jo. A jste teda zaměřený vyloženě na školy prvního, nebo prvního a druhého stupně, prostě základních škol?

B: A středních škol.

A: Střední taky. A orientujete se vyloženě tady na Liberec a nic víc?

B: Celý Liberecký kraj.

A: Liberecký kraj, jo.

B: S tím, že nejvíce jsme v bývalém okrese Liberec. To znamená Liberecko, Frýdlantsko, Novoměstsko, potom hodně Jablonec a poslední roky už Hrádek nad Nisou, Chrastava, tahle ta aglomerace, a dál už to jsou jednotlivé školy. Ale jezdili jsme až Zákupy, Česká Lípa, Novej Bor, na druhou stranu do Semil, do Železného Brodu, že jo, taky myslím, jednu dobu, Turnov. V kanceláři máme mapku, tak Vám můžu poskytnout kopii.

A: Dobře. No tak to teda spíš tak obkreslujete ty hranice Jizerek. Jako že něco, co je vyloženě v Jizerkách tam ... jako nebráníte se tomu, kdyby nějaká škola, co je, nevím, v Bedřichově nebo něco ...

B: V Bedřichově žádná škola není.

A: Já nevím, já to tady neznám, že přiznávám, ale ... jakože takhle, co jste vyjmenovával, tak to jsou zhruba ty města, co tak ohraničují Jizerský hory ...

B: No protože v Jizerských horách jako takových sídla nemáte, že jo. Tam nejsou obce a není tam infrastruktura.

A: Jasně.

B: Když tam jsou vesničky, tak ta malotřídka je prostě, třeba já nevím, v Mníšku, jo?

A: Takže tam není moc kde.

B: Ano. Jestliže to vnímáte takhle, tak okres Liberec jsou Jizerky, no. Bývalý okres Liberec jsou Jizerky.

A: Jo. No, tak to budem brát. A když tak teda ty mimoškolní aktivity, to teda probíhá všechno tady, nebo děláte třeba i nějaký výlety, nebo tak něco?

B: My nejsme zájmová, my jako ty zájmový nebo volnočasový aktivity máme jako doplňky. Ty nízkoprahový centra, nebo ty nízkoprahový kluby jsou ... máme tři. V Liberci, v Hrádku nad Nisou a v Novém městě pod Smrkem a všechno to jsou registrované sociální služby, kde my dlouhodobě pracujeme s děckama, který mají nějaký problémy, ať už je to od školní úspěšnosti, rodinný problémy, vztahový problémy, trestnou činnost, závislosti neděláme, závislosti když zjišťujeme, tak přeposíláme dál na adiktologický služby, ale máme to spektrum poměrně široký, tý problematiky. A typickým znakem těch nízkoprahových klubů je právě to, že oni nejsou organizovaný. My nejsme, na rozdíl od zájmový činnosti, tak vysoce strukturovaný a klienti sem můžou přijít, odejít, zahrnou si tady fotbálek, deskovku, popovídají, máme tady nějaký program, máme třeba jednou tejdén

máme nějakou tématickou středu, kdy máme připravený nějakou besedu, povídání, diskuzi nad nějakým konkrétním tématem, ale jinak ta práce je v podstatě nestrukturovaná.

A: Jasně.

B: A to, že s nima jedeme v létě třeba na tábor, nebo na nějakou ... nějaký výlet nebo něco takového, tak to jsou opravdu doplňkové aktivity, než že by to byla ta hlavní činnost.

A: Jo. A třeba, když takhle se zaměřujete na mládež, co má nějaký problémy, tak když teda, nevím, maj problémy ve škole, tak Vy to řešíte tak, že je doučujete, nebo že někoho mu doporučíte?

B: Záleží na tom, tak i tak, ale to doučování často je jenom ta první slupka. Většinou za tou školní neúspěšností jsou, já nevím, buď vztahy v rodině, nějaký očekávání rodičů, nebo konfliktní situace s učiteli, ve třídě, jsou tam jiný věci, který se dají vysledovat a řešit, ale doučujeme, ano. Ale většinou tak jako ...

C: My s těma klientama řešíme i jiný věci.

A: No jasně.

B: Není to tak, že bysme měli, třeba že by sem chodil klient jenom na doučování a nic jiného by ...

C: Ojedinele.

A: Jo. Řešíte prostě všechny problémy takhle co má. Takže v podstatě se teda dá říct, že jednak, že se zaměřujete na tu prevenci samotnou a pak i když už přijde někdo, kdo ten problém má, tak se ho snažíte teda řešit. Že řešíte to i to.

B: Ano.

A: Jo. A máte pocit, že v tom jste úspěšný? V tom, co jste si vymezili? Že se Vám to daří řešit, když k Vám někdo přijde?

B: Obecně služby prevence a jejich efektivnost je velký téma, na který nikdo neodpověděl. Vždycky na tyhle ty otázky říkám: „Ano, když budeme dělat svoji práci dobře, tak výsledkem bude, že se nic špatného nebude dít.“ A jak moct zjistit, že je to zrovna ...

A: Jasně, to je těžko zjistitelný.

B: ... naše dílo, nebo je to přirozenej vývoj ... ale ano, považujeme se za úspěšnou organizaci. Za ty roky si myslím, že máme velmi komplexní profesně, odborně hodně kvalitní systém těch služeb, že máme velmi dobré vztahy se školami, s dalšími organizacemi, institucemi a to se projevilo i do nějakých hodnocení kvality externích, kterými jsme prošli. Takže to není jenom pocitová záležitost, je to i nějakým způsobem zobektivizovaná informace. Co, Pájo?

C: Ano.

A: Bezva. A jste teda obecně prospěšná společnost.

B: Ano.

A: Takže financování u Vás funguje hlavně ... jakože vyděláváte si na sebe třeba i svou činností asi, že jo, když takhle třeba takhle máte ty preventivní programy, tak že Vám za to ty školy platí nebo ... jak financujete společnost?

B: Školy přispívají, ale přispívají do výše nějaké čtvrtiny, maximálně třetiny nákladů. Všechny ty nízkoprahové služby jsou ze zákona bezplatné, takže my je nemůžeme zpoplatnit ...

A: To je jasný.

B: ... a největší část financování jde právě ze státních dotací nebo krajských dotací nebo obecních příspěvků finančních a právě ze statutu o. p. s. ta hlavní činnost ani nemá potenciál k tomu, generovat nějaký zisk.

A: No jasně.

B: Ty doplňkové činnosti, který máme, to jsou naprosto okrajové záležitosti, který nám ... to, že tady třeba pronajímáme jednorázově prostory za nějakou úplatu, tak to jsou v tom rozpočtu společnosti naprosto zanedbatelný příjmy, částky.

A: Jasně. A nějaký třeba dárců z řad firem nebo i nějakých soukromých osob máte?

B: Máme, ale ne ve formě finančních darů. To je velkej problém v současné době, ale spíše ve formě slev, služeb, snížení nájmu, no. Nebo nějakých věcných darů třeba.

A: Třeba jako od firem, nějaký věcný dary.

B: Tak.

A: Jo. A už jste teda říkal, že i funguje spolupráce s nějakými jinými organizacemi, jakože i neziskovými?

B: Ano.

A: Jakože nějak stejného zaměření, nebo nějak i mezioborově trošku?

B: Hodně mezioborově. Ono je to o tom, že Maják je v lokalitě v podstatě jedinečná organizace, což není naše zásluha, to je spíš pláč nad dostupností služeb obecně tady v Libereckém kraji. Takže my spolupracujeme de facto se všemi ostatními existujícími organizacemi tady v kraji. Jestli je chcete vyjmenovat, tak jako příklad z neziskovek Most k naději, Advaita Liberec, to jsou protidrogové služby, nebo domy na půl cesty, Člověk v tísni, ten má druhý nízkoprahový klub tady v Liberci, druhý a poslední. Spolupracujeme se státními institucemi, nebo školskými institucemi, to je diagnostický ústav Liberec, středisko výchovný péče, probační a mediační služba, policie,

kurátoři, sociální odbory ... (na kolegyni) Na někoho jsem zapomněl výrazně? Pedagogicko-psychologický poradny ...

A: A třeba nějaký ekologicky zaměřený, to asi ani ne teda.

B: Ne.

A: To k Vám úplně nespadá.

B: Nespadá.

A: Ani nějaký ekonomicky ... těch vlastně ani ... vlastně jsem nenašla nějakou ekonomicky zaměřenou neziskovku tady, ale ono je to asi ...

B: Jak to myslíte, ekonomicky zaměřenou? Dáte mi příklad?

A: Třeba nějaký proti korupci nebo něco. Jako je tady akorát Čmelák, který se o to nějak zajímá, ale to jen tak okrajově, a jinak to tady ani ... ale to obecně chybí, no, přeci jenom.

C: To asi není, kdo by je financoval.

A: To je fakt.

C: Jedině nějaký politici, což by šli sami proti sobě.

A: Ale existuje nějaký fond protikorupční, nevím.

B: Nadační fond proti korupci.

A: No. Tak. Jo, pak teda jestli Vás napadají nějaký přednosti a slabý stránky Vaší organizace? Jak byste to zhodnotil?

B: Přednosti: Máme skvělejší tým lidí, to je velká přednost, máme ... tím, že v tomhle tom segmentu fungujeme patnáct let, tak máme poměrně pevný, hluboký místo v regionu. Máme prostě mnohý vztahy spolupráce, za který jsme rádi, kterých si jako fakt ceníme. Slabý místo ... slabý místa jsou takový spatý, já si myslím, obecně. To je tím, že jsme financovaný, jak jsme financovaný, tak je tady velmi vysoká finanční nestabilita na straně zdrojů, což při organizaci, která zaměstnává patnáct až dvacet lidí, je poměrně náročný a prostor generovat nějaký rezervy je minimální. Teď za sebou máme poslední dva roky takový poměrně výraznej rozvoj, takže je to takový neusazený, některý ty věci. Doplnila bys ještě něco, Pájo? Pak je to ještě taková profesní, a to je to, že vůbec tenhle ten typ služeb prevence a nízkoprahových služeb pro děti a mládež není úplně profesně vyprofilované u partnerů nebo v očích veřejnosti, takže je ... občas trvá, než vysvětlíme, co děláme, proč děláme, jak to děláme, proč to neděláme jinak, proč to stojí tolik peněz, kolik to stojí a ... no, to je všechno.

A: No, to klidně stačí. A ještě jaký máte vize o nějakým budoucím vývoji, jestli máte?

B: Máme. My budeme rozšiřovat, už máme tak jako nakročeno poslední rok, ale budeme rozšiřovat ty naše služby o práci s rodinami. To bude takovej velkej segment, kterej nás čeká.

A: No, to je skvělý. A ještě teda, musím se dotknout těch Jizerských hor. Aspoň si to vyjasníme.

B: Jsme na Smrku.

A: Jaký je Vás osobně a Vaší organizace vztah k Jizerkám?

B: (směje se)

A: Musím se zeptat, protože to mám tak zaměřený.

B: Osobně ... ne, v pořádku. Osobně, já jsem rodilý Liberečák, takže Jizerky považuju za svoje hory a nedám na ně dopustit. A jaký máme jako organizace vztah k Jizerkám?

C: Žádný.

A: Žádný. No, to tak může být.

B: No asi jako organizace ne. Tak máme nízkoprah v Novým Městě pod Smrkem, to je jako vstupní brána do Jizerek, tak ... jenže to, vztah k Jizerkám ... my máme vztah k těm lidem, který tam žijou a ty jsou samozřejmě ovlivněný tím, že to jsou horalové nebo prostě lidi z Jizerek, tak v tom asi ten vztah je, ale přímo k Jizerským horám nebo k tématu, tak ...

A: Je jasný, že se neorientujete vyloženě na Jizerky, to je mi jasný.

B: ... nemáme.

C: Možná nějaký english camp jsme tam podpořili ... ale to už je taky dávno.

B: To bych ale nepopsal jako vztah.

A: Tak když tak se teď přesunem k těm obecnějším otázkám. Jak podle Vás Vaše organizace přispívá společnosti a veřejnému zájmu? Kdybyste to měl obecně shrnout.

B: Obecně ... dlouhodobě se věnujeme určitýmu segmentu, kterej má příměj nějaký vliv nebo nějakou přímou návaznost na ... jak to pojmenovat. Já Vám to zamotám. Nerad bych se pouštěl do nějakých odborných pojmů ... prostě pracujeme s mladou generací celkově, pracujeme v oblasti výchovy, vzdělávání, prevence rizikových jevů a v tom ten náš přínos pro komunitu nebo pro společnost je tady jasnej, zřejmej a příměj, si myslím.

A: Jo.

B: Takže těmi vlastními aktivitami nebo projekty, který máme, tou hlavní činností, kterou vyvíjíme.

A: Jo. A zajímá se teda ... jako že jo, určitě ... Vaše organizace o sociální rozvoj? Já jsem to teda původně měla vztahený k Jizerským horám, ale to teda asi vynechám prostě. Jsme v Liberci, a to nejsou ještě vyloženě Jizerky. Takže o to se teda zajímá určitě, v oblasti toho vzdělávání a ...

B: Ano.

A: A máte třeba pocit, že to má trošku přesah i do té ekonomický oblasti? To asi ne, že jo. Jakože že byste nějak přispívali rozvoji z hlediska ekonomie? Jakože nemusíte ...

B: A na to se zeptáme naší ... mé kolegyně.

C: Já si to nemyslím.

A: Jakože nemusíte mít.

B: Já si myslím, že jo. Jako kdybysme to dotáhli do nějakých důsledků, tak ... spekulace, velká, jo, ale tím, že v podstatě motivujeme třeba naše klienty, aby dokončili vzdělání, aby byli nějak zaměstnanecky aktivní a vlastně naše sociální služby mířej k tomu, aby třeba po škole si naši zaměstnání a pracovali a nebyli nepracující, tak v tomto důsledku ano, přispíváme i k nějaký ekonomický stabilitě toho regionu. Nebo, na druhou stranu ty počty jsou tak minimální, že se pohybují na úrovni statistické chyby spíš, než nějakýho přínosu, ale ... Co?

C: Z dlouhodobýho hlediska ...

B: Z dlouhodobýho hlediska asi jo, no.

C: Podněcujem nějaký dobrý hodnoty, což se může zúročit v budoucnu.

A: No, no. A třeba, když teda, je učíte těm správným hodnotám, tak zahrnujete v tom ... reflektujete v tom i nějak vztah k životnímu prostředí a k přírodě? Že byste nějak řekli třeba, ať třídí odpad, nebo ať není přírodu nebo ... jako že je jasný, že nemáte na to vyloženě program, ale jen tak jako ... že jedna z věcí je, chovat se zodpovědně k přírodě a není ji.

B: Uprímně je to úplně okrajový. To, že třídíme odpad v zařízení, v klubech a to, že je učíme házet papír támhle do krabice za rohem a ne tady do koše, tak to je asi to jediný. Jinak životní prostředí a vůbec udržitelnost není téma těch mladejch lidí a znova – to souvisí s nějakým naším způsobem té práce. Ono to totiž není tak, že my přinášíme nějaká témata do jejich života, ale pracujeme s jejich tématy a snažíme se nějakým způsobem ... když to řeknu hodně ošklivě, a teď by mě kolegové ze sociálních služeb mohli to ... tak usměřňovat nebo vést, no.

A: Jasně. Pak jsem se chtěla ještě zeptat, možná, že to můžete mít zkrácený, když se setkáváte právě s těmi „problémovými“, ale jak byste charakterizoval společnost tady na Liberecku?

B: Ve vztahu?

A: Jako jestli si myslíte, že tady funguje něco jako „dobrý společenství“, že si tady třeba lidi ... že jsou schopný spolupracovat, nebo že si věřej nebo tak. Jakože když třeba ... Nebudem to brát z toho pohledu těch, co chodí k Vám, to je jasný, že je to špatný a snažíte se to vylepšit, ale když třeba přijdete do škol a máte tam nějakou tu přednášku, tak jestli máte pocit, že těch problémů v těch lidských vztazích je hodně, nebo že se to zlepšuje, když už fungujete takhle dlouho, kdybyste to mohl zhodnotit?

B: Myslím, že přicházejí nový a nový typy problémů a dlouhodobě máme za to, a to budu asi mluvit i za kolegy, že u té naší cílový skupiny dětí ta problematika je závažnější rok od roku a že se třeba rizikový chování a patologie objevuje dříve a dříve. Takže v tomhle tom to nevnímáme nějak moc pozitivně. Když jste se ptala na nějakou komunitu a komunitní život, tak si myslím, že jsou nějaký oblasti v Liberci konkrétně, kde třeba komunita funguje, ale budou to spíš ostrůvky, výjimky. To je daný zase nějakou historií, protože jste v Sudetech a ty generační výměny, několikery odsuny a znovunastěhování a zase odsuny tady vyryly určitou charakteristiku těm lidem, který tady žijou, a to je znatelný. Ne, že by byli nepřátelský, ale jihomoravskou vřelost a soudržnost tady nehledejte.

A: Jasně, dobře. Děkuju. Pak teda ještě, když jsem říkala, že se to má týkat toho udržitelnýho rozvoje, tak se ještě potřebuju zeptat, co si teda představujete pod pojmem udržitelný rozvoj?

B: Vy mi dáváte.

A: No, se omlouvám. Jakože není žádná odpověď špatně. Tady jde čistě jenom o to zjistit, co si představujete.

B: Jasně.

A: Nebudu Vás nějak soudit.

B: Ne, tak to je spíš v tom, že to bylo téma, který jsem mimo jiný okrajově studoval na vejšce přes ochranu životního prostředí a záležitosti těhle těch, tak ... Udržitelný rozvoj ve smyslu rozvoje lidský společnosti, který je v souladu s nějakýma zdrojema, který jsou k dispozici. Tak asi za mě. Úplně jednoduše.

A: Jo, jo.

B: Asi takhle to vnímám.

A: No, dobrý. No a teďka teda, ať nezdržuju zbytečně, přesunu se k těm biosférickým rezervacím. (smějou se) S tím, že když to bude totálně mimo, tak to můžeme utnout a hotovo.

B: Zkuste to.

A: Uvědomuju si, že tady jsou limity, že ...

B: Ano.

A: Takže, na začátek se zeptám, jestli jste už o tom slyšeli, o biosférický rezervaci a programu Člověk a biosféra? Asi ne, že jo. Jakože je to úplně pochopitelný u Vás, samozřejmě.

B: No.

A: Tak já Vám o tom zkusím něco říct a rovnou Vám i řeknu, proč jsem za Vámi přišla, v čem si myslím, že by to mohlo být dobrý, ale když Vás to nebude zajímat, tak to prostě ukončíme a hotovo.

B: Jasně. Zkuste to.

A: Ten program Člověk a biosféra je teda mezivládní program, který funguje už od roku 1971 a funguje pod záštitou UNESCO a cílem toho programu je vytvořit nějakou společenskovední a přírodovědnou základnu pro to, aby se člověk choval zodpovědně, aby se harmonizoval vztah člověka a přírody, aby člověk racionálně využíval přírodní zdroje a aby domýšlel důsledky svých činů. A taky právě mimo jiné je potřeba, aby to fungovalo správně, vytvořit nějaké „dobré společenství“. Což je právě to, co si myslím, že se týká Vás, že si myslím, že Vy máte právě potenciál v tom, napomoci vytvořit to dobré společenství, protože prosazujete ty správné hodnoty a vedete správným směrem. Tak proto mě napadlo, že s tím souvisíte. A teda za tímhle účelem, aby tyhle všechny cíle byly naplněny, tak vznikají ty biosférické rezervace, které vznikají různě po celém světě a společně tvoří Světovou síť biosférických rezervací. A jednak samozřejmě je to spojený s tou přírodou, takže jedna z funkcí je zachovat tu rozmanitost v přírodě, kromě toho chtějí zachovat i tu rozmanitost kulturní, nějaký tradice a tak, pak chtějí spolupracovat s vědou, s univerzitami, vytvořit právě to „dobré společenství“, který spočívá v tom, že budou spolu komunikovat a spolupracovat místní úřady s místními neziskovkami, s místními obyvateli, s místními firmami a tak, všechno možný. Aby prostě fungovalo nějaký sdílení informací a zvýšila se vzájemná důvěra a tak a ... to je asi to hlavní. Jako že takhle to teda je ta biosférická rezervace a je právě návrh, že ... nebo takhle: Ta biosférická rezervace existuje v Krkonoších a je návrh, že se to rozšíří o Jizerské hory. S tím, že to nemusí vyloženě ctít ty hranice Jizerských hor a může tam být zahrnutý třeba i Liberec a tak. A já právě v rámci diplomky obcházím neziskovky a ptám se jich, co si myslí o tý biosférické rezervaci a jestli je to zajímavá, a nebo si myslí, že je to zbytečný a tak. Takže jestli jste si zhruba utvořil představu, tak moje první otázka je, jestli si myslíte, že to k něčemu je, nebo je to prostě nesmysl. Jestli si myslíte, že to může nějak prospět regionu?

B: Upřímně nevím. Rozumím tomu, že ... asi bych si dokázal představit, že by takovej nějaký projekt byl aplikovanej na Jizerský hory, nedokážu si představit, že by zahrnoval i Liberec jako krajský město. Asi tak. Protože ty cíle, který jste popsala, jsou ideální a jsou nedosažitelný. V současné době, tak, jak se společnost vyvíjí, tak se jim naopak dlouhodobě vzdalujeme, než že bychom se jim přibližovali, a upřímně já to řešení nevidím v ... nebo jinak. I tak, jak jste to popsala, tak je to spíš jako záchranná brzda, něco se pokusit zachovat, než to nechat úplně rozpadnout se, než aby to bylo proaktivně nějaký budoucí. To by musel být jó projekt, aby to bylo. Takže v tomhle tom jsem skeptik, ale na druhou stranu, dokážu si představit, že na úrovni opravdu Jizerských hor jako nějakýho přírodního systému, který je specifický a má svý hodnoty, i sociokulturní, tak proč ne.

A: Jo. Každopádně teda Liberecko asi ... jakože já nevím, ještě se dělá na projektu. Nevím, co bude všechno zahrnutý. Myslíte si teda, že zahrnovat větší město nemá smysl a Vy se orientujete ... jakože takhle, kdyby se to týkalo fakt jenom těch Jizerek, tak máte pocit, že se Vás to týká? Nebo si myslíte, že jste úplně mimo?

B: Asi jsme úplně mimo. Respektive v tuhle tu chvíli nevidím, že jo, ty naše dopady jsou nepřímý, jsou spíš na společnost. Ono ... nevím, možná jsem získal z toho krátkýho popisu jinej obrázek, ale jestliže se bavíme o nějaký, když pomíneme biodiverzitu a vůbec tu rovinu přírody jako takové, a bavili bysme se o člověku v krajině a o nějakých hodnotách, tak si myslím, že to sám o sobě by byl velkej oříšek pro Jizerky. Znova, už jenom proto, že samozřejmě nějaký specifickosti tady jsou, ale Jizerky jsou malý pohoří, to osidlování bylo vždycky v těch okrajových oblastech a ... no, jsou určitě zajímavý témata, ale třeba historicky prakticky propojení s výzkumem, se školstvím ... Technická univerzita tady už moc ... jako ty hlavní obory nebo obory rozvoje ... zase, tak ano, máme centrum pro nanomateriály, ale, teď, když vynechám textil, což třeba je jednou z charakteristik, tak ve vztahu k ekologii se výzkum ubírá tady k sanaci podzemních vod a k čištění zamoření, což doufám, že Jizerky nepotřebujou a ještě nějaký roky potřebovat nebudou, no. Nevím, nedokážu si to představit a asi kdybyste ... kdybych měl odpovědět na tu původní otázku, tak se nevnímáme toho součástí.

A: Jo, jasně. Jakože mě právě napadlo nějak, kdybyste chtěli expandovat trošku víc co Jizerek a nějak ... nebo mě i napadlo, že by bylo možnost nějak se napojit na nějakou právě ekologicky zaměřenou ... ale to jde právě zas o to, jestli to teda fakt máte spíš tak, že tady poskytnete ten prostor a tak a nějak se jim teda věnujete, a ne, že byste třeba vyloženě dělali nějaký ty výlety nebo tak, tak nevím teda, no, jestli to má smysl. Že mě napadlo, že jak jsou různý ty ekologický výchovy a tak, tak že byste třeba mohli organizovat Vy výlet do Jizerek, kde se něco dozví o přírodě nebo tak. Že jsem si myslela, že by Vás to i mohlo obohatit tím, že byste ještě víc zvýraznili tu environmentální dimenzi, ale jestli ani Vás to nějak neto... tak ...

B: No, pro nás jako pro společnost, to určitě, to není téma, to není nějaký vývoj. Znova, Vy jste teďka použila nějakou větu, kterou já si nejsem jistý, jestli máte představu o tom reálným terénu, jo? Zapojit se do Jizerek. Ono Jizerky jsou opravdu hory, tam jako nic není. My je milujem ...

A: Lidi tam jsou taky.
B: No ...
A: Tak míň než v Liberci, ale ...
B: Ne, ne, ne, jako nejsou. Koukla jste na mapu?
A: Jsou tam vesničky.
B: A který myslíte?
A: Třeba Bedřichov, nebo Hejnice.
B: To jsou všechno ale ... že jo, to jsou přesně sídla, který jsou po lemu těch Jizerských hor. Dobře, můžete říct, že jsou v Jizerkách. Určitě Bedřichov, Janov nad Nisou a tak dále, ale v něčem jsou to ty okrajové části Jizerských hor, jsou to nějaký výchozí turistický centra, ale mezi Bedřichovem a Hejnicemi máte jenom hory a stezky. Tam nemáte sídla, tam nemáte obce, nemáte tam vesničky.
A: Zas tak dobře to neznám se přiznávám.
B: To si myslím, že je taková klíčová znalost k tomu, protože třeba v Oldřichově v Hájích je krajský centrum ekologický výchovy STŘEVLIK, který mají nějaký programy tam v lokalitě, to jenom na doplnění, ale vztah lidí, který žijou tady v okolí, a to se týká i Liberečáků, k Jizerkám je ten, že jako my vemem kolo a jedem, nebo vemem běžky a jedem. Myslím si, že ... nevím, já si nedokážu představit, že by pro mladý lidi výlet do Jizerek byl ... nechci říct zajímavým, ale nadstandardním. Myslím si, že je to běžný, protože my žijem prostě mezi kopci.
A: To je jasný.
B: Asi to nevnímáme jako nějakou záležitost, která by se měla nebo mohla nějak uchopit, strukturovat, rozvíjet ... no.
A: Dobře.
C: Ještě mě napadá, že třeba i ten Bedřichov je hodně rekreační, že je to jako vesnice, ale ...
A: Že těch místních obyvatel tam moc není, jasně.
B: To je turistický centrum.
A: No jo, já právě jsem koukala na Vaše webovky, byla jsme nadšená ze všech těch programů, co tady máte, že to je úplně skvělá podpora, vývoj správným směrem, těch hodnot, tak jsem si říkala, že by bylo dobrý to víc šířit a tak, ale asi je to teda fakt mimo v tomhle kontextu.
B: Jako ve vztahu k ochraně životního prostředí nebo environmentální výchovy to je mimo.
A: Jasně.
B: To nejsou naše témata. Tím, že my nejsme vzdělávací instituce, jo, v tomhle tom slova smyslu.
A: No, takže se Vás tím pádem asi ani nebudu ptát dál. Akorát teda potřebuju na závěr ještě nějaký info. Kolik tady máte zaměstnanců?
B: Šestnáct?
C: Já nevím, třináct? Mám je jít spočítat?
B: Bylo nás sedmnáct, no, tak ... my teď máme nějaký personální změny. Řekněme, že patnáct.
A: Patnáct. A dobrovolníky nějaký máte?
B: Čtyři tady ... (počítá, nerozumím) Osm.
A: Osm dobrovolníků. A ještě bych potřebovala něco přímo o Vás. Jestli byste mi mohl říct věk, vzdělání, rodinný stav a jestli máte děti.
B: Páni. 31 ... (kolegyně se diví) Jsem měl narozeniny. Mám gymnázium dokončený, pracuju jako ředitel obecně prospěšný společnosti a sociální pracovník a jsem ženatý a mám tři děti.
A: A ještě to vzdělání, Vy jste říkal, že ...
B: Jsem studoval vejšku a tu jsem nedokončil.
A: A jaký obor?
B: Chemie, angličtina.
A: A tam jste se dozvěděl i o udržitelným rozvoji? To je hezký.
B: No, to je jeden z profilových předmětů.
A: To je dobře. Tak jo a už to mám asi všechno. Jo, tak děkuju.

Společnost pro Jizerské hory

A: Pro začátek, jestli víte, co bylo motivací pro založení Vaší organizace?

B: Tak to bylo nějak v roce 99 a motivací bylo možnost realizovat projekty pro obnovu tenkrát ještě značně poškozených Jizerských hor, kdy náš zakladatel, to je Nadace pro záchranu a obnovu Jizerských hor, tak hledala způsob, jak oslovit větší množství nějakých dárců, grantů, dotací, přičemž jako nadace oni nemohou třeba samy realizovat nějaké projekty, takže z tohoto důvodu založili Společnost pro Jizerské hory, která je tím praktickým realizátorem různých projektů a opatření právě v tom ... při tom založení to bylo opravdu motivovaný téma praktickejšma akcema v přírodě. Ať už třeba rozvoj turistický infrastruktury nebo výsadby a podobně.

A: A ta neziskovka, nebo teda ta nadace financuje vyloženě jenom Vás, nebo je otevřená všem?

B: Ne, ne. To je otevřená nadace, ale chtěla mít svoji takovou výkonnou složku, když to tak řeknu, a to jsme teda teďkon my. I když samozřejmě děláme i projekty nezávisle na nich, ale furt tam zůstává nějaká návaznost, že jsme vlastně ... oni nás založili, takže mají k nám takovej vztah, že můžou něco ovlivňovat a tak, no.

A: Pak jestli byste mi mohla shrnout, jaké jsou cíle Vaší organizace. Vy už jste trošku zmiňovala ...

B: Tak máme ... jeden cíl máme právě v tý péči o krajinu, to znamená, že se snažíme dělat takový projekty, který přispívají k lepšímu stavu Jizerských hor a druhý cíl, který s tím souvisí, je ekologická výchova jak dětí, tak i veřejnosti, kdy děláme jednak třeba nějaký naučný stezky a jednak máme středisko ekologický výchovy na Jizerce, kam jezděj školní děti i akce pro veřejnost tam děláme.

A: Jo. Pak jsem ještě četla na internetu, že se teda snažíte zpřístupňovat Jizerské hory turistům, návštěvníkům. To spočívá v tom, našla jsem na Vašich internetových stránkách, že spravujete návštěvníckou ...

B: ... infratstrukturu, no.

A: To jsou cesty, pěšinky nějaký ...

B: Přesně tak. Děláme třeba různý chodníky. Jde o to, ty turisty směřovat třeba v rezervacích, aby chodili po tý jedný trase, která je bezpečná a mohli tak procházet i těma vzácnejma územíma a tak, no.

A: A je podle Vás Vaše organizace úspěšná v těchto cílech, co si vymezila?

B: Tak v některých víc, v některých míň, ale řekla bych, že v rámci možností.

A: V rámci možností jako úspěšný, ale nějaké rezervy tam teda ještě jsou.

B: Určitě jo, o nějakých víme, snažíme se na nich pracovat.

A: A spolupracujete i s nějakými jinými neziskovými organizacemi? Vy jste říkala, že jich tady máte spoustu.

B: No, spolupracujeme s neziskovkama spíš okrajově. Spíš s institucema hodně spolupracujeme. Jako se Správou CHKO Jizerské hory, s Lesama Český republiky, samozřejmě s neziskovkou jako s tím naším zakladatelem, Nadací pro záchranu a obnovu Jizerských hor, ale přímo s těma neziskovkama spíš se jenom domlouváme na nějakým, abychom se třeba nekryli v něčem ...

A: Jo, to je taky potřeba.

B: ... ale konkrétně, že bysme spolu třeba něco pořadali, to jsme zatím úplně nenavázali, no.

A: A já jsem se koukala na internet, že ta Jizerka, ta ekovýchova, že to má mít pět částí a přišlo mi podle těch informací na internetu, že to ještě není hotový, ale přišlo mi, že to není všechno úplně aktualizovaný, tak jsem se chtěla zeptat, jestli už ...

B: No, no.

A: A to už teda teďka neběží?

B: To skončilo 31. 3. 2015.

A: Aha. Takže je to docela čerstvý. Každopádně se tomu teda nebráníte. Když vznikne příležitost, tak ...

B: Rozhodně ne. Přiznám se, že motivací samozřejmě k tomu česko-německému projektu byly prostředky z toho Cíle 3, kdy nám tyhle fondy zaplatily možnost udělat programy pro ty děti český a německý, v Jizerkách a naopak zase v Drážďanech, takže to byla spolupráce motivovaná tímhle, ale samozřejmě i v jinejch oblastech bysme klidně spolupracovali.

A: A já jsem se koukala na internet, že ta Jizerka, ta ekovýchova, že to má mít pět částí a přišlo mi podle těch informací na internetu, že to ještě není hotový, ale přišlo mi, že to není všechno úplně aktualizovaný, tak jsem se chtěla zeptat, jestli už ...

B: Teď nevím, o jakých přesně částech mluvíte? Jestli o tom aktuálním projektu Kořeny nebo ...

A: No, jestli to tady mám někde vypsany. Že to mělo ukazovat, jak dřív lidi žili v Jizerských horách a tak a mělo to být jako pět stanovišť.

B: Jo, jasně. To už je poměrně zase starší projekt, nedokončený teda, kdy na něj pak už nezbyly prostředky. To bylo vlastně, že jsme chtěli u nás na Jizerce udělat venkovní interaktivní stanoviště, hotový jsou zatím jenom dvě z nich a tři ještě čekaj na to, až seženeme peníze, abysme to mohli realizovat, no. To jsou takový objekty umělecky pojatý, který tam měly návštěvníky, i v době, kdy tam nikdo není na tom středisku, tak aby se na tom mohli nějak pozastavit a zapřeměřet si o nějakých věcech a tak, no.

A: Tak to je dobrý. A mohla bych se teda zeptat na financování? Jakože Vy teda sice máte vlastní nadační fond, ale zároveň ...

B: Od nadace nečerpáme vůbec žádný provozní prostředky, od ní máme jenom nějaký investiční peníze na projekty. Třeba teď kon máme z operačního programu Životní prostředí, právě obnovujeme tu infrastrukturu po celých Jizerských horách na devíti místech, projekt je dohromady asi za 7 200 000 Kč a je tam od státního fondu nebo od EU dostáváme devadesát procent a deset procent dofinancovává ta nadace, jo? Takže oni chtějí, aby takhle ty peníze šly rovnou do Jizerek, když to tak řeknu, a na svůj provoz my si musíme shánět peníze sami, více méně, což teda děláme hlavně taky z evropských peněz, kdy to středisko na Jizerce jsme provozovali doposud hlavně z operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, kde jsme měli dva za sebou navazující projekty a teď aktuálně úplně 2015 je takový hluchý období, že jedny operační programy skončily, druhý ještě nezačaly, takže máme teď poměrně ztenčené zdroje, takže je to vidět i na té personální situaci. (odmlka, brečí její dítě) A ještě pak máme zdroj financování v té Jizerce, protože to středisko, když tam nejezdějí školy, tak pronajímáme pro veřejnost, takže z toho ubytování taky máme nějaký zdroje, no.

A: A to vzdělávání pro konkurenceschopnost už taky neprobíhá?

B: Ne, ne, to taky, to vlastně skončilo taky toho 31. 3.

A: A v čem to zhruba spočívalo? To by mě docela zajímalo.

B: My jsme tam měli ... první projekt byl Vyšetřování jizerskohorské katastrofy, a to bylo ... vždycky to bylo tak, oba ty projekty byly postavený tak, že se vždycky vymýšlela nějaká metodika a pak jsme to ... proběhly nějaký programy, dělali jsme u toho nějakou evaluaci, abysme věděli, jak ty programy fungují a první byl teda Vyšetřování jizerskohorský katastrofy, kdy to bylo postavený na takových jako badatelských dovednostech, že ty děti byly v tom lese a zkoumaly, proč tam došlo v Jizerských horách k nějakému rozpadu lesa, pak si dělaly nějaký postery, prezentace a tak. A ten druhý projekt se jmenoval Kořeny – jak číst krajinu kolem sebe a hledat v ní své místo a to je pěstování metody, která se jmenuje environmentální interpretace, kdy děti vždycky na určitým místě se snažily přijít na nějaký poselství, který ta krajina tam má a bylo to na několik témat, že ty školy si mohly vybrat, jestli chtějí ... měli jsme to na téma kámen, les, voda, takhle různě. Byly to takový výlety, kdy na každým tom místě v krajině se našlo něco zajímavého, z čeho oni mohly zjistit něco o tom tématu, no. Taky tam pak proběhla nějaká evaluace, kdy cílem těch Kořenů bylo jednak aby ty děti si začaly všimnout věcí v krajině, potom dělaly i svoji školní část, kdy hledaly něco v okolí své školy, a pak bylo i cílem zvýšit atraktivitu Jizerek pro děti a tam vyšly zajímavý výsledky v té evaluaci, že opravdu to mělo velký vliv, že ta Jizerka, tím, jak je takový působivý místo, tak už jenom tím, že tam ty děti přijedou a něco tam opravdu uvidějí, že my jsme je vodili třeba i k nějakým pomníčkům, kam by se normálně nedostaly a tak, tak pro ně to opravdu ty začaly ty Jizerky být něco zajímavého, což bylo naším cílem, aby pak měly důvod to nějak chránit a tak, že jo.

A: Takže spolupracujete asi hlavně tady s místními školama.

B: No, no.

A: Jakože první stupeň, nebo všechny možný?

B: Asi nejvíc jsou ty programy cílený na druhý stupeň, protože i tím, jak je ta Jizerka obtížně dostupná, že oni tam musí jít sedm kiláků pěšky, tak spíš to směřujem na ty starší děti, i střední školy jsme tam měli. Nejvíc je asi ta sedmá osmá třída, no. (přišla servírka se spraveným nápojovým lístkem, co její dítě zničilo)

A: A třeba nějaký financování v rámci firem, že by Vás ...

B: Máme nějaký sponzory, ale je to pro nás teď docela ta naše slabá stránka, že tím, jak jsme furt byli v koloběhu těch projektů a grantů, že člověk musel pořád něco psát, vyúčtovávat, monitorovat, tak tady to je takový, že ... myslím si, že toho nevyužíváme dostatečně, toho financování od místních firem, i když samozřejmě nějaký sponzory máme, ale jsou takový tradiční, který nám přispívají každoročně, ale myslím, že se o nás málo ví a mohlo by to být lepší, no.

A: Dobře. A ještě bych se chtěla zeptat, u Vás je to teda očividný, že už to máte v názvu, ty Jizerský hory, ale jaký je vztah Vás osobně a Vaší organizace k Jizerským horám?

B: Tak mě osobně, já jsem z Jablonce, mám vystudovanou lesárnu, takže jsem se vždycky zajímala o přírodu a prostě Jizerky, můj domov. A organizace si myslím taky, že už i tím zakladatelem je tak vymezená, že se má zabývat Jizerkama, i když třeba v těch ekovýchovejch projektech to tak úplně třeba není jasně definovaný, ale zas si myslím, že i tím jsou ty naše programy specifický, že jsou trošku ukotvený k tomu místu, že nemáme ty typický programy jako „Třídíme odpad“ nebo něco takového, ale že je to už hodně zaměřený na to místo, no. (její dítě křičí a chce někam jít) Já se s ním někam projdu na chvíli, on mě tam očividně potřebuje ...

A: Jo, jo. (za chvíli se vrátí) Pak jestli byste zhodnotila Vaší organizaci, s čím jste spokojení a kde naopak si myslíte, že máte ještě nějaký rezervy, co byste chtěli třeba ještě vylepšit?

B: No tak určitě, jak jsem říkala, ty vztahy s veřejností i s téma sponzorama. Takový to informování o svých projektech a tak si myslím, že hodně zanedbáváme a ... no, to je určitě naše největší ta ... A co si myslím, že máme dobrý? Tak určitě ty projekty na té Jizerce, že ty jsou fakt

propracovaný a i ty programy v tý péči o krajinu, poměrně teď děláme fakt velký projekty dohromady asi za 13 000 000 Kč a právě o tom nedáváme moc vědět, no, což si myslím, že je škoda.

A: To určitě. (řeší něco ohledně svého dítěte) A ještě jaké teda máte vize o budoucím vývoji Vaší organizace?

B: No, pozitivní. Ne, tak určitě bysme chtěli dál provozovat to středisko ekologický výchovy na Jizerce. Přemejšlíme i o nějakým rozšíření tam, že bysme předělat ... máme tam i kůlnu, která je tam teď jenom jako sklad, tak máme už udělanou studii, že bysme tam udělali další výukovou místnost, protože je to už někdy malý, že tam nemůžou bejt dvě třídy nebo takhle. Nebo i na těch akcích pro veřejnost, že tam není nějaký větší prostor a v tý péči o krajinu bysme určitě chtěli taky určitě pokračovat, s tím, že s Lesama Český republiky jsme se právě bavili, že by bylo dobrý dělat třeba nějaký projekty mimo lesní půdu, někde v krajině nelesní, ať už nějaký aleje, což taky už máme nějaký vysázený, tak třeba v tomhle tom pokračovat, že vlastně Lesy docela dobře zajišťují činnost na tý lesní půdě, fungují fakt dobře, přírodě blízce, nebo jak to mám říct, a my že bysme se starali víc o tu nelesní krajinu, no.

A: A ty aleje ještě pořád vysazujete, nebo to je taky něco, co už skončilo? Nějaký projekt časově omezený?

B: Jo, vysazujeme vždycky aspoň jednu nějakou alej, jakoby menší třeba. Fakt záleží vždycky nejmíc na penězích, no. A už je toho i docela hodně, takže ona i ta údržba toho je poměrně náročná, ale chceme vždycky aspoň něco vysázet, no.

A: Tedka bych se přesunula k trošku obecnějším otázkám. Jak byste teda shrnula, že podle Vás Vaše organizace přispívá společnosti a veřejnému zájmu?

B: Ježiš, to nevím vůbec, jak bych měla formulovat. Ale tak myslím si, že určitě je ve veřejným zájmu, je to sice malá oblast Jizerských hor, ale chtěli bysme v ní, aby ta příroda vypadala dobře, aby lidi se do ní mohli podívat tak, aby ji neublížovali a zároveň je určitě důležitá ta oblast tý výchovy nebo toho vzdělávání těch dětí, kdy to máme opravdu potvrzený i výzkumem nějakým, že opravdu ty děti si z toho něco odnesou a dokážou to pak aplikovat i ve svém skutečným životě, na místě, kde zase oni žijou, no.

A: A zajímá se Vaše organizace o sociální rozvoj Jizerských hor? Dá se to tak říct, že se nezajímáte jenom o přírodu?

B: Asi jo.

A: Že to má i nějaký ten sociální rozměr.

B: No, jo. To možná taky, že jo, tím, že děláme i akce pro tu veřejnost ... (přišla servírka opět řešit její dítě)

A: A myslíte si, že třeba máte i nějaký ekonomický vliv na rozvoj Jizerských hor?

B: No, možná máme, třeba třeba velkejma projektama, kdy teda bohužel my nemůžeme určit, že bysme chtěli, aby to dělala místní firma, ale shodou okolností dva ze tří dělá místní firma, takže v podstatě takhle dáváme i nějakou práci těm lidem, který jsou ochotný pracovat v těch drsných horských podmínkách. Jsou to vlastně docela velký peníze, který takhle i tyhle ty místní firmy dostanou, no.

A: Takže, že se snažíte o nějaký rozvoj ohleduplný k přírodě, o tom se nemusíme bavit, to je jasný, ale jestli Vás třeba napadá nějaká organizace, která se taky snaží o rozvoj, ale nedaří se jí brát takový ohledy na přírodu? Jako že by tím škodila.

B: Tak jako určitě se objevují tady takový nápady, jako že via ferrata na Frýdlantský cimbuří, nebo sjezdovka na Smrku, ale myslím si, že tady v tom jsou zase ty lidi, který za to jsou zodpovědný, jsou na správným místě, takže nikdy se tadyty věci nikdy nedostaly k nějaký realizaci. Třeba jako Singltrack pod Smrkem je ještě taky takovej šetrnej, že to není ... takže nenapadá mě nic, co by skutečně udělalo nějak čáru přes rozpočet ochraně přírody.

A: To je skvělý. A jak byste ... nebo, myslíte si, že tady v rámci Jizerských hor existuje něco jako „dobré společenství“? Jako že tady mají lidi vzájemnou důvěru k sobě a jsou schopní spolupracovat. Nebo jak byste tady zhodnotila občanskou společnost v Jizerských horách?

B: Nevím přesně, co se do toho počítá, jo? Jenom třeba, když já jsem nastoupila do funkce ředitelky, tak mě hrozně překvapilo, že jsem to přebírala v takovým ne úplně ideálním stavu, že vlastně s bejvalým ředitelem jsem se neměla možnost spojit. On mně zanechal jenom takovou haldu šanonů, takže jsem si všechny ty partnery obcházela a říkala jim, že jsem nová a co bysme chtěli a co bysme nechtěli a strašně mě překvapilo, jak všichni byli vstříční a chtěli spolupracovat a ochotný, kdybych cokoli potřebovala pomoci a od „My Vám dovezeme dříví“ až po „Klidně Vám půjčme naše projekty, ať se podíváte, jak ...“, takže i věci, co by člověk nečekal. Takže si myslím, že v tomhle je fakt jako velká výhoda, že všichni jsou takový otevřený a přátelský, ale zase je otázka, jestli je to úplně občanská společnost, spíš to jsou ty zainteresovaný lidi, se kterými se stýkám, a nevím, jestli třeba běžný Liberečák nebo Jablonečák je ochotnej opravdu něco dělat nebo se nějak zúčastnit, no. To už zas pak je další věc, no.

A: Tak minimálně takhle v rámci těch škol se Vám to daří určitě, že jo, že tam je nějaký pozitivní to ...

B: No, určitě.

A: Nějaký dny pro veřejnost taky fungují, jsem četla na internetu, takže ...

B: No, když je to tak, že my něco zorganizujeme a nabízíme, tak je to úplně super, jo, ale třeba nemyslím si, že by hodně lidem se třeba chtělo něco plánovat nebo vyměřet nebo ... že spíš přijít k něčemu a třeba i něco pomoci, ale aby to už někdo zorganizoval a vymyslel, no.

A: Každopádně určitě se dá říct, že se snažíte i o nějaký zlepšování vztahů a tak, že jo. To si myslím, že ...

B: Jo, určitě.

A: ... minimálně vztahu člověka k přírodě určitě a myslím si, že i vzájemných, takže ... a pak mám takovou trošku školní otázku, jestli znáte pojem udržitelný rozvoj a co si pod ním představujete?

B: No, já vždycky, když jsem to slyšela, tak to, tak mně to vždycky evokovalo takovej ten ... že je to takový nesplnitelný. Jak by rozvoj nekonečný mohl být udržitelný, ale ... no, představuju si to tak, že se musí člověk rozvíjet jen v mezích svých zdrojů, no. Nebo že musí na ty zdroje brát nějaký ohled a přemýšlet o nich třeba i nějak dál než jenom na svoje vlastní ... co on ovlivní a co ještě ovlivní, co on udělá a takhle, no.

A: Vystihla jste to skvěle. Tak a teď se přesunu k těm biosférickým rezervacím teda už, a chci se pro začátek zeptat, jestli vůbec znáte pojem biosférická rezervace a program Člověk a biosféra, nebo jste o tom ještě neslyšela?

B: Znáám, ale teda úplně přesně, že bych věděla, jak ... jestli ...

A: Co to znamená ...

B: No, to, teda nevím.

A: Tak já Vám o tom zkusím něco říct. Vycházím právě v tý své diplomce z toho, že biosférická rezervace ... ono jich je teda u nás v Čechách šest a jedna z nich je i právě v Krkonoších, který sousedí tady s Jizerskými horami, a vznikl právě návrh, že by se tahle biosférická rozšířila právě o území Jizerských hor. A já právě zjišťuju, co ... jako ty neziskovky na to říkají. A ty biosférické rezervace teda vznikají v rámci programu Člověk a biosféra, což je mezivládní program, který funguje pod záštitou UNESCO a funguje už od roku 1971. Jedním z cílů je vytvořit nějakou společenskovední a přírodovědnou základnu pro to, aby se člověk naučil správně hospodařit, aby se zlepšil vztah člověka a přírody, aby vznikalo nějaké to „dobré společenství“ a tak. A právě kvůli tomu vznikají ty biosférické rezervace, které se teda snaží jednak samozřejmě chránit tu biologickou rozmanitost, že právě vždycky si pro to území vybírají něco, kde ... nějaké území, kde mají velkou část nějakého vzácného biomu, což si myslím, že v Jizerských horách budou asi hlavně ty lesy, Vy tady máte hodně moc lesů.

B: Jasně.

A: ... Takže teda jim jde o zachování té biologické rozmanitosti, kromě toho se snaží i o tu kulturní rozmanitost, aby se zachovaly tradice a nějaký vztah k území a takhle, pak se právě snaží spolupracovat s vědou, s univerzitami, dělat různé monitoringy životního prostředí a ... jo, pak teda samozřejmě učit lidi správně hospodařit, což právě to správné hospodaření má být právě ten udržitelný rozvoj, takže se ho snaží ukázat v praxi, aby lidi viděli, že to jde, že se můžou rozvíjet a zároveň brát ohledy na tu přírodu. A součástí toho je samozřejmě i to vzdělávání, což právě děláte třeba i Vy. Takhle je to úplně ve zkratce, tak jestli jste si pod tím zvládla něco představit, nebo jestli Vám mám něco ještě říct?

B: Mě třeba zajímá, kdo to třeba v Krkonoších to je KRMAP? Kdo je nositelem toho ...

A: Jo, to je další věc, že oni jsou teda dvě možnosti. Buď, že to právě vede ta správa toho chráněného území, což je další věc. Tím, že oni tam potřebují mít co chránit, tak je to většinou buď CHKO nebo NP. A právě že buď to teda má na starosti přímo ta správa, nebo se kvůli tomu založí přímo nějaká organizace nezisková, bývaly to o.p.s., a právě že v Krkonoších to má na starosti ta Správa KRMAP, ale plánuje se, že až by se to rozšířilo, tak že by se asi založila nějaká ta neziskovka, která by to měla na starosti ...

B: Ústav.

A: No, vlastně jo. Teď nově by to byl ústav. To zní, ty jo ...

B: Mně to právě přijde takový divný. Mně přijde, že na tu ochranu přírody se tam nemyslelo, že prostě buď můžem bejt ústav nebo spolek, jo, ale když my nejsme jakoby členská neziskovka, jo, že bysme měli nějakou členskou základnu, tak spolek nemá moc význam a ústav je opravdu divný.

A: Zní to divně, no. Ale já myslím, že snad více méně ty pravidla jsou furt stejné, akorát že se to jmenuje jinak, ne?

B: Jo.

A: A hlavně já myslím, že Vy si můžete nechat o. p. s., že jo?

B: My můžeme zůstat o. p. s., akorát že to stejně není asi dlouhodobě udržitelný, protože se nebude dělat nová legislativa k těm o. p. s., takže až narazíme na nějaký právní problém, kterej nebudeme pro něj mít žádnou oporu v zákonu, tak se stejně budeme muset časem přetransformovat, no. I to má teď nějaký ... teď to má pro nás nějakou výhodu, že bysme nemuseli dělat tak často audit a takhle, ale zatím se nám to přičí jenom tím slovem.

A: Taky jsem si to říkala, když jsem to četla. (věnuje se dítěti) A tak myslíte si, že třeba ta biosférická rezervace, že by to nějak pomohlo Jizerským horám, nebo myslíte, že je to zbytečný a funguje to tady tak nějak, jak si představují, i bez toho?

B: Já si myslím, že určitě by to přínos byl, protože my třeba děláme něco, ale opravdu ta poptávka je mnohem větší, třeba těch škol a tý veřejnosti, takže si myslím, že každá takováhle osvěta by byla zajímavá a tím, že je to i celosvětový, tak jako nějaký to know-how tam určitě je, takže si myslím, že rozhodně by to přínos byl a že i zájem by tady byl, protože opravdu my máme třeba na rok dopředu to středisko obsazený a myslím si, že každá taková věc je ku prospěchu, no.

A: A myslíte si, že by třeba ta existence tý biosféry mohla pomoci i přímo Vaší organizaci? Nebo Vás nenapadá, čím by Vám to mohlo prospět? Protože já nevím, jestli jste si zvládla utvořit nějakou představu z toho, co jsem řekla ...

B: No, zrovna přemýšlím. Když mi třeba řeknete příklad, co se třeba dělá v těch Krkonoších, jestli nějaký semináře nebo něco takového ... že různé praktický věci tam jsou, nebo?

A: No právě za největší pozitivum se tak nějak považuje, že je to pod tím UNESCEM a že to má hodně dobrý jméno a je to celosvětově uznávaná značka, ten Man and Biosphere, takže už jenom dobrý jméno určitě. A pak třeba, že by to právě mohlo pomoci při nějakým společným vyjednávání grantu nebo by to právě mělo pomáhat ... jakože existuje nějaká databáze celosvětová, takže že je pak možnost mít snazší přístup při hledání buď třeba podobně zaměřené organizace klidně v rámci celého světa nebo v rámci regionu, pak třeba i právě spolupracovat i s jinak zaměřenýma, jakože mít ty celosvětový příklady, jak to může fungovat, pak by tam měl být snazší přístup k nějakým potenciálním dárcům, nějakým sponzorům, že jo. Co ještě ...

B: Jo tak z těch příkladů, co jste mi řekla, si opravdu dovedu představit, že by to pro nás mohlo být přínosný. Ať už tím, jak jste říkala, získáváním nějakých partnerů, nebo i tím přenosem know-how, protože my takhle jsme právě dělali i ten projekt Kořeny, byl vlastně založený na tý americký metodice, tý environmentální interpretaci a jak vychází z tý evaluace, tak to opravdu fungovalo, i když nám to přišlo takový fakt jako americký u některých věcí, jakože furt se tam opakovala jedna věta desetkrát a nebo „Pojďme si to říct společně,“ a takhle, takže na nás to někdy bylo až moc, že prostě jsme to někdy trochu přizemnili do takový český verze ...

A: Jo, to chce přizpůsobit.

B: ... ale bylo vidět, že promyšlený to je a s míň práce naší jsme dosáhli nějakýho lepšího výsledku, no. V tomhle si myslím, že určitě by to mohlo být podobný.

A: Ono je skvělý už jenom to, že děláte nějakou zpětnou vazbu, že zkoumáte vůbec jak to bylo úspěšný, ty Vaše projekty. To slyším možná i poprvý.

B: No my na tom spolupracujeme tady s Technickou univerzitou v Liberci.

A: Aha, dobrý.

B: Většinou na to taky někdo píše třeba diplomku nebo něco, že nám zpracovává ty dotazníky a máme z toho pak nějaký výsledek, ale to mi třeba zas přijde dobrý no, že aspoň víme, jestli to funguje.

A: Rozhodně. (dítě něco povídá, věnuje se mu) A napadá Vás třeba, co by Vaše organizace mohla nabídnout ... nebo nabídnout ... nějaká forma spolupráce biosférické rezervace s Vaší organizací? Napadá Vás, jak byste se třeba chtěli zapojit, kdybyste se chtěli zapojit?

B: Tak určitě, jak jste říkala, v tom vzdělávání si myslím, že máme nějaký zkušenosti, konec konců i tou základnou přímo na Jizerce, to středisko je fakt na výborným místě, jo? I kdyby se tam měli přijet jenom podívat nebo uspořádat tam nějaký setkání, tak už jenom tím, že to bude na tom místě, to bude mít zase nějakou jinou atmosféru, takže určitě nemáme problém se zapojit.

A: Skvělý. A kdyby teda se dělaly třeba i nějaký mezioborový projekty, třeba ekonomicko-sociální nebo tak, tak to by Vám taky nedělalo problém se zapojovat do něčeho takového?

B: Určitě ne. My teďkon právě, jak jsme dělali s těma Němcema, tak to bylo i vlastně na téma voda a bylo to braný, to téma voda, jednak z hlediska ekologickýho, a jednak právě z umělecko-společenskovedního. Jsme tam dělali i nějaký programy, jak voda ovlivňuje umění a historii a takhle, takže právě v tom vzdělávání určitě a konec konců i v těch praktickéjch opatřeních si myslím, že taky, no.

A: A Vy třeba nějaký ty dny pro veřejnost ... to probíhá jak často? Je to otevřený úplně komukoli?

B: Jo, jo. Třeba vloni, 2014, jsme jich měli pět, letos budeme mít jenom tři, protože zase máme míň peněz, ale ... takže záleží to vlastně na tomhle, no. Jestli na to máme peníze a většinou to děláme tak, že je to víkendový, může tam kdokoli kdykoli přijít, máme tam nějakou dočasnou naučnou stezku, tomu říkáme, že tam jsou nějaký panely ... (dítě mi polilo desky) Ježiši, pardon.

A: Dobrý.

B: Nebo nějaký ... no.

A: To vůbec neva.

B: Nebo že dostanou nějaký pracovní list, takže si něco plněj a potom nějakých pár stanovišť u nás v tom středisku nebo něco promítáme pro dospělé, pak provádíme na různý místa, třeba na rašeliniště, kam se normálně nemůže, a takhle, no.

A: Tak to si myslím, že v tomhle taky třeba určitě měli nějaký potenciál. Jakože kdyby se v rámci tý biosféry podařilo najít nějaký finance, tak si myslím, že třeba tohle by určitě hrozně ocenili, kdybyste dělali víc jako nějakých ekodů pro širokou veřejnost, že oni se hodně zaměřují na to vzdělávání právě jak těch místních, aby se třeba naučili správně hospodařit, tak třeba i těch návštěvníků, třeba podporovat ekoturismus a takhle.

B: Jo, jo. No my už jsme měli takovou myšlenku asi před dvěma rokama, že jsme chtěli navázat na ten projekt, co maj na Šumavě, takový ty průvodci divočinou, jak tam dělaj, že voděj ty lidi, protože jsme měli právě hrozně dobrou ohlas na ty rašeliniště, že jsme vodili lidi, ale nakonec to zase ztroskotalo, že se to nevešlo do nějakých škatulek nějakýho grantu, že jsme chtěli vyškolit nějaký ty průvodce a nenašli jsme pro to nějaký zdroje, no, ale rozhodně vůle by byla.

A: Ta je hlavní, si myslím. (dítě chce, aby s ním někam šla) Tak a ještě, kdyby třeba v rámci tý biosféry dělali nějaký setkání a řešili by se nějaký sociální problémy, ekonomický, ekologický ... tak toho byste taky třeba byli ochotní účastnit?

B: Jo, já myslím, že jo. Většinou se snažíme, aby právě, i když třeba kraj dělá nějaký tyhle různé plánovací, tak abysme u toho byli. Že nás to zajímá, jak to bude do budoucna.

A: Vzdělávání, to už jsme řešili, to teda máte. Akorát třeba se zeptám, určitě se budou muset dělat nějaký informační brožurky o tom, že existuje biosférická rezervace, tak třeba jestli byste byli ochotní se zapojit i do návrhu tý brožurky pro veřejnost a tak?

B: Jo, já myslím, že jo.

A: Nebo myslíte, že na to nebude energie?

B: Ne, tak jako nějakou část bysme mohli. My děláme takhle nějaký cedule nebo takhle. Ježiš ale Štěpánku. (zase mi polil desky)

A: To se vytiskne znova, to neva.

B: Já se Vám fakt omlouvám. Ono to má tak blbý víčko, já jsem myslela, že to je takový to, že to neteče a pak to teče ...

A: Jo, to fakt se nic neděje, to mám v počítači, to si můžu vytisknout desetkrát.

B: Ach jo, vidíš cos provedl? Lumpíku.

A: Pak ještě, Vám by asi mohlo něco říkat, co je plán péče a zonace?

B: Jo, jo.

A: Tak jestli třeba byste měli chuť se zapojit do tadytoho? Ne, že by to bylo vyloženo na Vás, ale taky třeba nějak dávat nějaký návrhy, co byste si představovali, že by to ... jak by to mělo být?

B: To si myslím, že zas jako vím o větších odbornících, že my děláme přímo nějaký monitoringy nebo výzkum, takže to si myslím, že tady jsou větší kapacity, který by třeba dokázali právě stanovit ty priority a takhle.

A: A můžete mi třeba jmenovat, abych mohla dát když tak tip?

B: Jo, já mám na mysli hlavně Správu CHKO, no, i jejich ...

A: Aha, jo tak ta se kontaktuje určitě. Jako že ono právě chtějí zapojit jednak neziskovky i samozřejmě obce i místní obyvatele a takhle, takže Správa CHKO tam určitě oslovená ...

B: A pak ještě přírodovědný oddělení tady Severočeského muzea, tam třeba jsou ornitologové i botanici, zoologové, který maj velký přehled, takže to si myslím, že my nejsme v tomhle to tak činný, no, že bysme měli přehled o celých horách. Možná kdyby byl nějaký plán péče třeba ohledně tý turistický infrastruktury, tak to bysme se třeba zapojili, ale ohledně péče o chráněný druhy, tak to třeba jako nemáme ten přehled, no.

A: No a to by vlastně mohlo spadat, to je hnedka další otázka je, že určitě se bude i tvořit nějaký návrh celého fungování tý biosféry, tak třeba do toho určitě byste se asi zvládli zapojit.

B: Jo, jo.

A: A to právě, to už jsme našli, že očividně to povede přímo nějaká nezisková organizace pro ten účel stvořená, tak jestli si myslíte, že ... a právě že bude teda snaha vytvořit nějakou jakoby síť těch neziskových organizací, tady právě v rámci Jizerek i teda v rámci Krkonoš, tak jestli ... za první, jestli chcete být součástí?

B: Já si myslím, že určitě, ale zas nevím úplně přesně ... že takových pokusů už bylo několik a nevím, jestli to je ... že jo, je nějaká asociace neziskovek Libereckýho kraje, což bych řekla, že zas tak úplně nefunguje, jo, že to je jednou za rok nějaká výstava a pak nějaký to setkání na kraji nebo takhle a nevím, jestli tohle by bylo spojujícím prvkem, možná jo. Nedokážu si to zatím představit, jestli by ty lidi měli tu motivaci a šli do toho, nějak se síťovat více, no. Mně přijde, že by tam asi musel bejt nějaký ... třeba nabídka nějakýho vzdělávání nebo něčeho, co by pro ně bylo přínosem, a nebo právě to získání těch partnerů nebo něčeho ... nějakých nových možností třeba financování projektů nebo něco takovýdlehého. Že si taky myslím, že všichni využíváme to samý a třeba když se podívám do historie naší společnosti, tak my jsme třeba měli grant od nějaký italský nadace prostě, což tedka vůbec nevím, jak bych dokázala získat, jo, že prostě asi těch možností je víc, jenom my třeba neumíme o to žádat nebo něco.

A: To si právě myslím, že by v rámci toho mohlo fungovat, že by bylo nějaký školení třeba i jak správně zažádat o grant, no.

B: No, no.

A: To právě podle teorie to tak fungovat má, právě podporovat ten rozvoj a tak. Takže když se to povede, tak by to tak mělo být.

B: No tak to pak se určitě rádi zapojíme, jenom občas ... já jsem člověk pozitivní, ale občas v tomhlectom síťování jsem trošku skeptik. Už těch pokusů bylo více. Tak já jdu zase s ním, on někam ...

A: Jo, jo. (na chvíli odejde)

B: Ještě máte nějaký otázky?

A: Ještě asi tak dvě. Akorát ještě k tomu sesíťování. Kdyby teda se nějaký sesíťování vytvářelo, tak myslíte si, že asi to spíš musí někdo zařídit? Že asi se to nezvládne samo, že jo?

B: No. (zase odběhne s dítětem)

A: Ještě se chci zeptat, jak jsme se na začátku bavili, že tady máte spoustu těch neziskovek, tak jestli Vás třeba napadá, čím to je, že Vy tady máte tolik neziskovek a v těch Krkonoších jich právě naopak moc není. Tak čím myslíte, že to je, že jich tady je hodně a v Krkonoších nějak ani ne?

B: Já si myslím, že je to třeba tím, že tam je ten národní park, že tam hospodařili úplně jinak. Třeba že to tam měli na starosti ta správa, což byli přírodovědci nebo ochranáři, kdežto tady je to ... když byla ta ekologická katastrofa, tak tady ještě vládlo tvrdý komunistický vlastnictví, který nemělo s ochranou přírody vůbec co společného, takže proto tady pak třeba víc lidí cejtilo nějakou potřebu sami začít něco dělat. Třeba ta naše nadace, co je náš zakladatel, tak opravdu to začínalo tak, že sbírali osivo, jo, každej sám přinesl pět pytlů a někde to vysázeli, pak to tam chodili sázet, takový spartánský podmínky, že tam v těch Krkonoších, když byla ta instituce toho národního parku, tak měli mnohem větší možnosti a nemusely vzniknout nějaký neziskovky a že takhle ... tohle je asi ten prapůvod a pak už se ... to je naopak, že třeba jich vzniklo několik a ty se rozštěpily na několik dalších a tím se to furt navyšovalo, ten počet, no.

A: Jasně.

B: Ať už kvůli nějakým osobním neshodám, nebo i kvůli tomu, že těch činností už bylo tolik, že bylo lepší to rozdělit na několik, no.

A: A ještě třeba, Vy jste teda samozřejmě vytvořený kvůli Jizerkám, ale kdyby se naskytl nějaký projekt, který by právě fungoval v rámci celý tý biosféry, takže i Krkonoš, tak s tím nemáte problém, zapojovat se do nějakých společných projektů?

B: Ne, to určitě nemáme problém.

A: Dobře. Akorát, už nebudu zdržovat, poslední otázka, jestli myslíte, že jsem se zapomněla na něco zeptat nebo se chcete Vy na něco doptat?

B: No já jsem jenom zvědavá na ty výsledky, mě zajímaj, jinak ...

A: To mě taky. Akorát teda ještě takový ty oficality, jakože rok založení společnosti 99 ...

B: 99

A: ... jestli víte, kolik máte zaměstnanců stálých?

B: Zaměstnanců, no, teďkon jsme čt ... tři řeknu, no. Tři. Jsme na různý částečný úvazky.

A: A nějaký dobrovolníky máte?

B: Takový ty spíš na ty akce. Většinou, když potřebujem pomoct, tak nějaký máme, ale ne, že by pracovali furt. Jenom prostě na ty akce máme nějaký okruh, já nevím, třiceti lidí.

A: To je docela slušná základna. Je to dobrý.

B: Jo, jsou fajn, je to dobrý.

A: A jste teda o. p. s., že jo?

B: Ano.

A: A ještě bych potřebovala, jestli by nevadilo, přímo o Vás, jakože věk, vzdělání to vím, teda nevím, zaměstnání vím, že to jste ředitelka, a ještě teda rodinný stav, děti, věk a vzdělání.

B: Jo, tak je mi teda 29, jsem teda lesní inženýr. Na ČZU to je.

A: A střední máte gympl?

B: Gympl, no.

A: A rodinný stav asi vdaná a jedno dítě.

B: Jsem vdaná a mám jenom tohohle lumpajzníka.

A: Tak jo, tak to je už fakt všechno.

B: Tak se ještě jednou omlouvám ...

STŘEVLIK

A: Tak jestli úvodem byste mi mohla říct přímo o STŘEVLIKU, co bylo motivací založení, jaký jsou cíle organizace ...

B: Tak vlastně STŘEVLIK je zkratka Střediska ekologické výchovy Libereckého kraje, primárně jsme založený pro to, abysme šířili ekologickou a environmentální výchovu pro děti všech věkových kategorií. Jsme ... děláme ty vzdělávací programy vyložené pro školy cíleně, jo? Jsou jak pro mateřinky, tak pro základní školy, tak i středoškoláky. Samozřejmě sem chodí i lidé na exkurzi, máme i vzdělávání pro pedagogy, jo? Naše středisko zřizuje i Mrkvičku, což je vzdělávání pedagogů v mateřských školách, vlastně je vzděláváme, jak mají dělat tu environmentální výchovu ekologickou. No, potom taky samozřejmě máme ... taky děláme různé samozřejmě osvětové akce pro veřejnost. To máme různé sobotní akce, který se jmenujou Ekodny a ... k různým příležitostem, třeba Den včely, Den Země atd. na různé témata prostě, takže nejsme jenom pro školy, ale i pro veřejnost. Taky pořádáme různé semináře i pro veřejnost, že si sem může někdo přijít jako něco zajímavého se dozvědět, takže to taky děláme, jo? Jinak se snažíme, vlastně jedeme hlavně na ty školy, no. Ty vzdělávací programy. Jinak neděláme jenom nárazový, ale třeba i pobytový, takový ty školy v přírodě, jo?

A: To jsem měla pocit, že to bylo asi to, co jsem zahlídla přes plot, ne? Že tu jsou teď ubytovaný.

B: Zrovna tady probíhá první den, kdy se tady seznamujou, takže to jsou to ... jezdí sem i středoškoláci na stmelovací pobyty, jo, že nejsou to vyložené jenom škola v přírodě, ale že se tady stmelují. Potom, co ještě. Provozujeme tady infocentrum v rámci toho, aby tady informovanost pro veřejnost a i malý obchůdek s regionálními potravinami, snažíme se vzdělávat i v tomto ohledu. Vlastně ta ekologická výchova u nás není jenom o tom říkat, co žije v lese, ale třeba se snažíme poukazovat i na ty globální problémy atd. No a co ještě tady děláme.

A: Spoustu toho děláte, no. Jsem koukala na webovky.

B: Je toho hodně. Děláme i třeba akce pro veřejnost, to dělám přímo já. Třeba tvořivky pro maminky s dětmi, že třeba se je snažíme taky zapojovat, aby trošku přišly do něčeho jiného, takže se udělá jedno dopoledne, kdy přijdou maminky s úplnýma prátama, úplně ty maminy na mateřských a můžou se tady sejít, něco hezkýho si udělat prostě a takhle.

A: To je dobrý nápad.

B: Takže se snažíme udělat i trošku něco pro to kulturní vyžití. Snažíme se teď hodně spolupracovat s obcí, jo, takže teď třeba budeme na dětským dnu tady v Oldřichově, abysme jim trošku vypomohli atd., no. Těch cílů je hodně. Taky hodně projektů teď bylo atd., takže ...

A: A kdybyste to měla zhodnotit, tak myslíte si, že jste úspěšný v plnění těch cílů, co máte vymezený?

B: Jako myslím si, že vesměs jo, ale rozhodně jsou tam rezervy. Jako je potřeba zlepšovat, určitě, ale myslím si, že školy jsou s námi spokojený, vrací se sem, což si myslím, že je vizitka toho, že jsou spokojený.

A: Jo, určitě.

B: Teď jsme rozjeli i kroužek, takže si myslím, že i to vzdělávání dětí i mimo tu školu, tak si myslím, že je docela úspěšný. Ještě máme tábory, takže tam ... ty máme pořád plný, takže si myslím, že to je docela dobrá vizitka. Takže asi veřejnost to vnímá dobře. Samozřejmě vždycky jsou rezervy, měli bysme na sobě furt pracovat. Určitě.

A: No a v jakým slova smyslu jste třeba nespokojení s tím? Co si myslíte, že by ještě ...

B: Třeba určitě ty programy, tak je potřeba furt zlepšovat, jo? Protože většina těch programů jede, že se musí každý rok aktualizovat. Takže určitě na tom. Času je málo, takže na tom určitě se musí, no, ale ... určitě by to chtělo nový projekt, ty jsou potřeba, takže to bych taky zlepšila, abysme konečně něco udělali zase, jo? Tak spíš tyhle rezervy, no.

A: A ještě, kdybych se vrátila k té motivaci, to vlastně asi nevzešlo vyložené od Vás, ale od města a Vás pověřili, nebo Vy jste přišli za městem, že si myslíte, že je něco takovýho potřeba? Jak to vzniklo vůbec?

B: To já si myslím, že byla iniciativa kraje, nevím to přesně. Ono to tady vůbec celkově vzniklo na základě týdle budovy.

A: Aha.

B: Tady vlastně tadle budova byla ruina úplná a zachránila se díky ... nahoře je taková vzácná místnost, takže díky tomu a myslím si, že, protože část toho areálu patří kraji, takže možná uznal za vhodný sem umístit to naše středisko, protože jsme pěkně v CHKOčku, že jo, a takhle, takže je to ideální, jo?

A: No právě, závidím to okolí. Je parádní.

B: Určitě, je to krásný. Takže si myslím, že to byla iniciativa, tyhle věci zřizuje kraj, ale samozřejmě určitě byly tlaky i z okolí, že by bylo fajn mít nějakou krajskou organizaci.

A: Jasně. Tak ještě bych se zeptala, jestli spolupracujete třeba i s nějakými jinými neziskovkami, ať už třeba v rámci tady kraje, nebo celý republiky nebo celosvětově? Jakkoliv.

B: Určitě se snažíme třeba v rámci těch Ekodnů a takhle, tak třeba podporujeme různé ty chráněný dílny a takhle, takže se snažíme spolupracovat s nima. Samozřejmě za podpory kraje, co si budem

povídat. Potom spolupracujem třeba s muzeem jsme spolupracovali, ale to nevím, jestli je to nezisk ... to není neziskovka, pokud vím.

A: To nevím.

B: Nevím, kam spadá zrovna muzeum, jo?

A: Asi může být taky klidně nějaká příspěvková, ale možná taky klidně může fungovat na tom komerčním principu, no. Těžko říct.

B: Může bejt taky ... taky nevím, jak to maj zařízení, ale s nima ... spolupracujem s různýma, třeba i často se setkáváme třeba s lidma z DIVIZNY, jo, jestli to, takže s nimi různými ... my jsme totiž v rámci Pavučiny, jo? Taková ta ...

A: Jo, jo. Víam.

B: To sdružování. A vlastně jak se tady pořádaj ty různý semináře, tak my vlastně navzájem si tady vyměňujeme lektory. Oni třeba přijedou sem s představí nějaký věci, nebo my jedem jinam a takhle. Takže spíš na bázi tohodle. Samozřejmě když jsou projekty, tak se spolupracuje i se zahraničím, jo? Takže to určitě. Když byl naposled včelí projekt, tak se, myslím, spolupracovalo zrovna se Saskem, jo? Takže jsou různý takový ... záležit, teď zrovna tak nějak nárazově, jo, v rámci těch ...

A: A to si je vyhledáváte Vy sami, nebo to je skrz tu Pavučinu třeba?

B: To je skrz tu Pavučinu a samozřejmě pořádání, kdo je koordinátorem těch nějakých seminářů a takhle. Třeba Lenka je zrovna koordinátorem ty Mrkvičky, takže v rámci toho vzdělávání těch pedagogů, tak musí taky kontaktovat leckoho, aby sehnala ty lektory, ty lidi, co vlastně se tím zabývají.

A: Jo a ještě kdybych se vrátila k tomu financování, tak Vy jste teda příspěvková organizace, a to znamená, že hlavní jsou teda ty příspěvky od státu, ale jestli třeba máte i jiný zdroje? Jestli třeba máte dárce mezi firmama nebo ...

B: Tak hlavním příspěvkem je myslím kraj zrovna. Jenom kraj, jo? Že jsme krajem dotovaný a potom třeba jakoby se tady vybírá vstupný na ty Ekodny.

A: Aha.

B: Jo? Takže takhle.

A: I vlastní zdroje.

B: Ale my všechno máme za mnohem nižší ceny. My vlastně i to ubytování, samozřejmě musíme platit, ale všechno je to v rámci úplně jiných cen, než je v jinejch střediscích, protože jak nás dotuje ten kraj, tak je to dotovaný, ty ceny, jo? Takže se vyrovnávaj těmi krajskými penězi, jo? Takže na to ... ale jako sponzory vyloženě nemáme. Spíš se snažíme přežít z toho příspěvku a právě z projektů, jo? Ty projekty hodně dávají, že jsou velký finance a potom se dá tvořit něco novýho.

A: Jo, dobře. Ještě bych se zeptala, jestli máte třeba i nějaký vize o budoucím vývoji STŘEVLIKa?

B: Tak zatím je to takový nejistý tady, takže zatím nevíme. Doufáme, kraj zatím není nějak nespokojen s námi, takže doufáme, že tady budeme fungovat dál. Takže uvidíme. Tady je to teď trochu taková situace trochu nejistější, že jsou tady takový různý rozbroje malinko, ale to není v rámci STŘEVLIKU, to je v rámci různých organizací, jo, takže ... Jinak ještě je tu vlastně jiná ... (ptá se kolegyně) Nevíš, jestli je Suchopýr neziskovka? To je taky příspěvková, ne? kolegyně: Není to OPSka?

Suchopýr, to je tady vlastně další organizace, která se zabývá obnovou a ochranou těch původních lesů, mají i speciální školky, takže se snaží vysazovat do Jizerek původní dřeviny, jo? Taky měli různý projekty, ty jsou přímo tady v areálu s náma.

A: A ty teda nejsou součástí ... Já jsem si to, jak jsem to viděla na zvonku, tak jsem si myslela, že to je třeba jiná pobočka Vás nebo tak něco. To je samostatný teda, jo?

B: Ne,ne. My to tady máme trochu složitější. Tady ten areál je Ekocentrum, to je samostatná jednotka, Ekocentrum, a pak jsou tu dvě organizace, a to je STŘEVLIK a Suchopýr.

A: Tak Suchopýr jsem ani nenašla a ten by se mi možná hodil taky, když je to o. p. s.

B: Suchopýr, ty jsou to ... já Vám můžu když tak dát kontakt na šéfovou a můžete jí zavolat. Ona Vám když tak o tom něco poví.

A: A ty jsou teda taky tady.

B: Ty jsou tady v areálu, akorát už tu nebudou. Ale oni nebydlí tady v budově, oni mají kancelář támhle (ukazuje z okna) a potom provozujou tu farmu tady ještě, jo? Takže o tu se staraj.

A: Ale taky jsou teda Oldřichov.

B: Jo, jo, taky jsou oldřichovský, bydlí tady na tom čp. 5, jo, ale jsou to ... Tak já Vám pak dám když tak kontakt na tu Alenu, můžete jí když tak zavolat, kdybyste ... Oni se taky rádi pochlubí tím, co dělaj, jo? Takže nebude problém.

A: Dobrá. To je dobrý tip.

B: No, tak s nima samozřejmě spolupracujem taky na nějaký bázi. Oni právě provozujou tu farmu, a to je pro nás taky zásadní v programech, jo, protože máme součástí zvířata, jo, některých programů. Takže ... jinak ale tady mají lesní školku a potom jí mají ještě tam v CHKOčku. Mají velký školky v tom, takže se hodně zasazujou ... jsou dobrý.

A: Tak ještě bych se zeptala, jaký má Vaše organizace vztah k Jizerským horám? Určitě nějaký jo, když tady sídlíte.

B: No, tak máme některý programy vyložené na Jizerky, takže určitě, máme naučnou stezku ...

A: Jo, stezka Všemi smysly, že jo, Jizerské hory?

B: To je tady expozice, jo?

A: Aha.

B: To je přímo tady v té budově naproti, tak se tady ... to je taky vybudovaný, myslím, z nějakého projektu, ale to si nejsem úplně jistá. Ale je to přírodovědná expozice, kde když přijdou děti, mají tam různé možnosti věkové, protože když člověk si koupí vstupenku, tak tam dostane podle věku takovej čarovej kód, a ten využije potom v té expozici, to tam načte, tak se mu ukáže otázky přiměřeně k věku, jo? Tam vlastně se různě ... jsou tam různé dřevěné exponáty, stromy, houby, může tam člověk zkoumat očima, ušima, nosem, čímkoli co chce, ošahat si všechno, jo, a tak nějak zodpovědět ty otázky a pak ve finále zjistí, jak třeba na tom je a takhle. Tak to je vybudovaný. To je vybudovaný zrovna našim ředitelem Martinem Modrým a jeho ženou. A potom ještě my máme naučnou stezku ... (ptá se kolegyně): Leni, nevíš, jak se jmenuje ta naučná stezka, co máme? Jak je u hřebenovky? Je to ta magistrála? Jizerskohorská magistrála, ne, se to jmenuje?

A: Já se podívám, jestli to tady mám napsané. Provozování jizerské magistrály pro pěší turistiku.

B: To je přesně to, my to máme v inventáři. Teď se zrovna dělala inventura. Tak právě to máme spravovat, jo, tak ji spravujeme. Vypadá docela dobře. Tam je to taky, takže i tyhle ty věci. A hlavně děláme celodenní výlety do Jizerských hor, takže vyložené se s dětmi dělá kompletní výlet, kde musí plnit třeba nějaký úkoly a takhle. A součástí každého pobytu je vždycky celodenní výlet, pokud to není v zimě, to už je těžší. Ale jinak jako s Jizerkama pracujeme vlastně ve většině případů, protože je máme okolo. Je to ideální záležitost.

A: Jasné. Tak ještě, jestli by Vás napadlo, nějaký tři, plus mínus, kolik Vás napadne, slabý stránky a pozitiva? Ty slabý stránky jsme asi už našli předtím. Tak třeba aspoň nějaký přednosti? Na co jste pyšní?

B: Přednosti STŘEVLIKA. Tak určitě, já abych to nějak ... tak myslím, že jsme (křik z vedlejší místnosti) Voláš na Bessinku? Jo dobrý. Bessinka spí.

A: Nechce se jí vstávat.

B: Bessy, jídlo. Tak, já myslím, že jsme pyšní asi na ty naše programy, jo, protože přece jenom ty naše programy jsou pěkný. Určitě. Ne všechny samozřejmě, některý mají rezervy, ale myslím si, že většina těch programů stojí za to, že se to dětem líbí, to je důležité. Potom si myslím, že jsme pyšní na to, že se sem ty lidi vrací. To je strašně důležité. Na tom bysme asi ztroskotali hodně rychle. Myslím si, že taky můžeme být hodně pyšní na ty naše Ekodny, že i lidé vypadají spokojeně.

A: Zapojují se hodně.

B: Přesně. Vrací se třeba. Teď jsme vyzkoušeli na jaře poprvé Velikonoce a byl takový nával, že jsme to vůbec nečekali, takže to bylo úžasné.

A: To je skvělý.

B: Takže určitě ty naše Ekodny. A myslím, že celkově na ty semináře a vůbec ty veškerý různé akce pro pedagogy i veřejnost myslím, že mají velký úspěch, protože jsou ... furt se sem ty lidi vrací. Často sem chodí stejní lidé, protože se jim to líbilo, takže se sem vrací. Takže určitě na tu práci s lidmi. To si myslím, že bysme měli být asi nejvíc pyšní, jo? Jinak ty slabý stránky, tak samozřejmě, že na všem máme rezervy. Takže, občas se jede na kvantitu a ne na kvalitu, občas to tady sklouzává, že? (něco říká druhá slečna z vedlejší místnosti, ale nerozumím)

A: Máte toho moc holt.

B: No, ona je tady velká poptávka. Nezvládáme dělat poptávku. Odmítáme, jo, odmítáme ve velkém, takže je to těžký. No jinak samozřejmě ten areál má své rezervy. Že tady třeba chybí hřiště nebo takhle, jo? Takovýdle ty drobnosti, si myslím, že ... ale dělají hodně, jo? Takže spíš takovýhle ty rezervy. A určitě my sami máme co zlepšovat. Určitě bysme měli se dál vzdělávat atd., takže ...

A: Teďka se přesunu k trošku obecnějším otázkám. Jak podle Vás Vaše organizace přispívá společnosti a veřejnému zájmu?

B: Tak myslím si, že zvyšujeme kulturu tady v Oldřichově.

A: Určitě.

B: A vůbec Liberecka, protože sem jezdí lidi z Liberce, takže si myslím, že ty akce pro veřejnost ... myslím si, že taky to vzdělávání tý environmentální výchovy a vůbec tý ekologické výchovy je, myslím si, na docela dobré úrovni, takže si myslím, že tím dost přispíváme. Taky si myslím, že pro ty děti je to taková příjemná změna, že zažijou taky něco jiného takže určitě bych viděla spíš přínos v tomhle tom vzdělávání a v té práci s veřejností.

A: A na to navazuje další taková otázka. To je u Vás úplně jasný, jestli se Vaše organizace zajímá teda o ochranu přírody a životního prostředí?

B: Určitě.

A: To je beze sporu. A zajímáte se teda především ... v tom směru vzdělávání, aby lidi věděli, jak se k té přírodě chovat a máte teda i ... to má teda spíš ta druhá neziskovka, jako že by třeba vyloženě sázela ty stromy nebo tak něco, takže ono je to hlavně to vzdělávání?

B: My jsme právě ta vzdělávací součást. My jsme třeba měli projekt o včelách, takže samozřejmě jakoby se snažíme spíš informovat, jo? Samozřejmě s praktickými ukázkami, se vším všudy, ale vedeme to tímle směrem, ale prakticky, že bysme právě třeba šli vysazovat ty stromky, to dělá Suchopýr určitě, jo? Tady ... to by zase musel být projekt přímo vedený na tohle, jo? Ale vždycky to bude ... jak jsem říkala, jsme krajská organizace na to vzdělávání, takže vždycky to musíme vést na tu školu, na to vzdělávání.

A: Jasně. Určitě no. Tak, a jaký vliv má Vaše organizace na přírodu se ptát nemusím, ten je rozhodně pozitivní.

B: Snažíme se.

A: Snažíte se. Myslím, že je to určitě vidět. A jestli si třeba myslíte, že Vaše organizace nějak přispívá v sociálním rozvoji Jizerských hor?

B: Hmm.

A: Vlastně, měl by. Protože vzděláváte, to spadá spíš do toho sociálního pilíře.

B: My taky právě ... myslím si, že hodně přispíváme tím, že zapojujeme ty maminky, jo? Spíš jako že se taky snažíme nabídnout jim nějakou alternativu tady, aby taky mohly trochu se potkávat, jo, trochu se ... nenudit se doma a takhle. Takže myslím, že i to. Spousta lidí se tady potká na těch seminářích, jo? Nebo takhle na těch Ekodnech. To taky často, že se tu lidé potkávají, jdou posedět. Myslím si, že těmadle akcema dost podporujem.

A: A v oblasti toho ekonomického rozvoje myslíte, že nějak přispíváte Jizerským horám? Nebo nějak ... určitě to není Vaše hlavní činnost, to se nedá očekávat, ale nějakým jakoby vedlejším produktem nebo v rámci organizace?

B: Já si myslím, že hlavně tím, že my se tady snažíme prodávat ty regionální produkty.

A: Jo, to určitě. To tam určitě spadá.

B: No, v tom obchůdku. Takže se určitě snažíme zviditelňovat. Tady máme spoustu i výrobků, který ručně vyrábí doma právě lidé takhle. Snažíme se takhle to, podporovat tímhle směrem.

A: Jo, to určitě spadá tam taky.

B: Rozhodně tam nemáme Snickers a tydlety věci, takže snažíme se ty mošty a tak. Takže takovýhle věci.

A: Napadá Vás nějaká organizace v tomhle kraji, která se snaží o rozvoj Jizerských hor, ale nedaří se jí přitom brát ohledy na přírodu? Jakože je jasný, že Vy se snažíte o rozvoj a rozhodně berete ohledy na přírodu, o tom není sporu, tak proto se ptám, jestli Vás napadá třeba někdo, komu se to úplně nedaří. Občas se stává, že se někdo snaží o rozvoj, což je skvělý, ale úplně nedohlíží ty důsledky.

B: Tak mně přijde, že možná nějaký ty třeba obce nebo takhle, že se snaží možná, ale nemám konkrétní ... to nevím jakoby. Ale často se stává, že člověk prostě nedomýšlí a ...

A: Jsou tady takový.

B: Určitě si myslím, ale to je asi všude, že jo. Často se nedomýšlí různé důsledky toho. Třeba staveb tady, jo? V Liberci je taky spousta staveb strašnejch a vymizela zeleň, že jo, a takhle. Taky to má docela příšerný důsledky na ten životní prostor vůbec. Takže myslím si, že jo, ale konkrétně to takhle nevím, jo? Přímou že bych jmenovala, kde je nějaká ... ani u nás ve vesnici nevím, že by to byla nějaká katastrofa, to ne. Tam spíš se snaží to rozvíjet docela pozitivně si myslím, no, že to docela jde.

A: A jak byste charakterizovala společnost tady v Jizerských horách z hlediska nějakého „dobrého společenství“? Jakože funguje nějaká vzájemná spolupráce, důvěra. Myslíte si, že je to tady na dobré úrovni, nebo že je hodně na čem pracovat?

B: Já si myslím, že ... jako určitě je vždycky na čem pracovat, to je vždycky, ale myslím si, že to docela jde. Na to, jak Jizerky dřív vypadaly, byly docela v katastrofálním stavu, tak si myslím, že teď jsou krásný a čím dál víc se zlepšují, takže si myslím, že to je taková pozitivní vizitka toho, že když se ty lidi fakt snaží ...

A: Že to funguje.

B: A myslím si, že to aspoň funguje. Aspoň trochu. Že se to tady neničí, naopak se to tady čím dál víc zlepšuje, to si myslím, že vypovídá za všechno.

A: Takže určitě tady funguje nějaká spolupráce a ...

B: Myslím si, že jo, protože jinak by to asi takhle nevypadalo, jo? Ty Jizerky byly fakt vošklivý, stačí se podívat ty černobílý fotky, jak to tady bylo všechno vypálený, to je hrůza. Teď všude je krásná příroda a ty lesy se krásně obnovují, takže si myslím, že to je dobrá vizitka, že to tady ... musí tady nějaká spolupráce být, jinak by to nešlo, jo?

A: Určitě. A dá se říct, že k zlepšování těch vztahů přispívá i Vaše organizace?

B: Snažíme se.

A: Když tu máte různé ...

B: Snažíme se, aby to fungovalo, aby bylo povědomí o tom. To je hrozně důležitý, jo? A když to povědomí je, tak pak i ta spolupráce je. Když člověk ví, tak potom se líp rozhoduje.

A: Určitě. Tak a teďka teda trošku takových školních definic. Jestli Vám něco říká teda ten pojem udržitelný rozvoj, jak jsem říkala, že se to toho bude týkat. Co si pod tím představujete?

B: Tak já si pod tím představuju něco, že se neustále rozvíjíme, ale není to na úkor našeho životního prostředí. Vlastně spotřebováváme jenom to, co potřebujem, ale vlastně jakoby nevysáváme, jo? Furt se tady ty naše zdroje obnovují, jo? Takže takhle já to chápu, jo?

A: Jojo, to jste docela vystihla. Tak a teď se teda posunu k těm biosférickým rezervacím. Pro začátek se zeptám, jestli jste vůbec někdy slyšela pojem biosférická rezervace a program Člověk a biosféra? Jestli Vám to něco říká?

B: Tak jako představuju ... jako vyloženě jsem o tom neslyšela, že by to, ale představuju ... chápu to tak, že určitě to jsou nějaký chráněný oblasti naší země, protože biosféra, k tomu patří vlastně všechno, takže ta příroda, jo? Takže určitě nějaký ... ochrana určitě nějakých i, nevím, plácnu, hor a lesů a já nevím čeho všeho.

A: Často to jsou hory a lesy.

B: No právě no. To jsou nejohroženější.

A: Jo. Tak já Vám k tomu zkusím říct něco trošku víc konkrétnějšího. Doufám teda, že se do toho nezamotám. Je to strašně složitý.

B: No, mně to je jasný.

A: Ten Člověk a biosféra, ten program, je mezivládní a vznikl pod záštitou UNESCO a funguje už od roku 1971. A vznikl právě z toho důvodu, že si všimli, že právě ubývá diverzita a že si řekli, že by bylo fajn chránit ty významné biomy, a proto si vybírají vhodná území takhle různě po světě, kde je nějaká rozsáhlá plocha nějakého důležitého biomu a snaží se právě vytvořit i jakousi společenskovední a přírodní základnu, jako vědeckou, pro nějaký racionální využívání přírodních zdrojů, pro harmonizaci vztahů člověka a přírody a právě třeba i vybudování nějakýho toho dobrýho společenství, aby ten region správně fungoval. Také se právě ... jakože tím správným hospodařením v přírodě má být právě ten udržitelný rozvoj, takhle to právě spolu je provázaný a snaží se právě spolupracovat s vědou, i s univerzitama, apelují na to, aby fungovala právě ta komunikace v tom regionu, takže aby spolu mluvily obce, místní obyvatelé, neziskové organizace, podnikatelé, aby o sobě věděly vzájemně, co kdo může komu nabídnout a tak a, to už jsem teda říkala, chránit tu biologickou diverzitu. Kromě toho chtějí chránit i tu kulturní diverzitu, nějaké tradice a tak. A právě za tímhle účelem vznikají ty biosférické rezervace a vznikají různě po celém světě a společně to tvoří Světovou síť biosférických rezervací. Takováhle biosférická rezervace existuje v Krkonoších a vznikl právě návrh, že by se ta biosférická rezervace Krkonoše rozšířila o území Jizerských hor.

B: To by bylo hezký, ale ...

A: A já mám právě za úkol se zeptat, v rámci své diplomky, co na to říkáte? Jestli Vám ti přijde jako dobrá myšlenka, nebo si myslíte, že je to zbytečný, aby to tady bylo?

B: Ne, určitě ne. Mně to přijde jako velmi pěkná myšlenka. Hlavně se mi líbí to propojení tý kultury a vůbec tý přírody. Že mi přijde, že často ekologie je o tom, že buď je jenom příroda a nebo ... prostě takový ty hrozně radikální názory. Proto ty lidi tu ekologii nemají rádi, že to je všechno radikální. Ale tohle se mi líbí, že to tam nepopírá ani člověka, ani tu přírodu. Že tam jde o tu harmonii.

A: Souznění, no, přesně tak.

B: A to mi přijde hrozně pěkný, takže to by určitě bylo moc hezký. Mně by se to hrozně moc líbilo.

A: Tak to ráda slyším.

B: No, určitě. To by bylo fakt hezký.

A: A myslíte si, takhle jestli si dovedete udělat obrázek z toho, co jsem Vám řekla, že by to třeba mohlo být i nějak přínosný pro Vaši organizaci? Že by Vás to nějak obohatilo, to že by to tady bylo?

B: Určitě. Určitě je to námět na nové programy a třeba i projekty, že by se to možná dalo spojit s tím ...

A: No, určitě.

B: ... že by se třeba spolupracovalo i na vyšší úrovni a určitě by to rozvíjelo ... třeba by to dalo nápady nový. Myslím si, že by prostě ... třeba by se rozvíjely nejenom projekty, myslím jako nových programů a takhle, ale myslím si, že třeba i spolupráce právě s těma lidmi, jo? Že by se třeba to rozvinulo na úplně jinou úroveň. To by se nám líbilo určitě.

A: No, to ráda slyším.

B: Byla by to určitě dobrá ... myslím, že by nás to určitě inspirovalo. Bylo by to určitě zajímavý.

A: No a to je hnedka další otázka, jestli si třeba i myslíte, že máte jakoby co nabídnout té biosférické rezervaci. Jakože právě i Vy třeba přijdete s tím nápadem, že, nevím, pro tu biosférickou rezervaci třeba vytvoříte vzdělávací program, aby třeba lidi věděli o tom, co to je ta biosférická rezervace. Myslíte si, že v tom je potenciál?

B: Určitě si myslím, že by ... určitě na základě nějakých ... museli bychom se zúčastnit nějakých informačních těch, že jo?

A: To určitě. To je zatím jen takový průzkum, jestli vůbec ...

B: Ale určitě bysme jako, kdyby něco takového opravdu plánovalo a opravdu to vypadalo to, tak myslím, že by naše organizace se o to určitě zajímala. Teda z mého pohledu určitě by měla. Určitě by měla, protože to zní moc hezky a myslím si, že by to ... že je to dost důležitý u nás.

A: No tak to ráda slyším teda. Tak jo. A teďka ještě, mám tady pak takových pár příkladů, co se zhruba může dít, až tady bude a zajímalo by mě, jestli se právě do toho zapojíte. Jako třeba, kdyby se pak v rámci tý biosféry dělaly různá setkání, kde by se řešily nějaký environmentální problémy, socioekonomické problémy, tak jestli byste třeba byli ochotní se účastnit těch ...

B: Jo, určitě. Jako my se snažíme účastnit takovýchle různých těch seminářů a různých osvětových akcí, abysme taky byli v obraze, jo?

A: Jasně.

B: To je hodně důležitý dneska. Takže určitě by byl zájem. Určitě bych jela.

A: A když byste měli podněty pro ... nebo možnost zapojit se do nějakých třeba i mezioborových projektů, tomu byste se taky nebránili? Třeba Vy když jste na tu ekologii, tak něco, nevím, nějaký sociální rozměr do toho ještě zapojit?

B: Třeba, proč ne. Určitě. My teď dokonce míříme do techniky, takže určitě není problém. Ta ekologie se dá zapojit do všech možných oborů.

A: No, já si právě myslím.

B: Je to průřezový téma, takže by mělo, jo? Takže určitě.

A: Tak to je skvělý. To jsem se ještě nesetkala s takhle pozitivním přístupem, ale je fakt, že ...

B: Já si myslím, že by to bylo potřeba.

A: ... že jste zatím první ekologická, se kterými se bavím, takže ...

B: Tak ono bez pozitivního přístupu bysme dlouho nepřežili. Ono to jinak nejde prostě.

A: To je fakt.

B: Ne tak já nemám ani ráda třeba ty radikální ekology. Mně to přijde, že to potom všechny jenom odradí.

A: Jo, jo, taky se s tím setkávám.

B: A člověk přitom může být ekologický, aniž by musel být úplně lesním mužem, jo?

A: Myslím si, že přesně o tohle jde tý biosféře, že jako chce ukázat ...

B: No právě, no.

A: ... že se může člověk rozvíjet a přitom tu přírodu neničit.

B: Přesně, vždyť nemusíme být úplně v jeskyni, aby ...

A: Přesně tak.

B: ... můžeme bydlet v moderním domě, ale musí trochu přemýšlet, no.

A: Tak. Jo, na to vzdělávání, to už jsme řešili, že byste byli klidně i ochotní se teda zapojit.

B: Já si myslím, že jo. Já myslím, že by tady s tím neměl nikdo problém. To je docela zajímavý projekt a myslím si, že by to stálo za to určitě. Určitě to je naše filosofie, vzdělávat v tomhle tom směru. Udržitelný rozvoj zmiňujeme v leckterých programech, jo, takže myslím si, že by to bylo adekvátní, abysme do toho šli.

A: A myslíte si, že byste třeba i měli kapacitu na to, vytvořit třeba nějaký propagační materiál vyložený? Třeba nějakou brožurku o tý biosféře?

B: Určitě, já si myslím, že by to zas taková katastrofa nebyla.

A: To si ani nemyslím.

B: My tu máme docela dobrýho technika, který nám dělá každoročně třeba tady ten, jenom tu nabídku třeba aspoň, jo, nebo děláme různě pro školy atd., na Ekodny plakáty, tak já myslím, že by zvládnul i nějakou brožurku, když by měl materiál. Takže určitě bysme to ... ono by se ke všemu mělo dělat takhle to, když je to nějaká větší záležitost.
(přišla tam kolegyně a něco tam hrabe na stole)

A: Tak a ještě se zeptám, jestli Vám něco říká plán péče a zonace? To Vám asi jo, když jste takhle do ekologie.

B: No.

A: Nebo v tom se zas tak necítíte?

B: Já jsem Vás neslyšela to první slovo?

A: Plán péče.

B: Jo plán péče. Já jsem teď nerozuměla, dobrý.

A: Pardon, já asi drmolím trochu.

B: Ne, ne, v pohodě. Já jsem jen právě neslyšela. Takže plán péče.

A: Plán péče a zonace. Jestli třeba ... jakože kdyby Vám to vůbec nic neřikalo, tak to nemá cenu řešit, ale jestli Vám to něco říká, tak třeba jestli si i myslíte, že byste byli schopný zapojit se do tohodle. Jakože do návrhu. Jakože samozřejmě byste to nedělali jenom Vy, ale že byste se podíleli ... mohli byste dávat nějaký návrhy, jak si myslíte, že by měl vypadat plán péče a jak udělat tady zonaci. Jestli byste měli chuť a energii se do toho zapojit, nebo to už je mimo Vás.

B: Já nevím, jestli bysme do toho ... Možná jo. Záleželo by na tom, do jaký míry, jo?

A: Jasně. Jakože nezavrhujete to teda, ale ...

B: Nezavrhuju, ale nevím, jo? Je to takový ...

A: Jasně. A pak třeba spolupracovat přímo i na tom návrhu samotného fungování tý biosféry, do toho by se Vám chtělo? Jakože asi se pak budou chtít sejít, až to bude aktuální, s těma neziskovkami, který se teda budou chtít podílet. Jakože můžete dát třeba návrh, co si představujete, že by ...

B: Tak určitě jo, když by se to potom opravdu rozjelo, tak proč ne, že jo. Já si myslím, že by to mohlo zajímat i ostatní tady, jo? Protože, říkám, mně to teda zaujalo a myslím si, že by to bylo i v rámci nás docela vhodný být do tohodle zapojený, protože kdo jinej, že jo. Ale myslím si, že i dávat tam návrhy a takhle určitě, jo? Protože to musí být aktivní spolupráce. To nejde jen tak. Určitě si myslím, že by chuť byla.

A: To je hlavní.

B: No. Ta musí bejt.

A: Rozhodně. Ještě bych se doptala na ty Krkonoše. Jestli třeba Vy v současné době spolupracujete s nějakou krkonošskou neziskovou organizací?

B: Vyloženě nespolupracujeme na trvalo, ale když máme třeba ... Zase, když jsme měli Ekodny, tak jsme tu měli třeba z KRNAPu různé přednášky a takhle, takže jako nejsou nám cizí, určitě nám to ... pořádá se i různé setkání Pavučiny a takhle různě se tam jezdí na setkání, takže se tam naše vedení setkává určitě s jinejma neziskovkami, ale teď nevím přesně, jo, ale jinak třeba sem právě jezdí hodně často z toho KRNAPu, jo? Ty nám sem jezděj. Samozřejmě, teď nevím, jestli tam sídlí SEVER?

A: Jojo, Rýchory.

B: Sídlí? Tak s těma taky, jo? S nima jsme je tu měli na Mrkvičce, vid' (na kolegyni), ze SEVERu, jo, takže takhle spolu komunikujem a občas si právě takhle jako ... prostě si navzájem vyměníme, oni nám řeknou, jak to dělají třeba, jaký mají nové nápady a takhle. My zase jim a tak dál. Na téhle úrovni se spolupracuje i s Krkonošema.

A: Tak to je dobrý.

B: Určitě se známe. Jakože se s těmi organizacemi potkáváme díky tomu setkávání, tý Pavučině takhle. A nebo třeba různým veletrhům environmentálního vzdělávání a takhle, ten nás třeba čeká v září, takže se tam setkáme s novými lidmi.

A: A to se právě plánuje, že by se pak v rámci tý biosféry chtěli pokusit vytvořit takovou síť neziskových organizací v rámci celý biosféry a tím pádem by to zahrnovalo i ty Krkonoše. Takže v podstatě u Vás ta spolupráce funguje už teď, tím pádem byste se ani nebránili do budoucna třeba to nějak rozšířit nebo něco, vytvořit ...

B: Já si myslím, že ne určitě, protože v těch jiných organizacích jsou taky lidi příjemný, takže si s nima člověk popovídá, vymění si různé zkušenosti a takhle, tak na tom je to, myslím, výborný, jo? Určitě si myslím, že tomudle bysme se ani bránit neměli, jo? Že by to ani nefungovalo. Takže určitě. My právě díky tý Pavučině, tak tohle už funguje. Kdyby bylo něco podobného, tak myslím, že by ani nebylo těžký to zorganizovat, jo?

A: To je ještě otázka, jestli by právě tu síť dělala nějaká neziskovka, která by k tomu byla určená, nebo jestli ...

B: Jestli by nějak zaštiťovala jako hlavní ...

A: No. Nebo třeba myslíte si, že byste se zvládli sesíťovat sami, nebo se to musí nějak zorganizovat?

B: To bude lepší asi, protože ta organizace je dost složitá a domluva taky vždycky není stoprocentní, vždycky ty maj to, ty maj to, takže je potřeba určitě někoho zaštitit, aby to zařizoval. To si myslím, že určitě bude potřeba.

A: Jo. A ještě taková otázka, spíš trošku mimo. Právě jsem trošku mapovala i ty Krkonoše, i když mě zajímají hlavně Jizerky, ale taky tam je ta biosféra, a zjistila jsem, že tam těch neziskovek extra moc není v porovnání s Jizerskýma horama, tak mě akorát napadlo se Vás zeptat, proč si třeba myslíte, že to tak je? Jestli k tomu máte nějaký názor? Nebo vůbec Vás to nenapadá?

B: To nevím. Proč zrovna tam by bylo málo. Nedává to moc smysl, když tam mají mnohem víc prostoru, že to je takový zvláštní. Možná je to tím, že třeba, já nevím, ty neziskovky tam nejsou krajem tak dobře podporovaný, jo? Nevím, jestli to má ... třeba to má tenhle vliv, že tam jako podpora vůbec toho fungování, nemusí být ani finanční, ale třeba už jenom schvalování nějakého fungování papírově už jenom je docela problematický. Takže nemusí ani dostávat peníze, ale můžou jim házet třeba klacky jinak, jo, takže třeba je těžký to tam založit, ale nevím, jo? Nebo třeba tam ty organizace stačí nebo, jo? Nevím.

A: Jasně. Proto se i ptám tahle na začátku, co bylo motivací založit tu neziskovou organizaci, protože kolikrát ... nebo se i kolikrát doptávám, na to jsem se Vás vlastně ani neptala, jestli byste chtěli expandovat nějak do Krkonoš, ale to si myslím, že je u Vás asi trošku mimo, když jste příspěvková organizace přímo založená pro ... tak se Vás ani neptám.

B: No, to si myslím, že ani ne.

A: A právě často mi odpovídají ty neziskovky, že si myslejí, že tam třeba fakt v těch Krkonoších není potřeba, ale přitom když to takhle pozoruju, tak mám skoro i pocit, že ty Jizerky momentálně fungují líp než ty Krkonoše. Je to fakt paradoxní situace.

B: Ono, když si vezmu jenom z hlediska té poptávky těch škol, tak si myslím, že tady by se uživily ještě další, jo? Jenom v tom oboru toho vzdělávání, jo? Protože my máme obrovskou poptávku, a nám sem nejezdí jen Liberečáci, nám sem jezdí Praha, nám sem jezdí Hořice ...

A: Nedivím se, no.

B: Prostě všechno možný, jo? Takže myslím si, že možná ta poptávka ... u nás je taky výhoda cena, co si budem povídat, jo, ale celkově si myslím, že když na ty školy je taky tlak, aby na ty programy chodily, tak ...

A: Ono by to podle mě mělo být normálně součástí.

B: No, mělo by být. Ono často je problém to tam ... oni to tam moc nenarvou do té výuky, oni už to mají takhle narvaný a musejí to absolvovat takhle mimo, ale říkám, poptávka je obrovská, takže si myslím, že jestli jich tam mají málo, tak ... spíš je to možná právě na tu škodu, no, že ... nebo že by tam ... Přijde mi divný, že by tam nebyli lidi, který by do toho neměli chuť, jo? Že čert ví, čím to je, že ...

A: Taky nevím. Jakože ten SEVER tam funguje fakt skvěle, ale je to jediná ekologická vzdělávací, která fakt se zapojuje, jinak je to tam ...

B: Nevím no, přitom v Krkonoších mají obrovský možnosti, takže ...

A: To jo, no.

B: Nevím no, možná to je z hlediska toho, ono pod KRNPem leccos je, ale ... nevím, přijde mi ...

A: Ono je fakt, že tam spoustu věcí dělá přímo KRNP.

B: No, jestli je to tím, že my tady vyloženě nemáme takovoule organizaci, jestli to není tím třeba, jo?

A: A to jsem se vlastně chtěla ještě zeptat. Ta DIVIZNA, to je taky příspěvková a je přímo v Liberci a taky má nějaký vzdělávání, ne? Jakože si nepřekážíte a i lidi z Liberce chodí sem.

B: Ne, ne. DIVIZNA má akorát nevýhodu, že ta není dotovaná krajem, takže žije z projektů, jo? Ta by nepřežila bez projektu, ale mají teda vynikající projekty, to se musí nechat. A nepřekážíme si, jo? Odmítaj úplně stejně jako my, jo? Maj furt narváno, takže ...

A: Skvělý.

B: A DIVIZNA, to jsou moc příjemní lidi, takže kdybyste chtěla se s nima ... určitě je kontaktujte, jsou všichni ...

A: Snažila jsem se je kontaktovat, ale právě že ... já jsem jim říkala, že mě zajímají ty neziskovky a oni mi napsali, že jsou příspěvková a hotovo. A už se mi neozvali. Ale přitom, co jsem fakt koukala, tak to spadá prostě do neziskového sektoru, takže jsem to brala tak, že tam prostě teda patříte Vy i oni a oni řekli, že tam nepatřej. Tak je zkusím zkontaktovat ještě jednou možná.

B: Zkuste třeba jenom pro ten rozhovor prostě a klidně to ... ale jinak tam jsou moc milí lidi, takže možná to ... nevím. Ale jinak jsou v pohodě. Tam by určitě taky si udělali čas na to, jo? Já nevím, jak to teda s tímhle tím je, s tím zařazením, jo, ale jediný rozdíl je v tom, že nás dotuje kraj, je ne, jo? Ono se to možná do budoucna bude trochu měnit, že možná kraj nám ubere a šoupne to i trochu jinam, ale to si myslím, že taky není na škodu. To je prostě ... záleží na tom, jak si to na kraji rozhodnou, ale jinak si myslím, že v DIVIZNĚ to funguje podobně, jo?

A: Přišlo mi to podobný.

B: Je to na té bázi, oni ještě navíc spolupracují se ZOO, takže oni tam zapojují tu zoologickou zahradu. To mají v tomhle tom trochu jiný, mají nevýhodu, že jsou ve městě, my máme takhle hezký okolí, ale možná, že si proto nekonkurujeme. Oni mají ZOO, my máme tu přírodu, jo? Ale jak říkám, poptávka je dost velká. Školy nám chodí buď sem, nebo jdou i do DIVIZNY, že jdou do obojího, je to různý.

A: To je skvělý.

B: Potom je ještě Čmelák, ale ...

A: O tom vím taky, s tím už mám napůl domluvený rozhovor.

B: No, tam by taky měli ... Čmelák nevím jak to má. O Čmeláku moc nevím, se Čmelákem jsme se moc nesešli. Nevím, já tu zase nejsem až tak dlouho, nevím proč, ona možná nebyla spíš příležitost, jo, ale tam taky. Tam si myslím, že fungují na podobný bázi jako DIVIZNA, jo? Takže by to mělo být to.

A: Dobře. Mám pocit, že je to všechno. Akorát bych se Vás zeptala, jestli jednak ode mě chcete ještě něco slyšet a nebo jestli ... nějakou bližší informaci o té biosféře, a nebo jestli třeba máte pocit, že je ještě něco, co bych měla vědět o Vaší organizaci a nevím to.

B: Tak určitě by mi nevadilo vědět dál o té biosféře, ráda bych se něco dozvěděla. O naší organizaci ještě, já nevím.

A: Ještě by mě zajímalo – forma jste teda příspěvková organizace, rok založení myslím 2006.

B: No, tak to bych kecala teď, ale myslím si, že nějak takhle to je, protože ...

A: Já se podívám. Jo, mám tady psaný 2006 z webové stránky.

B: Tak to je, protože 2001 se to tady začalo teprve stavět všechno, takže to bude 2006, si myslím, že je to reálný.

A: A ještě jestli víte počet zaměstnanců a počet, jestli máte nějaký dobrovolníky, tak dobrovolníků.

B: Tak počet zaměstnanců, to bych musela ... my máme asi třináct zaměstnanců, ale teď to jen rychle ... je tady pět lektorů, ředitel, ???, ekonom, tři holky v kuchyni (do ztracena) ... No, tak to odpovídá. Třináct zaměstnanců i s kuchyní. My máme tady nejenom lektory, ale máme tu ještě kuchyni. Vlastně personál, uklízečka, jo? A ty se staraj o ty pobyty s ubytováním a takhle. No a dobrovolníků? To se různí. Zhruba vždycky ... my máme pokaždý skoro někoho jinýho, taky z řad bývalých lektorů, jo? Ale pohybuje se to v rádech pěti deseti dobrovolníků. Ono jak je jich ... pokaždý přijde někdo jinej. Vždycky kdo má čas. Ona většina lektorek, co jsou na mateřský, tak sem chodí dobrovolničit taky, takže tak zhruba do těch deseti dobrovolníků.

A: Jo. A ještě bych potřebovala nějaký informace o Vás. Jestli byste mi mohla říct věk, vzdělání, rodinný stav a jestli máte nějaký děti?

B: Takže, děti nemám, jsem svobodná, je mi 26 a mám bakalářské vzdělání Biologie se zaměřením na vzdělávání.

A: Střední máte gymnázium nebo ...

B: Gymnázium. Teď třeba si budu dodělávat další vzdělávání. Tady není problém si ještě dodělávat dálkově. Že se snaží ... myslím si, že v takových organizacích by to snad mělo být i normální, aby si lidé dodělávali školy, když mají chuť.

A: Určitě. A ještě jakou máte tady pozici? Co máte na starosti?

B: Jsem lektor pro mateřskou školku a první stupeň. Jako oficiálně, teď mám třeba druhý stupeň zrovna, takže takový pro všechno.

A: Dá se to zaměřovat.

B: Tady by měl každý umět tak nějak aspoň od každého něco. Neumíme teda úplně všechno, protože každý má na starosti něco. Tady je přes nějakých čtyřicet programů ... pro ty velký myslím, že to vychází na nějakých třicet a pro ty malý je jich ještě mnohem víc. Těch programů je strašně, takže to bysme si všechno nepamatovali. Takže to máme rozdělený podle skupin, ale když je potřeba, tak je potřeba.

A: Dobře. Tak jo, tak asi jsme to probrali všechno snad.

B: Dobrý.

A: Tak moc děkuju.

Suchopýr

A: Tak jestli na úvod byste mi mohla říct něco o Vaší organizaci. Pro začátek, co bylo vůbec motivací pro založení téhle organizace, jestli to víte?

B: No, já tady patřím k těm starším členům, ale nejsem teda úplně ... nebo členům, zaměstnancům ... nejsem ale zdaleka nejstarší. V podstatě tu organizaci zakládali v roce 1998 tři lidi, z čehož pan Radek Hromádka, který je dodnes v pozici zakladatele, se pořád v organizaci aktivně angažuje a druhý dva z té party, ty už šli potom ... v podstatě s tím, když se ta organizace profesionalizovala, tak si šli každé svým profesním směrem, protože jeden se věnoval vyloženě nějakým informačním technologiím a druhý taky něčemu, co trošku souviselo mimo obor, takže ... a vlastně tenkrát v tom roce 98 já bych řekla, že to vzniklo, ta organizace, spíš tak jako z nějakého nadšení a takového jako impulsu lidí, který se chtěli věnovat ochraně přírody. Ta organizace vznikla v roce 98 už jak jsem říkala jako původně občanské sdružení a v roce 2000, teď doufám, že si to pamatuju, se transformovala do obecně prospěšné společnosti a začala se víc profesionalizovat. Takže my fungujeme ne vyloženě jako občanský sdružení, ale fungujeme skutečně jako o. p. s., která má prostě stálé zaměstnance, jo? Máme samozřejmě i nějaký dobrovolníky, ale je to spíš o tom, že to jsou nějaký naši kamarádi, který nám třeba přijdou pomoci, jo? Nebo já nevím, tedka samozřejmě máme trošku pauzu (ukazuje na dítě), ale dělali jsme třeba takhle tábory společně, kde vlastně část jsme fungovali jako zaměstnanci a část nějaký kamarádi, který se vždycky střídali, když měli chvíli volno v práci. Ale nejsme organizace, která by fungovala na bázi členský, kde se sejde kupa lidí, třeba třicet lidí, a jdou někam posekat louku. My jsme prostě ... my jsme v tomhle směru profesionální organizace, která živí lidi a musíme nějakým způsobem tou činností si vydělat na platy nás všech plus na ten provoz.

A: Jasně. A když tak, jestli byste mohla shrnout cíle Vaše organizace? Čím vším se zabýváte teda?

B: My se zabýváme praktickou ochranou přírody, do roku 2006 jsme se věnovali i ekologické výchově, kde to byla jedna z rovnocenných činností. To bylo třeba padesát procent ochrana přírody, padesát procent ekovýchova a ta ekovýchova se v roce 2006 vydělila v podobě Střediska ekologické výchovy Libereckého kraje, které tady stále sídlí. Je to příspěvková organizace Libereckého kraje a ta si pod sebe vzala takovou tu rutinní ekovýchovu v podobě výukových programů pro školy. Suchopýr si ekovýchovu nechal v rozsahu toho, co nás baví, to znamená v podstatě, než nastal u nás v organizace nějaký baby boom, tak jsme dělali víkendovky pro dobrovolníky, dělali jsme exkurze a jednou do roka tábory pro děcka od patnácti let nahoru. (brečí dítě) Ale bylo to spíš ... my jsme tu ekovýchovu měli ... (pořád brečí) ... můžu takhle chodit?

A: Jo, snad to bude slyšet.

B: Jo? My jsme tu ekovýchovu měli jako tzv. měkkou část některých projektů, kdy vlastně jsme měli projekt na ochranu přírody a součástí toho byla i nějaká práce s veřejností. Takže my právě jsme to třeba měli formou táborů, které byly zaměřené na ochranu přírody, nebo právě těch víkendovek, případně těch exkurzí. Ale byla to doplňková činnost. Jednak, svým způsobem nás to baví, a jednak samozřejmě ta ochrana přírody úplně nemůže bejt oddělená od informování veřejnosti, protože to spolu úzce souvisí, ale zároveň zase my nemáme kapacity na to, abysme se věnovali tomu vzdělávání rovnocenně, takže to máme spíš takový doplněk k těm aktivitám. Jinak co se týče ochrany přírody, tak máme ... řekla bych, že naše hlavní činnost je podpora nebo obnova diverzity krajiny, a to jak lesní, tak nelesní. Máme zhruba dva hektary lesních školek, na kterých pěstujeme původní dřeviny Jizerských hor a Frýdlantska. Snažíme se to dělat tak, abychom se chovali co nejšetrněji k životnímu prostředí. Není to bioprovoz, jo, nelze to za to zaměňovat, protože ať chcete, nechcete, tak jakmile máte víc jedinců na ploše, tak se nevyhnete občas tomu, abyste to museli stříknout, protože jinak bychom se tady zase stali semeništěm chorob rostlin, a to zase nechceme. Ale snažíme se tady těm věcem maximálně vyhýbat a využívat je na ty nejnižší možný, nebo na ty nejnižší únosný úrovní.

A: Jasně.

B: Jinak co se týče produkce sazenic, tak přestože jedeme takovouhle přírodě blízkou metodou, tak vlastně zachováváme plnou kvalitu, plný standard, který je potřeba pro zalesňování, který je daný oborovou normou, jo? Takže to není o tom, že bysme tady nadšeně pěstovali nějaký příšery. A vlastně ty sazenice následně uplatňujeme v projektech, protože v podstatě jsou věci, který ... jedná se prostě mimo jiný i o úzkoprofilový materiál, který zase se třeba tolik konvenčně nesází v rámci běžného lesnického provozu, ale zase potom v návaznosti na to připravujeme projekty a v rámci toho ty sazenice uplatňujem. A to teda jak v rámci projektů lesnických, tak i ve volné krajině. Ve volné krajině se jedná o takovou tu strukturální diverzitu – meze, remízky, aleje, solitérní dřeviny. Většinou se jedná o dosadby takových krajinných prvků v rozsáhlých celcích zemědělské půdy, kdy zase tam je nutná spolupráce s těmi zemědělci, kteří o takové věci mají zájem a kteří také mají zájem ty věci udržovat. Protože samozřejmě oni, pokud k něčemu takovému kejdou, tak jim se samozřejmě o nějaký drobný ... jako v tom poměru těch velkých pozemků to zase tolik není, ale pořád oni něco „obětují“ té krajině. Takže zase se jedná, si myslím, o lidi, který mají k té krajině nějaký vztah a snažej se, aby to k něčemu vypadalo. Další věc, které se věnujeme, ale to už je o stupínek níž, tak se věnujeme ochraně obojživelníků. Děláme

každoročně transfery na Šolcově rybníce, letos jsme dělali i transfery na jiných místech. V loňském a předloňském roce jsme měli poměrně velké společný projekt s německými partnery na ochranu obojživelníků a v rámci tady toho projektu se i připravovaly nové biotopy, nové tůňe a částečně některý se revitalizovaly. Plus nějaký drobný takový nárazový činnosti, jo? V ochraně přírody. To, co ... když se něco někde naskytne. Já nevím, ochránit kytky v rezervaci, aby to nežraly srnky a podobně, že jo, ale to jsou už potom takový detaily. Tohle si myslím, že je asi hlavní.

A: Jo. A třeba ty zemědělci a tak, to je oslovujete, jestli s Váma chtějí spolupracovat, nebo se oni sami ...

B: Takhle. Samozřejmě Vy musíte nějak začít, jo? My jsme začínali i v době, kdy se to extra ... dneska, když to řeknu, tak to mnohem víc frčí. My jsme s tím začínali, nebo byli jsme jedni z těch, kteří s tím začínali ... (její dítě se vrtí a mručí) ... První projekty jsme začínali tak, že opravdu jsme si vyhledali vyloženě vhodné lokality a následně jsme oslovovali vlastníky. Samozřejmě ne všichni vlastníci byli pro, ale poměrně ty lidi tomu jsou otevřený. Ale bylo to vo tom, že třeba máte nějaký krajinný prvky a těch vlastníků tam byli mraky. A Vy když připravujete tu žádost, tak připravujete ... musíte tam dělat smlouvy s nima, a bylo to ... jenom práce s těma vlastníkama byla neskutečně časově náročná a na základě toho jsme zjistili, že tudy cesta nevede a podařilo se nám navázat spolupráci s jedním zemědělcem, u kterého jsme zrealizovali takový jakoby pilotní projekt, a ten to ukázal zase jinýmu, a ten si řekl: „Jé, to bych chtěl taky, tak mi na ně dej kontakt.“ A teďka už jedeme spíš po tý linii, že spolupracujem s těma, který si řeknou, jo? Ale museli jsme nějakým způsobem začít, jo? Což byl teda neskutečnej boj a ... nebo boj, spíš mravenčí práce, že jo, dohledáváte mraky parcel v katastru, kontaktujete prostě až desítky lidí, jo? Takže samozřejmě pro tu práci je mnohem jednodušší, když máte ucelený pozemky, jo? Pak se Vám může stát, že máte vybraný místo na alej, kde jsou jakoby ne úplně hřebenový, ale takový ty ouzky parcely a když Vám tam dva vlastníci řeknou, že nechtěj, tak tam potom máte díry, no. Ale tak taky to jde.

A: A ještě se chci zeptat, ty projekty, jak děláte, tak Vy třeba spolupracujete s nějakou vysokou školou? Třeba tady z Liberce, nebo si to děláte všechno sami?

B: Tady si to připravujem sami. Tady moc s Libercem v podstatě v týchle oblasti ani není prostor pro spolupráci, protože tady jsou převážně humanitní obory, pedagogický obory a technický obory. Takže to moc ...

A: Takže není možnost.

B: Tady není možnost, no. Tady prostě ty přírodovědný obory chyběj.

A: A třeba s nějakýma jinýma neziskovkama spolupracujete? Ať už odtud nebo v rámci republiky, v rámci celého světa ...

B: Jo.

A: Jo? A nějak podobně zaměřený?

B: Ano. Máme tady organizace, se kterýma spolupracujeme, že jo, v rámci regoinu, a pak máme partnerskou organizaci v Německu, se kterou spolupracujeme, teď už to bude deset let, jo? A měli jsme spolu, bych řekla, tři velký projekty, ale to byly velký projekty, že byly třeba, já nevím, dva dvouletý, jeden tříletý a k tomu potom spolupracujem na nějakých drobnějších věcech. Dělali jsme spolu i ty tábory, o kterých jsem mluvila, ty byly většinou česko-německý. Půlka byla tady v Oldřichově, půlka v Německu. Takže to jsou takový naši stabilní partnerství a není to o tom, že by to bylo vyloženě partnerství na papíře, ale myslím, že ta spolupráce byla velmi dobrá. Každopádně i v německý organizaci vypukl baby boom, takže my vlastně teď, u nás během jednoho roku se narodily tři děti, což paralyzovalo chod ...

A: Pro tenhle moment je to špatný, ale zas to budete mít všichni najednou ...

B: Je to super. My jsme říkali, že si pak všichni zařídíme školku najednou.

A: Přesně tak.

B: Takže to byla docela sranda, že jsme šly jedna, druhá, třetí, takže některý věci jsme museli vyloženě teďka utlumit a prostě počkáme zas, až se to trochu porovná a budem fungovat dál. (brečí dítě, řešíme co s ním, nakonec jdeme na procházku s kočárkem)

Jinak tyhle zvířátka patří taky k nám (ukazuje na koně), je to výuková farma. Ty výukový programy realizuje Středisko ekologické výchovy Libereckého kraje a my jsme je původně dělali taky, do toho roku 2005, pak tím, jak se ta ekovýchova vydělila, tak nám zůstaly ty zvířata, protože stejně byly naše, a v podstatě provozujeme to tady pro potřeby toho střediska. Takže máme tady ty koně, kozy, ovečky, slepice, prase a jsou to zvířata původní v České republice. Máme huculský koně, kozu bílou krátkosrstou, slepice zlatý kropenatý, prase přeštický a ovci valašskou.

A: Hezký.

B: Kromě tamtoho bílýho puntikatýho (ukazuje na koně), ten je Čechoameričan, ale ten je soukromej. Takže to jsem úplně zapoměla ještě, že další činnost je provoz tý výukový farmy a v souvislosti s tou výukovou farmou zase navazuje to, že k tomu máme pozemky a ty pozemky obhospodařujem. Takže sekáme, sušíme seno, odvážíme, vlastně to souvisí i s nějakým obhospodařováním krajiny. Takže to, co prostě máme, tak ukrmíme. Nic nám nezbejvá, nedáváme balíky pod les.

A: A do toho třeba zapojujete nějak školy nebo něco, aby se děti naučily nějak starat o zvířata a nějaký vztah ...

B: To je právě v rámci těch výukových programů, jo? K tomu ta výuková farma slouží, to je prvotní cíl toho a ty děti navštěvují programy, který právě dělá to středisko, který tady s náma sídlí, a ty programy by měly ty děti právě vést k tomu, aby si těch zvířat vážily, aby se o ně ... můžou se tady o ně postarat, je to součást těch programů. (jdeme kolem koní) Čau kluci. Mouchy, ty vám dávaj, co? ... Takže je to účel, aby si děti uvědomily, že zvíře je taky živej tvor a že v podstatě ten řízek Vám nevyroste někde v krabičce ve vobchodě, ale že ten řízek taky bylo živý zvíře, který se prostě jednoho dne sní a že je potřeba se k těm zvířatům chovat s nějakou úctou a ...

A: Jasný, paráda. Ještě kdybych se vrátila k těm cílům, jak jste vyjmenovávala. Tak zhodnotila byste to, jako že jste úspěšná v těch cílech, co máte vymezený?

B: To si nejsem jistá, jestli já jsem úplně kompetentní v tom, abych hodnotila úspěšnost cílů. Takhle, děláme dle našeho největšího vědomí a svědomí to, abychom ty cíle naplnily.

A: Jasně. Takže v rámci možností rozhodně. Ještě jestli bych se mohla zeptat na to financování? Jakože Vy jste teda říkala, že si na sebe vyděláváte sami a na internetu ...

B: My fungujeme tak, že máme ... částečně jedeme z grantů, ale z grantů nemáte šanci se trvale úplně udržet v tomhle rozsahu, a částečně se snažíme ten provoz pokrývat realizací zakázek, který jsou v oblasti naší činnosti. Takže takhle to kombinujujeme. Ty zdroje uvidíte ve výroční zprávě, tu Vám pošlu.

A: Dobře. A teda ta spolupráce se týká třeba spíš, nevím, Lesů ČR nebo něčeho takovýho, než ...

B: Lesy ČR jsou pro nás spíš partneři v nějakých menších projektech, protože Lesy ČR si jedou hodně ty věci na sebe, takže my máme prostor spíš v realizaci opravdu nějakých hodně specifických projektů, ale ten prostor tam je a co se týče nějakých velkých akcí, tak ty Lesy v podstatě jedou ve velkých tendrech, který jsou naprosto mimo naše možnosti.

A: Jasně. A nějaký třeba sponzorský dary od firem nebo od nějakých soukromých dárců?

B: No, minimálně. Máme nějaký stálý sponzory, stálý partnery, ale je samozřejmě dobrý takovýhle zdroj mít, ale není to ... je to prostě dobrý bonus, když, já nevím, máte ... když Vám něco klekne, jo?

A: Jasně.

B: Ale my se čím dál tím více, snažíme nějakým způsobem se ... pracujeme na tom, abychom se ekonomicky ... abychom byli ekonomicky co nejvíc soběstační, protože jednou ty granty prostě skončej a kdo se bude umět o sebe postarat, tak ten vydrží, jo? Tak to prostě je. Tak tyhle patřej taky k nám (okolo projíždí dva lidé) My totiž sekáme tedka.

A: To vím,, nejvyšší čas.

B: Tedka byl dosekávat kraje.

A: Tak ještě bych se zeptala, když takhle sídlíte přímo v Jizerských horách, tak jaký je Vás osobně a i Vaší organizace vztah k Jizerským horám?

B: No tak myslím si, že není to o vztahu organizace, ale o vztahu těch jedinců, který tady pracujou, že jo. To prostě tak je a já jsem ... my jsme tady v podstatě všichni místní, já jsem z Jablonce, ten Radek Hromádka je z Liberce, kolega, co tady s náma pracuje, tak je z Frýdlantu, takže my jsme jakoby místňáci. Lidi, který tady prostě žijem celej život a ty Jizerky máme rádi, proto něco takovýdlehého děláme. Myslím si, že dělat to vyloženě jenom jako práci ve fabrice to prostě nejde. Nejde to jako. Musíte k tomu mít nějaký vztah, jinak se to nedá vydržet, jo? Výjimkou je teda naše účetní na mateřský, ta je z Boleslavi, a ta zase to má tady tak ráda, že ještě než šla na mateřskou, tak sem prostě dojížděla každej den z Mladý Boleslavi. Takže to si myslím o něčem svědčí.

A: Tak to tu musela mít hodně ráda. To určitě teda. Tak jo. A pak jestli Vás napadají nějaké přednosti a nějaký slabý stránky Vaší organizace? Na co jste pyšný a co si myslíte, že by ještě chtělo nějak na tom zapracovat?

B: Tak to Vám řeknu docela přesně. Myslím si, že co ... řekla bych, že naší hlavním pozitivem je to, že si myslím, že odvádíme dobrou práci. Že jsme pečlivý a jsme zodpovědný. Takže my co ... když si něco vezmem, ať už je to projekt nebo zakázka, tak to neodfláknem a opravdu to uděláme tak, aby to mělo smysl, aby to k něčemu vypadalo. Takže pokud někde stěhuju žáby, tak vím, že k tomu jsme tři tejdny přivázaná a nesmím nikam vodjet, jo? Pokud děláme nějakou práci, realizujeme projekty, tak to děláme tak, aby to bylo vopravdu ... abychom prostě mohli říct: „Tohle to jsme udělali my a udělali jsme to dobře.“ Sazenice, který sypeme ze školek, se snažíme, aby opravdu to bylo, aby to byla kvalita. A naše slabá stránka, co je obrovská slabá stránka je marketing. My se neumíme prodat. My se neumíme prodat a my bysme potřebovali se trochu prodat, protože potřebujem se ukázat, abychom o sobě dali vědět a mohli fungovat v rámci těch zakázek víc, aby lidi věděli, že si třeba u nás můžou koupit stromek, že jim můžeme támhle něco zasázat, jo? A to je takový, že to ... ale pracujeme na tom. Tedka ... (volá na psa) Tedka máme na záskoku za mateřskou paní, právě na záskok paní účetní, kterou prostě takovýhle věci bavěj, takže se rozhodla, že nějakým způsobem se bude snažit nám v tomhle pomoci. Protože, je to fakt, že lidi

jdou a koupěj si, já nevím, keřík v Baumaxu za 150 Kč a můžou si ho koupit u nás za 30 Kč, ale oni to prostě nevěděj, jo? My to prostě potřebujem dát ven, takže to bych řekla, že je naše velká slabina. A potom, co se týče ještě asi jinejch takovejch slabších věcí, že musíme výrazně pracovat na celkově efektivitě organizace. Pořád si myslím, že v tomhle máme mezery. Ten princip je takovej, že se současnýma zdrojema musíme vykouzlit toho mnohem víc, jo?

A: Jasně.

B: To znamená, neříkat si: „Ježišmarjá, nás je málo, tady bysme potřebovali tohle, tohle.“ Musíme se učit spořit pracovní síly a efektivně využívat to, co máme. To je jediná cesta. Než skuhrat, že nemáme. Tak to si myslím, že na tom taky máme co pracovat.

A: A když byste měla říct ještě vize o nějakém budoucím vývoji?

B: Vize o nějakým budoucím vývoji? Myslím si, že vize je taková, udržet to, co máme, moct vůbec dělat to, co děláme, to znamená udržet ty školky, věnovat se těm výsadbám, jo? To si myslím, že je docela věc ... není to úplně malej cíl, protože to v dnešní době není žádná sranda. Kdo trošku o tom oboru něco ví, tak by věděl, o čem mluvím, a další, jaká je naše vize, stabilizovat ten provoz. Umět se uživit a vydržet i ty horší období a nenamlsat se tím, že teďka jsou možnosti, jsou dotace, ale může se stát, že za pár let nebudou a připravit se tady na to, abychom ten provoz uměli uživit. My to známe třeba ... známe to z Německa, kde tam byl nějaký dlouhodobý výpadek a jednu z těch našich starších partnerských organizací to semlelo. Ale je fakt, že oni dva roky byli v nějakým útlumu, a pak šup a zase prostě vyskočili znova a zase jeli znova, no. Jo? Prostě držet to, co děláme, a udržet to. Myslím, že to je ... je to dostatečně velkej cíl plus uvidíme, jestli třeba se nám podaří částečně se věnovat nějaký udržitelný turistice tady, ale to se ještě uvidí. Líbilo by se nám to, ale to je ... možná se můžem otočit.

A: Klidně.

B: Já se otočím a počkám, až tady přejede ... (jede cyklista)

A: Teď bych se když tak přesunula k takovým obecnějším otázkám. Jak podle Vás Vaše organizace přispívá společnosti a veřejnému zájmu?

B: Jak přispívá společnosti, veřejnému zájmu? Já si myslím, že ochrana přírody prostě je veřejnej zájem a obnova krajiny prostě je veřejnej zájem, protože se věnujete tomu, že někde obnovíte támhle nějakou mez, támhle nějaký remízek, a tak se snažíte obnovit původní funkce krajiny, který, myslím si, že to ve finále slouží všem.

A: Rozhodně. A myslíte si, že Vaše společnost přispívá k sociálnímu rozvoji tady Jizerských hor?

B: To si nemyslím, že bysme tady moc přispívali vyloženě sociálnímu rozvoji.

A: Jakože třeba v rámci toho vzdělávání by to šlo. To jste ale říkala, že se to oddělilo od Vás. Pak nějaký kontakt s veřejností nebo tak něco, nějaký ...

B: To je to, co jsem Vám říkala.

A: Vy jste říkala, že ...

B: My jsme dělali ty akce pro veřejnost a ...

A: Teď se to neděje, ale do budoucna třeba zas bude.

B: Jo, ale nebude to nikdy asi naše hlavní činnost. Zase, co si myslím, tak my zaměstnáváme místní lidi. Dáváme jim práci. Ono to taky není úplně málo.

A: No vida. To souvisí s mojí hnedka další otázkou, jestli máte i nějaký pozitivní vliv na tu ekonomickou oblast. Tak to určitě jo, teda. Jakože zaměstnanost místních ...

B: Jako jsme malá organizace, není to o tom, ale většina lidí, který zaměstnáváme na všech úrovních, tak jsou místní lidi, jo? Není to nic ... Když tady nebudem, tak si ty lidi najdou jinou práci, ale myslím si, že každá možnost práce tady v regionu je dobrá.

A: Jasně. Takže třeba Vás ani nenapadá nějaká organizace, která by se zajímala o rozvoj a nedělala by to jakoby správným způsobem? Že by tím třeba právě negativně nějak ovlivňovala přírodu?

B: Tak to fakt nevím.

A: Nenapadá. Tak to je ideální. Ještě bych se Vás potřebovala zeptat, jak byste charakterizovala společnost tady v Jizerských horách? Jestli si myslíte, že tady funguje nějaká vzájemná důvěra, spolupráce?

B: Já si myslím, že to je jako všude mezi lidma. Některý lidi spolu vyjdou, některý spolu nevyjdou, některý si pomáhaj, druhý fízlujou. Já tohle nebudu hodnotit, jo? To je takový, já si myslím, že se to nedá. Hlavně absolutně nemám kompetenci něco takovýho posuzovat. Myslím si, že všude jsou lidi a všude jsou pozitiva a všude jsou problémy. Když jedete někam do zahraničí, tak tam jste z toho strašně nadšená, protože se Vám tam strašně líbí, a když se seznámíte s někým, kdo je místní, tak Vám řekne třicet důvodů, proč by odtamtad vypad. A Vy to vnímáte jako ráj na Zemi. A zase on, když přijde sem, tak si myslí, že to je ráj na Zemi. Prostě všude něco je, takže to bych asi nehodnotila.

A: Dobře. Pak bych ještě potřebovala vědět, co si představujete pod pojmem udržitelný rozvoj?

B: To si představuju poměrně přesně. Udržitelný rozvoj, to je nějaký mechanismus fungování společnosti tak, aby ta společnost mohla nějakým způsobem fungovat a zároveň nevyčerpávala svý

zdroje pro další fungování. To znamená, abychom dokázali využít z toho, co máme, a nechat ještě něco pro naše děti, jo?

A: Přesně tak. Vystihla jste to skvěle. Teď už bych se teda přesunula k těm biosférickým rezervacím. Pro začátek bych potřebovala vědět, jestli znáte pojem biosférická rezervace.

B: Zním.

A: A program Člověk a biosféra? Slyšela jste o tom?

B: Slyšela jsem o tom. Něco málo o tom vím. Není to, že bych vyloženě se o to aktivně zajímala, ale v průběhu těch let to kolem mě prošlo.

A: Takže ... mám Vám třeba o tom něco zkusit trošku říct, a nebo myslíte, že to není potřeba?

B: Tak já nevím, záleží na tom, co pak dál po mně budete chtít. Mám představu, o co se jedná, takže můžem zkusit jet dál a já se když tak zeptám.

A: Dobře. Jakože právě ta moje diplomka vychází z toho, že tady ve vedlejších Krkonoších je biosférická rezervace a je právě návrh, že se ta biosférická rezervace rozšíří o území Jizerských hor.

B: To by se mi líbilo.

A: Proto ... samozřejmě, než se to realizuje, tak je potřeba to probrat s obcemi, s místními obyvateli, s neziskovými organizacemi, a já jsem si právě vybrala, že teda takhle prozkoumám ty neziskové organizace, takže proto jsem tady za Vámi. A mám právě pár takových otázek, třeba jako že ... jestli si teda myslíte, že je to vůbec dobrá myšlenka a že to může pomoci Jizerským horám, když tady bude biosférická rezervace?

B: Já si myslím, že myšlenka to dobrá je. Já jsem v tomhle ohledu pro každou špatnost. Prostě ochrana přírody a krajiny je mně blízká. Myslím si, že určitě to smysl má. Ale teďka mluvím svůj absolutně laickej pohled, v tuhle chvíli.

A: Jasně.

B: Myslím si, že to může bejt i dobrá značka pro turistickéj region.

A: Určitě.

B: Protože my třeba, když jedem někam do zahraničí, tak většinou jezdíme na vlastní pěst. Tak když se chcem někam podívat, tak zjistíme, kde je něco zajímavýho. Národní park, rezervace, něco takovýho. A podle toho se prostě chytíme. Takže pro mě by to třeba ... Pro mě jako pro návštěvníka to, že by to tady byla biosférická rezervace, by pro mě byla určitá značka toho, že můžem očekávat nějakou harmonickou krajinu a že to tam prostě bude pěkný. Ale to mluvím sama za sebe.

A: Jo, jo. Beru to tak, ne za organizaci.

B: No.

A: A myslíte si, že by se to nějak pozitivně projevilo i pro Vaši organizaci? Že by Vám to mohlo pomoci?

B: Já si myslím, že jo. Já si myslím, že jo, protože tím, co už jsem říkala, že bysme třeba se rádi věnovali i nějakýmu udržitelnému turistickému ruchu, do budoucna ... prostě máme nějaký nápady, ale uvidíme, do jaký míry ... je to taky inspirace ze zahraničí, něco, co tam se nám prostě líbilo a tady to chybí. Zatím nebudu úplně asi říkat co. Myslím si, že by to šlo krásně k sobě. Já si myslím, že pro nás by to asi v týhle oblasti, pokud bysme se tomu věnovali, tak že by to pro nás v rámci vstupu do tý návštěvnícký infrastruktury, že by to pro nás mělo určitě pozitivní dopad.

A: Takže hlavně vnímáte ty pozitiva v nějaký podpoře ekoturismu ...

B: Jo.

A: ... v kontaktech se zahraničím a tak, teda?

B: No.

A: Jakože právě ty biosféricky jsou po celém světě, tvoří Světovou síť biosférických rezervací a má to právě, mimo jiné, usnadňovat sdílení informací, co jak správně funguje, nějaké kontakty různě po světě, třeba podobně zaměřenejch neziskovek, nebo naopak kdybyste hledali něco trošku jinak zaměřenýho, abyste mohli mít nějaký ...

B: Pardon. Dobrý den. (zdraví místní) No, povídejte.

A: Takže, jsem každopádně ráda, že to vnímáte pozitivně. A myslíte si třeba ... nebo, napadá Vás něco, jak byste se ... nebo, nějaká forma spolupráce s tou biosférickou rezervací? Jakože pro to správný fungování určitě je potřeba mít nějakou podporu z toho daného regionu, právě proto je potřeba, aby se zapojili místní obyvatelé, tak obce, místní podnikatelé i ty neziskové organizace, tak jestli Vás třeba napadá něco, čím byste chtěli přispět k tý biosférický rezervaci? Ale jestli Vás teď momentálně nic nenapadne, tak ...

B: Já si myslím, že bych plácala. Asi nápady bych měla, ale myslím si, že to není o tom to ...

A: Klidně to můžem zkusit plácnout. Právě že takhle zatím, co dělám ty rozhovory, tak většinou nikoho samo od sebe nic nenapadne, tak bych byla ráda ... byla byste první a byla bych moc ráda. Takže většinou je to tak, že já dávám nějaký návrhy a to z toho třeba pak jsou nadšený, ale nikdo si právě taky nějak netroufá říct sám od sebe.

B: Jako my bysme mohli fungovat jako servisní organizace pro spoustu věcí. Přesně – šetrná turistika, turistická infrastruktura, ale i třeba v rámci obnovy té krajiny, pokud by chtěli. Já si myslím, že my bysme mohli fungovat jako servisní organizace v podstatě.

A: To by bylo úplně skvělý.

B: Protože my jsme ... máme na to lidi, máme na to vybavení, je to v podstatě o penězích.

A: Jasně.

B: Takže pokud bude zájem, tak si myslím, že dokážeme asi přispět vlastní prací, zkušenostma tady v tom a myslím si, že pokud by byl zájem, i participací na přípravě nějakých zajímavých projektů.

A: Tak to je úplně skvělý teda. To je právě taky jedno z hlavních pozitiv té biosférické rezervace, že tím právě, jak to funguje pod tím UNESCEM, že to má hodně dobrou reputaci, takže by se i snáz mělo žádat o nějaký granty a takhle a mít přístup. I by snad díky té snazší komunikaci mělo být jednodušší hledat nějaký dárce mezi firmama, takže takhle. Jestli jsou problém finance, tak to by se snad tou biosférickou rezervací dalo nějak podpořit.

B: Tak to se uvidí. Já si myslím, že i když to vezmeme úplně tou nejskeptičtější variantou, tak to neuškodí. Když tak si tady zkusíme sednout. My jsme schopní připravit i řídit projekt na klíč, jo? Takže jsme schopný převzít roli lead partnera. Právě v rámci nějakých mezinárodních projektů jsme fungovali jako lead partneři a byly tam do toho zapojení třeba ještě další čtyři organizace, takže takový věci určitě dokážem, jo? Ale dokážeme i opravdu potom něco dělat v rámci i té krajiny nebo třeba nějaký ... (věnuje se dítěti, volá psa)

A: Takže by tím pádem pro Vás nebylo problém se účastnit různých zasedání, kde by se řešily místní problémy? Třeba environmentální ...

B: Tohle je přesně to, do čeho se nehrneme, to říkám rovnou.

A: Aha. Dobře.

B: To jsou žvanící věci, do kterých se nehrneme. Od toho bych řekla, že jsou tady jiní, jo? Já neříkám, že to není potřeba, ale je to taková moje mírně skeptická zkušenost, že vždycky se toho hodně nazvaní a málo udělá, takže žvanících diskuzních fór si myslím, že tím zrovna ten čas plejtvat nechcem, protože my prostě se potřebujem uživit, jo?

A: Jasně. A když se dělali nějaký mezioborový projekty, to by Vám nevadilo? Neorientujete se ... jakože orientujete se na přírodu, ale nevadilo by Vám, kdyžby se to propojilo, nevím, s nějakým sociálním rozměrem?

B: To by nám nevadilo. Samozřejmě, museli bychom mít nějakého odpovídajícího partnera, protože člověk nemůže rozplizovat svoji činnost a nemůže bejt odborník na všechno.

A: To je jasný.

B: Takže my umíme dobře dělat ochranu přírody, někdo jinej umí dobře dělat sociální práce, tak se prostě sejdem a všichni budeme dělat to svoje v rámci toho projektu, tak si umím představit, že by to fungovalo.

A: Dobře. Takhle to je myšlený. A nějaký to vzdělávání už necháváte tady na tom ekocentru, do toho se asi nějak nehrnete. Školit o nějakým správným sázení nebo tak ...

B: To si neumím úplně představit.

A: Nebo o místních rostlinách. Do toho se Vám nechce prostě.

B: Okrajově jo. Umím si představit, zorganizovat třeba ... takhle, dělat třeba exkurze pro veřejnost.

A: Jasně, to by bylo ideální.

B: Rašeliniště, lesy, to jo, ale není to o tom, že budeme každý den mít tři programy se školkou.

A: To ne, tak to ani není myšlený.

B: Ale umím si představit si připravit nějaký cyklus terénních exkurzí, jo?

A: To by bylo skvělý.

B: Já neříkám, že se toho říkáme, ale prostě to teďka máme odsunutý na vedlejší kolej. Víme, že nikdy naše hlavní kolej to nebude, ale v tomhle rozsahu by mě to určitě zajímalo a myslím si, že by mě to i bavilo.

A: Dobře. A kdyžby to teda pak bylo jeden celek i s těma Krkonošema, tak nedělalo by Vám problém ani spolupracovat s nějakýma krkonošskýma? Jakože nejsou úplně místní? Vy se hodně orientujete na obnovu a návrat těch dřevin tady v Jizerskách, tak jestli si třeba myslíte, že byste byli ochotní nějak zahrnout i ty krkonošský dřeviny, protože ono asi by to mělo být i tak nějak podobný, si myslím?

B: To je v podstatě podobný.

A: Tak jestli byste byli ochotní to takhle i rozšířit?

B: No jasně, že bysme to rozšířili.

A: Tak paráda.

B: Budeme tam, Ondro, expandovat, vid' (na své dítě).

A: A ještě jsem se chtěla zeptat ...

B: Spolupráce s KRNAPEm, to by vůbec byla paráda.

A: Tak to ráda slyším. Jako jo, tam mají našlápnuto. Teď jsem zapoměla, co jsem chtěla. Už vím. Spíš takovej osobnější dotaz, jestli máte názor na to, proč je v Krkonoších míň neziskových organizací, než tady v Jizerských horách? Protože já, když jsem ...

B: V Krkonoších je míň neziskových organizací? Tak to já žádný názor na to nemám. Já spíš jako co jsem pochytila, protože já úplně o tom představu nemám, tak že naopak že ten Liberec je na to takovej bohatěj. Než že by jich v Krkonoších bylo málo, tak možná tady je nás moc.

A: To mě nenapadlo.

B: Jestli to není trošku ta obrácená optika.

A: Jakože právě když jsem si dělala takhle ten předvýzkum, co tady je za neziskovky a tak, tak právě jsme z toho byla úplně zaskočená, protože je to fakt docela rozdíl. Proto mě to takhle napadlo, že ... je vlastně hloupý, že mě to nenapadlo opačně. To máte pravdu asi. Pak teda, takhle co obcházím ty neziskovky, tak ty, který jsou ochotný se nějak zapojit, tak právě pak bude snaha vytvořit nějakou síť takhle těch neziskových organizací, která by teda nějak spolupracovala, aby fungovaly pod stejnou hlavičkou, tak jsem se chtěla zeptat, jestli by Vám teda nevadilo fungovat ...

B: Takhle, my nemáme problém fungovat v síti, ale vybíráme si. Možná to bude znít nadutě, ale vybíráme si ty, se kterými chceme spolupracovat.

A: Jasně, na to máte právo.

B: Takže záleželo by na tom, co by tam bylo za lidi a jak by se to ubíralo.

A: Jasně. Já myslím, že pod tou ... že v rámci tý sítě by mohly být asi všechny, co chtějí, ale Vy si pak vybíráte, se kterou chcete dělat projekt a se kterou ne. To si zas myslím ... jako určitě byste měli svobodu, že jo.

B: To jo. My jsme v tomhle takový docela opatrný. Takový to prvotní nadšení: „Hurá, hurá, honem jdeme.“ (brečí dítě) Asi budeme muset zase jet. „Hurá, hurá, tady budeme všichni spolupracovat a jsme hrozně pozitivní.“ Už to děláme dlouho na to, abysme tady z toho vyrostli, se přiznám, jo? Myslím si, že my nejsem asi možná úplně klasický reprezentativní typy neziskových organizací.

A: Tak aspoň už v tom není nějaká naivita nebo tak něco, to taky není na škodu. Taky si myslím, že zatím, co jsem takhle prošla, tak jste jedna ... (volá na psa, jede kolem kolega) ... že jste jedna z nejdéle fungujících, takže si myslím, že máte nárok bejt už trošku, nevím, skeptický nebo tak něco.

B: Ne skeptický. My jsme prostě z některých věcí vyléčený, to je možná ten správný výraz.

A: Tak. Ale to není vůbec na škodu si myslím. Každopádně teda, kdyby pak vznikala nějaká ta síť, tak myslíte si, že se ty neziskové organizace zvládnou sesítovat samy, nebo že by to měl udělat někdo za ně?

B: Myslím si, že tady na to musí bejt vždycky nějaká jednotná ... prostě pojící prvek, jo? To ... Myslím si, že musí bejt někdo, kdo to ... a kdo to umí hlavně. Kdo to umí a já si myslím, že tady v tom regionu ty lidi jsou. Lidi, který takový věci dělat uměj, maj s tím zkušenosti. Málokdy ... nebo stejně tak, i kdybyste řekla samy, tak stejně by musel z těch organizací vyjít někdo, kdo si to vezme za své a bude se tomu věnovat. Jinak se to rozplizne. Takže buď se objeví někdo z těch organizací, kdo tuhle roli převezme, a nebo to bude někdo zvenku, ale já si myslím, že ta kapacita tady těch lidí na to je, v tom regionu. Z toho opravdu bych strach neměla.

A: To je skvělý. Pak se ještě potřebuju zeptat, to Vy asi budete vědět – plán péče a zonace, jestli Vám něco říká?

B: Jasně.

A: Tak jestli byste byli ochotní se nějak angažovat v tom, až se to bude vytvářet pro tu biosférickou rezervaci?

B: Tak to záleží, my třeba pláne péče i zonaci jsme dělali, malinkatý teda. Takže to třeba byla jedna z takových těch vedlejších ... nebo ne vedlejších činností, ale že nás občas někdo smrknul aktualizaci plánu péče, abysme to tam trochu pošťourali, něco jsme sepsali, takže to jsou věci, se kterými jsme docela ...

A: No, tak kdybyste se pak zapojili, tak určitě by to bylo skvělý.

B: To jo, ale většinou tohle zpracovávají ... spíš jsme měli štěstí, že jsme tu možnost měli, jo? Tohleco tady dělaj už ustálený odborníci.

A: Jasně, ale pokud to chápu dobře, tak má být fakt snaha zapojit co nejvíc lidí do fungování biosféry od začátku do konce, takže si myslím, že právě ...

B: Ale plán péče by fakt jako ... plán péče, to je o tom, že máte, já nevím, jestli ... jakou máte zkušenost s tím, jak tyhle dokumenty vypadaj, že jo, ale v podstatě pracuje na tom skupina nějakých odborníků. Jeden zpracovává, já nevím, problematiku lesů, další nelesní zeleň, další udělá zoologii, botaniku, někdo udělá historický vývoj, prostě nějakým způsobem se popíše území a následně tam je nějaká návrhová část, která říká, jak se o to budeme starat, jak se k tomu budeme chovat, jo? A většinou to je ... ten plán péče ... je něco jinýho, když máte nějaký plán péče na nějakou pidi rezervaci, že jo. To prostě smolí v podstatě jeden dva lidi. Velký plány péče CHKO, případně tady toho, to už je potom záležitost nějakýho týmu odborníků, který na tomhle tom dělaj, jo? Než že by do toho tam kde kdo zasahoval, to si neumím úplně představit.

A: Dobře. Ale kdyby z vlastní iniciativy se na Vás obrátili, říct na to názor, až to bude sepsaný ...

B: Tak to určitě. To každopádně.
A: I u té zonace, ne jen u plánu péče?
B: To je součást.
A: Tak to ani nevím, vidíte. To jsem ostuda.
B: Nebo většinou to bejvá součástí. Tady u těch dokumentů máte zonaci. Pak v tom plánu péče máte přece napsáno, jak budete postupovat v různých zónách. To znamená, nějak se budu chovat v první zóně CHKO, nějak se budu chovat v druhé zóně CHKO. Něco můžu dělat tam, ale vedle už nemůžu a obráceně. A to je právě obsahem těchle dokumentů. Takže to, jsou to prostě spojený nádoby.
A: Jasný. Já jsem si říkala, že zóny jsou třeba u národního parku zákonně a nějak mě to nenapadlo takhle spojit. Pak na tom samotném návrhu fungování té biosféry, do toho byste se zapojili nějak? Nějaký návrhy, nebo to nějak třeba připomínkovat, co se Vám nelíbí nebo tak něco.
B: Neumím si zatím představit, jak to bude fungovat. Jako takhle, nebudem se k tomu stavět odmítavě, ale nevím, jestli prostě my jsme ty, který by to zrovna zachránili.
A: Jasně. Dobře. Tak jo, já myslím, že to mám více méně snad všechno.
B: Jako vyloženě do něčeho se hrnout, takový ty: „Už aby to bylo, honem mi to sem navalte, já si to chci přečíst,“ to úplně ne.
A: To je jasný.
B: Pokud někdo přijde, jestli máme zájem o nějaký vyjádření a bude to nějaký rozumnej člověk, tak mu samozřejmě ne neřeknem, ale nebudu tam ... rozhodně tam někde nebudem stát a čekat, kdy už nám to dají přečíst, jo?
A: To je jasný.
B: Takový aktivní teda nejsme.
A: Jasně. Tak jo, ještě se akorát zeptám na takový ty formálnější věci. Počet členů je teda teďka ...
B: My členy nemáme.
A: Zaměstnance teda.
B: No, zaměstnance. To já bych musela počítat na prstech. Doprčic. (vede kočárek, takže nemá volné ruce) Chcete to spočítat?
A: Můžu klidně počítat nebo vízt.
B: Tak jedem. Já jsem zaměstnanec, jsem sice na mateřský, ale v podstatě jsem zaměstnanec ve stavu, takže to je jeden, účetní druhý, vedoucí lesních školek třetí, farma dva lidi, to je pět, Milan Kraus na čtyřkolce šest, Tomáš sedm, paní Veselá osm, Pavla devět, Roman deset ... teď nevím, jestli jsem říkala paní Veselou?
A: Myslím, že jo.
B: Asi jo, paní Poustková, Běhounková dvanáct. Podle mě máme těch dvanáct lidí. Ale my máme část lidí jenom jako sezónní, takže pak přes tu zimu se silně zredukujem.
A: A počet dobrovolníků, jestli se to dá nějak spočítat?
B: To je to, co jsem Vám už říkala, nedá se to spočítat.
A: To jsou ty kamarádi a tak.
B: No. Fungujem na nějaký bázi takovejch kamarádů. Nefungujeme vyloženě na takovým tom principu jako občanský sdružení, který mají nějakou stabilní členskou základnu a fungujou ... (začne mluvit na dítě)
A: Tak jo. A ještě bych teda potřebovala nějaký informace o Vás. Potřebovala bych vědět věk?
B: 34.
A: Rodinný stav a počet dětí, to je asi ...
B: Počet dětí je tady Ondra, rodinný stav – svobodná ve stálém svazku, dlouhodobém.
A: A pak ještě jaké máte vzdělání?
B: Vysokoškolský.
A: A zaměření?
B: Ochrana přírody.
A: A inženýrský nebo bakalářský?
B: Inženýrský.
A: A bakalářský máte stejný zaměření, nebo něco jinýho?
B: Ano.
A: Takže ochrana přírody. A střední je gymnázium?
B: Ano.
A: Ano. Tak děkuju. To je snad všechno. Ještě jsem se vlastně zapomněla zeptat, jestli se Vy chcete na něco zeptat, nebo jsem se na něco zapomněla zeptat?
B: Myslím si, že asi ne.
A: Dobře. Tak děkuju.